

KOUVOLAN KAUPUNKI

ESI- JA PERUSOPETUKSEN

OPETUSSUUNNITELMA

2016

SISÄLLYSLUETTELO

1. OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA KOUVOLAN ESI- JA PERUSOPETUKSEN YHTEINEN OPETUSSUUNNITELMA	12
1.1. Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmassa käytettävät käsitteet	12
1.2. Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	13
1.2.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri esiopetuksessa	13
1.2.2. Perusopetuksen arviointi	14
1.3. Opetussuunnitelmaa tukevat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat.....	15
2. ESI- JA PERUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN KOUVOLASSA.....	15
2.1. Esiopetus	15
2.2. Perusopetus.....	16
2.2.1. Tuntijako.....	16
2.2.2. Kieliohjelma	16
2.2.3. Esi- ja perusopetuksen arvoperusta	17
2.3. Oppimiskäsitys.....	19
3. ESI- JA PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ.....	19
3.1. Laaja-alainen osaaminen	19
4. KASVUA, OPPIMISTA JA YHTENÄISTÄ ESI- JA PERUSOPETUSTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI	27
4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.....	27
4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet.....	27
4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat	30
4.3.1. Oppimisympäristöt	30
4.3.2. Työtavat.....	31
4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	31
5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄN ESI- JA PERUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN	33
5.1. Yhteinen vastuu esiopetus- ja koulupäivästä	33
5.2. Yhteistyö.....	34
5.2.1. Osallisuus päiväkodeissa ja kouluissa	34
5.2.2. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.....	34
5.2.3. Päiväkodin ja koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa	35
5.3. Kouluissa käytävät kasvatust keskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	36
5.4. Opetuksen järjestämistapoja	36
5.4.1. Vuosiluokkiin sitomaton opetus kouluissa	36
5.4.2. Yhdysluokkaopetus kouluissa	37
5.4.3. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus kouluissa	38
5.4.4. Joustava perusopetus kouluissa	38
5.4.5. Opetus erityisissä tilanteissa esi- ja perusopetuksessa	42
5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	42
5.5.1. Koulun kerhotoiminta.....	42
5.5.2. Koulun kirjastotoiminta	43
5.5.3. Kouluruokailu.....	43
5.5.4. Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteinen toiminta	44
5.5.5. Koulumatkat ja -kuljetukset.....	45
5.5.6. Kuljetus esiopetuksessa.....	45
6. ARVIOINTI OPETUKSEN JA OPPIMISEN TUKENA.....	45
6.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri perusopetuksessa	45

6.2.	Arvioinnin kohteet koulussa	46
6.2.1.	Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin	46
6.2.2.	Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt.....	46
6.2.3.	Oppilaan itsearviointi	46
6.2.4.	Oppiminen arvioinnin kohteena	47
6.2.5.	Työskentely arvioinnin kohteena	47
6.2.6.	Käyttäytyminen arvioinnin kohteena	48
6.3.	Opintojen aikainen arviointi koulussa	48
6.3.1.	Oppilaan arviointi lukukauden ja -vuoden päättyessä	48
6.3.2.	Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	50
6.3.3.	Arviointi nivelkohdissa.....	50
6.3.4.	Valinnaisaineiden arviointi	50
6.3.5.	Maahanmuuttajien arviointi.....	51
6.3.6.	Erityisen tuen oppilaiden arviointi.....	51
6.4.	Perusopetuksen päättöarviointi	51
6.5.	Esi- ja perusopetuksessa käytettävät todistukset.....	51
7.	KASVUN, OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	52
7.1.	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	52
7.1.1.	Ohjaus tuen aikana	52
7.1.2.	Kodin kanssa tehtävä yhteistyö tuen aikana	52
7.2.	Yleinen tuki	53
7.3.	Tehostettu tuki	54
7.3.1.	Pedagoginen arvio	55
7.3.2.	Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	55
7.4.	Erityinen tuki.....	55
7.4.1.	Pedagoginen selvitys	56
7.4.2.	Erityisen tuen päätös	57
7.4.3.	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	57
7.4.4.	Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	58
7.4.5.	Pidennetty oppivelvollisuus.....	58
7.4.6.	Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	59
7.5.	Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	60
7.5.1.	Tukiopetus	60
7.5.2.	Osa-aikainen erityisopetus	60
7.5.3.	Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.....	61
7.5.4.	Paikallisia käytänteitä	62
8.	OPPILASHUOLTO	65
8.1.	Monialainen oppilashuollon yhteistyö	65
8.2.	Yhteisöllinen oppilashuolto	66
8.3.	Yksilökohtainen oppilashuolto	67
8.4.	Oppilashuoltosuunnitelmat	67
9.	MONIKIELISET OPPILAAT.....	68
10.	VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA.....	69
10.1.	Vieraiden kielten valinnaiset ja vapaaehtoiset oppimäärät	69
10.2.	Muut valinnaiset aineet.....	69
10.3.	Painotukset.....	69
ESIOPETUS JA LUOKAT 1–2.....	70	
11.	KOULULAISEKSI KASVAMINEN.....	70
11.1.	Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa ja vuosiluokilla 1–2	71

11.2. Esi- ja perusopetuksen yhteistyö.....	71
12. ILMAISUN MONET MUODOT ESIOPETUKSESSA.....	72
13. KUVATAIDE VUOSILUOKILLA 1–2.....	72
13.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	72
13.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	73
13.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	73
13.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	73
13.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla	73
13.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla	76
14. KÄSITYÖ VUOSILUOKILLA 1–2.....	81
14.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	81
14.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	81
14.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	81
14.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	81
14.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla	82
14.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla	84
15. MUSIIKKI VUOSILUOKILLA 1–2.....	87
15.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	87
15.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	87
15.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	88
15.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	88
15.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla	88
15.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla	89
16. KIELEN RIKAS MAAILMA ESIOPETUKSESSA.....	91
17. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS VUOSILUOKILLA 1–2.....	91
17.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	91
17.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	91
17.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	92
17.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	92
17.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla, suomen kieli	92
17.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla, suomen kieli	96
18. RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS	104
19. VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS	104
20. SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS.....	104
20.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	104
20.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	105
20.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	105
20.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	105
20.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla	106
20.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla	107
21. MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME ESIOPETUKSESSA.....	109
22. USKONTO VUOSILUOKILLA 1–2.....	110
22.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	110
22.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	111
22.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	111
22.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	111

22.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla, evankelisluterilainen ja ortodoksinen uskonto	111
22.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla, islamin uskonto	113
22.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla, evankelisluterilainen ja ortodoksinen uskonto	113
23. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO.....	116
23.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	116
23.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	117
23.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	117
23.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	117
23.5. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla.....	118
23.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla.....	119
24. TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI ESIOPETUKSESSA	121
25. YMPÄRISTÖOPPI	122
25.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	122
25.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	122
25.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	123
25.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	123
25.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla	123
25.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla.....	124
26. MATEMATIIKKA.....	126
26.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	126
26.2. Oppimisympäristöt ja työtavat	126
26.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2	126
26.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	127
26.5. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla.....	127
26.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla.....	139
27. KASVAN JA KEHITYN ESIOPETUKSESSA.....	152
28. LIIKUNTA.....	153
28.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	153
28.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2	154
28.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2.....	154
28.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2.....	154
28.5. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla.....	154
28.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla.....	155
VUOSILUOKAT 3–9	157
29. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS, SUOMEN KIELI	157
29.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	157
29.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	162
29.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	162
29.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	163
29.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	163
29.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	164
29.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	166
29.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	168
29.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	169
29.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	170
29.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	170
29.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	170

29.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	172
29.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	174
30. RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS	176
31. VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS	177
32. SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS.....	177
32.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	177
32.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	181
32.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	181
32.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	182
32.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	182
32.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	184
32.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	186
32.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	187
32.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	188
32.10. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen erityispiirteet vuosiluokilla 7–9	188
32.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	189
32.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	189
32.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	190
32.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	191
33. RUOTSIN KIELI, B1- OPPIMÄÄRÄ	193
33.1. Laaja-alainen osaaminen toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelussa vuosiluokilla 3–9	193
33.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokalla 6	195
33.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokalla 6.....	196
33.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 6.....	196
33.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	196
33.6. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	198
33.7. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	198
33.8. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	199
33.9. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7.-9. luokalla	199
34. ENGLANNIN KIELI, A1- OPPIMÄÄRÄ.....	201
34.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	201
34.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	201
34.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	201
34.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	201
34.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	201
34.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	203
34.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	204
34.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	206
34.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	207
34.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	207
34.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	207
34.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	207
34.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	210
34.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	212
35. VAPAAEHTOINEN A-KIELI (A2): RANSKA, SAKSA JA VENÄJÄ	215
35.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 4–9	215
35.2. Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6	215
35.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6	216
35.4. Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6	216

35.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	216
35.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	219
35.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	221
35.8.	Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9	222
35.9.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9	223
35.10.	Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9	223
35.11.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	224
35.12.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	225
35.13.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	227
36.	VALINNAINEN B- KIELI (B2): RANSKA, SAKSA JA VENÄJÄ.....	229
36.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 8–9	229
36.2.	Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9	229
36.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9	230
36.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9.....	230
36.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	230
36.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	232
37.	MATEMATIIKKA.....	234
37.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	234
37.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	236
37.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	236
37.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	236
37.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	237
37.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	238
37.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	239
37.8.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	241
37.9.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	242
37.10.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	243
37.11.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	243
37.12.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	243
37.13.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	245
37.14.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	252
38.	YMPÄRISTÖOPPI	254
38.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6	254
38.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	258
38.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	258
38.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	258
38.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	258
38.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	260
38.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	261
38.8.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	263
39.	BIOLOGIA.....	265
39.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	265
39.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	268
39.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	269
39.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	269
39.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	269
39.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	270
39.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	274
40.	MAANTIETO	276

40.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	276
40.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	280
40.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	280
40.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	280
40.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	280
40.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	282
40.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	284
41.	FYSIIKKA.....	287
41.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	287
41.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	289
41.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	290
41.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	290
41.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	290
41.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	291
41.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	296
42.	KEMIA.....	302
42.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	302
42.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	304
42.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	305
42.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	305
42.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	305
42.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	309
42.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla.....	314
43.	TERVEYSTIETO	316
43.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	316
43.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	318
43.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	318
43.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	319
43.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	320
43.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	320
43.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	322
44.	USKONTO.....	323
44.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	323
44.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	325
44.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	325
44.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	326
44.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	326
44.5.1.	Evangelisluterilainen ja ortodoksiuskonto.....	327
44.5.2.	Islamin uskonto	327
44.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	328
44.6.1.	Evangelisluterilainen ja ortodoksiuskonto.....	330
44.6.2.	Islamin uskonto	332
44.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	332
44.7.1.	Evangelisluterilainen ja ortodoksiuskonto.....	334
44.7.2.	Islamin uskonto	335
44.8.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	336
44.8.1.	Evangelisluterilainen ja ortodoksiuskonto.....	338
44.8.2.	Islamin uskonto	340
44.9.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	341

44.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	341
44.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	341
44.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	342
44.12.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto	343
44.12.2. Islamin uskonto	345
44.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	345
44.13.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto	347
44.13.2. Islamin uskonto	348
44.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	348
44.14.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto	350
44.14.2. Islamin uskonto	352
45. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO.....	353
45.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	353
45.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	355
45.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	355
45.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	356
45.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	356
45.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	357
45.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	358
45.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	359
45.9. Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet vuosiluokilla 7–9.....	361
45.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	361
45.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	362
45.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	362
45.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	365
45.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	368
46. HISTORIA	372
46.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 5–8	372
46.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 5–6	375
46.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 5–6.....	376
46.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 5–6.....	376
46.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	376
46.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	377
46.7. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–8	378
46.8. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–8.....	379
46.9. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–8.....	380
46.10. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	380
46.11. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	381
47. YHTEISKUNTAOPPI	382
47.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 5, 6 ja 9.....	382
47.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 5 ja 6.....	385
47.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 5 ja 6.....	385
47.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 5 ja 6	385
47.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	386
47.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	386
47.7. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokalla 9	387
47.8. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokalla 9.....	387
47.9. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 9.....	388
47.10. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	388
48. MUSIIKKI	390

48.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	390
48.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	391
48.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	392
48.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	392
48.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	392
48.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	395
48.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	400
48.8.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	405
48.9.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	411
48.10.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	411
48.11.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	412
48.12.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	412
49.	KUVATAIDE.....	420
49.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	420
49.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	426
49.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	426
49.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	427
49.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	427
49.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	429
49.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	430
49.8.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	432
49.9.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	434
49.10.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	435
49.11.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	435
49.12.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	436
50.	KÄSITYÖ.....	439
50.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	439
50.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	440
50.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	441
50.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	441
50.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	441
50.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	442
50.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	442
50.8.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	443
50.9.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	444
50.10.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	444
50.11.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	445
50.12.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	445
51.	LIIKUNTA.....	447
51.1.	Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	447
51.2.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	449
51.3.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6.....	450
51.4.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6.....	450
51.5.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla	451
51.6.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla	452
51.7.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla	454
51.8.	Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla	455
51.9.	Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	457
51.10.	Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9.....	457
51.11.	Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9.....	458

51.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	458
51.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	460
51.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	461
52. KOTITALOUS	463
52.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokalla 7–9	463
52.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7	465
52.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7	465
52.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7	465
52.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	466
53. OPPILAANOHJAUS	468
53.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9	468
53.2. Oppilaanohjaus vuosiluokilla 3–6	470
53.3. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6	470
53.4. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6	470
53.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 3–6	470
53.6. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9	471
53.7. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9	471
53.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla	471
53.9. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla	473
53.10. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla	475

KOUVOLAN KAUPUNKI

ESI- JA PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

1. Opetussuunnitelman perusteet ja Kouvolan esi- ja perusopetuksen yhteinen opetussuunnitelma

Kouvolan esi- ja perusopetuksen yhteinen opetussuunnitelma on laadittu perustuen valtakunnallisiin esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin (2014). Tämän yhteisen opetussuunnitelman lisäksi jokainen päiväkotiki ja koulu laatii oman opetussuunnitelmansa, jossa täsmennetään kunnallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyjä asioita.

Valtakunnalliset perusteet, kunnan opetussuunnitelma sekä päiväkodin ja koulun opetussuunnitelma muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja eri sidosryhmien yhteistyönä.

1.1. Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmassa käytettävät käsitteet

Tässä opetussuunnitelmassa sanalla oppilas tarkoitetaan esiopetuksessa olevaa lasta sekä perusopetuksen luokilla 1–9 olevaa oppilasta. Sanalla opettaja tarkoitetaan lastentarhanopettajaa, luokanopettajaa, aineopettajaa, erityisopettajaa, erityisluokanopettajaa sekä oppilaanohjaajaa.

Päiväkodin toimintasuunnitelmasta ja koulun lukuvuosisuunnitelmasta käytetään yhteistä nimitystä vuosittainen suunnitelma.

Alkuopetuksella tarkoitetaan perusopetuksen vuosiluokkia 1–2.

Opetussuunnitelman otsikoissa ja eri kohdissa on erikseen mainittu, mikäli kyseinen asia koskee pelkästään esi- tai perusopetusta. Mikäli erillistä mainintaa ei ole, koskee opetussuunnitelma sekä esi- että perusopetusta.

1.2. Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

1.2.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri esiopetuksessa

Esiopetuksessa arvioinnin avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta ja tuetaan lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelemisen edellytyksenä on toiminnan arviointi. Esiopetuksen arviointiin osallistuvat lapset, huoltajat ja henkilöstö. Esi- ja alkuopetuksen henkilöstö arvioi opetussuunnitelman toteutumista yhteistyössä vuosittain. Arvioinnin tulee olla jatkuvaa.

Arviointitiedon pohjalta esiin nousseet kehittämiskohteet työstetään käytännön toimenpiteiksi päiväkodin ja koulun vuosittaisessa suunnitelmassa. Esiopetukseen osallistuvien lasten, huoltajien ja henkilöstön arviointi ja palaute otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Esiopetuksen henkilöstön tulee tehdä itsearviointia tavoitteellisesti, systemaattisesti ja säännöllisesti.

Esiopetuksen tavoitteiden toteutumista arvioidaan toimintakulttuurin kehittymistä ohjaavien periaatteiden pohjalta. Toimintakulttuurin arviointi kohdistuu johtamiseen, henkilöstön osaamiseen ja ammattitaitoon sekä käytettävissä oleviin tiloihin, välineisiin ja materiaaleihin. Arvioinnin tulee kohdistua myös esiopetusyhteisön vuorovaikutukseen, ilmapiiriin sekä pedagogisiin käytäntöihin. Tavoitteena on kaikille yhteisen esiopetuksen tärkeys, oppimisen ja oivalluksen ilo, lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana sekä lapsen hyvinvointi ja turvallinen arki. Toimintaympäristön arviointi kuvataan tarkemmin päiväkodin tai koulun opetussuunnitelmassa.

Lapseen kohdistuvan arvioinnin tulee olla rohkaisevaa ja kannustavaa. Sen lähtökohtana ovat lapsen omat ja koko ryhmän toiminnalle asetetut tavoitteet. Se on keskustelevaa ja vuorovaikutteista toimintaa ja sen avulla lapsen edistyminen hänen oppimisessaan tehdään näkyväksi ja kuulluksi. Opettajan tehtävänä on seurata lapsen kehittymistä ja oppimista lapsen työskentelyn, käyttäytymisen ja oppimisen edistymisen näkökulmasta. Arvioinnin tekeminen edellyttää lapsen toiminnan havainnointia ja dokumentointia arjessa. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteisessä arvioinnissa voidaan käyttää apuna yhteisesti sovittuja arviointivälineitä, kuten Eskarin arki -materiaalia.

Lapsen itsearvioinnin kehittäminen on oleellinen osa esiopetusta. Itsearvioinnin tavoitteena on lisätä lapsen ymmärrystä omasta oppimisprosessistaan, mikä rakentaa pohjaa lapsen

myönteiselle kувalle itsestään oppijana. Itsearviointi edistää lapsen osallisuutta. Lapsiryhmää ohjataan arvioimaan yhteisten tehtävien onnistumista.

Tiedonsiirto esiopetuksesta perusopetukseen kuvataan luvussa 7.

1.2.2. Perusopetuksen arviointi

Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin.

Kouvolan perusopetuksessa tämä arviointi toteutetaan vuosittaisen suunnitelman sähköisellä arvioinnilla, johon osallistuvat koulujen opetushenkilöstö, 3.–9. luokkien oppilaat ja heidän huoltajansa. Arviointi toteutetaan kahden vuoden välein.

Vuosittaisen suunnitelman runkona toimivat perusopetuksen laatukriteerit, jotka on muokattu paikallisiin tarpeisiin soveltuviksi. Lukuvuosisuunnitelma koostuu seuraavista osista:

- johtaminen
- henkilöstö
- talous
- arviointi ja kehittäminen
- opetussuunnitelma
- opetus ja opetusjärjestelyt
- oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki
- kodin ja koulun yhteistyö sekä oppilaiden osallisuus ja vaikuttaminen
- fyysinen oppimisympäristö ja sen turvallisuus
- edellisen lukuvuoden vuosittaisen suunnitelman arvioinnin ja tulosten hyödyntäminen ja tulevan lukuvuoden kehittäminen ja painopisteet.

Jokaisesta osa-alueesta on laadittu useita laatukriteereitä, joita vasten koulut kuvaavat omat toimintansa (prosessinkuvaus). Arvioinnin tavoitteena on tunnistaa koulujen ja koko perusopetuksen vahvuudet ja kehittämiskohteet.

Arvopohjasta, oppimiskäsityksestä, toimintaympäristöstä ja laaja-alaisesta osaamisesta laaditaan vuosittaiseen suunnitelmaan omat laatukriteerinsä ja koulut ohjeistetaan

prosessin kuvaukseen kyseisiltä alueilta. Näiden kriteerien toteutumista seurataan osana vuosittaisen suunnitelman sähköistä arviointia.

1.3. Opetussuunnitelmaa tukevat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat

Seuraavat paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat tukevat opetussuunnitelman toteutumista:

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Päiväkotien ja koulujen turvallisuus- sekä oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmat
- Koulujen ohjaussuunnitelmat
- Varhaiskasvatussuunnitelma
- Ruokahetki-ravitsemuskäsikirja
- Kouvolan kaupungin monikulttuurisuusohjelma
- Kymenlaakson ympäristökasvatusstrategia
- Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma
- Väylä yrittäjyyteen – Kaakkois-Suomen Yrittäjyysstrategia
- Aamu- ja iltapäivähoidon suunnitelma
- Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- Perusopetuksen lisäopetuksen suunnitelma
- Esiopetuksen Suomi toisena kielenä oppimisen ja opetuksen käsikirja
- Oppilaan oman äidinkielen opetussuunnitelma
- Päiväkotien toimintasuunnitelmat ja koulujen lukuvuosisuunnitelmat

2. Esi- ja perusopetuksen järjestäminen Kouvolassa

2.1. Esiopetus

Esiopetus järjestetään kouluissa, kaupungin päiväkodeissa sekä ostopalveluna yksityisissä päiväkodeissa. Esiopetusta annetaan suomen kielellä sekä Svenska Lekskolanissa ruotsin kielellä.

Esiopetusta järjestetään vähintään 700 tuntia koulujen työpäivinä lukuun ottamatta lauantaityöpäiviä.

2.2. Perusopetus

Kouvolassa perusopetusta annetaan suomen kielellä lukuun ottamatta Svenska Skolania, jossa opetuskielenä on ruotsi. Viittomakieltä äidinkielenään opiskeleva oppilas ohjataan lähikouluun, jossa hänelle varmistetaan riittävä tuki.

Opetus järjestetään osittain eheyttynä. Eheytetty opetus painottuu alaluokille ja ainejakoisuus lisääntyy yläkoulussa. Eheytetty opetus kuvataan opetussuunnitelman luvussa 4.4.

2.2.1. Tuntijako

Kouvolan perusopetuksessa noudatetaan valtioneuvoston määräystä tuntijaosta (Valtioneuvoston asetus 422/2012). Paikallisesti on määritelty, mitä kaikille yhteisiä oppiaineita ja kuinka paljon kullakin vuosiluokalla opetetaan. Koulukohtaisia painotuksia ja käytännönjärjestelyjä voidaan tehdä taide- ja taitoaineissa sekä valinnaisaineissa. Lisäksi yläkoulussa jaksotetaan koulukohtaisesti opetusta ruotsin kielessä, terveystiedossa ja oppilaanohjauksessa. Näistä jokaista oppiainetta on opetettava yläkoulun kaikilla vuosiluokilla. Kukin koulu määrittelee oman tuntijakonsa noudattaen kaupungin yhteisessä opetussuunnitelmassa sovittuja linjauksia.

Ruotsinkielisessä opetuksessa (Svenska skolan) olevien oppilaiden ja äidinkieltään viittomakielisten oppilaitten opetuksessa noudatetaan omaa tuntijakoa, jossa on otettu huomioon ruotsin kielen ja viittomakielen opiskelun vaatimukset opiskelussa.

Kouvolan kaupungin perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 vähimmäistuntijako on tämän opetussuunnitelman liitteenä.

2.2.2. Kieliohjelma

	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
A1-kieli (EN)	3 vvt	2	2	2	2	3	2
A2-kieli (SA, RA, VE)		2 vvt	2	2	2	2 *)	2 *)
B1-kieli (RU)				2 vvt	**)	**)	**)
B2-kieli (valinnaisaine)						2 vvt	2

*) Opiskellaan valinnaisaineena

***) Yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä 4

A1-kielenä aloitetaan kaikissa kouluissa kolmannelta luokalta englanti. A1-kieltä opiskellaan 3. luokalla 3 vuosiviikkotuntia, 4.–7. luokilla 2 vuosiviikkotuntia, 8. luokalla 3 vuosiviikkotuntia ja 9. luokalla 2 vuosiviikkotuntia.

Vapaaehtoinen A2-kieli aloitetaan 4. luokalta. Opetuksessa pyritään siihen, että perusopetuksen päättyessä oppilaat käyttävät A1- ja A2-kieltä samantasoisesti.

A2-kielenä voidaan opiskella saksaa, ranskaa tai venäjää. Ryhmän aloittaessa minimiryhmäkoko on 12 oppilasta. A2-kieltä opiskellaan 4.–9. luokilla 2 vuosiviikkotuntia. 8. ja 9. luokalla A2-kielen tunnit sisältyvät oppilaan valinnaisaineisiin.

A2-kielen valinta tehdään koko perusopetuksen ajaksi. Oppilas voi keskeyttää opiskelun vain perustellusta syystä. Koulut voivat muodostaa yhteisiä ryhmiä tai mahdollisuuksien mukaan antaa etäopetusta hyödyntävää opetusta.

Ruotsin kielen B1-oppimäärä aloitetaan kaikissa kouluissa 6. luokalla, jolloin kieltä opiskellaan 2 vuosiviikkotuntia. 7.–9. luokkien yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä on 4. Opiskelun jaksottaminen tapahtuu koulukohtaisesti.

8. luokalta alkava vapaaehtoinen B2-kieli on ranska, saksa tai venäjä. Ryhmä voidaan perustaa, kun sen valitsee riittävä määrä oppilaita.

Svenska Skolanin oppilaat opiskelevat A1-kielenä suomen kieltä 2. luokalta alkaen sekä A2-kielenä englantia pakollisena 4. luokalta alkaen.

2.2.3. Esi- ja perusopetuksen arvoperusta

Kouvolan kaupungin esi- ja perusopetus rakentuu opetussuunnitelman perusteissa esitetyille arvoperustalle:

- oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen
- ihmisyyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia
- kulttuurinen moninaisuus rikkautena
- kestävän elämäntavan välttämättömyys.

Tämän arvoperustan lisäksi Kouvolan esi- ja perusopetuksessa arvoja ovat:

- oppilaan paras
- oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi
- toisen kunnioittaminen
- vastuullisuus
- yhteisöllisyys
- edistyksellisyys
- luovuus
- turvallisuus.

Oppilaan kannalta näiden arvojen toteutuminen opetuksessa tarkoittaa, että

- hänen ainutlaatuisuutensa ja yksilöllisyytensä huomioidaan ihmisarvoltaan tasa-arvoisesti ja
- häntä ohjataan aktiiviseksi, vastuulliseksi, muut huomioivaksi, työtä tekeväksi ja itseensä luottavaksi oppijaksi.

Työtavat opetuksessa ovat

- oppilasta aktivoivia,
- osallistavia ja
- jatko-opintoihin valmiuksia antavia.

Oppimisympäristöt ovat turvallisia, monipuolisia, tarkoituksenmukaisia, laadukkaita, edistyksellisiä, eriyttäviä ja luovia.

Päiväkodeissa ja kouluissa työskentelevät henkilöt ovat ammattitaitoisia, kouluttautumismyönteisiä, työhön ja yhteisiin pelisääntöihin sekä oppilaasta lähtöisin olevaan toimintaan sitoutuneita sekä omassa toiminnassaan esimerkillisiä. Kaikki henkilökunnan jäsenet ovat kasvatusvastuussa.

Yhteistyötä tehdään niin sisäisesti, esimerkiksi oppiaineiden välinen yhteistyö, kuin kodin ja ympäröivän yhteiskunnan sekä verkostojen kanssa.

2.3. Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelmassa korostuu oppimiskäsitys, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Oppimiskäsityksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. Eri-ikäisten lasten ja nuorten oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Huomioon otetaan oppilaan vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä tapa toimia ja oppia.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmissa tulee ottaa erityisesti huomioon työskentelyn ja ajattelun taitojen vahvistaminen, elinikäinen oppiminen, tunnetaidot ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen.

3. Esi- ja perusopetuksen tehtävä

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen oppimis-, kasvu- ja kehitysedellytyksiä yhteistyössä kotien ja huoltajan kanssa. Esiopetuksen avulla vahvistetaan lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Perusopetuksessa tietojen ja taitojen oppiminen lisääntyy, mutta edelleen on tärkeää vahvistaa esiopetuksessa aloitettua arkielämän valmiuksien oppimista. Toiminnassa tähdätään myös siihen, että oppilaat saavat edellytystensä mukaiset valmiudet jatko-opinnoissa selviämiseen.

Kouvolassa annetaan mahdollisuus opiskella joustavasti esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti.

3.1. Laaja-alainen osaaminen

Päiväkotien ja koulujen toimintakulttuuri sekä eri toimintamuotojen ja oppiaineiden välinen yhteistyö edistävät oppilaiden laaja-alaista osaamista. Monimuotoinen yhteistyö tulee määritellä päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa ja sitä voidaan tarkentaa vuosittaisissa suunnitelmissa. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden seuranta ja arviointi kirjataan vuosittaisiin suunnitelmiin.

Kouvolan esi- ja perusopetuksen laaja-alaisen osaamisen painopisteet ovat:

1. Ajattelun ja oppimisen taidot (L1): Annamme tilaa ja aikaa ilmiöille.
2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): Yhdessä olemme enemmän.
3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): Elämme ja voimme hyvin.
4. Monilukutaito (L4): Tulkitsemme ympäröivää maailmaa.
5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5): Meistä jää digitaalinen jälki.
6. Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6): Toimimme yritteliäästi.
7. Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7):
Vaikutamme aktiivisesti.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on laaja-alaisen osaamisen osa-alueita kuusi, perusopetuksessa seitsemän. Kouvolan esi- ja perusopetuksen yhteisen opetussuunnitelman mukaan myös työelämätaitoja ja yrittäjäyttä sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista tuodaan esille esiopetuksessa lapsen ikätason mukaisesti.

Ajattelun ja oppimisen taidot (L1): Annamme tilaa ja aikaa ilmiöille.

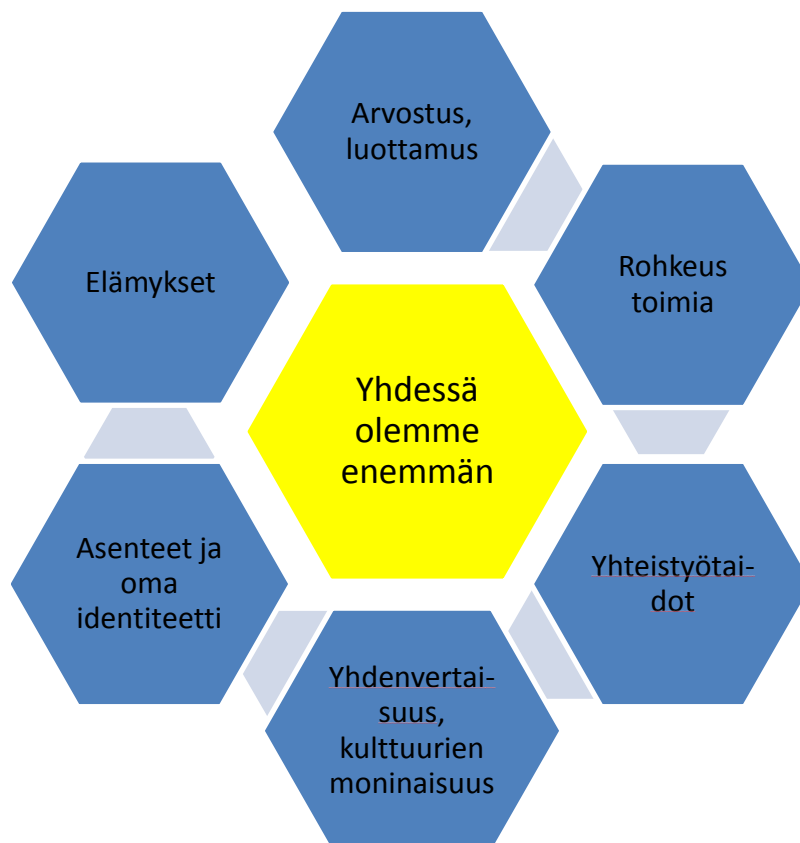

Ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymisen keskiössä on oppilaan oma kokemus ilmiöistä.

Keskeisiä asioita ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä ovat toiminnallisuus, uteliaisuus ja ilo, vuorovaikutus ja yhdessä tekeminen, tiedonhallinta, itsetuntemus ja minäkuva sekä oppimaan oppimisen taidot. Hyvät kokemukset oppimisesta vahvistavat uusien asioiden omaksumista. Oppilaita ohjataan myös oman osaamisensa tunnistamiseen.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa valitaan keinot ja ne opetuksen järjestelyt, jotka tukevat ilmiökeskeistä oppimista. Opetussuunnitelmassa tai vuosittaisessa suunnitelmassa voidaan määritellä vuosittaiset painotukset, joissa korostetaan päiväkodin tai koulun ja alueen omaleimaisuutta.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2): Yhdessä olemme enemmän.

Kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun keskiössä korostetaan oppilaan kokemusta olla osana yhteisöä.

Yhdessä tekeminen edellyttää arvostusta ja luottamusta, rohkeutta toimia, yhteistyötaitoja, mahdollisuuksia elämyksiin, yhdenvertaisuutta ja kulttuurien moninaisuuden hyväksymistä. Asenteiden merkitys korostuu ja niillä on suuri vaikutus oman identiteetin muodostumiseen.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa pohditaan mm., miten kulttuurien moninaisuus tulee tutuksi oppilaille ja miten omia vuorovaikutustaitoja kehitetään. Oppilaiden oman kulttuurin tuntemista tuetaan.

Koulut osallistuvat kaupungin kulttuurikasvatuksen eri vuosiluokille järjestämiin Lennokki-kulttuuripolkutapahtumiin mahdollisuuksien mukaan. Kouluissa toteutettava kiusaamista vastustava KiVa-ohjelma ja yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa tehtävät ryhmätyöt tukevat vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä vahvistaa yhteisöllisten asenteiden muodostumista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3): Elämme ja voimme hyvin.

Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen keskiö muodostuu oppilaan vastuusta, ihmissuhteista, turvallisuudesta, terveydestä, ajan hallinnasta sekä arjen kansalaistaidoista. Edellä mainittujen osien kokonaisuus mahdollistaa päiväkotien koulun hyvän arjen, joka antaa eväitä hyvälle elämälle.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan keinoja oppilaan arjen tukemiseksi.

Päiväkotien ja koulujen oppilashuolto ja laaja yhteistyö kotien kanssa sekä koulujen yhteistyö nuorisotoimen kanssa, kerhotoiminta sekä aamu- ja iltapäivähoito vahvistavat itsestä huolehtimista ja arjen taitojen hallintaa.

Monilukutaito (L4): Tulkitsemme ympäröivää maailmaa.

Monilukutaidon avulla tulkitsemme ympäröivää maailmaa. Keskeisiä käsitteitä monilukutaidon kehittämisessä ovat kriittisyys ja kyseenalaistaminen, eettisyys, vastuunalaisuus, lukuinto, tekstin ymmärtäminen laajana käsitteenä sekä tekstin tuottaminen, tulkitseminen ja arvottaminen.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan keinoja, joiden avulla laaja-alainen tekstikäsitteitys tukee oppilaan oppimista. Laaja-alaisella tekstikäsitteyksellä tarkoitetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaista sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa.

Kouluilla on halutessaan käytössään lukudiplomit, joiden avulla oppilaita kannustetaan lukemaan. Lisäksi koulut osallistuvat kaupungin kirjaston eri vuosiluokille järjestämään mediakasvatukseen mahdollisuuksien mukaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5): Meistä jää digitaalinen jälki.

Kouvolan kaupungin peruskouluissa tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti oppimisen välineenä kaikilla vuosiluokilla ja eri oppiaineissa. Koulu nähdään osana ympäröivää maailmaa sekä lähellä oppilaan omaa elämää että mahdollisuutena tuoda teknologian avulla maailma tutuksi. Teknologia on läsnä oppilaiden arjen koulutyössä, kuten tiedonhallinnassa, luovassa työssä sekä kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen välineenä. Se antaa mahdollisuudet oppilaan aktiiviselle roolille rakentaa omaa oppimisen polkua. Lisäksi tieto- ja viestintäteknologiaa opitaan käyttämään vastuullisesti. Tavoitteena on peruskoulun päättänyt oppilas, joka pystyy toimimaan luontevasti digitaalisessa yhteiskunnassa.

Kaupungin peruskouluissa tieto- ja viestintäteknologia on myös oppimisen kohde. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt kuvataan TVT-strategiassa, jota päivitetään säännöllisesti.

Tieto- ja viestintäteknologiaan liittyviä asioita toteutetaan myös opetusta eheyttävissä kokonaisuuksissa. Tarkemmin esimerkkejä on kuvattu TVT-strategiassa. Kouluilla on käytössään digitaalinen oppimisympäristö, jota voidaan hyödyntää oppimiseen ja oppimishistorian dokumentointiin sekä tiedonvälityksen välineenä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6): Toimimme yritteliäästi.

Työelämätaitojen ja yrittäjyyden keskiössä korostetaan oppilaan aktiivista toimintaa. Oppilaan kyky löytää itsensä oppijana vahvistuu toiminnallisen oppimisen kautta yhteistyössä muiden kanssa.

On tärkeää vahvistaa oppilaan asennetta siten, että hän näkee itseään ympäröivät mahdollisuudet, omat vahvuutensa ja pystyy hyödyntämään niitä sekä oppii sitoutumaan ja kantamaan vastuuta. Koulussa vapaaehtoistyötä voidaan harjoitella esimerkiksi tukioppilastoiminnassa. Työelämätaitojen ja yrittäjyyden vahvistuminen tukee valmistautumista jatko-opintoihin ja työelämään.

Työelämä- ja yrittäjyystaitojen oppimisessa koulut käyttävät NY-ohjelmia (Minä + Sinä = Me, NY Mitä ihmiset tekevät ja NY Oma talous / NY Oma juttu). Vaihtoehtoisesti oppilaat voivat suorittaa perusopetuksen aikana kolme diplomia: Sisupussi-diplomi (1.–2. lk.), Projekti-diplomi (3.–6. lk.) ja Verkosto-diplomi (7.–9. lk.). Koulun vuosittaisessa suunnitelmassa määriteltyjen diplomien täytyy vastata NY-ohjelmassa asetettuja tavoitteita.

Sisupussi-diplomin lähtökohtana on lapsen oma lähipiiri. Diplomia suoritettaessa harjoitellaan lapsilähtöisesti omatoimisuutta ja vastuunkantamista: viedään asiat sisukkaasti loppuun saakka.

Projekti-diplomissa suunnitellaan, organisoidaan, toteutetaan ja arvioidaan oma projekti, joka tukee oppilaan luovuutta. Projektien toteuttamisessa rohkaistaan yhteistyöhön lähikoulujen kanssa.

Verkosto-diplomin lähtökohtana on erilaisissa verkostoissa toimiminen.

Diplomien suorittamisessa hyödynnetään oppiaineiden välistä yhteistyötä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7): Vaikutamme aktiivisesti.

Osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävä tulevaisuuden rakentamisen keskiössä oppilas on aktiivisena toimijana.

Osallisuuden vahvistaminen, oman työn suunnittelu, omien valintojen vaikutusten ymmärtäminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä ryhmässä toimiminen, vaikuttaminen ja vastuu ovat aktiivisen kansalaisuuden osatekijöitä.

Päiväkodin opetussuunnitelmassa määritellään osallisuuden muodot. Vastaavasti koulun opetussuunnitelmassa määritellään oppilaskuntatoiminnan lisäksi myös muut osallisuuden vahvistamisen muodot. Asiaa voidaan tarkentaa vuosittaisessa suunnitelmassa.

Koulut osallistuvat mahdollisuuksien mukaan ympäristökoulun toimintaan, nuorisovaltuustovaaleihin sekä järjestävät varjovaaleja kunnallis-, eduskunta- ja EU-vaalien yhteydessä.

4. Kasvua, oppimista ja yhtenäistä esi- ja perusopetusta tukeva toimintakulttuuri

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Toimintakulttuurin kehittymisen perusedellytyksenä on toisia arvostava, avoin, vuorovaikutteinen ja luottamusta rakentava keskustelu hallinnon ja koulujen ja päiväkotien sekä erilaisen sidosryhmien kesken. Toimintakulttuurin kehittyminen edellyttää aikuisilta vastuullista tapaa toimia eri tilanteissa sekä sitoutumista asetettuihin tavoitteisiin.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa täsmennetään päiväkodin ja koulun oma toimintakulttuuri, oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet, yhteistyön muodot sekä muun koulutyön käytännön toteuttaminen. Vuosittaisessa suunnitelmassa on mahdollista täsmentää toimintakulttuuriin liittyviä asioita.

Kouvolan esi- ja perusopetuksen tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista ja kasvamista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Koulun ja päiväkodin opetussuunnitelmassa määritellään, miten opetussuunnitelman perusteiden toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet toteutuvat arjen työssä.

Koulun ja päiväkodin toimintakulttuuria muovataan yhdessä lasten ja nuorten sekä heidän huoltajiensa kanssa. Toimintakulttuurin muodostumisessa on tärkeää tehdä yhteistyötä päiväkoteja ja koulua lähellä olevien sidosryhmien kanssa. Yhteistyön muodot ja sisällöt määritellään tarkemmin päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa.

4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuuria ohjaavat keskeiset periaatteet: oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä, hyvinvointi ja turvallinen arki, vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely, kulttuurien moninaisuus ja kielitietoisuus, osallisuus ja demokraattinen toiminta,

yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Oppivan yhteisön periaatteena on, että "emme ole valmiita", vaan meillä on valmius etsiä ja löytää. Aikuiset toimivat oppivan yhteisön periaattein mallina oppilaiden työskentelylle. Tunne osallisuudesta ja turvallinen psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö tukevat vuorovaikutustaitojen oppimista. Rakenteiden tulee olla sellaisia, että ne tukevat yhdessä toimimista ja antavat mahdollisuuden uuden etsimiselle. Pienestä pitäen lasta ohjataan vastuunkantamiseen omista tekemisistään. Vaivannäöstä ja ponnistelusta syntyy onnistumisen tunne.

Oppivassa yhteisössä annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta omasta toiminnasta ja oppimista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Päiväkodit ja koulut noudattavat Kouvolan esi- ja perusopetuksessa yhteisesti määritellyä nivelvaihemallia (varhaiskasvatus – esiopetus; esiopetus – 1. lk.; 2. lk. – 3. lk.; 6. lk. – 7. lk.; 9. lk. – toinen aste). Nivelvaihemallissa kuvataan mm. tiedonsiirtoon liittyvät asiat. Kaupungilla on myös selkeät toimintapolut lastensuojelun, nuorisotoimen ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan oppilaan hyvinvointiin ja turvalliseen arkeen vaikuttavat asiat. Keinoja päiväkotien ja koulujen arjen toimivuuteen tarkennetaan päiväkodin ja koulun vuosittaisessa suunnitelmassa.

Päiväkodeilla ja kouluilla on oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma sekä turvallisuussuunnitelma.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Oppilaan oman lähiympäristön kartoittaminen ja näkeminen voimavarana antaa mahdollisuuden toimintaympäristön rikastuttamiseen. Omien vahvuuksien löytäminen, erilaiset oppimisympäristöt, hyvän yhteistyön tuottama ilo sekä vastuullisuus ja rohkeus tukevat innostavaa ilmapiiriä ja oppimista. Kannustaminen lisää motivaatiota. Aikuisten

tehtävä on ohjata lasten ja nuorten välistä vuorovaikutusta sekä antaa omalla toiminnallaan malleja rakentavasta vuorivaikutuksesta.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa kuvataan toiminnallisen oppimisen keinoja sekä vuorovaikutuksen ja monipuolisen työskentelyn malleja.

Kulttuurien moninaisuus ja kielitietoisuus

Kulttuurisen moninaisuuden ja kielitietoisuuden toteutumisen avainasia on toisen kunnioittaminen.

Päiväkodin vuosittaisessa suunnitelmassa tulee huomioida monikulttuurisuus sekä monikulttuurisuudet lapset ja perheet. Koulun opetussuunnitelmaan sisällytetään monikulttuurisuussuunnitelma, jonka tavoitteena on yhdenvertaisen toiminnan tukeminen, eri kulttuurien kohtaaminen sekä tiedon lisääminen eri kulttuureista. Asiaa voidaan tarkentaa vuosittaisessa suunnitelmassa. Kulttuurisen moninaisuuden osana on myös suomalaisen kulttuurin tunteminen.

Kouluilla on mahdollisuus yhteistyöhön kaupungin nuorisotoimen kanssa (mm. yhdenvertaisuusoppitunnit).

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Päiväkotien ja koulujen toiminnan rakenteiden tulee olla sellaiset, että ne mahdollistavat oppilaiden osallistamisen. Mahdollisuuksia osallistumiseen tulee tarjota oppilaille sekä päiväkodin ja koulun toiminnan suunnittelun että luokkatyöskentelyn tasolla. Koko yhteisön läpäisevät osallistavat toimintatavat antavat tilaisuuden oppilaiden, henkilökunnan ja huoltajien väliselle vuorovaikutukselle.

Opetussuunnitelmassa kuvataan päiväkodin ja koulun osallisuuden, vaikuttamisen ja demokraattisen toiminnan päälinjat. Niitä täsmennetään vuosittaisessa suunnitelmassa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuuden ja tasa- arvon toteutumisessa korostuu päiväkodissa ja koulussa toimivien aikuisten malli. Oppilaita kohdellaan yhdenvertaisesti ja heitä rohkaistaan kohtelemaan muita yhdenvertaisesti. Yhteisön tehtävänä on rohkaista oppilasta toimimaan ja opiskelemaan ilman ennakkoasenteita erilaisista rooleista. Oppilaalle tarjotaan valinnanmahdollisuuksia ja heitä ohjataan tekemään tiedostettuja ratkaisuja.

Monimuotoisten työtapojen valinnassa korostetaan oppilaan yksilöllisiä lähtökohtia ja niiden huomioonottamista.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön ja kestävään tulevaisuuteen näkyy kaikessa päiväkodin ja koulun toiminnassa sekä valinnoissa, joita arjessa tehdään. Kestävän tulevaisuuden rakentamisen ja vastuullisen ajattelun perusedellytys on suhde luontoon.

Koulun ja päiväkodin opetussuunnitelmaan sisältyy kestävä kehityksen toimintamallit. Niitä tarkennetaan vuosittaisessa suunnitelmassa.

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

4.3.1. Oppimisympäristöt

Kouvolan koulujen ja päiväkotien oppimisympäristöjen kehittämisessä korostuvat turvallisuus, muunneltavuus, hyvinvoinnin tukeminen sekä oman lähiympäristön hyödyntäminen. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Niiden tulee palvella kaikkea esiopetuksessa ja koulussa, niin luokassa kuin luokahuoneen ulkopuolellakin, tapahtuvaa oppimista. Erityisesti esi- ja alkuopetuksessa oppimisympäristöjen luomisessa huomioidaan mahdollisuus leikkiin.

Oppimisympäristön kehittämisessä tulee oppilaalla olla aktiivinen rooli. Oppimisympäristön merkitys oppimiselle tulee tiedostaa ja sen kehittämisessä tulee erityisesti ottaa huomioon lapsen ja nuoren kehitystaso. Oppimisympäristöjen valinnalla tuetaan oppilaan kokonaisyhyvinvointia: psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista kasvua.

Perusopetuksen TVT-strategiassa täsmennetään tieto- ja viestintäteknologian osuus oppimisympäristöistä.

Kouluja ja päiväkoteja rohkaistaan löytämään omat rikkautensa sekä käyttämään niitä. Myös oma lähialue rohkaistaan ottamaan huomioon, kun pohditaan päiväkodin ja koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä.

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa täsmennetään oppimisympäristöön liittyviä asioita ja käytäntöjä sekä niihin liittyviä arvioinnin käytäntöjä.

4.3.2. Työtavat

Työtapojen valinnan tavoitteena on kasvattaa oppilaita vuorovaikutukseen sekä kannustaa heitä kokemaan oppimisen iloa ja riemua. Työtapojen valinnassa korostetaan oppilaan ikäkautta, kehitystasoa, kokemuksellisuutta, elämyksellisyyttä ja toiminnallisuutta. Työtapojen valinnan perusteena tulee olla oppilaslähtöisyys; mitä vanhempi oppilas on, sitä enemmän hänellä on mahdollisuus itse vaikuttaa työtavan valintaan. Toiminnan ja opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Esi- ja alkuopetuksen keskeisenä työtapana on leikki.

Työtapojen valinnoissa huomioidaan oppilaiden erilaiset tavat oppia. Tarvittaessa opettajan tulee joustavasti pystyä vaihtamaan työtapoja, mikäli oppimista ei valittua työtapaa käyttäen tapahdu.

Oppilaalle tulee antaa aikaa oppimiselle sekä sitä kautta mahdollisuus asioiden syväoppimiseen. Oppilaan tulee oman kehitystasonsa mukaisesti pystyä keskittymään opetettavaan asiaan ilman kiireen tuntua.

Työtavoissa nostetaan esille kaikissa koulussa samanaikaisopetus, joustavat opetusjärjestelyt, yhteistyö aikuisten kesken (monialaisuus), oppilaiden osallistaminen, yhteisöä vahvistavat työtavat, kokemuksellisuus, elämyksellisyyttä sekä ilmiöihin perustuva oppiminen. Työtapojen valinnassa korostuu monipuolisten työtapojen käyttö sekä toiminnallisuus koko esi- ja perusopetuksen ajan.

Tieto- ja viestintäteknologian monipuolinen hyödyntäminen työtapana kirjataan kaupungin TVT-strategiaan.

Työtavat kirjataan toimintakulttuurin kohdalle päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmiin sekä oppiaineiden kohdalle kaupungin opetussuunnitelmaan huomioiden kunkin oppiaineen erityispiirteet. Lukujärjestysten laadinnassa tulee koululla ottaa huomioon mahdollisuus yhdessä tekemiseen. Oppilailta, huoltajilta ja henkilöstöltä saatua palautetta käytetään työtapojen kehittämiseen.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

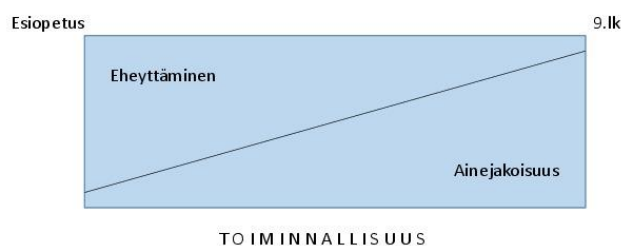
Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on kokonaisuuksien ymmärtäminen, yhteistyö, vuorovaikutus ja tiedon syventäminen sekä innovatiivisuus ja luovuus. Eheyttämisessä huomioidaan, että lasta ja nuorta ympäröivä maailma on täynnä erilaisia asioita, jotka

liittyvät oppimiseen. Opetuksen eheyttämisessä nähdään myös, että oppilaan elämä on kokonaisuus ja päiväkodissa ja koulussa tuetaan sitä.

Mitä pienempi lapsi on kysymyksessä, sitä vahvemmin hänen omat kiinnostuksen kohteensa ovat eheyttämisen lähtökohtana. Myös isommilla oppilaille on oikeus eheyttämisen kautta yhteisöllisyyttä tukevaan toimintakulttuuriin. Heillä on oikeus oppia tietojen soveltamista ja saada kokemuksia osallistumisesta. Opetuksen eheyttämisen kautta opittavien asioiden merkitys omaan elämään vahvistuu.

Kouluja rohkaistaan käyttämään oppiainejakoisuutta vain silloin, kun se on välttämätöntä. Mitä nuorempi lapsi on, sitä enemmän koulussa tai päiväkodissa tapahtuvasta opiskelusta on eheytettyä (ks. kaavio). Myös yläluokkien opiskelusta tulee vuosittain tapahtua eheytetysti vähintään 10 % oppiaineiden välisenä yhteistyönä.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja laaja- alaisen osaamisen kehittymistä. Koulujen vuosittaisissa suunnitelmissa määritellään vuosittain vähintään yksi pitkäkestoinen, oppilaan kokemusmaailmaan kuuluva ja sitä avartava ilmiö, joka voi olla aihepiiriltään ajankohtainen, paikallinen tai yhteiskunnallisesti merkittävä. Ilmiö voi olla myös yhteisesti opittava taito. Vuosittaisissa suunnitelmissa määritellään kunkin ilmiön käsittelylle tavoitteet ja sisällöt, toteuttamistapa ja arviointi. Ilmiöiden käsittelyssä on otettava huomioon sen pitkäkestoisuus, koulussa oppiaineiden välinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Oppilaiden osallistuminen ilmiön valintaan, toteuttamiseen ja arviointiin on välttämätöntä.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävän esi- ja perusopetuksen järjestäminen

5.1. Yhteinen vastuu esiopetus- ja koulupäivästä

Keskeisenä tavoitteena oppimista ja hyvinvointia edistävän esiopetuksen ja koulutyön järjestämisessä on luoda edellytykset sille, että oppilas voi hyvin turvallisessa oppimisympäristössä. Päiväkodissa ja koulussa toimivien kaikkien aikuisten velvollisuus on huolehtia siitä, että niin oppilaan kuin esiopetuksessa olevan lapsen oikeudet toteutuvat ja hänelle annetaan tarpeellista, oikea-aikaista tukea.

Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajan velvollisuus on myös pyrkiä tunnistamaan oppilaan vaikeudet varhaisessa vaiheessa sekä mahdollisuuksien mukaan ennaltaehkäistä oppimisen ongelmien kasautumisen. Päiväkodin ja koulun aikuiset toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa sekä keskenään että yhteistyössä kotien kanssa.

Esiopetuksessa ja koulussa oppilaalla on oma vastuunsa yhteisössä. Sekä päiväkodeissa että kouluissa korostetaan toisen ihmisen loukkaamattomuutta, työn ja työrauhan kunnioittamista sekä sovitusta asioista ja tehtävistä huolehtimista.

Päiväkodeilla ja kouluilla on ajantasaiset turvallisuussuunnitelmat sekä oppilashuollon yksikkökohtaiset suunnitelmat, joihin on kirjattu toimenpiteet ja vastuut oppilaan hyvän ja turvallisen koulupäivän takaamiseksi.

5.2. Yhteistyö

5.2.1. Osallisuus päiväkodeissa ja kouluissa

Toiminta päiväkodeissa ja kouluissa järjestetään niin, että sen perustana on lasten ja nuorten osallisuus ja kuulluksi tuleminen kunkin ikäkauden mahdollistamalla tavalla. Työskentelyn lähtökohtana on oppimiskäsitys, jossa lapsi ja nuori nähdään aktiivisena toimijana.

Oppilaan oman kokemusmaailman ja kiinnostuksen kohteiden esille tuominen motivoi uusien asioiden oppimista. Päiväkodeissa ja kouluissa rohkaistaan oppilasta toimimaan itselleen luontaisella tavalla opettajan toimiessa ohjaajana.

Työtavat ja erilaiset oppimisympäristöt valitaan siten, että ne tukevat oppilaan osallistamista. Myös koko päiväkotia ja koulua koskevaan yhteisölliseen toimintaan otetaan jo suunnitteluvaiheessa oppilaat mukaan.

Kouluilla toimii oppilaskunta. Oppilaskunnan on luonteva tehdä yhteistyötä koulunuorisotyön, nuorisovaltuuston, koulujen johtoryhmien ym. kanssa. Oppilaskunnalla on myös mahdollisuus kutsua asiantuntijoita ja vierailijoita kouluun.

Koulu määrittelee opetussuunnitelmassaan osallisuuden muodot ja oppilaskunnan toiminnan peruseriaatteen. Osallisuuteen liittyviä asioita täydennetään koulun vuosittaisessa suunnitelmassa erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien kohdalla. Päiväkodin opetussuunnitelmassa määritellään osallisuuden muodot, joita täydennetään vuosittaisessa suunnitelmassa.

5.2.2. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Päiväkodin ja koulun yhteistyön lähtökohtana huoltajien kanssa on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteinen arvokeskustelu huoltajien kanssa antaa pohjan vankalle yhteistyölle. Viestinnän ja tiedonsiirron riittävyydellä ja avoimuudella sekä rakentavan palautteen antamisella kehitetään vuorovaikutusta lapsen ja nuoren elämässä olevien aikuisten kesken. Positiivinen palaute kannustaa oppilasta uusien asioiden oppimisessa.

Yhteistyötä päiväkodeissa ja kouluissa tapahtuu sekä yksilö- että yhteisötasolla. Yksilötasolla huoltajien tulee saada riittävä tieto lapsensa kasvusta ja oppimisesta.

Esiopetuksessa keskeisintä ovat päivittäiset kohtaamiset ja kohtaamiset huoltajan kanssa. Kouluilla ja päiväkodeilla järjestetään monipuolisia ja toiminnallisia vanhempainiltoja ja erilaisia tapahtumia.

Päiväkotien ja koulujen toimintakulttuuri lähtee avoimuudesta, huoltajia rohkaistaan yhteistyöhön. Vanhempainryhmien toimintaa järjestetään mahdollisuuksien mukaan ja huoltajia rohkaistaan keskinäiseen vuorovaikutukseen. Huoltajan on mahdollista osallistua lapsen esiopetus- tai koulupäivään.

Jokainen päiväkotiki ja koulu määrittelee omassa opetussuunnitelmassaan kasvatusyhteistyön muodot. Lisäksi yhteistyön malleja on mahdollista tarkentaa vuosittaisessa suunnitelmassa.

5.2.3. Päiväkodin ja koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Päiväkodin ja koulun aikuisten yhteistyö toimii mallina oppilaiden yhteistyölle. Yhteistyötä tehdään eri muodoissaan arjen työssä mm. yhteissuunnitteluna, opetuksen toteuttamisena samanaikaisopetuksena, oppimisen arviointina sekä oppilashuollon toteuttamisena.

Yhteistyö päiväkodin ja koulun sisällä näkyy erityisesti laaja-alaisten alaisen osaamisen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Yhteistyöhön osallistuu koko henkilöstö sekä oppilaat. Yhteistyötä päiväkodeissa ja kouluissa tapahtuu yksikön sisällä myös henkilökunnan ja oppilaiden välillä. Päiväkodeissa ja kouluissa yhteistyö näkyy tiiviinä tiimityönä koko kasvatusyhteisön kesken, kouluissa mm. joustavina opetusryhminä.

Koulut ja päiväkodit tekevät yhteistyötä opetussuunnitelman toteuttamisen eri osa-alueilla kaupungin eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tehdään kulttuurikasvatus- ja kirjastopalveluiden, liikuntatoimen ym. kanssa, kouluissa lisäksi nuorisopalveluiden kanssa.

Kouvolan kaupungin opetussuunnitelmassa on erikseen määritelty yhteistyö nivelvaiheissa (varhaiskasvatus – esiopetus; esiopetus – 1. lk.; 6. lk. – 7. lk.; 9. lk. – toinen aste).

Päiväkodin ja koulun opetussuunnitelmassa määritellään alueellinen yhteistyö toisten koulujen ja päiväkotien kanssa. Painopiste on lähikoulujen ja päiväkotien välisessä yhteistyössä. Opetussuunnitelmassa kuvataan myös yhteistyö ulkopuolisten tahojen kanssa.

Seurakunnat ovat yhteistyökumppaneita mm. päivänavauksissa, perinteisissä juhlissa ja uskonnollisissa tilaisuuksissa, yleissivistävän opetuksen yhtenä oppimisympäristönä, osallisuuden ja demokratiakasvatuksen tukena sekä kasvun ja hyvinvoinnin tukena.

Vuosittaisessa suunnitelmassa voidaan määritellä vaihtuvat tavat tehdä yhteistyötä.

5.3. Kouluissa käytävät kasvatust keskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Koulut laativat kasvatust keskusteluja ja kurinpidollisten keinojen käyttöä koskevan suunnitelman. Suunnitelmassa kuvataan opetussuunnitelman perusteiden luvussa 5.6. määritellyt asiat.

5.4. Opetuksen järjestämistapoja

5.4.1. Vuosiluokkiin sitomaton opetus kouluissa

Opetus järjestetään Kouvolan peruskouluissa pääsääntöisesti siten, että oppilaat etenevät opinnoissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän mukaisesti. Joissakin tapauksissa on

kuitenkin luokallista järjestelmää joustavammin syytä ottaa huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet opinnoissa etenemisessä. Vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa oppilas etenee oman opinto-ohjelman mukaisesti joko hitaammin tai nopeammin kuin luokallisessa järjestelmässä.

Yksilöllisen opinto-ohjelman mukaan opiskeleville oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma (erityisen tuen oppilaalle HOJKS), jossa määritellään ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä sille, että oppilas voi aloittaa seuraavan opintokokonaisuuden opiskelun tai jolloin hänelle voidaan antaa päättötodistus, mikäli oppilas on edennyt opinnoissaan päättövaiheeseen.

Oppilaan arvioinnissa vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen merkittävin jousto on, että oppilas ei jää luokalleen mahdollisten puuttuvien tai hylättyjen suoritusten vuoksi, vaan lukuvuoden päättyessä hän saa lukuvuositodistuksen ja jatkaa seuraavan lukuvuoden alkaessa opintojaan siitä, mihin ne ovat edellisen lukuvuoden päättyessä jääneet. Opetuksen järjestämisessä pyritään siihen, että oppilas saa jatkaa opintoja omassa opetusryhmässään. Päättövaiheessa oppilas jää 9. luokalle, suorittaa opinnot loppuun ja saa päättötodistuksen.

5.4.2. Yhdysluokkaopetus kouluissa

Yhdysluokassa edetään vuosikursseittain äidinkielessä, muissa kielissä sekä matematiikassa. Samaa aihekokonaisuutta ja oppisisältöä voidaan näissäkin oppiaineissa yhdistää. Vuorokursseja voidaan noudattaa seuraavissa oppiaineissa: ympäristöoppi, uskonto, historia ja yhteiskuntaoppi sekä taide- ja taitoaineet (vuosiluokat 1–6) sekä biologia ja maantieto fysiikka ja kemia, terveystieto, oppilaanohjaus ja taide- ja taitoaineet (vuosiluokat 7–9).

Vuosiviikkotunteja ei tasata luokkatasojen välillä. Tämä perustuu koulusta toiseen muuttavalle oppilaalle syntyviin hankaluksiin ja yhdysluokiksi yhdistettävien luokkatasojen muutoksiin kouluissa eri lukuvuosina. Oppilaan muuttaessa toiseen kouluun vastaanottava koulu huolehtii siitä, että oppilaalla ei jää oppisisältöjä opiskelematta muuton vuoksi liittyen vuorokursseihin

Vuosiluokkiin sitomatonta yhdysluokkaopetusta voidaan toteuttaa erityisluokilla ja joustavassa perusopetuksessa sekä yksittäisten oppilaiden kohdalla erikseen päätettäessä myös yleisopetuksessa.

5.4.3. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus kouluissa

Perusopetuksessa etäyhteyksiä voidaan hyödyntää eri oppiaineiden, mm. valinnaisten kielten, uskontojen, oman äidinkielen (muu kuin suomi) ja valinnaisaineiden opetuksessa sekä kerhotoiminnassa. Tavoitteena on lisätä oppilaiden mahdollisuuksia monipuoliseen opiskeluun, tukea oman äidinkielen osaamista ja rikastaa oppimista koulun koosta tai sijainnista riippumatta.

Etäyhteyksillä tuetaan oppilaan oppimista ja opiskelua poikkeavissa tilanteissa esimerkiksi sairausjakson aikana. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimista sekä edesauttaa oppilaan pysymistä ryhmän jäsenenä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä voidaan lisätä koulujen opettajien ja oppilaiden välistä verkostoitumista. Yhteistyötä voidaan tehdä kaupungin sisällä, eri kaupunkien välillä ja kansainvälisesti.

Opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Poikkeavissa tilanteissa oppilaan opetusjärjestelyistä sovitaan yhdessä kodin ja koulun kanssa. Perusopetuksen TVT-strategiassa määritellään etäyhteyksien laitteisto-, ohjelmisto- ja verkkovaatimukset.

5.4.4. Joustava perusopetus kouluissa

Joustavalla perusopetuksella eli JOPO:lla tarkoitetaan toimintamuotoja, joilla ehkäistään koulun keskeyttämistä ja nuorten jäämistä vaille päättötodistusta. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia työmuotoja ja opiskelua työpaikoilla, aidoissa työympäristöissä. Lisäksi kehitetään nuorten tukimuotoja, kuten ongelmien varhaista havaitsemista ja varhaisen puuttumisen keinoja, yksilöllisesti kohdennettuja tuki- ja neuvontapalveluja sekä toiminnallisia ja/tai työpainotteisia opetus- ja työmuotoja.

Toiminnassa tehostetaan niin ikään moniammatillista, eri organisaatioiden yhteistyötä, johon osallistuvat peruskoulut, kuntien nuoriso-, sosiaali- ja terveystoimi sekä ammatilliset oppilaitokset, lukiot ja mahdolliset nuorten työpajat. Myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä lisätään ja erilaisin työmuodoin pyritään tukemaan vanhempia näiden kasvatustyössä.

Joustavan perusopetuksen tavoitteet

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on

- tukea oppilaan koulumotivaatiota ja ehkäistä koulutuksesta putoamista oikea-aikaisella ohjauksella.
- tukea peruskoulun loppuunsaattamista, edistää toisen asteen koulutukseen siirtymistä yksilöllisellä tuella.
- antaa nuorille kokemuksia työpainotteisista opiskelumuodoista ja perehdyttää myös työelämään.
- elämönhallintataitojen kehittyminen.

Joustava perusopetus toteutuu Kouvolassa kaupunkitason pienryhmäopetuksena. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain muun opetuksen yhteydessä.

Opiskelussa noudatetaan koulun opetussuunnitelman tavoitteita, mutta opetusjärjestelyt ovat joustavia, yksilöllisiä ja toiminnallisia. Opiskelu tapahtuu lähiopetuksena, työpaikkaoppimisena tai muissa oppimisympäristöissä.

JOPO-luokkien oppilaille pyritään lukuvuoden aikana järjestämään intensiivijaksuja (leirit ym.). Osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisöön lisätään osallistumalla koulun yhteisiin tapahtumiin, juhliin ym.

Joustavaan perusopetukseen siirretyille oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tai hänelle aikaisemmin laadittua oppimissuunnitelmaa tarkistetaan. Oppilaalle voidaan tehdä poikkeuksellisesti tarvittaessa myös erityisen tuen päätös, jolloin hänelle laaditaan oppimissuunnitelman sijaan HOJKS.

Opetus voidaan järjestää myös vuosiluokkiin sitomattomasti.

Joustavan perusopetuksen oppimisympäristöt

Joustavan perusopetuksen oppimisympäristöjä ovat oman luokan ja koulun tilojen ohella esim. leirikoulut (intensiivijaksot), luonto, kirjastot, työpaikat, yritykset, museot ja kaupungin eri toimipisteet.

Opintokäytien avulla monipuolistetaan oppimista. Aidossa ympäristössä perehdytään opetussuunnitelman tavoitteista johdettuihin oppimistehtäviin sekä laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueisiin.

Intensiivijaksojen aikana on mahdollisuus hyödyntää seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa, jota joustavassa perusopetuksessa käytetään ennen kaikkea sosiaalisen kasvatuksen menetelmänä. Intensiivijaksojen tavoitteena on ryhmäyttää oppilaita ja heidän kanssaan työskenteleviä aikuisia, tarjota mahdollisuuksia keskustella erilaisista elämään liittyvistä asioista sekä antaa nuorelle mahdollisuus arvioida omia vahvuuksiaan ja kokea onnistumisen elämyksiä.

Työpaikkaopiskelu

Työpaikkaopiskelu suunnitellaan ja toteutetaan oppilaan omista lähtökohdista käsin. Tavoitteena on perehdyttää oppilas työelämään ja auttaa häntä löytämään itselleen sopiva ammattiala tai koulutusvaihtoehto peruskoulun jälkeen.

Työpaikkaopiskeluun kuuluvat seuraavat vaiheet:

- työpaikan hankkiminen: oppilas itse tukea antavan työntekijän avustuksella
- työpaikkaopiskeluun valmentautuminen
- opiskelu ja ohjaus työpaikalla, reflektointi koulupäivien aikana
- oppimistehtävät työpaikalla
- opiskelijan arviointi
- kokemusten ja opitun reflektointi.

Työpaikkajakso sovitaan kunkin työpaikan kanssa joustavasti. Jakso sisältää sekä työtä koulupäiviä.

Oppilaan työpäivä on kuuden tunnin mittainen, mutta työajasta voidaan myös erikseen sopia. Oppilas osallistuu työpaikan työtehtäviin ja oppii samalla työelämän pelisääntöjä. Koulu on vakuuttanut oppilaan työpäivien ajaksi. Koska työpaikkaopiskelu on osa joustavaa perusopetusta, siitä ei makseta palkkaa. Työpaikalla oppilaalle määrätään työpaikkaohjaaja.

Työpaikkajaksojen päätteeksi opettaja / tukea antava työntekijä, työpaikkaohjaaja sekä oppilas käyvät yhteisen arviointikeskustelun ja oppilas saa työtodistuksen.

Oppilas, joka opiskelee yleisopetuksen luokassa käyttäen hyväkseen joustavan perusopetuksen menetelmiä, voi myös osallistua työpaikkaopiskeluun.

Työpaikkaopiskelu määritellään oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa.

Opetuksen painopiste, eheyttäminen JOPO-luokassa

Joustavan perusopetuksen painotusalueena on työpaikkaoppiminen. Opetuksen eheyttämisessä hyödynnetään työpaikkaopiskelua.

Valinnaisaineiden opetus JOPO-luokissa

Joustavan perusopetuksen oppilaiden valinnaisaineiden on mahdollista poiketa koulun muiden oppilaiden opetussuunnitelmassa määritellyistä valinnaisaineista. Valinnaisaineet on mahdollista opiskella joko osin tai kokonaan yleisopetuksen ryhmissä aineopettajien johdolla. JOPO-luokkien oppilaiden valinnaisaineiksi voidaan kirjata myös työpaikkajaksoilla tehtäviä opintokokonaisuuksia tai niiden osia.

Yhteistyö kotien kanssa

Huoltajien kanssa tehdään pitkäkestoista, tehostettua yhteistyötä, jonka avulla kodit pyritään sitouttamaan oppilaan opiskelun ja elämänhallinnan tukemiseen. Yhteistyömuotoja ovat mm. vanhempainillat, huoltajien henkilökohtaiset tapaamiset, perhetapaamiset, yhteiset tapahtumat, puhelin- ja sähköpostiyhteydet. Oppimissuunnitelma tai HOJKS laaditaan yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Yhteistyössä kotien kanssa opettaja ja JOPO-kuraattori toimivat työparina.

Oppilashuollon järjestäminen

JOPO-luokkien oppilashuolto toimii osana koulun yhteisöllistä ja yksilökohtaista oppilashuoltoa. Joustavan perusopetuksen oppilaille tulee antaa tehokas pedagoginen ja oppilashuollollinen tuki ja hänelle on pyrittävä rakentamaan riittävän tehokas turvaverkko.

Oppilaan arviointi ja todistukset

JOPO-luokkien arviointi noudattaa kaupungin ja koulun opetussuunnitelman mukaista oppilasarviointia. Työpaikkajaksoilta saatua palautetta hyödynnetään oppilaan arvioinnissa.

Oppilaalle voidaan tarvittaessa antaa todistukseen liitteitä, joissa kuvataan opintoja tarkemmin.

5.4.5. Opetus erityisissä tilanteissa esi- ja perusopetuksessa

Kouvolan kaupunki järjestää perusopetuslain mukaista sairaalaopetusta Kuusankoskella Carean lasten- ja nuorisopsykiatrian osastojen ja poliklinikoiden hoitosuhteessa oleville esi- ja perusopetuksen oppilaille Tähteenkadun koulun sairaalaopetuksen yksikössä.

Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö, yksikkö- ja koulukonsultaatiot ja ohjaustoiminta. Opetuksessa painottuu opetuksen osana pedagoginen kuntoutus, esiopetusta ja koulunkäyntiä ylläpitävä opetus sekä oppimis- ja koulunkäyntitaitojen arviointi.

Sairaalaopetuksen yksikössä on sekä osastopaikkoja että avopaikkoja. Avopaikoille ohjataan vahvan hoidollisen tuen tarpeessa olevia esi- ja perusopetuksen oppilaita ensisijaisesti tuki- ja arviointijaksoille. Oppilas säilyy oman yksikkönsä oppilaana myös sairaalaopetuksen ajan. Hänen opetuksessaan noudatetaan oman yksikön opetussuunnitelmaa ja näin ollen yhteistyö omaan esiopetusyksikköön tai kouluun on vahvaa. Omasta yksiköstä nimetään vastuuhenkilö yhteistyöhön ja yhteistyön käytänteistä on sovittava kirjallisesti. Näin varmistetaan parhaiten paluu omaan ryhmään ja kouluun sairaalaopetuksen jälkeen.

Mikäli oppilas on kykenemätön opiskelemaan omassa esiopetusryhmässään tai kouluympäristössä, hänen opetuksensa voidaan järjestää joko osittain tai kokonaan erityisin opetusjärjestelyin muussa ympäristössä ja sellaisin toimintamallein, joiden avulla oppilas pystyy edistymään opinnoissaan. Opetuksesta on vastuussa oppilaan oma esiopetusyksikkö tai koulu. Hänelle tehdään päätös erityisistä opetusjärjestelyistä ja hänelle nimetään tutkiva opettaja.

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

5.5.1. Koulun kerhotoiminta

Koulut määrittelevät vuosittaisessa suunnitelmassaan kerhotoiminnan tarpeet, resurssit ja toteutuksen. Kerhotoiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä kuullaan oppilaskuntaa, mahdollisesti myös huoltajia. Koulut voivat myös toteuttaa kerhotoimintaa osana joustavaa koulupäivän rakennetta.

5.5.2. Koulun kirjastotoiminta

Peruskouluissa hyödynnetään kirjaston kouluille tarjoamia palveluita mahdollisuuksien mukaan. Kirjastoa voidaan käyttää kaikkien aineiden opiskelussa ja erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Kouluja kannustetaan tekemään yhteistyötä kirjastojen kanssa tiedonhankinnassa, lukuinnostukseen kannustamisessa sekä mediakasvatuksessa. Kirjaston kanssa tehtävässä yhteistyössä korostuu oppilaan aktiivinen rooli, oppiminen tapahtuu itse tekemällä ja kokeilemalla. Kouvolan kaupungin kirjastoilla on käytössä kouluille suunnattu kirjastoreitti, johon on kirjattu kirjastojen tarjoamat yhteistyömahdollisuudet eri vuosiluokille.

Koulukirjastoissa oppilaat otetaan mukaan kirjaston kehittämiseen sekä kirjaston teemapäivien ja -viikkojen suunnittelun. Oppilaille voidaan antaa erilaisia vastuutehtäviä koulukirjastossa.

5.5.3. Kouluruokailu

Kouluruokailu ylläpitää vireyttä ja tukee oppilaan hyvinvointia sekä tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailu on osa opetusta ja linkittyykin monissa oppiaineissa käsiteltävään terveysteemaan. Ruokailutilanteissa harjoitellaan terveellisen aterian koostamista ja sosiaalisia taitoja. Koululounaan tulee olla virkistyshetki työpäivän lomassa.

Kouluruokailussa tarjottavan lounaan tulee olla tasapainoinen ja monipuolinen eli ravitsemussuosituksen mukainen. Suunnitellun ravintoainesisällön toteutumiseksi oppilasta kannustetaan syömään kaikki aterian osat: lämmin ruoka, kasvislisäke, maito, leipä ja leipärasva.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kouvolassa toimii Palveluraati-työryhmä, joka koostuu oppilaista, opettajista, ohjaajista ja ruokapalveluhenkilöstöstä. Palveluraadin tehtävänä on suunnitella ja arvioida kouluruokailuun liittyviä asioita.

Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Ruokapalveluhenkilöstö toimii kouluruokailussa oheiskasvattajina. Ruokailuvalvontaan nimetyn opettajan velvollisuus on valvoa oppilaiden ruokailua. Kouluruokaloissa on lisäksi esimerkkinä koululounaan malliannos.

Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa. Keskustelulla tuetaan oppilaiden kasvua ja kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti mm. asiakaskyselyiden avulla. Kouvolassa järjestetään vuosittain Ruokahetki-viikko, jonka aikana erityisesti tiedotetaan kouluruokailuun liittyvistä asioista.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Kouvolan kaupungissa on luotu Ravitsemuskäsikirja, joka ohjaa kouluruokailua.

Mikäli oppilaalla on erityisruokavalio terveydellisistä syistä, se tulee tarkistaa oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon kanssa aina vuosittain. Erityisruokavalion lisäksi Kouvolan kouluissa on tarjolla kasvisruokavalio. Lisäksi uskonnolliset ja eettiset syyt otetaan huomioon ruokalistaa suunniteltaessa.

5.5.4. Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteinen toiminta

Peruskoulut määrittelevät koulupäivän ja opetuksen rytmittämisen vuosisuunnitelmassaan kasvun ja oppimisen kannalta mielekkäästi noudattaen perusopetuslakia, -asetusta sekä valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita.

Joustavan koulupäivän rakenne mahdollistaa oppilaiden toiminnallisuuden lisäämisen osana koulupäivää. Toiminnallisuus voi olla tukioppilaiden ja oppilaskunnan toimintaa, ulkopuolisten toimijoiden vetämiä tuokioita tai projekteja oppilaille sekä välkkäri- ja kerhotoimintaa.

Koulupäivä aloitetaan lyhyellä päivänavauksella. Koulu määrittää vuosittaisessa suunnitelmassaan tavat, joilla päivänavaukset koulussa toteutetaan. Päivänavauksen voi pitää opettaja, oppilas tai koulun ulkopuolinen taho. Päivänavauksen toteutus voi olla toiminnallinen, yhteisöllisyyttä tukeva.

Koulu määrittää vuosittaisessa suunnitelmassaan lukuvuoden aikana toteutettavat yhteiset tapahtumat. Koulun yhteiset tapahtumat tukevat koulun toimintakulttuuria. Tapahtumissa tulee esiin koulun omaleimaisuus ja sijainti lähiympäristön antamalla mahdollisuuksilla. Kouvolan kaupungissa pyritään tukemaan kaikkia kouluja saamaan kasvun ja oppimisen kannalta monipuolinen tapahtumatarjonta vuosittain.

5.5.5. Koulumatkat ja -kuljetukset

Perusopetuksen koulukuljetuksissa on periaatteena, että oppilaiden koulumatkaan kuuluu omatoimisesti kuljettavaa koulumatkaa joko bussipysäkille tai koulukuljetusten noutopisteelle ja niiltä kotiin. Näin myös kuljetuksen piirissä oleville oppilaille tulee päivittäistä hyötyliikuntaa, joka tukee oppilaan terveyttä ja edistää kuntoa. Noutopisteitä ja käveltävää matkaa määritettäessä huomioidaan liikenneturvallisuus sekä oppilaan yksilölliset ominaisuudet.

Huoltajien toivotaan kannustavan oppilaita omatoimiseen liikkumiseen siten, että oppilaat kulkevat koulumatkan itsenäisesti, jolloin koulumatka tukee lapsen liikuntatarpeita.

Päiväkodit ja koulut kirjaavat lukuvuosi- ja toimintasuunnitelmiin suunnitelman odotusaikojen valvonnasta ja ohjauksesta sekä koulumatkoihin liittyvistä menettelytavoista ja yhteyshenkilöistä.

Koulumatkoilla tapahtuva kiusaaminen, väkivalta ja häirintä käsitellään osana koulujen turvallisuuskasvatusta. Kuljetusten aikana tapahtuneesta epäasiallisesta käytöksestä keskustellaan koulussa. Epäasiallista käyttäytymistä pyritään ennaltaehkäisemään käytettävissä olevin keinoin.

Perusopetuksessa huoltajia informoidaan koulukuljetuksiin liittyvissä asioissa ensisijaisesti sähköisen järjestelmän kautta, vanhempainilloissa sekä tarvittaessa muilla tavoin. Myös huoltajien tiedottamiseen liittyvät toimintatavat kirjataan yksikkökohtaisiin suunnitelmiin.

5.5.6. Kuljetus esiopetuksessa

Esiopetuksessa noudatetaan Kouvolan kaupungin esi- ja perusopetuksen periaatteita.

6. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

6.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri perusopetuksessa

Oppilaan arviointi koulussa on kannustavaa ja se tukee perusopetuksen oppimiskäsitystä, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Palautteen avulla oppilaalla tulee olla mahdollisuus löytää omia vahvuuksiaan sekä kehittää itseään. Koulussa oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. Painopiste on oppimista edistävissä arvioinnissa. Opettajan antamalla palautteella on suuri merkitys oppilaan käsitykseen itsestään oppijana ja ihmisenä. Ohjaava palaute on keskeinen

pedagoginen keino. Huoltajalle tulee antaa riittävästi tietoa arvioinnin tavoitteista, muodoista sekä perusteista. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu heidän persoonaansa.

6.2. Arvioinnin kohteet koulussa

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen.

6.2.1. Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Yleisen oppimäärän mukaan opiskelevan erityisen tuen oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin.

6.2.2. Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arvioinnissa huomioidaan oppilaan ikäkausi ja edellytykset. Palautteen antamisessa kiinnitetään huomiota oppilaan onnistumiseen ja edistymiseen.

Arviointimenetelmät valitaan siten, että niiden avulla oppilas pystyy osoittamaan osaamisensa. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollinen puutteellinen kielitaito tulee huomioida arviointia toteutettaessa. Mahdolliset erityiset painoalueet otetaan myös huomioon.

6.2.3. Oppilaan itsearviointi

Itsearviointi edistää oppilaiden osallisuutta. Se on keskustelevaa ja vuorovaikutteista toimintaa ja sen avulla oppilaan edistyminen hänen oppimisessaan tehdään näkyväksi ja kuulluksi.

Oppilas oppii tunnistamaan ja tietämään oppimisprosessinsa tavoitteet, omat vahvuutensa tai tuen tarpeensa. Samalla hän tunnistaa omat mielenkiinnon kohteensa ja osallistumismahdollisuutensa. Oppilas arvioi kokonaisvaltaisesti; ”mitä olen oppinut, miten olen oppinut, missä onnistuin ja missä olisin tarvinnut apua ja voisinko hyödyntää

oppimaani tai tapaani oppia tulevaisuudessa?”. Parhaimmillaan itsearviointi tukee oppilaan käsitystä itsestään oppijana koko oppimisprosessin aikana aina suunnitteluvaiheesta työskentelyyn ja oppimistulokseen. Hän tulee tietoiseksi omista vahvuuksistaan ja oppii hyödyntämään niitä tai hakemaan uusia väyliä oppimiseensa.

Opettajan vastuulla on ohjata oppilasta arvioimaan omaa oppimisprosessiaan tämän iän ja edellytysten mukaisesti. Edellytyksiä itsearviointiin ja siinä tarvittavia taitoja kehitetään vähitellen ja johdonmukaisesti. Opettajan tehtävänä on huolehtia siitä, että itsearviointi on luonteva osa oppilaan kouluarkea niin, että se tukee kokonaisvaltaista oppimista, kehittymistä ja kasvamista. Oppilaan itsearviointi antaa tietoa opettajalle oman työnsä kehittämiseen. Opettajalla on itsearvioinnin avulla mahdollisuus saada tärkeää tietoa oppilaan kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista ja esimerkiksi kouluviihtyvyydestä.

Itsearvioinnin menetelmät ovat monipuolisia ja vaihtelevat sisällöllisesti sekä laajuudeltaan. Ne valitaan tarkoituksenmukaisesti oppilaan ikätason, opiskeltavan asian tai oppimisprosessin mukaan. Esimerkkejä itsearvioinnin muodoista ovat erilaiset portfoliot, seinälehdet, tutkimusraportit, ajatuskartat, sarjakuvat omasta työskentelystä, arviointivihkot tai -kansiot ja erilaiset lomakkeet esimerkiksi oppilaan työskentelytaidoista.

Itsearviointiin liittyy luontevasti vertaisarviointi ja ryhmäarviointi, joissa oppilaat oppivat antamaan rakentavaa palautetta toisilleen, omalle ryhmälleen tai opettajalleen. Yhdessä ja yleisesti voidaan pohtia myös kehittämiskohteita esimerkiksi jatkotyöskentelyä varten.

Itsearviointi on osa koulun toimintakulttuuria. Koulut kuvaavat opetussuunnitelmassaan koulun itsearvioinnin muodot.

6.2.4. Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Vuosiluokkien 6 ja 9 hyvän osaamisen kriteerit on määritelty valtakunnallisissa opetussuunnitelmaperusteissa jokaisen oppiaineen kohdalla erikseen. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen sekä asetettuihin tavoitteisiin.

6.2.5. Työskentely arvioinnin kohteena

Työskentelytaitoihin sisältyvät taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään sekä taito toimia vastuullisesti. Oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja tuetaan osana oppimista. Näitä taitoja arvioidaan osana oppiaineissa tehtävää arviointia.

6.2.6. Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus ja käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Käyttäytymisen arvioinnissa on erityisen tärkeää huolehtia, että arviointi ei perustu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Käyttäytymisen arvioinnin osa-alueet ovat:

- toisten ihmisten ja ympäristön huomioon ottaminen
- yhteisesti sovittujen toimintatapojen ja sääntöjen noudattaminen
- asiallinen, tilannetietoinen käyttäytyminen ja hyvät tavat.

Koulut laativat opetussuunnitelmaansa koulukohtaiset tavoitekuvaukset eri osa-alueille.

6.3. Opintojen aikainen arviointi koulussa

Oppilaan arviointi on monipuolista, jatkuvaa sekä tapahtuu oppilaan ja opettajan välisessä vuorovaikutuksessa. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävän usein tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Formatiivinen arviointi on opetuksen aikana annettavaa jatkuvaa, kannustavaa palautetta oppimisen edistymisestä. Sen tarkoituksena on oppilaan motivointi ja ohjaus. Formatiivisen arvioinnin keinoja ovat esimerkiksi tuntiosaaminen, oppimispäiväkirjat, arviointikeskustelut ja vertaisarviointi.

Formatiivinen arviointi luo pohjan summatiiviselle arvioinnille (lukukausittainen arviointi / lukuvuosittainen arviointi / päättöarviointi).

Formatiivinen arviointi auttaa opettajaa arvioimaan omaa opetustaan ja tehostamaan ja muuttamaan sitä oppilaan oppimista edistävään suuntaan sekä ohjaa oppilaan oppimista

Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden arvioinnin perusteita on kuvattu luvussa 7.

6.3.1. Oppilaan arviointi lukukauden ja -vuoden päättyessä

Lukuvuoden päättyessä oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan sanallisesti vuosiluokilla 1–4. Vuosiluokilla 5–6 annetaan numeroarviointi lukuun ottamatta taito- ja taideaineita ja vuosiluokilla 7–9 annetaan numeroarviointi kaikissa oppiaineissa.

Lukukauden päättyessä oppilaille annetaan väliarviointi. Koulu määrittelee väliarvioinnin muodon opetussuunnitelmassaan. Väliarviointi voi olla todistus tai esimerkiksi arviointikeskustelu tai portfolio. Numeerista väliarviointia ei anneta alkavasta aineesta vuosiluokilla 5–6.

Numeroarvioinnin lisäksi oppilaalle voidaan antaa sanallinen arvio myös vuosiluokilla 5–9 sekä väliarvioinnissa että lukuvuoden päättyessä.

	Syksy, väliarviointi	Kevät, lukuvuosiarviointi	Käyttäytyminen
1.	Koulu määrittelee muodon	Sanallinen	Sanallinen
	Arviointikeskustelu		
2.	Koulu määrittelee muodon	Sanallinen	Sanallinen
		Arviointikesk.	
3.	Koulu määrittelee muodon	Sanallinen	Sanallinen
4.	Koulu määrittelee muodon	Sanallinen	Sanallinen
5.	Koulu määrittelee muodon	Numero *)	Numero
6.	Koulu määrittelee muodon	Numero *)	Numero
		Arviointikesk.	
7.	Koulu määrittelee muodon	Numero	Numero
8.	Koulu määrittelee muodon	Numero	Numero
	Arviointikeskustelu		
9.	Koulu määrittelee muodon	Numero	**)

*) Taide- ja taitoaineissa sanallinen

**) Mikäli oppilaalle annetaan 9. luokan keväällä lukuvuosiarviointi, numero

6.3.2. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Opinnoissa eteneminen toteutetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

6.3.3. Arviointi nivelkohdissa

Koulupolun alussa, 1. luokan syyslukukauden aikana käydään opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen arviointikeskustelu, jonka pohjana voidaan käyttää esiopetuksesta saatua tietoa oppilaan aikaisemmasta oppimisesta.

Alakoulun nivelvaiheissa oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta. Tämä toteutetaan luokanopettajan, oppilaan ja huoltajan välisessä arviointikeskustelussa.

Toisen vuosiluokan lopulla arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Tavoitteena on tuoda esille arviointikeskustelussa oppilaan vahvuuksia oppijana sekä vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota.

Kuudennen vuosiluokan arviointikeskustelussa kiinnitetään erityistä huomiota työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Arviointikeskusteluun liitetään oppilaan itsearviointi. Oppilaan ja huoltajan tulee saada monipuoliseen tietoon perustuva käsitys oppilaan oppimisen edistymisestä. Arviointikeskustelun materiaali hyödynnetään yläkoulun siirtopalaverissa.

Kahdeksannen luokan arviointikeskustelut aloitetaan syyslukukaudella luokanvalvojan toimesta ja ne käydään talvilomaan mennessä. Samalla voidaan kartoittaa mahdolliset tuen tarpeet. Keskustelu valmistaa oppilasta ja huoltajaa päättöarviointiin.

6.3.4. Valinnaisaineiden arviointi

Vähintään 2 vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan yläluokilla numeroin. Alle 2 vuosiviikkotunnin valinnaisaineet arvioidaan hyväksytty / hylätty. Alaluokkien valinnaisaineet arvioidaan hyväksytty / hylätty -asteikolla.

6.3.5. Maahanmuuttajien arviointi

Maahanmuuttajaoppilaat voidaan arvioida sanallisesti vuosiluokilla 1–8. Päätösarvioinnissa maahanmuuttajaoppilaat arvioidaan numeroin.

6.3.6. Erityisen tuen oppilaiden arviointi

Erityisen tuen oppilaat voidaan arvioida sanallisesti vuosiluokilla 1–6. Luokilla 7-9 ja päätösarvioinnissa erityisen tuen oppilaat arvioidaan numeroin. Toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat arvioidaan sanallisesti koko perusopetuksen ajan, myös päätösarvioinnissa.

6.4. Perusopetuksen päätösarviointi

Opintojen aikana oppilaalle ja huoltajalle annetaan tietoa oppilaan suoriutumisen sen hetkisestä tilanteesta, eteenpäin ohjaavaa palautetta sekä tietoa päätösarvioinnin kriteereistä, jotka on määritelty opetussuunnitelman perusteissa. Kahdeksannen luokan arviointikeskustelu valmistaa oppilasta ja huoltajaa päätösarviointiin. Päätösarviointi ajoittuu vuosiluokille 7, 8 tai 9 sen mukaan, milloin oppiaineen opiskelu päättyy.

Oppilaan päätösarvosana perustuu oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin.

6.5. Esi- ja perusopetuksessa käytettävät todistukset

Esiopetukseen osallistuneelle lapselle annetaan esiopetuksen päättyessä osallistumistodistus, joka on yhtenäinen koko kaupungin esiopetukselle.

Kouvolan perusopetuksen kouluissa käytetään yhtenäisiä lukuvuositodistuksia ja päätötodistuksia. Mikäli koululla annettava väliarviointi on todistus, käytetään kaupungin yhteistä todistusmallia.

Peruskoulun oppimäärän hyväksytysti suorittanut oppilas saa 9. luokan päättyessä päätötodistuksen. Tällöin hänelle ei anneta erillistä lukuvuositodistusta.

7. Kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuki

7.1. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Tuen järjestämisessä kiinnitetään erityistä huomiota yhteisöllisiin ja oppimisympäristöön liittyviin ratkaisuihin tuen muotoja määritettäessä.

Tuen tarpeesta huolimatta huolehditaan siitä, että oppilas tuntee kuuluvansa ryhmään ja saa onnistumisen kokemuksia työskentelystään. Tämä vaatii oppimistehtävien ja työskentelyn vaativuuden tarkkaa arviointia. Ryhmään kuulumisen varmistamiseksi tulee käyttää monipuolisia työmenetelmiä, joilla varmistetaan jokaisen osallistumismahdollisuus.

Tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdistetään pedagoginen asiantuntemus sekä muiden ammattihenkilöiden osaaminen.

Tuki toteutetaan ensisijaisesti muuttamalla ennakkoluulottomasti oppimisympäristöä ja toimintaa. Tuen tarpeen muuttuessa ollaan valmiita muuttamaan toimintatapoja viivytyksittä. Oppimisympäristön muokkaamisessa käytetään myös eri tahojen antamaa informaatiota ja oppimisprosessin seurannasta saatua arviointitietoa.

Tuen jatkumo varmistetaan tiiviillä yhteistyöllä esiopetuksen, perusopetuksen ja toisen asteen kesken sekä tuen toimintamallien yhtenäistämällä.

7.1.1. Ohjaus tuen aikana

Ohjaus kuuluu jokaisen työyhteisön jäsenen tehtäviin. Ohjaus on sekä väline tuen tarpeen arvioinnissa että sinällään tuen muoto. Ohjausta käytetään myös osana arviointiprosessia.

Esiopetuksessa ohjaus on oppimaan oppimisen edistämistä ja ohjausta.

Jokaisessa peruskoulussa on käytössä vuosittain päivitettävä ohjaussuunnitelma.

Ohjauksen jatkumo varmistetaan esi- ja perusopetuksen nivelvaiheissa sekä siirryttäessä toiselle asteelle.

7.1.2. Kodin kanssa tehtävä yhteistyö tuen aikana

Kun oppilaalla ilmenee kasvun, oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa, kodin ja koulun tai päiväkodin yhteistyön merkitys

korostuu. Opetushenkilöstön tulee olla yhteydessä kotiin viipymättä. Henkilöstöllä on asiantuntijavastuu tiedonsiirtoon, salassapitoon jne. liittyvissä asioissa.

Perusopetuslain mukaisen tuen antaminen on velvoittavaa, eikä siitä voi kieltäytyä. Oppilashuoltolain mukainen tuki on vapaaehtoista.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	Perusopetuslaki
<p>Yhteisöllinen oppilashuolto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilashuoltoryhmä • Yksilökohtainen oppilashuolto • Oppilashuollon palvelut (kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja) <p>Monialainen asiantuntijaryhmä</p>	<p>Monialainen oppilashuoltotyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuen kolmiportaisuuteen liittyvä työskentely • Kurinpitoon liittyvä työskentely • Työrauhaongelmat • Pedagoginen konsultaatio • Muut oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät asiat

Pedagoginen konsultaatio

Esiopetusyksikön henkilöstölle järjestetään mahdollisuus monialaiseen pedagogiseen konsultaatioon tarpeen mukaan. Konsultaation järjestämisestä ja koollekutsumisesta vastaavat yhteistyössä päiväkodinjohtaja ja erityisopettaja.

Jokaiselle luokanopettajalle tai luokanvalvojalle voidaan järjestää vähintään kerran lukuvuodessa konsultaatiomahdollisuus, jossa opettaja ja koulun monialaisen oppimisen ja koulunkäynnin ryhmän jäsenet käyvät yhdessä läpi luokan oppilaat ja luokan kokonaistilanteen pedagogisesta ja koulunkäynnin näkökulmasta. Tarkoituksena on varmistaa, että oppilaiden tukitarpeet on tiedostettu ja tukiresurssit kohdennettu oikein.

7.2. Yleinen tuki

Yleistä tukea annetaan oppilaalle heti tuen tarpeen ilmetessä. Opettaja ottaa yhteyttä huoltajiin ja pyrkii heidän kanssaan yhteistyössä löytämään keinot oppilaan tukemiseksi. Päiväkodin tai koulun tukimuotoja voivat olla esimerkiksi eriyttäminen, tukiopetus, oppilashuollon palvelut, oppilaanohjaus, oppimisympäristön muokkaus, osa-aikainen erityisopetus ja lasten erityisohjaajan tai koulunkäynninohjaajan apu.

Toimintatapoja ja -kulttuuria kehitetään niin, että yhteistyötä ja yhdessä tapahtuvaa oppimista hyödynnetään ja oppilaiden erilaisuus kohdataan mahdollisimman hyvin. Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri yhteisössä edistävät oppilaan kehitystä ja tukevat hyvää oppimista.

Eryistä huomiota kiinnitetään oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteen asettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilaiden itsetuntoa, opiskelumotivaatiota sekä oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.

Oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon voidaan vaikuttaa myös kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan avulla. Suunnittelemalla ne osaksi oppilaan päivää, luodaan turvallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.

Ennen seuraavalle tuen tasolle siirtymistä varmistetaan, että kaikki yleisen tuen muodot on käytetty ja kokeiltu.

7.3. Tehostettu tuki

Tehostetun tuen vaiheessa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa jännevitetään yleisiä tukitoimia määrällisesti ja laadullisesti. Mikäli tuen tarve liittyy oppisisältöihin, oppimissuunnitelmaan kirjataan opetettavien aineiden ydinsisällöt ja erityiset painoalueet. Oppimääriä ei vielä yksilöllisteta.

Tehostettu tuki voi sisältää joustavia opetusjärjestelyjä, eriyttämistä, tiimi- ja samanaikaisopetusta, jakotunteja, tukiopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta, erilaisia oppimista tukevia materiaaleja, äänikirjoja, lisäaikaa kokeissa/tenteissä, oppilaanohjausta, suullisia vastauksia ja avustajapalveluita sekä muuta tukea. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan seuraamalla tehostetun tuen toteutumista. Oppilaan arvioinnin perustana on yleinen oppimäärä.

Tehostetun tuen aikana huolehditaan tuen toteutumisen ja tuloksellisuuden seurannasta ja arvioinnista säännöllisesti ja tarvittaessa muutetaan suunnitelmia. Yhdessä huoltajien kanssa sovitaan, milloin tehostetun tuen jaksoa arvioidaan ja arviointipäivämäärä kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Mikäli arvioinnissa todetaan tehostetun tuen olevan sopivaa ja riittävää sellaisenaan tai muutettuna, voi tehostettua tukea jatkaa. Oppimissuunnitelmaa päivitetään ja tuen tarvetta ja muotoja arvioidaan säännöllisesti yhdessä huoltajan kanssa sovittuina ajankohtina.

Mikäli oppilaalla on tehostettu tuki esiopetuksessa, tuki jatkuu automaattisesti nivelvaiheen yli perusopetukseen. Tämän jälkeen tuen tarpeellisuutta arvioidaan ja oppimissuunnitelma päivitetään koulussa syyslukukauden aikana.

7.3.1. Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu kirjalliseen pedagogiseen arvioon, jonka laativat oppilaan opettajat hyödyntäen huoltajan luvalla oppilaalle tehtyjä muita suunnitelmia ja asiantuntijalausuntoja.

7.3.2. Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan opinto-ohjelman toteuttamiseksi, ja siihen kirjataan oppilaalle järjestettävä tuki määrältään ja laadultaan oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Oppimissuunnitelma voidaan tehdä myös oppilaalle, joka on yleisen tuen piirissä tai oppilaalle, joka opiskelee vuosiluokkiin sitomattoman opetussuunnitelman mukaan.

Oppimissuunnitelmaa laadittaessa korostetaan oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuutta laadintaprosessissa ja toteuttamisessa. Yhteistyössä huoltajan kanssa oppimissuunnitelman laatimiseen otetaan mukaan muut oppilaan ja hänen perheensä kanssa työskentelevät verkostot.

Tarpeen mukaan oppimissuunnitelman sisältöjä ja tavoitteita päivitetään yhteistyössä oppilaan, opettajien ja huoltajien kanssa.

7.4. Erityinen tuki

Jos oppilaalle annettu tehostettu tuki ei riitä, oppilaalle on annettava erityistä tukea.

Esiopetuksen aikana lapsen saama erityinen tuki on tehostettua tukea vahvempaa, yksilöllisempää ja jatkuvampaa. Huoltajan tuen, moniammatillisen yhteistyön ja yksilöllisen ohjauksen merkitys korostuu.

Erityinen tuki järjestetään oppilaan edun mukaisesti ensisijaisesti muun opetuksen yhteydessä hänen esiopetusryhmässään tai lähikoulussaan, tai osittain tai kokonaan erityisryhmässä tai muussa soveltuvassa paikassa. Oppilaan opiskellessa erityisryhmässä pyritään mahdollistamaan osa-aikainen integrointi ja liittyminen ikävertaisryhmään.

Perusopetuksen luokkamuotoista erityisopetusta toteutetaan Kouvolassa sekä alueellisissa pienryhmissä että kaupunkitason erityisluokissa.

Perusopetuksen alueelliset erityisopetuksen pienryhmät on tarkoitettu oppilaille, joiden opetuksellisiin tarpeisiin ei pystytä vastaamaan yleisopetuksen ryhmässä. Ryhmäkoko on kymmenen oppilasta. Oppilaille on tehty luokkamuotoisen erityisopetuksen päätös. He kuuluvat pääasiallisesti yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Kaupunkitason erityisluokkiin ohjataan oppilaita koko kaupungin alueelta. Näiden oppilaiden opetusjärjestelyissä, -menetelmissä ja opetuksessa tarvitaan profiloitunutta erityisosaamista. Oppilaiden opetukselliset tarpeet ovat suuria ja vaativat useimmissa tapauksissa hoitavien ja kuntouttavien tahojen yhteistyötä. Tavoitteena on tarjota oppilaille kuntouttava oppimisympäristö, jossa heillä on mahdollisuus oppia ja kasvaa omien edellytystensä mukaisesti ja samalla välttää alisuoriutuminen. Kaupunkitason erityisluokissa opiskelee oppilaita sekä yleisen että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Ryhmäkoot ovat kuusi, kahdeksan tai kymmenen oppilasta. Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus järjestetään Kymenlaakson erityishuollon kuntayhtymän Careakoulussa.

7.4.1. Pedagoginen selvitys

Erityisen tuen esityksen edellytyksenä on oppilaasta tehty kirjallinen pedagoginen selvitys.

Esiopetuksessa olevan lapsen pedagogisen selvityksen laadinnasta ja sen kokoamisesta vastaa päiväkodin tai koulun erityisopettaja. Hän tekee yhteistyötä lapsen, huoltajan ja opettajien kanssa. Laadinnassa hyödynnetään aiempia lapsesta laadittuja pedagogisia asiakirjoja sekä mahdollisia asiantuntijalausuntoja. Tarvittaessa hyödynnetään myös huoltajan luvalla lapsen varhaiskasvatussuunnitelma Vasua sekä lapsen esiopetussuunnitelmaa.

Perusopetuksessa pedagoginen selvitys laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja opettajien kanssa.

7.4.2. Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen päätöstä esitetään kirjallisesti. Esitykseen sisältyy selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä, pedagoginen selvitys.

Esiopetuksessa pedagogiseen selvitykseen sisältyy opettajien sekä asiantuntijoiden arviot lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja erityisen tuen tarpeesta. Päiväkodinjohtaja tai koulun rehtori tekee esityksen erityisestä tuesta. Esitykseen voi liittää muiden toimijoiden tai asiantuntijoiden lausuntoja tai kannanottoja.

Perusopetuksessa pedagogiseen selvitykseen sisältyy oppilasta opettavien opettajien selvitys ja oppimisen ja koulunkäynnin ryhmän kannanotto oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta, sekä näiden perusteella tehty arvio erityisen tuen tarpeesta, toteuttamisesta ja mahdollisista yksilöllistettävistä oppimääristä.

Ennen erityisen tuen esitystä neuvotellaan huoltajan kanssa. Huoltajan kanta on kirjattava esitykseen ja varmistettava allekirjoituksella. Mikäli huoltajan kanta on kielteinen, järjestetään uusi neuvottelu huoltajan kanssa ennen päätöksen tekoa.

7.4.3. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityisen tuen piiriin kuuluvalle oppilaalle tehdään henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS, yksikön sisällä sovittujen työnjakojen mukaisesti (prosessiohjaaja, esiopettaja, luokanopettaja, erityisluokanopettaja, ryhmänohjaaja, aineenopettaja tai erityisopettaja). Päiväkodinjohtaja ja koulun rehtori ovat vastuussa siitä, että HOJKS tehdään kaikille oppilaille, joilla on erityisen tuen päätös ja siitä, että asiakirja päivitetään vähintään kerran vuodessa.

HOJKS tehdään yhteistyössä oppilaan, huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Erityisopettajan roolia asiantuntijana korostetaan HOJKS-prosessissa. HOJKS:ssa asetettuja tavoitteita oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi toteutetaan HOJKS:ssa sovitun työnjaon mukaisesti. Erityisen tuen järjestämisen tapaa arvioidaan vuosittain ja esitetään tarvittaessa erityisen tuen päätöksen muuttamista tai purkamista.

Esiopetuksessa arvioidaan erityisen tuen vaikuttavuutta jatkuvasti yhteistyössä huoltajan, kasvatushenkilöstön ja asiantuntijoiden kanssa. Kouluissa oppimisen ja koulunkäynnin ryhmä tukee omalta osaltaan oppilaalle toteutettavaa erityistä tukea. Ryhmä käynnistää

tarvittaessa uudelleen pedagogisen selvityksen prosessin ja esittää erityisen tuen päätöksen muuttamista tai purkamista.

Erityisen tuen purku edellyttää kirjallista esitystä, joka käsitellään muiden erityisen tuen esitysten prosessin mukaisesti.

7.4.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Ennen oppimäärän yksilöllistämistä oppilaan opetusta on eriytettävä monipuolisesti, tuettava eri tukimuodoilla ja oppiaineessa on täytynyt olla määriteltynä erityiset painoalueet. Mikäli oppilas ei annetusta tuesta ja oppiaineen keskeisien sisältöjen tavoitteisiin keskittymisestä huolimatta kykene suorittamaan oppiainetta hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää.

Oppiaineen yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä.

Yksilöllistetyn oppiaineen tavoitetaso tulee määritellä jokaiselle oppilaalle yksilöllisesti juuri hänen edellytystensä mukaiseksi, mutta kuitenkin riittävän vaativaksi. Tavoitteet kuvataan selkeästi oppiaineittain ja oppisisällöt kirjataan yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKS:aan.

Ensisijaisena vaihtoehtona on aina oppimäärän yksilöllistäminen. Oppiaineesta vapauttamista tulee välttää.

Huoltajalle ja oppilaalle tulee informoida, mitä vaikutuksia mahdollisella yksilöllistämisellä tai oppiaineesta vapauttamisella on jatko-opintoihin.

7.4.5. Pidennetty oppivelvollisuus

Lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin tapahtuu monialaisessa yhteistyössä huoltajan, lasta hoitavan / tutkivan tahon, lapsen varhaiskasvatusta toteuttavan yksikön ja mahdollisten terapeuttien kanssa. Ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin tulisi tapahtua riittävän varhain.

Opetuksen järjestämisen vastuu on ensisijaisesti päiväkodinjohtajalla tai koulun rehtorilla. Opetuksen käytännön toteuttamisen vastuu on opettajalla, lastentarhanopettajalla sekä erityisopettajalla. Opetus järjestetään lapsen kokonaistilanne huomioiden joko integroituna erityisoppilaana tai pienryhmässä. Opetusjärjestelyistä sovitaan tarkemmin lapselle laadittavassa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

Pidennettyä oppivelvollisuutta esitetään erityisen tuen esityksen mukaisesti ja siitä tehdään erityisen tuen päätös.

Huoltajien kanssa keskustellaan etukäteen pidennetystä oppivelvollisuudesta ja sen eri järjestämisvaihtoehdoista ja vaikutuksista. Esitys pidennettyyn oppivelvollisuuteen tehdään yhteistyössä huoltajan kanssa. Huoltajalle annetaan riittävästi aikaa ja mahdollisuuksia keskusteluun sekä kysymysten esittämiseen. Huoltajan kanta tulee näkyä tehdyssä esityksessä ja tarvittaessa sitä varten käytetään erillistä liitettä.

Jotta huoltaja saisi riittävää ja oikeaa tietoa pidennetystä oppivelvollisuudesta ja ohjautuminen tapahtuisi riittävän varhain, tarvitaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ohjautumisessa toimivaa asiakaslähtöistä monialaista verkostotyötä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden tarvetta arvioidaan monialaisesti erityisen tuen tarpeen tarkastelun yhteydessä. Mikäli tarvetta pidennettyyn oppivelvollisuuteen ei enää ole, esitetään päätöksen purkua.

7.4.6. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten, muulla tavoin vammaisten tai vakavasti sairaiden oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta osittain tai kokonaan toiminta-alueittain. Tämä on mahdollista vain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Esiopetuksen toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa korostuvat lapsen yksilölliset kuntouttavat ja hoidolliset tavoitteet. Lapsen kanssa työskentelevät kasvattajat perehtyvät riittävästi lapsen oppimista ja kehitystä tukeviin menetelmiin ja kuntouttaviin osatekijöihin sekä tekevät tiivistä yhteistyötä huoltajan sekä hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa.

Toiminta-alueittain opiskelussa keskitytään taitoihin, jotka auttavat oppilasta suoriutumaan mahdollisimman hyvin itsenäisestä elämästä. Koulupäivät rakennetaan kuntouttaviksi ja kehitystä tukeviksi. Toiminta-alueittain opetuksen järjestämiseen kuuluu vahva yhteistyö hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa.

Erityisen tuen päätöksen tarkastelun yhteydessä arvioidaan myös toiminta-alueittain opiskelun tarpeellisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Mikäli oppilaalla on edellytyksiä opiskella oppiainejakoisen opetussuunnitelmamukaisesti, tehdään päätös siirtymisestä.

7.5. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1. Tukiopetus

Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu. Opettajan tulee suunnitella työskentely yksilöllisesti oppilaan oppimisen tarpeita vastaavasti siten, että tukiopetuksessa oppilaalla on mahdollisuus opiskella omalle oppimistyyllille ominaisilla tavoilla. Tukiopetuksen avulla pyritään ensisijaisesta tukemaan oppiaineissa edistymistä.

Tukiopetukseen osallistuminen on oppilaalle velvoittavaa.

7.5.2. Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoite esiopetuksessa on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen esteitä ja oppimisen vaikeuksia. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja suunnittelee sen toteuttamista yhteistyössä yksikön opettajien kanssa ja sen vaikutuksia lapsen kasvuun ja kehitykseen arvioidaan säännöllisesti tuen kaikilla tasoilla. Osa-aikaisesta erityisopetuksesta tiedotetaan huoltajia vuosittain toimintakauden alkaessa ja aina yksilöllisesti lapsen tuen suunnittelun yhteydessä.

Perusopetuksessa osa-aikaisella erityisopetuksella autetaan oppilasta voittamaan kaikenlaisia oppimisen ja koulunkäynnin esteitä. Osa-aikainen erityisopetus on luonteeltaan kuntouttavaa, eikä kohdistu pelkästään oppiaineisiin liittyviin pulmiin. Erityisopettaja ja luokan- ja aineenopettaja arvioivat erityisopetuksen tarpeen sekä suunnittelevat toteuttamisen ja seurannan yhdessä. Huoltaja on mukana prosessissa. Tehostetun ja erityisen tuen oppilailla osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan.

Mikäli oppilaalla katsotaan olevan tarvetta osa-aikaiseen erityisopetukseen, on siihen osallistuminen hänelle velvoittavaa.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Koulussa erityisopetuksen pienryhmässä opiskelevan oppilaan opiskelua voidaan myös tarvittaessa tukea osa-aikaisella erityisopetuksella resurssien suomien mahdollisuuksien mukaan. Työmuotoina voi olla esim. erityisopettajan konsultointi tai yhteistyö oppilaan arviointiprosessissa etenkin erityisen tuen päätöstä tarkistettaessa.

7.5.3. Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Kouvolan kaupungissa oppilaiden tarvitsema avustajapalvelu toteutetaan koulunkäynninohjaajien ja lasten erityisohjaajien työpanoksen avulla.

Kouluille myönnetään vuosittain ohjaajaresurssi, joka perustuu tarvearviointiin. Koulutasolla ohjaajien työpanos jaetaan tukea tarvitsevien oppilaiden ja ryhmien kesken. Ohjaajien työpanosta käytetään avustajapalvelun lisäksi erilaisiin joustaviin tukimuotoihin kuten läksykerhojen ohjaamiseen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaamiseen.

Varhaiskasvatusyksikköön voidaan myöntää oppilaiden erityisohjaaja tarvearviointiin perustuen. Erityisohjaajaresurssi kohdennetaan pääsääntöisesti yksikkö- ja ryhmäkohtaiseksi, mutta voi myös kohdentua yhden oppilaan tarpeisiin silloin, kun lapsen hoidollisuus on erityisen vaativa. Yksikön johtaja päättää lisäresurssin jakautumisesta omassa yksikössään yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä pedagogiikasta vastaavien lastentarhanopettajien kanssa.

Tulkkitsemispalvelu toteutetaan suurimmaksi osaksi vaihtoehtoisin kommunikaatiomenetelmiin perehtyneiden ohjaajien avulla. Lisäksi käytetään yksittäistapauksissa ostopalveluna hankittavaa tulkkausta.

Opettajalla ja ohjaajalla on opetuksen järjestämisessä omat tehtävät ja vastuut ja ne tulee selkeyttää vuosittain ryhmä- ja oppilaskohtaisesti. Suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä.

Apuvälineet myönnetään oppilaalle henkilökohtaisina perustuen pedagogiseen arvioon tai selvitykseen. Henkilöstön tulee osata apuvälineiden käyttö ja heidän tulee olla valmiita opastamaan myös huoltajia niiden käytössä. Osaamisen varmistamiseen haetaan koulutusta, konsultaatiota ja ohjausta. Tukea saavalle oppilaalle mahdollisista yksilökohtaisista ulkopuolisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös.

Opetusta suunnitellaan ja toteutetaan monialaisena asiakaslähtöisenä verkostotyönä. Muiden alojen asiantuntijat voivat toimia kouluyhteisössä antamassa oppilaalle hänen tarvitsemiaan palveluita.

7.5.4. Paikallisia käytänteitä

Koulunuorisotyö

Kouvolan yläkouluissa toimii koulunuorisotyöntekijä. Koulunuorisotyöntekijän työnkuva laaditaan yhteistyössä nuorisopalveluiden ja koulun henkilökunnan kanssa koulun tarpeiden mukaan. Koulun ja nuorisotyön yhteistyöllä on erinomaiset mahdollisuudet aktivoida alueen nuoria vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä ja osallistumaan nuorten palveluiden kehittämiseen.

Nivelvaiheprosessit

Nivel- eli siirtymävaiheissa on keskeisintä taata oppilaan kasvun ja oppimisen tuen jatkumo.

Tuen jatkumon käytäntöjä suunnitellaan ja arvioidaan yhtenä kokonaisuutena. Näin varmistetaan riittävän yhtenäiset toimintamallit ja käytänteet, siten että oppilas saa johdonmukaista ja oikea-aikaista palvelua kasvun ja kehityksen tueksi riippumatta iästä tai toimintaympäristöstä.

Tuen tarvetta tulee nivelvaiheessa arvioida yhdessä huoltajien, oppilaan, opettajien ja tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Riittäväällä tiedonsiirrolla taataan tukimuotojen jatkumo ja pysyvyys.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Tukeen liittyvistä toimivaltuuksista päätetään Kouvolan kaupungin hallintosäännössä ja niitä tarkennetaan delegointipäätöksillä.

E erityisen tuen päätöksiä valmistelee erikseen nimetyt, asiantuntijoista koostuvat aluekoordinaatioryhmät. Ryhmien jäsenet nimetään vuosittain.

Yhteistyöprosesseja

Verkostoyhteistyön varmistamiseksi kehitetään toimivat yhteistyömallit ja -prosessit toimijoiden kesken sekä kaupungin sisällä että muiden verkostotyöhön osallistuvien tahojen kanssa.

Malleja ja prosesseja kehitetään ja arvioidaan säännöllisesti.

Joustavat tukimuodot

Joustavat tukimuodot ovat Kouvolan kaupungin Kasvun ja oppimisen tuen kautta järjestettyjä ja koordinoituja tukimuotoja oppilaiden opetuksen tukemiseksi.

Joustavia tukimuotoja ovat koutsaus, konsultaatio ja tuki- ja arviointijaksot.

Prosessiohjaus

Prosessiohjaajat ovat perusopetuksessa toimivia, koulukohtaisia ohjaajia kolmiportaisen tuen prosesseihin liittyvissä kysymyksissä. Prosessiohjaajat toimivat työparina aineen- ja luokanopettajille ja antavat tukea, apua ja ohjausta tuen kolmiportaisuuteen liittyvissä käytännön asioissa.

Oppimisvaikeuden tunnistaminen

Oppimisvaikeuden tunnistaminen riittävän varhaisessa vaiheessa on kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta tärkeää. Se on yhteistyötä, jossa havainnointi ja arviointi muodostavat kokonaisuuden, jonka perusteella voidaan suunnitella ja toteuttaa oppimista tukevaa kasvatusta ja opetusta. Huoltajan näkemykset otetaan huomioon arviointia tehtäessä.

Esiopetusryhmien opettajat sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajat havainnoivat sekä arjessa että eri menetelmin oppimisvalmiuksia ja sosiaalisia taitoja. Saatu informaatio toimii omalta osaltaan esiopetuksen suunnittelun tukena. Yhteistyössä kartoitetaan esiopetusryhmän oppilaiden ne kehityksen ja oppimisen osa-alueet, joissa nämä esiopetusvuonna tarvitsevat tukea. Tuen muotoja esiopettajat miettivät yhdessä huoltajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Tarvittaessa oppilas ohjataan tarkempiin psykologisiin tai muihin tutkimuksiin.

Perusopetuksessa luokanopettajat, luokanvalvojat ja aineenopettajat havainnoivat ja arvioivat oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Arviointien ja niiden dokumentoinnin kautta voidaan oppilaalle tarvittaessa ohjata tukea.

Perusopetuksen laaja-alaiset erityisopettajat havainnoivat oppilaiden kasvua, kehitystä ja oppimista ja kirjaavat havainnot ja arvioinnit pedagogisiin asiakirjoihin yhteistyössä opettajien kanssa. Lisäksi laaja-alaiset erityisopettajat järjestävät kaupunkikohtaisen

suunnitelman mukaisesti standardoituja yksilö- ja ryhmädiagnostisia testejä ja kokeita koko peruskoulun ajan ongelmien tunnistamiseksi ja niihin puuttumiseksi varhaisessa vaiheessa. Testien avulla voidaan selvittää lapsen valmiuksia ja niiden tulokset voivat toimia lähtökohtina opetuksen sekä tuen suunnittelulle sekä yksilö- että ryhmätasolla. Testit toimivat myös oppilaan kehityksen seurantavälineenä.

Koulupsykologit tekevät tarvittaessa psykologisia tutkimuksia esi- ja perusopetuksessa oleville oppilaille. Psykologisilla tutkimuksilla arvioidaan oppilaan kognitiivisia valmiuksia, kasvua ja kehitystä sekä tunne-elämää. Psykologinen osaaminen on opetushenkilökunnan käytettävissä myös konsultaatioiden ja luokassa tapahtuvan havainnoinnin kautta.

Resurssikeskukset

Kouvolassa kaupunkitason luokkamuotoista erityisopetusta tarjoavat koulut sekä maahanmuuttajien opetusta koordinoiva koulu muodostavat yhdessä resurssikeskuksen, joka tarjoaa palveluja esiopetukseen ja perusopetukseen. Konsultoivat erityisopettajat ja maahanmuuttajaopetuksen perehtyneet opettajat toimivat yhteistyössä koulujen ja esiopetuksen henkilöstön kanssa ja pyrkivät yhdessä löytämään ratkaisuja oppilaiden ongelmiin.

Resurssikeskusten palveluja ovat konsultaatio ja vertaistuki, tuki- ja arviointijaksot ja koulutustilaisuudet henkilöstölle. Resurssikeskukset kehittävät omaa osaamistaan erityispedagogisesta ja menetelmäosaamisen näkökulmista ja toimivat verkostomaisen työskentelyn asiantuntija- ja koordinoititehtävissä.

Varhaiskasvatuksen esiopetuksessa on resurssikeskustoimintaa monikulttuurisuustyön, pedagogisen pienryhmä-toiminnan, ympäristökasvatuksen sekä lapsen liikkumisen erityisosaamisaloilla.

Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset periaatteet kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä

On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin. Yhteistyötä tulee toteuttaa huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista kasvua, oppimista ja koulunkäyntiä. Yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Vastuu yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää henkilöstön aktiivisuutta ja

aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista.

Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus ja oppilaan ikäkaudelle sopiva osallistaminen. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua yhteistyöhön sekä yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä.

Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

Toimintatavat kuvataan vuosittaisessa suunnitelmassa.

8. Oppilashuolto

8.1. Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ja tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa, esimerkiksi perhe- ja nuorisoneuvola, lapsiperhepalvelut, lasten ja nuorisopsykiatrian yksiköt, nuorisopalvelut. Koulussa oppilashuollon palveluita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori-, psykologi- ja psyykkäripalvelut. Päiväkotien esiopetuksessa oppilashuollon palveluita ovat lastenneuvola-, psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Oppilashuollon toiminnasta tiedotetaan huoltajille koulun sisäisillä tiedotuskanavilla vanhempainilloissa sekä erillisillä tiedotteilla. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus oppilashuollossa huomioidaan yhteisöllisessä oppilashuollon suunnittelussa.

Monialaista oppilashuoltoa säätelee sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki että perusopetuslaki

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	Perusopetuslaki
<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllinen oppilashuolto • Oppilashuoltoryhmä • Yksilökohtainen oppilashuolto • Oppilashuollon palvelut (kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja) • Monialainen asiantuntijaryhmä 	<ul style="list-style-type: none"> • Monialainen oppilashuoltotyö • Tuen kolmiportaisuuteen liittyvä työskentely • Kurinpitoon liittyvä työskentely • Työrauhaongelmat • Muut oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät asiat

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset ryhmät

Monialainen ohjausryhmä on opetuksen järjestäjäkohtainen oppilashuoltoryhmä, joka vastaa kaupunkitason oppilashuollollisesta suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa yksikön oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Yksittäisiä oppilaita koskevat oppilashuollolliset asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavissa asiantuntijaryhmissä.

8.2. Yhteisöllinen oppilashuolto

Koulun oppilashuoltotyötä johtaa koulun rehtori. Koulun yhteisölliseen oppilashuoltoryhmään kuuluu rehtorin lisäksi erityisopettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja ja psyykkari sekä tarvittaessa muita toimijoita. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Varhaiskasvatuksen esiopetuksen oppilashuoltotyötä johtaa yksikön johtaja. Varhaiskasvatuksessa toimii viisi alueellisesta oppilashuoltoryhmää: Aluekumpparit. Jokaisessa yksikössä toimii lisäksi yksikkökohtaisesti muodostetusta oppilashuoltoryhmä. Alueellista oppilashuoltoryhmää johtaa varhaiskasvatuksen palvelualueen esimies ja siihen kuuluvat alueen päiväkotien johtajat, lastenneuvoloiden terveydenhoitajat, psykososiaalisen oppilashuollon ja erityisvarhaiskasvatuksen edustajat sekä muiden lapsiperhepalveluiden edustajat. Yksikkökohtaisesta oppilashuoltoryhmästä vastaa

esiopetusyksikön johtaja ja siihen kuuluu opetus- ja kasvatushenkilön edustajien lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä varhaiskasvatuksen kuraattori tai muu psykososiaalisen oppilashuollon edustaja.

Yhteisölliset oppilashuoltoryhmät vastaavat alueellisesta sekä yksikkökohtaisesta oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista.

8.3. Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia terveydenhuoltopalveluita sekä oppilashuollon kuraattori-, psyykkari- ja psykologipalveluita.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa laaditaan oppilaskohtaiset oppilashuoltokertomukset, joita käsittelevät vain yksilökohtaiseen asiantuntijaryhmään kuuluvat henkilöt. Oppilashuoltokertomukset talletetaan ja säilytetään erillisten ohjeiden mukaisesti. Terveydenhuollon henkilöstö, psyykkarit, kuraattorit sekä psykologit kirjaavat lisäksi omat kirjauksensa potilaskertomuksiin ja asiakaskertomuksiin.

8.4. Oppilashuoltosuunnitelmat

Oppilashuollon suunnitelmia ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman oppilashuoltoa koskeva osuus, opetussuunnitelman oppilashuollon osuus sekä yksikkökohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat.

Koulukohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat kirjataan sähköiseen järjestelmään, jossa ne ovat koulun oppilaiden, huoltajien ja henkilökunnan nähtävillä. Suunnitelma sisältää kaupunkikohtaisen ja koulukohtaisen osuuden. Koulukohtaista osuutta arvioidaan ja päivitetään vuosittain.

Varhaiskasvatuksen esiopetuksen yksikkökohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat arvioidaan ja päivitetään vuosittain sekä tarvittaessa. Oppilashuoltosuunnitelmasta tiedotetaan ilmoitustauluilla ja mahdollisuuksien mukaan sähköisessä järjestelmässä.

Monialainen ohjausryhmä seuraa suunnitelmien toteutumista ja kooste yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien arvioinneista käsitellään monialaisessa ohjausryhmässä vuosittain.

9. Monikieliset oppilaat

Esiopetusikäisen oppilaan suomen kielen opiskelu alkaa omassa esiopetusryhmässä. Lasten kaksi- tai monikielistä kieli-identiteettiä tuetaan ja heille tarjotaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua kieliä toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Esiopetuksessa luodaan myönteisiä kielenoppimistilanteita ja rakennetaan pohjaa elinikäiselle kielten opiskelulle. Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet harjaannuttavat kielen käytön eri toimintoihin, kotouttavat suomalaiseen kulttuuriin ja vertailevat suomalaista kulttuuria muihin kulttuureihin. Oppimisprosessit nivoutuvat kaikkiin esiopetuksen osa-alueisiin.

Kouvolaan muuttavat peruskouluikäiset lapset ja nuoret, jotka eivät osaa suomen kieltä, ohjataan perusopetukseen valmistavaan ryhmään. Valmistavassa opetuksessa on valtakunnallisiin perusteisiin pohjautuva, oma opetussuunnitelmansa. Vuoden kestävän valmistavan opetuksen jälkeen oppilas siirtyy opiskelemaan hänelle määrättyyn lähikouluun.

Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan opettaa suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdessä tai useammassa kielitaidon osa-alueessa. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt on määritelty opetussuunnitelman oppiaineet -osiossa

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on sidottu vuosiluokkiin muiden oppiaineiden tavoin. Oppilas saattaa tulla S2-opetukseen kesken perusopetuksen. Tuolloin ei välttämättä päästä luokkatasolle asetettuihin tavoitteisiin. Kouvolan esi- ja perusopetuksessa opiskelevalle oppilaalle, joka opiskelee suomea toisena kielenä, laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa suunnitelma S2-oppilaan opetuksen järjestämiseksi. Mikäli oppilas tarvitsee opiskelunsa tueksi muusta kuin kielitaidosta johtuvaa tehostettua tai erityistä tukea, hänelle voidaan laatia lisäksi oppimissuunnitelma tai HOJKS.

Oppilaan S2-suunnitelmassa kuvataan koulunkäyntihistoria, vahvuudet ja tuettavat alueet, suomi toisena kielenä -opetuksen järjestämistavat sekä tavoitteet, sisällöt, menetelmät ja arviointi, menetelmät muiden oppiaineiden eriyttämisessä sekä työskentelytaidot. Myös

maahanmuuttajaoppilaiden, kuten kaikkien oppilaiden opetuksessa, noudatetaan yhteisiä tavoitteita ja periaatteita. Keskeistä maahanmuuttajaoppilaiden opetuksessa on opiskeltavien asioiden eriyttäminen sekä oppilaan oppimista tukevien menetelmien käyttäminen.

Oman äidinkielen vahvaa osaamista tuetaan mahdollisuuksien mukaan. Oman äidinkielen opetuksesta pyritään järjestämään. Järjestämisestä määritellään erillisessä, oman äidinkielen opetussuunnitelmassa.

Erilaiset kulttuurit nähdään voimavarana, ja kulttuurien vuorovaikutusta tuetaan. Opetussuunnitelmassa monikulttuurisuuden ja kieleen liittyviä kysymyksiä käsitellään laaja-alaista osaamista, toimintakulttuuria ja oppiaineita käsittelevissä luvuissa.

10. Valinnaisuus perusopetuksessa

10.1. Vieraiden kielten valinnaiset ja vapaaehtoiset oppimäärät

Vieraiden kielten valinnaisuudessa noudatetaan Kouvolan perusopetuksen kieliohjelmää, joka on tämän opetussuunnitelman luvussa 2.2.2. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt on määritelty luvuissa 35–36.

10.2. Muut valinnaiset aineet

Koulu päättää kaupungin tuntijaon puitteissa omassa opetussuunnitelmassaan taide- ja taitoaineiden valinnaisaineiden sekä muiden valinnaisaineiden jakamisesta koulukohtaisesti. Koulu määrittelee opetussuunnitelmassaan tai vuosittaisessa suunnitelmassaan valinnaisaineiden tavoitteet ja sisällöt.

10.3. Painotukset

Koulujen on mahdollista antaa painotettua opetusta. Painotetun opetuksen antaminen edellyttää erillistä lautakunnan päätöstä. Painotetun opetuksen tavoitteet ja sisällöt kirjataan koulun opetussuunnitelmaan.

ESIOPETUS JA LUOKAT 1–2

11. Koululaiseksi kasvaminen

Esi- ja alkuopetuksen aikana on tavoitteena vastuulliseksi, tasapainoiseksi ja aktiiviseksi koululaiseksi kasvaminen. Esi- ja alkuopetuksessa käytetään riittävästi aikaa työskentely- ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Taitoja harjoitellaan pitkäjänteisesti pienin askelin. Työskentelyssä on keskeistä oppilaan myönteisen minäkuvan rakentuminen ja hyvän itsetunnon kehittyminen. Oppilasta tuetaan sisäisen motivaation löytymisessä ja ylläpitämisessä. Arjessa pyritään löytämään iloinen ”tekemisen meininki”. Oppilaan edistymistä seurataan ja hänelle pyritään antamaan mahdollisimman paljon kannustavaa ja rakentavaa palautetta.

Oppilas nähdään aktiivisena toimijana ja ryhmän jäsenenä. Oppilaan ajatuksia ja ideoita arvostetaan ja häntä rohkaistaan kertomaan sekä perustelemaan omia mielipiteitään. Opetusta toteutetaan lasten ideoiden ja kiinnostusten kohteiden pohjalta toiminnallisesti ja leikkien.

Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa toimintaa ja käyttäytymistä suhteessa toisiin. Opetuksessa käytetään paljon aikaa ryhmähengen luomiseen ja oman paikan löytymiseen ryhmän jäsenenä. Oppilasta ohjataan arjessa hyvien, suomalaisen kulttuuriin kuuluvien käytöstapojen arvostamiseen ja noudattamiseen sekä suvaitsevaisuuteen eri kulttuureita kohtaan. Oppilaan kasvua ja oppimista tuetaan yhteistyössä kotien kanssa.

Keskeisiä taitoja:

1. vastuullisuus

- sääntöjen noudattaminen
- hyvien käytöstapojen oppiminen
- jokainen on omalta osaltaan vastuussa luokan/ryhmän ilmapiiristä, toisen hyvinvoinnista ja työrauhasta

2. työnteon kulttuuri

- ahkeruus ja harjoittelu
- pitkäjänteisyys
- sisu ja sitkeys

- huolellisuus
- oman ja toisen työn arvostus
- vastuun kantaminen omasta roolista ryhmätyötilanteissa
- oman työskentelyn arviointi

3. oman toiminnanohjauksen kehittyminen

- ohjeiden kuunteleminen ja niiden noudattaminen
- työn aloittaminen ja tehtävään keskittyminen sekä työn loppuun saattaminen
- omista tavaroista ja tehtävistä huolehtiminen
- oman vuoron odottaminen
- itsehillintä

11.1. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa ja vuosiluokilla 1–2

Esi- ja alkuopetuksessa laaja-alainen osaaminen otetaan huomioon kaikessa toiminnassa. Päiväkodin ja koulun tehtävänä on antaa oppilaalle mahdollisuus kasvaa, kehittyä ja opiskella vuorovaikutteisessa ja kannustavassa ympäristössä. Kokonaisvaltaisella oppimisella vahvistetaan itsetuntemusta ja -arvostamista, oman identiteetin muodostumista ja kestäväää elämäntapaa.

11.2. Esi- ja perusopetuksen yhteistyö

Tämän opetussuunnitelman yksi keskeisistä lähtökohdista on esi- ja perusopetuksen yhteistyö. Opetussuunnitelmassa määritellyt päiväkotien ja koulujen aikuisten toimintamallit ohjaavat yhteistyötä.

Arjen toiminnassa yhteistyömuotoja voivat olla esimerkiksi yhteiset projektit, leikkihetket, näyttelyt, retket, tapahtumat, konsertit, vierailut, teemapäivät sekä matemaattisten ja luonnontieteellisten ilmiöiden tutkiminen yhdessä.

12. Ilmaisun monet muodot esiopetuksessa

Tavoite: Lapsia rohkaistaan itseilmaisuuksiin ja taiteelliseen kokemukseen eri aistimuksia, havaintoja ja kokemuksia yhdistämällä.		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Monipuolisen ja moniaistisen musiikillisen toiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin.	<ul style="list-style-type: none"> • laulut ja laulaminen • tanssi ja liike • soitto, oman musiikin luominen ja improvisointi • eri musiikkityyleihin ja soittimiin tutustuminen • tutustumista musiikin peruskäsitteisiin (taso, kesto, voima ja sointiväri) 	<ul style="list-style-type: none"> • musiikin kuuntelu • paikallisten kulttuurintuottajien tarjonnan hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan
Lapsia innostetaan tekemään käsitöitä ja käyttämään erilaisia työvälineitä ja tekniikoita hyödyntäen omaa mielikuvitustaan.	<ul style="list-style-type: none"> • kovien ja pehmeiden materiaalien käyttö • erilaiset käsityötekniikat • lapset suunnittelevat ja valmistavat yhden pidempikestoisen käsityön 	<ul style="list-style-type: none"> • kierrätysmateriaalin hyödyntäminen
Lasten kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun kehittymistä tuetaan hyödyntämällä lasten kokemusmaailmaa ja kiinnostuksen kohteita.	<ul style="list-style-type: none"> • erilaiset kuvailmaisun tekniikat, välineet ja materiaalit • taiteen kokeminen tekemällä ja havainnoimalla • taiteen herättämien ajatusten ja tunteiden pohdinta, tulkinta ja sanoittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • kierrätysmateriaalin hyödyntäminen • lasten töiden arvostaminen ja niiden käyttäminen on osa oppimisympäristöä • luontoon ja lähiympäristöön tutustuminen esim. arkkitehtuuri- ja kulttuurikohteet
Lapset saavat monipuolisia kokemuksia suullisesta ja kehollisesta ilmaisusta .	<ul style="list-style-type: none"> • monipuoliset ilmaisumuodot hyödyntäen musiikkia, loruja, runoja, lastenkirjallisuutta sekä lasten mielikuvitusta ja kokemusta • kielellä ja keholla leikkiminen ja viestiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • lapsiryhmän omat esitykset ja tuotokset

13. Kuvataide vuosiluokilla 1–2

Kuvataide oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuuksille Ilmaisun monet muodot.

13.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Pohditaan yhdessä luovasti ja rakentavasti työprosessia ja tuotoksia vuorovaikutuksellisessa tilanteessa. Huomioidaan suomalaisen kulttuurin juhlat ja perinteet. Mahdollisuuksien mukaan huomioidaan kokemukset kansainvälisyydestä. Ohjataan huolehtimaan itsestä ja omista työvälineistä sekä arvostamaan omia töitään. Ohjataan tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja esim. materiaalit. Ohjataan

kehittämään kuvan lukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan kriittisesti visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä ja mediassa.

Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan, kokeillaan ja harjoitellaan erilaisten laitteiden ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä, jotka edistävät lasten luovaa ajattelua ja kuvallista ilmaisua. Toteutetaan yhteistyössä projekteja toimimalla ryhmässä. Huomioidaan lapsilta tulevat luovat ideat, ajatukset ja näkemykset esim. kuvallisten tekotapojen ja sisältöjen valinnassa.

13.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

Kuvataiteen opetuksessa on keskeistä käsillä tekeminen, itseluominen ja elämyksellisyys. Oppimisympäristön valinnassa pyritään vaihtelevuuteen. Tavoitteena on työskennellä oman tutun luokan lisäksi muissa oppimisympäristöissä.

- Oppilaat osallistuvat itse toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja arviointiin.
- Monipuolisuus ja laaja-alaisuus otetaan huomioon kaikessa oppimisessa.
- Työtavoissa käytetään monipuolisesti yksilöllistä, pari- ja ryhmätyöskentelyä.

13.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Oppimistilanteissa luokkaan luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri. On tärkeää, että oppilas kokee onnistumisen elämyksiä. Suunnittelussa huomioidaan eri aistialueet.

13.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Oppilaille annettava palaute on monipuolista ja rohkaisevaa. Palautetta annetaan oppimisprosessin joka vaiheessa. Omasta edistymisestä (itsearviointi) ja muiden töistä keskustellaan.

13.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1 Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan	

	<p>tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin.</p> <p>Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.</p> <p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p>	
<p>T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan</p>	<p>S1 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p>	
<p>T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla</p>	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnonympäristöistä sekä</p>	

	<p>mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p>	
Kuvallinen tuottaminen		
T4 Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p>	
T5 Kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p>	
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	<p>S1 Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.</p>	

13.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p> <p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
T2 Rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	<p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p> <p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja	S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä,	

<p>ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla</p>	<p>mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p> <p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
<p>Kuvallinen tuottaminen</p>		
<p>T4 Innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja</p>	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p>	

	<p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
<p>T5 Kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa</p>	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p>	
<p>T6 Kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa</p>	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p>	
<p>Visuaalisen kulttuurin tulkinta</p>		
<p>T7 Ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä</p>	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn</p>	

	<p>lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p> <p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
<p>T8 Kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään</p>	<p>S2 Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p> <p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
<p>T9 Innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta</p>	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen</p>	

	<p>medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p> <p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	<p>S2 Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.</p> <p>S3 Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p> <p>Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä.</p> <p>Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p>	
T11 Kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen	S1 Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa,	

moninaisuus ja kestävä kehitys	lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.	
--------------------------------	---	--

14. Käsiyö vuosiluokilla 1–2

Käsiyö oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuuksille Ilmaisun monet muodot.

14.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Käsiyön oppimisen ydin on toiminnallisuus. Erialaisten ilmiöiden ja kokeilujen kautta koetaan onnistumisen iloa. Käsiyötaitoja eteenpäin välitettäessä opitaan uutta ja opitaan arvostamaan omaa ja muiden tekemää työtä.

14.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kanssa käydään kokonaisen käsiyön prosessi (ideointi, kokeilu, suunnittelu, tekeminen, dokumentointi ja arviointi).

Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkejä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä.

Opetuksessa käytetään teknisen- ja tekstiilityön työtapoja, myös niitä yhdistellen
Materiaalinen monipuolinen käyttö, myös kierrätys- ja luonnonmateriaalit

14.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden edellytykset.

Materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa tehdään eriytettyjä ratkaisuja.

14.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Oppilaalle annetaan myönteistä palautetta ja häntä kannustetaan koko työskentelyprosessin ajan.

Oppimisprosessin eri vaiheet dokumentoidaan.

14.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T1 Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön</p>	<p>S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.</p> <p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p> <p>S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	
<p>T4 Opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti</p>	<p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta</p>	<p>Kaikessa tekemisessä tähdätään perustaitojen hyvään hallintaan.</p> <p>Paperin, pahvin ja muiden askartelumateriaalien leikkaaminen, liimaaminen ja kaavan käyttö</p> <p>Erilaisten tekstiilimateriaalien leikkaaminen, kappaleiden yhdistäminen (etupisto) ja kaavan käyttö.</p> <p>Lankatyöt, pujottelut ja</p>

	<p>käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	<p>ketjuvirkkauksen alkeet sekä kudontaan tutustuminen.</p> <p>Puun työstäminen sahaamalla ja hiomalla sekä kappaleiden liittäminen naulaamalla.</p>
<p>T5 Tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta</p>	<p>S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.</p> <p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p> <p>S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.</p> <p>S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.</p>	

14.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

Tavoitteet	Sisällöt	Kuntakohtaiset lisäykset
<p>T1 Rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön</p>	<p>S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.</p> <p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p> <p>S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	
<p>T2 Ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta</p>	<p>S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa.</p>	

	<p>Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.</p> <p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p>	
<p>T3 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa</p>	<p>S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.</p> <p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p> <p>S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään,</p>	

	muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.	
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti jaturvallisesti	<p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p> <p>S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	<p>Kaikessa tekemisessä tähdätään perustaitojen hyvään hallintaan.</p> <p>Paperin, pahvin ja muiden askartelumateriaalien leikkaaminen, liimaaminen ja kaavan käyttö</p> <p>Erialaisten tekstiilimateriaalien leikkaaminen, kappaleiden yhdistäminen (etupisto, pykäpisto) ja kaavan käyttö.</p> <p>Lankatyöt, pujottelut ja ketjuvirkkauksen alkeet sekä kudontaan tutustuminen.</p> <p>Puun työstäminen sahaamalla ja hiomalla sekä kappaleiden liittäminen naulaamalla. Pintakäsittely maalaamalla, lakkaamalla tai öljymällä.</p>
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittämistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	<p>S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.</p> <p>S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.</p> <p>S3 Suunnittelu: Työskennellään</p>	

	<p>kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.</p> <p>S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.</p> <p>S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.</p> <p>S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.</p>	
--	---	--

15. Musiikki vuosiluokilla 1–2

Musiikki oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuuksille Ilmaisun monet muodot.

15.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Musiikissa opitaan itseilmaisua musiikin eri keinoin, vuorovaikutusta sekä ryhmässä toimimista laulaen ja leikkien. Huomioidaan musiikin tervehdyttävä vaikutus, sanojen ja laulujen merkitykset ja tulkinta. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään esimerkiksi käyttämällä erilaisia musiikkisovelluksia.

15.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

- Monipuoliset ja laaja-alaiset työtavat
- Toiminnallisuus ja liike työtapana
- Musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan
- Luovuuden huomioiminen
- Lasten kiinnostuksen vahvistaminen musiikkia kohtaan

- Myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset
- Hyödynnetään monipuolisesti eri yhteistyötahoja

15.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Vahvistetaan oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta

Ryhmävalinnat ja erilaisten kiinnostuksen kohteiden huomioiminen eriyttämisessä

15.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Arvioinnissa monipuolinen näyttö

Oppilasarviointi on oppilasta ohjaavaa ja rohkaisevaa

15.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Osallisuus</p> <p>T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen</p> <p>Musisointi ja luova tuottaminen</p> <p>T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p> <p>T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa</p>	<p>paikallisten kulttuuri- ja taidelaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen (esim. paikalliset orkesterit)</p> <ul style="list-style-type: none"> • työpajat paikallisten musiikin ammattilaisten/harrastajien vetämänä

<p>T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa</p> <p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p> <p>T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa .</p>	<p>yhteisöissä.</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin.</p> <p>Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki.</p>	
--	---	--

15.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Osallisuus</p> <p>T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen</p> <p>Musisointi ja luova tuottaminen</p> <p>T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä</p> <p>T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen</p> <p>T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikkunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita</p>	<p>S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.</p> <p>S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.</p> <p>S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään</p>	<p>Paikallisten kulttuuri- ja taidelaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen (esim. paikalliset orkesterit)</p> <ul style="list-style-type: none"> • työpajat paikallisten musiikin ammattilaisten/harrastajien vetämänä

<p>ilmaisukeinoja</p> <p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p> <p>T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsäleikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta</p> <p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa</p> <p>T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa</p> <p>Oppimaan oppiminen musiikissa</p> <p>T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisenharjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa</p>	<p>oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.</p> <p>S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin.</p> <p>Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.</p>	
--	---	--

16. Kielen rikas maailma esiopetuksessa

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Edistetään lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja.</p> <p>Lasten kielellinen tietoisuus kehittyy.</p> <p>Tuetaan lasten lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen valmiuksia herkkyytasot huomioiden.</p> <p>Tuetaan lasten kulttuurisen ja kielellisen identiteetin sekä kielitietoisuuden kehittymistä.</p> <p>Vahvistetaan lasten kiinnostusta kieliin ja kulttuureihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • puhutun ja kirjoitetun kielen havainnoiminen, tutkiminen ja kokeileminen • tutustuminen kielen rakenteeseen (äänne, kirjain, tavu ja sana) • runot, lorut ja lastenkirjallisuus • kielellä leikkiminen • puhumisen, kerronnan ja kuuntelun harjoittelu • lasten omien tekstien ja tarinoiden tuottaminen • monipuoliset vuorovaikutustilanteet • omaan sekä lähiympäristön puhuttuihin kieliin ja kulttuureihin tutustuminen 	<ul style="list-style-type: none"> • toiminnallisuus ja liikkuminen oppimisen osana • kirjaston tai kirjastoauton käyttö ja hyödyntäminen • draama ja teatteri

17. Äidinkieli ja kirjallisuus vuosiluokilla 1–2

Äidinkieli ja kirjallisuus oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuuksille Kielen rikas maailma ja Ilmaisun monet muodot.

17.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Laaja-alaisen oppimisen toteutumista tuetaan äidinkielessä ja kirjallisuudessa mm.

- tukemalla ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja
- vahvistamalla lasten luottamusta omiin taitoihinsa
- harjoittelemalla vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja vertaisryhmässä
- tukemalla itsestä huolehtimista ja arjentaitoja
- tukemalla lasten monilukutaidon kehittymistä
- käyttämällä tieto- ja viestintäteknologiaa
- tukemalla osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja
- vahvistamalla kulttuurisen osaamisen taitoja

17.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

Äidinkieltä opetellaan toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Opetuksessa käytetään musiikin ja liikunnan keinoja. Oppimisvälineitä käytetään monipuolisesti ja ne sijoitellaan niin, että ne

ovat lasten saatavilla. Oppimisympäristö järjestetään niin, että se tukee vuorovaikutustaitoja. Edistetään oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja sekä kielellistä tietoisuutta. Kehitetään kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Käytetään monipuolisia työtapoja esim. draama, tarinan kerronta, teatteri, liikunta. Opitaan toimimaan sekä yksin että erikokoisissa ryhmissä yhdessä erilaisten oppijoiden kanssa. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan kirjaston toimintaan sekä erilaisiin kulttuuritapahtumiin. Mediakasvatuksessa voidaan osallistua teemaviikkoihin, esim. sanomalehtiviikko ja aikakauslehtiviikko.

17.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Kielelliset vaikeudet pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain ja ohjaamaan tuen piiriin. Sitä kautta pyritään löytämään oikeat menetelmät opetukseen. Tukimuotoina ja -menetelminä ovat esim. pienryhmät, tukiopetus, erityisopetus ja välineiden hyödyntäminen. Kielellisesti taitaville oppilaille annetaan haastavampia tehtäviä, tekstejä ja materiaaleja.

17.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Arviointi antaa tietoa opetuksen suunnittelua varten ja auttaa havaitsemaan mahdolliset tuen tarpeet. Oppimisen arvioinnin tärkein tehtävä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla.

17.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla, suomen kieli

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten</p>	

	<p>vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	
<p>T2 Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	
<p>T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	
<p>T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin.</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten,</p>	

	keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.	
Tekstien tulkitseminen		
T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan.	S2 Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.	
T7 Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>S2 Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.</p>	
Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kuvien avulla	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	

<p>T11 Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä opastaa tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia</p>	<p>S3 Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.</p>	
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnänkäytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p> <p>S2 Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.</p>	
<p>T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta</p>	<p>S4 Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä loruja, runojen ja sanaleikkien avulla.</p> <p>Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.</p>	
<p>T14 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa</p>	<p>S4 Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja</p>	

<p>joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa</p>	<p>lukien.</p> <p>Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.</p> <p>Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.</p>	
--	--	--

17.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla, suomen kieli

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p>		
<p>T1 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	
<p>T2 Opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain</p>	

ryhmäviestintätilanteisiin	<p>tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	
<p>T3 Tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	
<p>T4 Ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin</p>	<p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista.</p> <p>Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja.</p> <p>Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.</p>	
<p>Tekstien tulkitseminen</p>		
<p>T5 Ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen</p>	<p>S2 Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan</p>	

<p>harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan</p>	<p>tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni.</p> <p>Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p>	
<p>T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä</p>	<p>S2 Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa.</p> <p>Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa.</p> <p>Tutustutaan erilaisiin tapoihin</p>	

	<p>ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p>	
T7 Ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	<p>S2 Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa.</p> <p>Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.</p>	
T8 Kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	<p>S4 Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen.</p> <p>Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.</p>	
Tekstien tuottaminen		
T9 Rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	<p>S3 Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja yhdessä.</p> <p>Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua.</p>	

	<p>Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omista teksteistä.</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään omista teksteistä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.</p>	
<p>T10 Ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S3 Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä.</p> <p>Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua.</p> <p>Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omista teksteistä.</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja</p>	

	<p>lukemisen avulla.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.</p>	
<p>T11 Opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia</p>	<p>S3 Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä.</p> <p>Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua.</p> <p>Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omassa teksteissä.</p> <p>Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja.</p> <p>Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla.</p> <p>Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.</p>	
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T12 Kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden</p>	<p>S4 Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla</p>	

<p>tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen</p>	<p>kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p> <p>Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.</p> <p>Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.</p> <p>Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen.</p> <p>Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.</p> <p>Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.</p>	
<p>T13 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön</p>	<p>S4 Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p> <p>Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.</p> <p>Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.</p> <p>Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen.</p> <p>Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten</p>	

	<p>lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.</p> <p>Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.</p>	
<p>T14 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa</p>	<p>S4 Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien.</p> <p>Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin.</p> <p>Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla.</p> <p>Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen.</p> <p>Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa.</p> <p>Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.</p> <p>Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.</p>	

18. Ruotsin kieli ja kirjallisuus

Ruotsin kielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja oppisisällöt ovat opetussuunnitelman liitteenä.

19. Viittomakieli ja kirjallisuus

Viittomakielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja oppisisällöt ovat opetussuunnitelman liitteenä.

20. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuuksille Kielen rikas maailma ja Ilmaisun monet muodot.

20.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Laaja-alaisen oppimisen tavoitteita toteutetaan suomi toisen kielenä ja kirjallisuus - oppiaineessa mm.

- huolehtimalla lapsen kasvusta ja kehityksestä täysivaltaiseksi kieliyhteisön jäseneksi,
- vahvistamalla lapsen luottamusta omiin taitoihinsa,
- harjoittelemalla vuorovaikutustaitoja monipuolisesti ja päivittäin tekstien sekä erialisten arkitilanteiden äärellä,
- tukemalla kielen kaikkien osa-alueiden (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) kehittymistä,
- tukemalla monikielisyttä ja sen kehittymistä, tavoitteena elinikäinen kehityspolku kielenoppijana,
- rakentamalla yhteistyössä kotien ja muiden oppiaineiden kanssa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä,
- huomioimalla tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuudet oppiaineen osaamistavoitteiden saavuttamisessa,
- tiedostamalla, että suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, siihen osallistumiseen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin.

20.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

S2-opetussuunnitelma on hyvin lähellä suomi äidinkielenä -opetussuunnitelmaa niin sisällöiltään kuin tavoitteiltaan. Opetusjärjestelyt ovat joustavia. S2-oppimäärää voi opiskella koko tuntimäärän tai osan tunneista S2-opetuksessa. Kaikkien opettajien vastuulla on oman oppiaineensa tekstitaitojen opettaminen ja siten myös oman oppiaineensa erikoiskielen opettaminen. Huomioidaan, että S2-oppijalle suomen kieli on sekä oppimisen väline että kohde.

20.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

S2-oppilas tarvitsee monipuolista ohjausta koulunkäyntiinsä. Ohjausta tarvitaan muun muassa opiskelutaitoihin, kodin ja koulun yhteistyöhön, suomalaiseen koulukulttuuriin kotoutumiseen ja monikielisyyteen kehittymiseen. S2-oppilaalla on yhtäläinen oikeus kaikkiin koulun tarjoamiin tuen muotoihin.

Mikäli S2-oppilas tulee suomalaiseen kouluun kesken peruskoulun, hänelle voidaan laatia oma oppimissuunnitelma eikä välttämättä luokkatason tavoitteisiin päästä.

Monikielisyys on koulun arkea ja se tulee ottaa kaikessa työskentelyssä huomioon. Selkokielisyys, sanaston kartuttaminen ja kielitietoisuuden kehittäminen hyödyttävät samalla suomea äidinkielenään puhuvia oppilaita siinä missä se on S2-oppijalle ensiarvoisen tärkeää. S2-oppilaan oppimisen etenemistä tulee seurata jatkuvasti ja tarvittaessa antaa lisätukea.

Tehtävien valinnassa ja työskentelyssä huomioidaan, että samalla oppilas oppii myös suomen kieltä. Eriyttäminen on mahdollista esimerkiksi tehtävien ja tekstien valinnassa, koe- ja opetusjärjestelyissä.

20.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Oppilaan arviointi nojaa S2-opetussuunnitelmassa määriteltyihin hyvän osaamisen kriteereihin, jotka ovat käytössä kuudennen luokan lopussa ja päättöarvioinnissa. Arvioinnissa on oleellista se, miten oppilas pystyy käyttämään kieltä ja toimimaan kielellä.

Arvioinnin tulee olla oppilasta kannustavaa ja kielenoppimista tukevaa sekä tietoa antavaa. Oppimisprosessin jatkuvassa arvioinnissa korostuu eri opettajien tiivis yhteistyö.

20.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 Rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • kohtelias kielenkäyttö, kysyminen, vastaaminen, pyytäminen, kertominen, mielipiteen ja tunteiden ilmaiseminen, • kieli erilaisissa tilanteissa, • ääntäminen, kuullun ymmärtäminen, toisen kuunteleminen ja toiselta oppiminen, • kielen rakenteiden vahvistamista toisen kielen oppimisen näkökulmasta ymmärtämisen ja tuottamisen tueksi 	<p>T1: L1, L2, L4, L5,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan viestinnän perustaitoja ja -tapoja (esim. leikit, pelit, keskustelu, draama). • Monipuoliset leikit ja muut ikäkauteen sopivat menetelmät kielelliseen ilmaisuun liittyvien taitojen harjaantumiseen • Harjoitetaan havaitsemaan ja erottamaan kieleen liittyviä ominaisuuksia (esim. äänteiden kesto, astevaihtelu, taivutusmuodot).
<p>T2 Harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tunteiden ja mielipiteiden kieli, • rooli- ja teatterileikit, vuorovaikutus-harjoitukset, • sadut ja lorut 	<p>T2: L1, L2, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • rooli- ja teatterileikit, vuorovaikutus-harjoitukset, • sadut ja lorut
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T4 Innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaiset lukukokemukset, • tekstien ymmärtäminen otsikoiden, kuvien ja virketarkastelun avulla, • erilaiset tekstit (lastenkirjallisuus, yksinkertaiset tietotekstit ja media), • erilaiset tavat ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa, • tekstin ymmärtämisen strategioita, sana- ja käsitevaraston laajentaminen, 	<p>T4: L1, L4, L5, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aapisen maailman lisäksi taitotason mukaan erilaisia tekstejä (esim. tietotekstit, mainokset, ohjeet). Varmistetaan käsitteiden ymmärtäminen. • Monella tavalla tuotetut lukuelämykset (esim. äänikirjat, toisen lukemat tarinat). • Pelit ja tvt-mahdollisuudet (esim. Ekapeli)
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T8 Kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • kieliopillisten rakenteiden perusteita, • kirjoitettuja tekstejä yksin ja ryhmässä, • käsin kirjoittamisen ja 	<p>T8: L4</p> <p>Huolellisella perusharjoittelulla tavoitellaan hyvää teknistä kirjoitustaitoa.</p> <p>Näppäintaitojen harjoittelua esim. leikinäppäimistön ja erilaisten</p>

	näppäintaitojen harjoittelua.	ohjelmien avulla.
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T9 Innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen.</p> <p>T10 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen</p> <p>T11 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> • kieli ja kulttuuri koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, • eri kielten ja puhetapojen aktiivinen havainnointi koulussa, medioissa ja vapaa-ajalla • keskustelussa tarvittavat kielitiedon käsitteet, • kertomukset, leikit ja juhlat eri kulttuureissa, • lukuharrastuksen herättäminen 	<p>T9: L1, L2, L3, L4, L5</p> <p>T11: L6, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyödynnetään lähiympäristön kielten ja kulttuurien moninaisuus. Tutustutaan satuhahmoihin ja tarinoihin eri maista. Harjoitellaan kohteliasta vuorovaikutusta, kysymistä ja vastaamista. • T10: L6 • Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa: esim. satutunnit, lainaaminen, kirjavinkkaus.
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p> <p>T12 Auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana</p> <p>T14 Ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<p>S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • eri oppiaineiden tekstit, • malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista, • tiedonhankinnan harjoittelua (havaintoja ympäristöstä, kuvien ja tekstien tulkitsemista), • oppilaan oman äidinkielen taito oppimisen tukena 	<p>T12: L1, L2, L4,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan tiedonhankintaa oppikirjoista, tietokirjoista ja tieto- ja viestintävälineistä. <p>T14: L3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Annetaan jatkuvaa palautetta oppijalle, rohkaistaan ja kannustetaan oppimaan sekä tekemään omatoimisesti havaintoja kielestä. Herätetään kiinnostus opittavaan kieleen.

20.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISE T LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T3 Kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympäristön kielellisen jäsentämisen harjoittelu, • nimeäminen, kuunteleminen, 	<p>T3: L1, L2, L3</p> <ul style="list-style-type: none"> • draama, leikit, tarinan kertominen, vitsit, lorut • ryhmätyöt, spontaanit vs.

<p>kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin</p>	<p>kysyminen, vastaaminen ja kertominen,</p> <ul style="list-style-type: none"> ryhmäviestinnän harjoittelu erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa, 	<p>harjoitellut tilanteet</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 Kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni) kuvien, lastenkirjallisuuden, tietotekstien ja median parissa työskentely tekstin ymmärtämisen strategioiden harjoittelu 	<p>T5: L1, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> kerrataan perusteita: äänne, kirjain, tavu, sana jne. työskennellään erilaisten tekstien parissa, kannustetaan lukuharrastukseen
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T6 Ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiirien rakenteiden tuottamista</p> <p>T7 Ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> eri tekstilajeihin tutustumista, puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä 	<p>T6: L2</p> <p>T7: L2</p> <ul style="list-style-type: none"> vahvistetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan erilaisia strategioita (esim. ennakointi, otsikoiden ja kuvien tarkastelu, ajatuskartat) varmistetaan tekstin tuottamisen taitojen harjoittelussa oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettuun kieleen liittyviä sopimuksia (kuten sanavälit, tavutus, virke, lopetusmerkit, alkukirjain) fonologisen tietoisuuden harjoittaminen oikeinkirjoitustaidon tueksi
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T9 Innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen.</p> <p>T10 Innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> kieli ja kulttuuri koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, eri kielten ja puhetojen aktiivinen havainnointi koulussa, medioissa ja vapaa-ajalla keskustelussa tarvittavat kielitiedon käsitteet, kertomukset, leikit ja juhlat eri kulttuureissa, lukuharrastuksen herättäminen 	<p>T9: L2, L3, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> pohditaan sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla kuunnellaan satuja ja tarinoita, keskustellaan kuullusta, kehitetään ”kielikorvaa” <p>T10: L1, L4, L5</p> <p>T11: L4, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> monipuolisen lukutaidon harjoittaminen tuetaan ja innostetaan lasten lukuharrastukseen

lastenkulttuuriin tutustumiseen T11 Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin		<ul style="list-style-type: none"> • lukudiplomien suorittaminen (esim. soveltuvin osin)
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p> <p>T13 Ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin</p> <p>T14 Ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan</p>	<p>S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • eri oppiaineiden tekstit ja sanasto, • malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista, • tiedonhankinnan harjoittelua (havainnoita ympäristöstä, kuvien ja tekstien tulkitsemista), • tieto- ja viestintäteknologia tiedonhankinnan apuna, • oppilaan oman äidinkielen taito oppimisen tukena 	<p>T13: L1, L3, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • pieniä esityksiä ja projekteja pareittain tai ryhmissä tvtaitoja harjoittaen <p>T14: L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan rakentavaa palautetta • omien töiden julkaiseminen sekä verkossa että paperiversiona • huomioidaan ja hyödynnetään luokkayhteisön monikielisyyttä (esim. haastattelut, eri maiden kansansadut, laulut ja runot)

21. Minä ja meidän yhteisömme esiopetuksessa

<p>Tavoitteet:</p> <p>Vahvistetaan lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä.</p> <p>Tuetaan lasten eettisen kohtaamisen, ajattelun taitojen ja tunnetaitojen kehittymistä.</p>		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Ohjataan lapsia havainnoimaan nykyisyyttä ja eläytymään historiallisiin tapahtumiin ja tilanteisiin.	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan johonkin lähiympäristön historialliseen kohteeseen tai henkilöön havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisumuotoja hyödyntäen • juhlat, juhlaperinne, kertomukset, • perinneleikit ja -laulut 	<ul style="list-style-type: none"> • suomalaisen kulttuuriin kuuluvien juhlien vietto • Kouvolan kaupungin teemapäivien huomiointi toiminnassa mahdollisuuksien mukaan
Edistetään lasten mielenkiintoa yhteiskunnan ja lähiyhteisöjen toimintaan ja vahvistetaan heidän osallisuuttaan.	<ul style="list-style-type: none"> • keskustellaan lapsia kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista • tutustutaan mediaan ja tuotetaan sitä leikinomaisesti • laaditaan ja kehitetään yhdessä lapsiryhmän sääntöjä • tutustutaan lasten oikeuksiin 	<ul style="list-style-type: none"> • mediakasvatus • toiminnan yhteissuunnittelu lasten kanssa • lasten oikeuksien päivän vietto • tutustutaan eri ammatteihin

<p>Eettisen kasvatuksen avulla vahvistetaan lasten myönteistä minäkuvaa ja itsetuntoa.</p> <p>Ohjataan lapsia tunnistamaan omia tunteitaan sekä toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti.</p> <p>Ohjataan lapsia ratkaisemaan keskinäisiä ristiriitojaan rakentavasti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • eettinen kasvatusta liitetään arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy eettisiä valintoja ja tunteita • keskustellaan lasten kanssa ja pohditaan ystävyyttä, toisen kunnioittamista, erilaisuutta, ilon ja pelon aiheita, oikean ja väärän erottamista sekä tyttönä ja poikana olemiseen liittyviä käsityksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnetaitojen opettaminen
<p>Katsomuskasvatuksen avulla autetaan lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisia katsomuksellisia perinteitä, tapoja ja käsityksiä.</p> <p>Rohkaistaan lapsia pohtimaan elämänskysymyksiä yhdessä toisten lasten kanssa.</p> <p>Annetaan lapsille mahdollisuus tulla kuulluksi katsomuksellisissa elämänskysymyksissä.</p> <p>Vahvistetaan lasten valmiuksia ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan lapsiryhmässä olevien lasten uskontoihin ja katsomuksiin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin • uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla • katsomuskasvatusta liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista tai katsomuksellista merkitystä. • annetaan tilaa lasten kysymyksille ja pohdinnoille. 	

22. Uskonto vuosiluokilla 1–2

Uskonto oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuudelle Kasvan ja kehityn.

22.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

- Hyvien tapojen ja tunnetaitojen vahvistaminen
- Elämän kunnioittaminen
- Tilanteita kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiä ja jakaa kokemuksia käyttäen monenlaisia ilmaisun välineitä
- Oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden ja vastavuoroisuuden merkitys
- Kestävä kehitys ja tulevaisuus
- Maahanmuuttajuus ja kansainvälistyminen
- Sopeutuminen muuttuvaan maailmaan

22.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Luodaan avoin ja luottamuksellinen keskusteluympäristö luokassa ja perheiden kanssa. On tärkeää, että oppilaan havaintoja ja kokemuksia kuunnellaan. Työtapoina käytetään kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita. Tehdään vierailuja eri kohteisiin, joilla tuetaan monipuolista työskentelyä. Hyödynnetään opetuksessa sähköisiä oppimateriaaleja.

Islamin uskonnon lisäykset: Oppilaiden mielenkiintoa ja osallistumista herätellään pääasiassa toiminnallisilla keinoilla (piirtämällä ja värittämällä). Samalla oppimista autetaan visuaalisuuden ja taiteen keinoilla.

22.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Uskonnon opetuksessa huomioidaan oppilaiden tarpeet ja kulttuuritaustat. Rohkaistaan pohtimaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan. Havainnoidaan uskontoja yhdistäviä piirteitä ja näkemyksiä. Opetus on osallistavaa ja vuorovaikutteista.

Islamin uskonnon lisäykset: Oppilaiden kielitaidon ja aikaisemman tiedon varhainen kehitysaste huomioidaan. Tärkeitä ja olennaisia asioita painotetaan tunnilla toiston keinoilla. Oppilaan ohjeiden kuuntelua ja itsenäistä työskentelyä tuetaan.

22.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Opetuksessa annetaan tilaa oppilaan mielipiteille. Esiopetuksessa arvioidaan toimintatapoja ja menetelmiä sekä oppimisympäristöä.

Islamin uskonnon lisäykset: Arviointi muodostetaan eri tuotosten lisäksi kiinnostuksen ja kotitehtävien tekemisen pohjalta. Kirjallisen arvioinnin lisäksi arvioidaan suullista osaamista ja osallistumista.

22.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla, evankelisluterilainen ja ortodoksinen uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T1 Herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan	S1 Suhde omaan uskontoon Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja	S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin.

<p>oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa</p>	<p>katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot.</p> <p>Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan koulu yhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä</p> <p>Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.</p>	<p>Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää.</p> <p>Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä.</p> <p>Tutustutaan oppilaan ortodoksiseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin koulu yhteisössäkin.</p>
<p>T5 Rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan</p> <p>T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista.</p> <p>Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot.</p> <p>Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä</p> <p>Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin.</p> <p>Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää.</p> <p>Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin koulu yhteisössäkin.</p>

22.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla, islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 Islamiin tutustuminen	S1 Islamilainen tervehdys, perheen merkitys Islamissa, Islamin pilarit, muslimin uskon kohteet	
T3 Uskon kohde	S1 Yksi jumala, yksi luoja (uskontunnustus), Allahin nimiin tutustuminen, Allahin armotyöt	
T1 Profeetta Muhammedin elämään tutustuminen	S1 Profeetta Muhammedin teot ja tehtävät profeettana, profeetta Muhammedin hyveet, viimeinen profeetta	
T9 Käyttäytyminen	S1 Vanhempien, vanhusten ja opettajan kunnioittaminen, Islamin kehottaminen opiskeluun ja tiedon hankkimiseen, ystävällisyys ja avuliaisuus uusia tuttavuuksia kohtaan, ystävyys Islamissa, anteeksipyytämisen ja anteeksiantamisen tärkeys, erilaisuuden suvaitseminen	

22.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla, evankelisluterilainen ja ortodoksinen uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin.</p> <p>Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä.</p> <p>Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvieräpäivän ja elämänkaareen liittyviä juhlia.</p> <p>Opiskellaan kirkkovuoteen ja</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin.</p> <p>Tutkitaan kirkkoa rakennuksena.</p> <p>Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksinen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti.</p>
T3 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvieräpäivän, juhliin ja tapoihin		

	<p>lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia.</p> <p>Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin.</p> <p>Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.</p>	<p>Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä.</p>
<p>T4 Kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin.</p> <p>Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä.</p> <p>Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma.</p>
<p>T6 Ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin.</p> <p>Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä.</p> <p>Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia.</p> <p>Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia.</p> <p>Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin.</p> <p>Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin.</p> <p>Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti.</p> <p>Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä.</p>

	<p>koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin.</p> <p>Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä.</p> <p>Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö.</p> <p>Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin.</p> <p>Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.</p>	<p>Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi.</p> <p>Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus.</p> <p>Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä.</p> <p>Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.</p>
<p>T7 Ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta</p>	<p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä.</p> <p>Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö.</p> <p>Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin.</p> <p>Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.</p>	<p>S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi.</p> <p>Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus.</p> <p>Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä.</p> <p>Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.</p>

22.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla, islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 Pyhään kirjaan (Koraaniin) tutustuminen	S1 Koraanin lyhyiden suurien opettelu	
T1 Profeettojen tarinoin tutustuminen	S1 Mitä profeetta tarkoittaa, eri profeetat nimeltä, kertomukset profeetoista	
T1 Rukoilemisen perustietojen oppiminen	S1 Rukoileminen kohti Kaabaa, rukoileminen viisi kertaa päivässä, eri rukoukset ja rukousajat, rukouskutsu, rukoukseen valmistautuminen, Allahilta pyytäminen (dua eli pyyntörukous)	
T1 Muslimien tapojen oppiminen	S1 Moskeijassa käyminen ja käyttäytyminen, moskeijoiden merkitys, puhtaus ja sen merkitys (vaatteiden, kodin, puheen ja sydämen puhtaus), syöminen ja ruokailutavat (käsien pesu, sallitut ruoat, yhdessä syöminen), vierailukulttuuri (vieraanvaraisuus, kiittäminen, tuliaisit)	S2 Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan koulun lähellä vaikuttaviin uskonnollisiin paikkoihin (Lahden moskeija)
T2 Islamilaiseen kalenteriin tutustuminen	S1 Islamilainen vuosi, eri juhlat (Paaston päätösjuhla)	

23. Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuudelle Kasvan ja kehityn.

23.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja, etsimään tietoa ja jakamaan tietoa ja ideoita toisille. Työskentelyote on tutkiva ja luova. Työtä tehdään yhdessä käyttäen myös tieto- ja viestintätekniikkaa apuna. Oppilaita ohjataan asettamaan ikäkaudelle sopivalla tavalla itselleen tavoitteita, suunnittelemaan omaa työtään ja arvioimaan sitä. Koulutyöhön

sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia mielipiteiden ilmaisuun. Oppilaita ohjataan toimimaan eettisesti sekä asettumaan toisen asemaan. Heitä ohjataan arvostamaan muita ihmisiä ja kulttuureja. Oppilaita ohjataan ottamaan vastuuta itsestään ja työskentelystään. Oppilasta ohjataan tutustumaan erilaisiin teksteihin sekä tulkitsemaan niitä monipuolisesti.

23.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

Elämänkatsomustiedon tunneilla on tärkeää luoda turvallinen oppimisympäristö, jossa oppilas työskentelee avoimessa ja vuorovaikutteisessa ilmapiirissä. Opiskelua ja oppimista ajatellaan kokonaisvaltaisesti oppilaan näkökulmasta. Oppilaalle annetaan mahdollisuus keskusteluun ja mielipiteiden ilmaisuun opettajan ohjaamana. Heille annetaan myös mahdollisuus kokemiseen, ihmettelyyn ja luovuuteen.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden ikä sekä hänen aikaisemmat kokemuksensa. Työtapoja ovat esim. monipuoliset tekstit ja niistä keskustelut, sadut ja tarinat, kuvamateriaalin ja median käyttö, draama, parityöt, ryhmätyöt ja muut yhteisölliset työtavat sekä leikki, pelit ja musiikki.

Koska elämänkatsomustiedon oppitunnit opetetaan usein yhdysluokassa, oppilaat oppivat myös toisiltaan.

23.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Elämänkatsomustiedon tunneilla otetaan huomioon erilaiset oppijat. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen. Erityistä huomiota kiinnitetään vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Ohjauksen lähtökohtana ovat positiivisuus ja oppilaan vahvuudet.

Yhteistyötä tehdään tarvittaessa erityisopetuksen ja kotien kanssa.

23.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Oppilaan arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Palaute annetaan opettajan kanssa yhdessä käydyissä keskusteluissa. Harjoitellaan oman edistymisen arviointia. Tärkeitä arvioitavia asioita ovat ryhmässä toimimisen taidot, omien ajatusten ilmaiseminen ja toisten kuunteleminen sekä katsomuksellisten ilmiöiden tunnistaminen ja niiden nimeäminen.

23.5. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua.	Eskarilaisesta koululaiseksi oman elämänvaiheen pohdintaa Leikit ja ryhmässä toimiminen
T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella.	Minä olen ainutlaatuinen
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.	Minun perheeni
T6 Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyttä	S3 Yhteiselämän perusteita: Perekäytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.	Ystävyys ja kaveruus
T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S3 Yhteiselämän perusteita: Perekäytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.	Oikean ja väärän erottaminen arkipäivän tilanteissa
T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden	Riita ja sovinto Toisen ihmisen kohtaaminen arkipäivän tilanteissa Ystävyys ja yhteispeli

	erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.	
T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reilun merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä.	Oikeudet ja velvollisuudet kotona ja koulussa Ihmiselämän yhteiselämän perusteiden tutkimista Säännöt ja sopimukset kotona ja koulussa
T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S3 Yhteiselämän perusteita: Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.	

23.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T5 Ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua.	Elämänkatsomustiedon ryhmässä toimiminen Ihmisenä kasvaminen Kiitos, anteeksi, ole hyvä
T3 Ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä.	Kaverisuhteet koulussa ja kotona: luottamus, rehellisyys, reiluus
T1 Ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella.	Mitä on suvaitsevaisuus? Etiikan perusteita: oma ajattelu, oma mielipide

<p>T4 Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä</p> <p>T7 Opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella.</p> <p>Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.</p>	<p>Eri kulttuureista tulleiden lasten tapoihin ja juhliin perehtymistä</p> <p>Uskonnon tapakulttuuri</p> <p>Näkyvä ja näkymätön erilaisuus</p>
<p>T9 Ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa</p>	<p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta.</p> <p>Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä.</p> <p>Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen.</p> <p>Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.</p>	<p>Luonnonsuojeluun tutustuminen</p> <p>Elävä - eloton</p> <p>Omat valinnat ja vaikuttaminen</p> <p>Elämän synty ja kehitys, aikakäsitys eri kulttuureissa</p> <p>Lähiluonto</p>
<p>T2 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.</p>	<p>Maailman lasten elämää</p> <p>Ilon ja surun juhlat</p> <p>Riitit ja rituaalit eri kulttuureissa</p>
<p>T4 Edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella.</p>	<p>Ajatteleva ihminen</p> <p>Etiikan ja filosofian perusteita</p>
<p>T6 Rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä</p>	<p>S1 Kasvaminen hyvään elämään: Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä.</p>	<p>Satujen moraalisten opetusten tarkastelua</p> <p>Omatunto: oikea ja väärä</p>
<p>T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.</p>	<p>Monikulttuurinen Suomi</p> <p>Suvaitsevaisuus ja syrjintä</p>
<p>T8 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Tutustutaan alustavasti lapsen</p>	<p>Oikeus</p>

yhteiselämän perusteita	oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä. S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen.	velvollisuus Oikeudenmukaisuus Ihmisen vastuu luonnosta: kierrätys
-------------------------	---	--

24. Tutkin ja toimin ympäristössäni esiopetuksessa

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Lapset saavat oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun kehittyessä. Vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymille ja matematiikan oppimiselle. Tuetaan lasten avaruudellisen hahmottamisen kehittymistä.	<ul style="list-style-type: none"> • arjessa ja lähiympäristössä esiintyvät matemaattiset ilmiöt havainnollisesti ja yhdessä tehden • lasten taitojen mukaan lukukäsité, lukusana, numeromerkit ja lukujonot • luokittelu, vertailu ja ongelmratkaisu • muistia kehittävät leikit ja tehtävät • sijainti- ja suhdekäsitteiden opettelu leikkien ja liikkuen • rakentelu, askartelu ja muovailu • muodot, niihin tutustuminen ja niiden nimeäminen • mittaamisen harjoittelu 	<ul style="list-style-type: none"> • toiminnallisuus, liikkuminen, leikki ja aistien käyttö opetuksen osana erilaisissa oppimisympäristöissä
Ympäristökasvatuksen avulla tuetaan lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä. Tarjotaan lapsille luontokokemuksia ja rakennetaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle.	<ul style="list-style-type: none"> • retket luontoon ja lähiympäristöön • kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin tutustuminen ja niiden tutkiminen eri aistien ja havaintovälineiden avulla • syy-seuraussuhteiden pohdinta ja päätelmien tekeminen • luonnonsuojeluun tutustuminen ja ympäristöstä huolehtiminen 	
Tutustutaan tutkivaan työtapaan ja teknologisiin ratkaisuihin .	<ul style="list-style-type: none"> • lapset keksivät, askartelivat ja rakentavat erilaisia rakenteita eri materiaaleja hyödyntäen 	<ul style="list-style-type: none"> • pienet tutkimukset ja niihin liittyvä tiedonhankinta

	<ul style="list-style-type: none"> • arjen ja oppimisympäristön teknologiaan tutustuminen, laitteiden ominaisuudet ja toiminta 	
--	---	--

25. Ympäristöoppi

Ympäristöoppi oppiaineena on esiopetuksen oppimiskokonaisuudelle Tutkin ja toimin ympäristössäni.

25.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

- toiminnalliset työtavat, leikki
- yhdessä tekeminen, yhteistyötaidot
- itsetuntemus
- ajattelun taidot
- ympäristöopin aihe/teema nivoo yhteen eri oppiaineita yhtenäiseksi kokonaisuudeksi
- identiteetti: lähiympäristö ja sukupolvien ketju
- ajankohtaiset ilmiöt ikätasoisesti
- kansalaistaidot, terveys, liikkuminen, turvallisuus
- ihmissuhteet
- vastuullisuus itsestä, muista ja tehdystä työstä
- kuluttajataidot, kestävä elämäntapa
- vastuualaisuus
- kriittinen ajattelu
- tietoa eri muodoissa (esim. pylväsdiagrammit)
- eettisyys
- tieto ja viestintätekniikka oppimisen välineenä
- työskentelytaidot

25.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

Luontoa ja lähiympäristöä hyödynnetään oppimisessa. Työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, tarinat, aistien käyttö. Annetaan mahdollisuus myös omaan tutkimiseen ja hiljentymiseen luonnossa. Huomioidaan oppilaiden omia kokemuksia ja heidän luonnontuntemustaan hyödynnetään

opetuksessa. Keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus. Luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle (kestävä kehitys). Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään.

25.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Yhdessä toimiminen tukee oppimista ja erilaisten vahvuuksien käyttämistä. Onnistumisen kokemukset ja osallisuuden tunne vahvistavat oppilaan minäkuvaa.

25.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Opetuksessa annetaan tilaa oppilaan mielipiteille.

25.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen</p> <p>T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä</p>	<p>S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • luonto oppimisympäristönä arjessa: vesistöt, lähimetsät, Repovesi, Kymijoki ym. • Kouvolan rakennetun ympäristön ja teollisuuden huomiointi
<p>T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössä</p> <p>T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita</p> <p>T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien</p> <p>T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja</p>	<p>S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Pehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen</p>	

<p>muiden arvostamista</p> <p>T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina</p> <p>T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista</p>	<p>käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.</p> <p>S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.</p>	
---	--	--

25.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä</p> <p>T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä</p> <p>T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana</p> <p>T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon</p>	<p>S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.</p> <p>S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • luonto oppimisympäristönä arjessa: vesistöt, lähimetsät, Repovesi, Kymijoki ym. • Kouvolan rakennetun ympäristön ja teollisuuden huomiointi

<p>hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä</p> <p>T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla</p> <p>T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä</p>	<p>ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.</p> <p>S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.</p> <p>S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.</p>	
--	---	--

26. Matematiikka

Matematiikka oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuudelle Tutkin ja toimin ympäristössäni.

26.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

- Rohkaistaan oppilaita kehittämään ajattelun ja oppimisen taitoja
- Ohjataan oppilaita tunnistamaan ja luottamaan omaan tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan
- Ohjataan oppilaita yhteistyötaitojen kehittämiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn
- Opastetaan oppilaita kehittämään kuluttajataitojaan
- Vahvistetaan oppilaiden matemaattista monilukutaitoa ja ohjataan heitä hyödyntämään tietotekniikkaa arjessa
- Rohkaistaan oppilaita kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla ristiriitaista ja epäselvää
- Ohjataan oppilaita ymmärtämään ja kunnioittamaan demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita.

26.2. Oppimisympäristöt ja työtavat

Matematiikkaa opetellaan toiminnallisesti. Opetuksessa käytetään apuna erilaisia välineitä sekä liikunnallisia leikkejä. Monipuoliset oppimisvälineet sijoitellaan niin, että ne ovat lasten saatavilla. Välineet innostavat lasta tekemiseen ja oppimiseen. Huomioidaan arjen esineiden monipuolinen käyttö ja arjen matematiikka! Piirretään ja puhutaan ääneen matematiikkaa. Hyödynnetään opetuksessa luontoa ja ympäristöä. Pedagogisesti ohjattu leikki, kuten oppimispelit, sääntöleikit, liikuntaleikit, roolileikit ja rakenteluleikit ovat esiopetuksen keskiössä, samat kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä sähköiset materiaalit perusopetuksessa. Ne ovat tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa. Tarina tai draama liitetään matemaattisten käsitteiden oppimiseen.

26.3. Ohjaus, erityttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Oppilaan taitotaso kartoitetaan lukuvuoden/-kauden alkaessa ja nivelvaiheissa. Jatkuvalla havainnoinnilla seurataan oppilaan osaamista ja taitojen kehittymistä. Oppilasta eriytetään ja tuetaan tason mukaisesti. Oppimisen tukena käytetään esim. välineitä, pienryhmiä,

tukiopetusta sekä parityöskentelyä. Oppilaille annetaan riittävästi haastetta kehitystasonsa mukaisesti.

26.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. Arviointi on jatkuvaa.

26.5. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän</p>	<p>Yhteen - ja vähennyslaskussa painotetaan lukualueen 0-20 vahvaa osaamista.</p>

	<p>periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havainnot ja havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaihteellaisia</p>	

	<p>toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 (pääpaino) ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässäälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita</p>	
--	---	--

	<p>pituus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin.</p> <p>Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja</p>	

	<p>vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 (pääpaino) ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös</p>	

	<p>testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 (pääpaino) ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus ja aika sekä harjoitellaan</p>	
--	---	--

	<p>niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdigrammeja.</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 (pääpaino) ja</p>	

	<p>sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perekäytetään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita</p>	

	<p>käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 (pääpaino) ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa</p>	
<p>T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin (</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 (pääpaino) ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa</p>	

	sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa	
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässäälaskustrategioita	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0–20 (pääpaino) ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässäälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.</p>	

<p>T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason</p>	

	<p>geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p>	
<p>T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p>	

26.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan</p>	

	<p>hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuviota. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia</p>	

	<p>tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen:</p>	
--	---	--

	<p>Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan</p>	

	<p>lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään</p>	
--	--	--

	<p>suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten</p>	

	<p>mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja</p>	
--	---	--

	pylväsdiagrammeja.	
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaihteittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-</p>	

	<p>5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
<p>T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmänperiaatteen ymmärtämisessä</p>	<p>S S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta,</p>	

	<p>monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p>	
<p>T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän,</p>	

	<p>järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja</p>	

	<p>järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin. Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa. Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla. Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa. Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen. Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.</p>	
<p>T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason</p>	

	<p>geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä. Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma</p>	

	ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä	
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p> <p>S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.</p>	
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	<p>S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.</p>	

27. Kasvan ja kehityksen esiopetuksessa

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Lapset saavat monipuolisia liikuntakokemuksia, kokevat liikkumisen iloa ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyden terveyteen ja hyvinvointiin.</p> <p>Lasten motoriset taidot kehittyvät.</p> <p>Lasten kehonhallinta ja taito</p>	<ul style="list-style-type: none"> perusliikuntamuotojen, motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) ja hienomotoristen taitojen harjoittelu ohjattu liikkuminen ja mahdollisuus omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että 	<ul style="list-style-type: none"> päivittäinen liikkuminen arjen tilanteissa ja paikallaan olemisen vähentäminen Liikkuva lapsuus

<p>hahmottaa omaa kehoaan vahvistuu.</p> <p>Jokainen lapsi saa mahdollisuuksia osallistua ja onnistua.</p>	<p>ulkona</p>	
<p>Lapset kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja sen merkitykseen hyvinvoinnille.</p> <p>Lapsia ohjataan kohtuulliseen kuluttamiseen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • suomalaiseen ruoka- ja tapakulttuuriin tutustuminen, jonka lisäksi tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen • tutkitaan lasten kanssa yhdessä lapsiin kohdistuvia mainoksia • kuluttajakasvatus 	<ul style="list-style-type: none"> • päivittäinen, yhdessä nautittu, terveellinen, monipuolinen ja ohjattu esiopetusruokailu • noudatetaan Ruokahetki ravitsemuskäsikirjaa • lapsille ei tarjota makeisia eikä suolaisia naposteltavia ja janojuomana on vesi • lasten kanssa pohditaan kohtuullista ja vastuullista kuluttamista • mediakasvatus
<p>Lapsia ohjataan ymmärtämään liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä hyvinvoinnille ja terveydelle.</p> <p>Lasten sosiaaliset taidot kehittyvät.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yhteiset pohdinnat terveydestä ja lasten mahdollisuuksista vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa • toisen huomioonottamisen, tunteiden tunnistamista ja niiden hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa aikuisen tuella 	<ul style="list-style-type: none"> • mahdollisuus rentoutumiseen tai lepoon sekä liikkumiseen esiopetuspäivän aikana • lapsen oman mielen ja kehon viestien tunnistamista ja ymmärtämistä • tunnetaitojen opettaminen
<p>Lapset saavat tietoa oikeudestaan turvalliseen elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen.</p> <p>Tuetaan lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti arjen tilanteissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lapsia rohkaistaan hakemaan apua ongelmatilanteissa sekä kiusaamista havaitessaan ja kohdatessaan. • lasta kannustetaan kertomaan huolistaan • lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjen harjoittelu 	<ul style="list-style-type: none"> • turvakasvatus • liikennekasvatus • mediakasvatus

28. Liikunta

Liikunta oppiaineena on jatkumo esiopetuksen oppimiskokonaisuudelle Kasvan ja kehityn.

28.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2

- Itsensä tunteminen ja arvostaminen, oman identiteetin muotoutuminen, (kestävä elämäntapa) vuorovaikutuksessa muiden kanssa
- Kannustava yhteisö
- Yhdessä toimimisen taidot
- Lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen
- Luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen

- Itsensä hallitseva, havainnoiva, tasapainoisesti toimiva oppilas tavoitteena

28.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 1–2

- Korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja monialaisuutta
- Leikki ja leikkillisyyden korostaminen työtavoissa
- Monipuolisuus oppimisympäristöissä. Koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet käyttöön
- Liikuntavälineiden monipuolisuus. Liikunnan mahdollistaminen

28.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

- Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri
- Mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen kaikille
- Liikunnan ilo!

28.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1–2

- Rakentava ja kannustava palaute
- Jatkuva havainnointi ja itsearviointi

28.5. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 1. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii</p>	<p>Opetukseen sisältyy runsaasti fyysistä aktiivista toimintaa leikinomaisin keinoin.</p> <p>S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja</p>	

<p>soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina</p> <p>T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä</p> <p>T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan</p> <p>T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla</p> <p>T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa</p> <p>T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja</p>	<p>rytmin mukaan liikkumista.</p> <p>Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.</p> <p>S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.</p>	
--	--	--

28.6. Oppimisen tavoitteet ja sisällöt 2. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p> <p>T5 alkeisuimataidon varmistaminen</p> <p>T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa</p> <p>T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta</p>	<p>S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.</p> <p>Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen</p>	<p>Itsensä ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja vuorovaikutus.</p> <p>Harjoittelee huomaamaan toimintansa vaikutuksen ryhmän toiminnassa ja oppii säätelemään käyttäytymistään</p>

<p>T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.</p>	<p>sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.</p> <p>S3 Psyykinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.</p>	
--	---	--

VUOSILUOKAT 3–9

29. Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli

29.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Tekstien ymmärtämistä, tulkitsemista ja analysoimista harjoitellaan monenlaisilla ikäkaudelle sopivilla ja kiinnostavilla autenttisilla teksteillä, jotka tarjoavat runsaasti kielellisiä virikkeitä ja laajentaa oppilaan tekstitietoisuutta. Tällaisia tekstityyppejä ovat erilaiset

- kaunokirjalliset tekstit (sadut, tarinat, novellit, kertomukset, vitsit, runot, näytelmät, sarjakuvat, romaanit, ohjeet, reseptit jne.)
- asiatekstit
- mediatekstit (lehtitekstit, verkkotekstit, elokuvat, blogit, wikit, uutiset, dokumentit, mainokset jne.)

Kielitietoisuutta kehitetään ilmiöpohjaisesti kieltä ja tekstejä havainnoimalla yksin ja ryhmässä. Kielten rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä.

Oppilaan viestijäkuva

- tunnistaminen
- hyödyntäminen
- kehittäminen

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Oppilaalle tarjotaan kielellisiä, kirjallisia ja kulttuurisia elämyksiä. Oppilaan tulee tunnistaa niiden merkitys omassa elämässään. Elämyksellisyyttä korostetaan erilaisin projektein, joissa oppilas toimii yhteistyössä muiden oppilaiden kanssa.

Esimerkki projektista:

Mainettaan parempi Kouvola -projekti, osa 1

- Yhteistyö, kulttuuri, elämykset
- Koulut Kouvolan puolesta!
- Oma kaupunginosa esille

Alakoulussa voidaan toteuttaa ryhmässä omaan kaupunginosaan liittyvä projekti draaman keinoin. Se voi olla esim. teatteriesitys, sketsi, näytelmä, nukketeatteri, animaatio, kuunnelma, äänimaisema, runoesityksiä, tarinankerrontaa, roolipeli, roolikirjoittamista...

Yläkoulussa voidaan toteuttaa ryhmässä omaan kaupunginosaan liittyvä mediaprojekti. Se voi olla esim. dokumentti, uutinen, mainos, mainoskuva, elokuva, traileri, sanomalehti, dramatisointi, tv-ohjelma, radio-ohjelma, blogi, lehtiteksti, kotisivu, videoblogi...

Mainettaan parempi Kouvola -projektin osa 2 löytyy kohdasta L7.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Tulevaisuuden opiskelu- ja työelämässä tarvitaan entistä enemmän hyviä sosiaalisia taitoja. Perusopetuksen äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuorovaikutustilanteissa toimimista harjoitellaan paljon.

Oppilas kehittyy:

- toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä
- ilmaisemaan itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa
- ryhmäviestintätaidoissa

Monilukutaito L4

Monilukutaito on äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen ydintä.

Tulkitsemme ympäröivää maailmaa.

Kriittisyys, kyseenalaistaminen:

- itsearviointi, vertaisarviointi
- mediataidot
- lähdekritiikki

- draama

Eettisyys:

- tekstitaidot
- kirjallisuus
- draama
- mediakasvatus

Vastuunalaisuus:

- viestijäkuva
- tilanteeseen sopiva kieli

Lukuinto:

- kielelliset virikkeet
- innostaminen
- monenlaiset tekstit opettajan sekä oppilaan itsensä valitsemana
- lukudiplomi

Tekstin ymmärtäminen laajana käsitteenä

- erilaisten painettujen, sähköisten, audiovisuaalisten ja niitä yhdistelevien tekstien tunnistaminen, tulkitseminen ja arviointi
- tekstien merkitys omassa elämässä

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida erilaisia mediatekstejä. Oppilasta opastetaan toimimaan eettisesti verkossa.

1. Sähköiseen oppimisalustaan on mahdollista luoda koulukohtaisesti tai koko Kouvolan kaupungin kouluille käyttöön yleiset mallipohjat erilaisille kouluissa käytettäville teksteille, kuten:

- koevastaus
- tiivistelmä
- essee
- mielipidekirjoitus
- arvostelu
- tutkielma
- lehtitekstityypit
- esitelmä
- suullinen esitys
- kertomus
- asiakirja
- hakemus
- ansioluettelo

Mallipohjassa näkyy, mitä kultakin tekstityypiltä vaaditaan ja miten sellainen tuotetaan. Mallipohjia voidaan hyödyntää kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Näin saadaan eheytettyä opetusta ja vahvistettua oppilaan tekstitaitoja.

2. Tavoitteena on hyödyntää sähköistä oppimisalustaa koulujen välisessä yhteistyössä. Esimerkiksi jokaiselle koululle luodaan omat tekstialustat, joihin oppilaat lisäävät tekstejään. Ystäväkoulun tai -luokan oppilaat voivat lukea ja kommentoida niitä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

Oppilas ymmärtää viestinnän ja vuorovaikutuksen mahdollisuudet yritteliäisyyden kannalta. Oppilaan kokemukset osallisuudesta ja aktiivisesta toimijuudesta vahvistuvat. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja osaa hyödyntää niitä.

”Äikkäpassi”

Toteutetaan alakoulun ja yläkoulun viimeisellä luokalla päättötyönä äikkäpassi vaihtuvan teeman mukaan, esim. kirjallisuus, mediataidot, elokuva, Muumit, joku tietty kirjailija. Oppilas valitsee projektin aiheen omien vahvuuksiensa ja mielenkiintonsa mukaan. Passin voisi suorittaa myös parityönä.

Esimerkkejä:

6. luokan äikkäpassi, teemana lapsuus ja nuoruus

- Mediaprojekti: julisteen tekeminen, elokuvatrailerin tekeminen ja lehtitekstin tekeminen
- Kirjallisuusprojekti: Oppilas valitsee samaan aiheeseen liittyvän tietokirjan, kaunokirjallisen teoksen ja mediatekstin. Näitä hyödyntäen tehdään esitelmä.
- Draamaprojekti: kuvakäsikirjoituksen tekeminen, esittäminen ja tutustuminen näytelmäesitykseen, josta kirjoitetaan arvostelu
- Kirjoittamisprojekti: kirjoitetaan kaunokirjallinen teksti, tietoteksti ja mediateksti

9. luokan äikkäpassi, teemana suomalainen kieli ja kulttuuri osana maailmaa

- Mediaprojekti: mainoskuvan tekeminen, editointia vaativa klippi ja lehtitekstin tekeminen
- Kirjallisuusprojekti: Oppilas valitsee samaan aiheeseen liittyvän tietokirjan, kaunokirjallisen teoksen ja mediatekstin. Näitä hyödyntäen tehdään tutkielma.
- Draamaprojekti: käsikirjoittaminen, esittäminen ja tutustuminen näytelmäesitykseen, josta kirjoitetaan arvostelu
- Kirjoittamisprojekti: kirjoitetaan kaunokirjallinen teksti, tietoteksti ja mediateksti

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

Tarjotaan oppilaalle kokemuksia yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Oppilas pääsee vaikuttamaan ja osallistumaan oman kulttuuriyhteisönsä toimintaan. Samalla tuetaan myönteisiä ryhmäviestintätaitoja.

Mainetaan parempi Kouvola -projekti, osa 2

Esimerkki projektityön vaiheesta 2:

Oppilaat ovat aiemmin tehneet projektityön omasta kaupunginosastaan (ks. L2). Projektin osassa 2 esitellään oma työ muille ja tutustutaan muiden tekemiin projekteihin.

Esimerkiksi järjestetään "Mainettaan parempi Kouvola -festivaalit" elokuvateatterissa, jossa päästään tutustumaan koko Kouvolan kaupunginosien kulttuuriin.

29.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen toimintaympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla.

Työtavat sisältävät toiminnan, tekemisen ja autenttisten oppilasta kiinnostavien tekstien tulkintaa ja läpikäymistä. Käytetään myös teatterista johdettuja toimintamuotoja, joita voidaan soveltaa eri opetuskokonaisuuksissa. Tuodaan enemmän esiin oppilaan mielenkiinnon kohteita ja analysoidaan niitä läpi eri ikäkausiin sopivilla tavoilla. Hyödynnetään koulun ulkopuolista kulttuuri- ja mediatarjontaa.

- 3. luokalla painottuvat tarinallisuus, pelit ja leikit sekä kirjaston käyttö.
- 4. luokalla painottuvat viestintäympäristöt, oma mielipide ja sanojen sisällöt sekä luokitukset
- 5. luokalla painottuvat media, kulttuurin monimuotoisuus, oma kielitietous ja identiteetti.
- 6. luokalla painottuvat yhteisöllisyys, kulttuuri ja toisten huomioiminen kulttuurisidonnaisesti.

29.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

- Erilaisten tekstien tuottaminen, ja tekstitaitojen syventäminen
- Erilaisten tekstien lukeminen ja niiden ymmärtäminen
- Medioihin tutustuminen ja niiden hyödyntäminen
- Yksittäinen ja yhteisöllinen tuki
- Työtapojen ja opiskelustrategioiden monipuolinen tarkastelu ja sovellutus
- Käsitteiden opetuksen selkeyttäminen ja media kiinteästi mukaan

- Oman tason ja kiinnostuksen mukainen autenttinen kirjallisuus ja sen hyödyntäminen
- Tekstien tuottaminen ja oikeinkirjoituksen harjaannuttaminen

29.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

- Monipuolinen ja konkreettinen palaute
- Taitojen monipuolinen dokumentointi ja tarkastelu
- Tieto kirjallisuudesta ja kulttuurista
- Oman ja muiden työn arviointi
- Omaehtoiseen lukemiseen ja lukutaidon ylläpitoon tähtääminen

Arvosana on suhteessa paikalliseen opetussuunnitelmaan ja arvoihin. 6. vuosiluokan arvioinnissa käytetään valtakunnallisia kriteerejä.

29.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa</p>	<p>S1 Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon.</p>	<p>T2: L2, L5, L4</p> <p>Harjoitellaan keskeisiä viestinnän perusteita ja tapoja. Hyödynnetään esim. leikkejä, pelejä ja draamaa.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.</p>	<p>S2 Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</p> <p>S2 Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja.</p>	<p>T5: L1, L4, L6</p> <p>Luetaan, tulkitaan ja tutkitaan erilaisia tekstejä oppilaiden itse valitsemia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä</p> <p>Laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan,</p>	<p>S3 Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten,</p>	<p>T9: L1, L3, L4</p> <p>Esim. kirjoitetaan lyhyitä tarinoita yksin ja ryhmässä.</p>

ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	havaintojen ja ajatusten pohjalta. S3 Harjoitellaan tekstien elävöittämistä.	
T11 Ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.	S3 Opitaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. S3 Harjoitellaan tekstien otsikointia ja rakenteita.	T11: L4, L5, L6 Oikeinkirjoittamisen perusteiden harjoittelu monipuolisesti hyödyntäen eri apuvälineitä. Esim. harjoitellaan lyhyitä kertomuksia, joihin sovelletaan opittuja taitoja (otsikointi, lauserakenne)
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	S4 Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. S4 Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. S4 Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.	T14: L1, L2, L4 Käytetään autenttisia, lapsia kiinnostavia kirjallisia ja sähköisiä materiaaleja. Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa. <ul style="list-style-type: none"> • Esimerkiksi • kirjavinkkaus • teemapäivä • "kirjasto kouluun" • lukupaketit

29.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen T1 Opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1 Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä.	T1: L1, L2, L4, L5 Harjoitellaan mielipiteiden esittämistä ottaen toiset huomioon. Puhetekniikan harjoittelu. Pidetään erilaisia esityksiä ja tehdään esim. omia animaatioita Palaute ryhmissä / yksilötasolla Arvio myös sähköisellä alustalla mahdollisuuksien mukaan
Tekstien tulkitseminen T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon	S2 Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia.	T7: L1, L2, L5, L6 Yhdistetään tiedonhaku muihin oppiaineisiin noudattaen hyvän ja tieteellisen toimintamallin perusteita.

<p>luotettavuuden arviointiin</p>	<p>S2 Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla.</p> <p>S2 Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Esim. lähteet näkyviin, oikeinkirjoitus ja jäsentely.</p>
<p>T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan.</p>	<p>S2 Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat).</p> <p>S2 Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.</p> <p>S2 Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p>	<p>T6: L1,L2,L4,L5,L7</p> <p>Sanaluokat</p> <ul style="list-style-type: none"> • jaetaan muodon perusteella: nominit, verbit, adpositiot, adverbis ja partikkelit • jaetaan merkityksen perusteella: substantiivit, adjektiivit, numeraalit ja pronominit (Ks. tarkemmin tukimateriaali) <p>Kielikuviin ja kielen monimuotoisuuteen tutustuminen. Mukaan erilaiset sarjakuvat ja kielen avulla hauskuutus esim. monitulkinnallisuus.</p> <p>Kielen avulla arvostaminen, esim. oman kirja-, peli- tai elokuva-arvostelun tekeminen.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p>	<p>S3 Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>S3 Tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin.</p> <p>S3 Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa.</p> <p>S3 Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa.</p> <p>S3 Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin.</p> <p>S3 Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja.</p>	<p>T10: L1, L4, L5</p> <p>Tutustutaan mielipidekirjoituksen rakenteeseen.</p> <p>Erityylisten arvosteluiden lukeminen, tulkinta ja tuottaminen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tekstien perusrakenteen harjoittelu eri medioita hyödyntäen • esim. uutinen, mielipidekirjoitus, arvostelu <p>Opetellaan aikamuotoja eri keinoin ja sisällytetään ne opittuun oikeinkirjoituksen malliin.</p> <p>Tekstejä tutkimalla etsitään ja harjoitellaan eri tekstilajeille tyypillisiä piirteitä.</p> <p>Esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • aikamuotoihin, • sanastoon • lausetyyppeihin, modaalisuuteen <p>Tarkasteltavat kohteet valitaan esimerkkitekstien perusteella.</p> <p>Tuotetaan yllä olevia piirteitä</p>

		kirjoittaen käsin ja koneella.
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.</p>	<p>S4 Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita.</p> <p>S4 Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>S4 Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.</p>	<p>T14: L2, L4, L5 Tutustutaan paikalliseen kulttuuritarjontaan.</p> <p>Tuotetaan itse kulttuuria monimediaisessa ympäristössä.</p>

29.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T4 Kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1 Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.</p>	<p>T4: L1, L4, L5, L7 Tehdään esim. projektityö vaiheittain käyttäen kiinteästi hyväksi sosiaalista mediaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aiheet oppilaiden kiinnostuksesta ja maailmasta. • Asiatekstiä, sekä kaunokirjallista tuotosta. • Mahdollinen julkaisu.
<p>Tekstien tulkitseminen:</p> <p>T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S2 Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja.</p> <p>S2 Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.</p> <p>S2 Opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa.</p>	<p>T8: L1, L4, L5 Tekstin ymmärrystaitojen syventäminen esim. oman animaation, sarjakuvan yms. tekeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tulkitaan ja arvioidaan toisten tekemiä töitä ja annetaan niistä palautetta. • Huomioidaan omaan työhön ja arviointiin vaadittu tekstilaji.
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien</p>	<p>S3 Syvennetään persoona- ja aikamuotojen käyttöä tekstien aikasuhteiden ilmaisussa.</p> <p>S3 Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja</p>	<p>T10: L1, L2, L4, L5 Syvennetään aikamuotojen harjoittelua eri keinoin ja sisällytetään ne opittuun oikeinkirjoituksen malliin.</p> <p>Jaotellaan tuotettuja tekstejä</p>

<p>tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.</p> <p>T12 Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen.</p>	<p>vastaanottamista.</p> <p>S3 Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä.</p> <p>S3 Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</p>	<p>sisällön mukaan niin käsin- kuin näppäinkirjoituksella (kappalejako).</p> <p>Arvioidaan omia ja toisten tuotoksia, esim. luokan yhteinen tarina, jota jatketaan yhdessä.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>	<p>S4 Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä.</p>	<p>T13: L2, L4 Esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkitaan murteita omassa suvussa • tutustutaan omaan murrealueeseemme <p>Puhe-esityksen tekeminen ja pitäminen</p>
<p>T15 Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	<p>S4 Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa.</p> <p>S4 Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa.</p> <p>S4 Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>S4 Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykyculttuurista klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.</p>	<p>T15: L1, L2, L4, L5 Esim. kulttuuriprojekti oman kiinnostuksen mukaan. Tutustutaan töihin ja tutkitaan miten ne vaikuttaneet oman kotiseudun arkeen ja tapoihin.</p> <p>Tutustutaan nuorten Kouvolaan ja etsitään sieltä omia kiinnostuksen kohteita. Tehdään niistä analyysi esim. blogi, v-blogi tai haastattelu.</p>

29.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla</p>	<p>S1 Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja koulu yhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.</p> <p>S1 Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.</p>	<p>T3: L1, L2, L5, L6, L7</p> <p>Hyödynnetään tv:tä, draamaa ja kuvataiteen eri osa-alueita.</p> <p>Esimerkiksi luokan oma näytelmältä / päivä vanhemmille tai koulun pienimmille.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan</p>	<p>S2 Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.</p> <p>S2 Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät.</p>	<p>T6: L1, L3, L4</p> <p>Sanojen ja virkkeiden monimuotoisuuden harjoittelu. Liitetään osaksi vieraita kieliä.</p> <p>Sijamuodot: nominatiivi, genetiivi, partitiivi, essiivi, translatiivi ja paikallissijat. (Opetuksesta ks. tukimateriaali)</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T12 Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen</p>	<p>S3 Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p> <p>S3 Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta.</p> <p>S3 Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa.</p> <p>S3 Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista.</p>	<p>T12: L1, L2, L4, L5, L7</p> <p>Esim. 6. luokan äikkäpassi.</p> <p>Teemana: lapsuus ja nuoruus.</p> <p>Esimerkiksi yksi seuraavista</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediaprojekti: julisteen tekeminen, elokuvatrailerin tekeminen ja lehtitekstin tekeminen • Kirjallisuusprojekti: Oppilas valitsee samaan aiheeseen liittyvän tietokirjan, kaunokirjallisen teoksen ja mediatekstin. Näitä hyödyntäen tehdään esitelmiä. • Draamaprojekti: kuvakäsikirjoituksen tekeminen, esittäminen ja tutustuminen näytelmäesitykseen, josta kirjoitetaan arvostelu • Kirjoittamisprojekti: kirjoitetaan kaunokirjallinen teksti, tietoteksti ja mediateksti
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T 15 Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle</p>	<p>S4 Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.</p> <p>S4 Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä.</p>	<p>T15: L2, L4, L5</p> <p>Ks. äikkäpassi</p>

mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	<p>S4 Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä.</p> <p>S4 Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.</p>	
---	--	--

29.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta.

Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat.

Tekstien ymmärtämistä, tulkitsemista ja analysoimista harjoitellaan monenlaisilla ikäkaudelle sopivilla ja kiinnostavilla autenttisilla teksteillä, jotka tarjoavat runsaasti kielellisiä virikkeitä ja laajentaa oppilaan tekstitietoisuutta.

Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla.

Draamaa integroidaan ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyyn.

Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

- 7. luokalla painottuvat ryhmätaidot ja kielitieto. Kirjallisuudessa lastenkirjallisuudesta siirrytään kohti nuortenkirjallisuutta.
- 8. luokalla painottuvat media ja kotimainen kirjallisuus.
- 9. luokalla painottuvat kantaa ottavat tekstit ja työelämän tekstit. Kirjallisuudessa painotetaan maailmankirjallisuutta ja nuortenkirjallisuudesta siirrytään kohti aikuistenkirjallisuutta.

29.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Eriyttäminen tapahtuu yksilöllisesti. Oppilas otetaan mukaan mahdollisimman paljon oppituntien suunnitteluun ja oman oppimisensa arviointiin. Tällöin oppilas voi määrittää itse esimerkiksi sen, millaisen autenttisen tekstin valitsee.

Oppilaan oppimista koulussa ja sen ulkopuolella tuetaan auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan.

29.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi on kiinteä osa oppimisprosessia.

- Oppimisessa arvioidaan tasapuolisesti kaikki neljä tavoitealuetta:
- S1 vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- S2 tekstien tulkitseminen
- S3 tekstien tuottaminen
- S4 kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen.

29.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T2 Kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan.</p> <p>T3 Ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p>	<p>S1 Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.</p> <p>S1 Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointitilanteissa</p> <p>S1 Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista.</p> <p>S1 Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista.</p> <p>S1 Tutustutaan teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla.</p> <p>S1 Harjoitellaan arvioimaan omia</p>	<p>T2: L1, L2, L3, L7</p> <p>T3: L1, L2, L3, L7</p> <p>Monipuoliset esiintymistilanteet yksin ja ryhmässä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spontaanit ja suunnitellut puhe-esitykset • ryhmäprojektit • draama

	vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.	
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.</p> <p>T8 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>S2 Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta ja tietokirjallisuutta.</p> <p>S2 Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä.</p> <p>S2 Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.</p>	<p>T8: L2, L4, L5, L6</p> <p>Tekstien ymmärtämistä, tulkitsemista ja analysoimista harjoitellaan monenlaisilla autenttisilla teksteillä, jotka tarjoavat runsaasti kielellisiä virikkeitä ja laajentavat oppilaan tekstitietoisuutta.</p> <ul style="list-style-type: none"> tiedonhaku fiktiiviset tekstit (nuortenkirjallisuus) tietotekstit <p>Ks. Tukimateriaali, <i>Tekstilaji opetuksessa</i></p>
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T12 Ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.</p> <p>T13 Ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista.</p>	<p>S3 Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p> <p>S3 Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ja ohjaaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä.</p> <p>S3 Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita.</p> <p>S3 Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa.</p> <p>S3 Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä.</p>	<p>T12: L2, L4, L5, L6</p> <p>T13: L2, L4, L5, L6</p> <p>Harjoitellaan puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tuottamista vaiheittain.</p> <ul style="list-style-type: none"> ideointi suunnittelu luonnostelu palaute muokkaus viimeistely julkaisu <p>Kirjoitettujen tekstien elementit</p> <ul style="list-style-type: none"> kokonaisrakenne otsikointi kappalejako sidosteisuuden keinot <p>Harjoitellaan viittaustekniikoiden alkeita.</p> <p>Yleiskielen hallinta ja sen konventiot (yhdyssanat, välimerkit, omistusliitteet, kongruessi, rektio, numeroiden ja lyhenteiden taivutus) vakiintuvat.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T15 Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan</p>	<p>S4 Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella.</p>	<p>Kerrataan kielen peruskäsitteitä yhteistyössä vieraiden kielten kanssa. Tällaisia käsitteitä ovat esim. verbi (aktiivi/passiivi, aikamuodot), substantiivi,</p>

<p>ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita.</p> <p>T16 Kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustumaan kirjallisuuden eri lajeihin, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia lukuelämysten hankkimiseen ja jakamiseen.</p>	<p>S4 Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista.</p> <p>S4 Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin ja joihinkin alalajeihin.</p> <p>S4 Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja ja tietokirjoja.</p> <p>S4 Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.</p>	<p>adjektiivi, adverbi, pronominit, lauseenjäsenet (predikaatin ja subjektin lisäksi objekti, predikaatiivi ja adverbiaali), sijamuotojen ja prepositioiden vertailu.</p> <p>Oppilaalle tarjotaan kielellisiä, kirjallisia ja kulttuurisia elämyksiä. Oppilaan tulee tunnistaa niiden merkitys omassa elämässään.</p> <p>Elämyksellisyyttä korostetaan erilaisin projektein, joissa oppilas toimii yhteistyössä muiden oppilaiden kanssa.</p> <p>Kirjallisuutta tarkastellaan lajilähtöisesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pääajit ovat kaunokirjallisuus ja tietokirjallisuus • Kaunokirjallisuus jakaantuu lyriikkaan, draamaan ja epiikkaan. Nämä puolestaan jakaantuvat useisiin alalajeihin. • Tietokirjallisuus jakaantuu tietokirjoihin ja oppikirjoihin. • Sarjakuvassa yhdistyvät kirjallisuus ja kuvataide. <p>Kaunokirjallisuudessa siirrytään saduista nuortenkirjallisuuteen.</p> <p>Tavoitteena on, että jokainen löytää itselleen sopivaa luettavaa.</p> <p>Kirjallisuuden opetuksessa käytetään monipuolisia menetelmiä (ks. tukimateriaali).</p> <p>Kirjastossa käydään mahdollisuuksien mukaan.</p>
---	---	--

29.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KOULUKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 Ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti ja motivoituneesti erilaisissa</p>	<p>S1 Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.</p>	<p>T1: L2, L3, L6, L7</p> <p>T4: L1, L2, L6, L7</p> <p>Yläkoulussa toteutetaan ryhmässä omaan kaupunginosaan liittyvä</p>

<p>viestintäympäristöissä.</p> <p>T4 Kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>S1 Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi- ja ongelmanratkaisutilanteissa.</p> <p>S1 Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä.</p> <p>S1 Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa.</p>	<p>mediaprojekti mahdollisuuksien mukaan. Se voi olla esim. dokumentti, uutinen, mainos, mainoskuva, elokuva, traileri, sanomalehti, dramatisointi, tv-ohjelma, radio-ohjelma, blogi, lehtiteksti, kotisivu, videoblogi...</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T9 Kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista</p>	<p>S2 Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä.</p> <p>S2 Tutustutaan erilaisiin kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja asioiden välisten suhteiden osoittamiseen.</p> <p>S2 Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin.</p> <p>S2 Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen.</p> <p>Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja.</p> <p>S2 Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta.</p>	<p>T9: L1, L2, L4, L5</p> <p>Mediatekstejä käsiteltäessä huomioidaan tekijänoikeudet.</p> <p>Kirjallisuutta analysoitaessa huomioidaan erilaiset tekstinymmärtämisen strategiat ja kriittisen lukijan kysymykset. (Ks. tukimateriaali)</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T11 Tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p> <p>T14 Harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja</p>	<p>S3 Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä.</p> <p>S3 Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p> <p>S3 Harjoitellaan tekstien</p>	<p>T11: L2, L4, L5 T14: L2, L4, L5, L7</p> <p>Kantaa ottavan tekstin tekeminen.</p> <p>Kirjoitetaan oma teksti aineiston pohjalta.</p> <p>Laajennetaan tekstin tuottamisen osaamista lauseenvastikkeen avulla.</p>

<p>käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi.</p> <p>S3 Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: lauseenvastikkeet.</p> <p>S3 Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omassa teksteissä.</p> <p>S3 Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.</p>	<p>Omaan kaupunginosaan liittyvä mediaprojekti mahdollisuuksien mukaan.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T16 Kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>	<p>S4 Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella.</p> <p>S4 Tutustutaan kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin ja suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>S4 Luetaan monipuolisesti klassikoita ja nykykirjallisuutta.</p> <p>S4 Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.</p> <p>S4 Tutustutaan mediakulttuurin eri muotoihin.</p> <p>S4 Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse.</p>	<p>T16: L1, L2, L4</p> <p>Oppilaalle tarjotaan kielellisiä, kirjallisia ja kulttuurisia elämyksiä. Oppilaan tulee tunnistaa niiden merkitys omassa elämässään.</p> <p>Elämyksellisyyttä korostetaan erilaisin projektein, joissa oppilas toimii yhteistyössä muiden oppilaiden kanssa.</p> <p>Kirjallisuudessa perehdytään kotimaisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>Työtapoina esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjavinkkaus • kirja-arvostelu • kirjablogi • väittely • paneelikeskustelu • pienoiselämäkerta • pienimuotoinen artikkeli <p>Tutustutaan erilaisiin mediateksteihin.</p>

29.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 Ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä.</p>	<p>S1 Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä.</p> <p>S1 Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja väittely-,</p>	<p>T1: L2, L3, L6, L7</p> <p>Teatteriin tutustutaan taidemuotona esim. draaman avulla.</p> <p>Toteutetaan teatterivierailu.</p>

	<p>neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa.</p> <p>S1 Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa.</p> <p>S1 Tutustutaan teatteriin taidemuotona.</p> <p>S1 Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista.</p>	<p>Suullisen puhe-esityksen valmistaminen ja pitäminen, esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilannesidonnainen puhe, • alustus • suullinen raportti • projektityön esittely • inspiroiva puhe
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 Ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p> <p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p> <p>T7 Ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa</p>	<p>S2 Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin.</p> <p>S2 Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa.</p> <p>S2 Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä.</p> <p>S2 Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia.</p>	<p>T5: L1, L2, L4 T7: L1, L2, L4</p> <p>Teemana vaikuttavat tekstit, joiden käsittelyssä tulee huomioida:</p> <ul style="list-style-type: none"> • retoriset keinot • suorat ja epäsuorat keinot • asioiden väliset suhteet
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T10 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p>	<p>S3 Opiskellaan erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä.</p> <p>S3 Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä.</p> <p>S3 Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat.</p>	<p>T10: L2, L4, L5, L6</p> <p>9. luokan päättötyö, eli äikkäpassi. Teemana: suomalainen kieli ja kulttuuri osana maailmaa.</p> <p>Esimerkiksi yksi seuraavista</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediaprojekti: mainoskuvan tekeminen, editointia vaativa klippi ja lehtitekstin tekeminen • Kirjallisuusprojekti: Oppilas valitsee samaan aiheeseen liittyvän tietokirjan, kaunokirjallisen teoksen ja mediatekstin. Näitä hyödyntäen

		<p>tehdään tutkielma.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Draamaprojekti: käsikirjoittaminen, esittäminen ja tutustuminen näytelmäesitykseen, josta kirjoitetaan arvostelu • Kirjoittamisprojekti: kirjoitetaan kaunokirjallinen teksti, tietoteksti ja mediateksti <p>Tekstien tuottamisessa huomioidaan erityisesti aineisto oman kirjoittamisen pohjana.</p> <p>Tuotetaan pohdiskeleva teksti.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T15 Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p> <p>T17 Ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi.</p>	<p>S4 Tehdään tekstejä eritellen havaintoja eri rekistereille ja tyyille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn.</p> <p>S4 Tutustutaan kirjallisuuden keskeisiin tyylivirtauksiin ja yleisen kirjallisuuden vaiheisiin.</p> <p>S4 Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin.</p> <p>S4 Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin.</p> <p>S4 Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimitysten tasolla.</p> <p>S4 Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekuulttuuriin.</p> <p>S4 Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.</p>	<p>T15: L1, L2, L4 T17: L2, L4, L6, L7</p> <p>Oppilaalle tarjotaan kielellisiä, kirjallisia ja kulttuurisia elämyksiä. Oppilaan tulee tunnistaa niiden merkitys omassa elämässään.</p> <p>Elämyksellisyyttä korostetaan erilaisin projektein, joissa oppilas toimii yhteistyössä muiden oppilaiden kanssa.</p> <p>Kirjallisuudessa painotus on maailmankirjallisuudessa ja nykykirjallisuudessa.</p>

30. Ruotsin kieli ja kirjallisuus

Ruotsin kielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja oppisisällöt ovat opetussuunnitelman liitteenä.

31. Viittomakieli ja kirjallisuus

Viittomakielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja oppisisällöt ovat opetussuunnitelman liitteenä.

32. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

32.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Suomi toisena kielenä -oppimäärän laaja-alaiset osaamiskokonaisuudet ovat pääpiirteiltään samat kuin suomi äidinkielenä -opetussuunnitelmassa. Kielen oppimisen näkökulmasta erityisesti kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu sekä monilukutaito saavat lisäpainotuksia S2-opetussuunnitelmassa. Jokaisen opettajan vastuulla on oman oppiaineensa tekstitaitojen opettaminen, oppimista edistävien strategioiden ja myös oman oppiaineensa erikoiskielen opettaminen. Jokainen opettaja koulussa on S2-opettaja.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1

S2-opetuksessa rakennetaan toiminnallista kielenkäyttötaitoa. Kieli syntyy ja kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Vuorovaikutusta on puhuminen, kirjoittaminen, lukeminen ja kuunteleminen.

Kielenoppijaa rohkaistaan aktiiviseen kielen käyttöön omien relevanttien kielenkäyttötarpeidensa pohjalta. Kannustetaan:

- havainnoimaan kieltä
- tutkimaan ilmiöitä ja niiden välisiä yhteyksiä
- hyödyntämään ja arvostamaan oppilaiden osaamia kieliä
- luovuuteen, kokeellisuuteen ja uteliaisuuteen kielen käyttäjänä.

Ohjataan oppilasta tunnistamaan ja kehittämään erilaisia ja tilanteisiin sopivia oppimisstrategioita. Tekstien ymmärtämistä, tulkitsemista ja analysoimista harjoitellaan monenlaisilla ikäkaudelle sopivilla ja kiinnostavilla autenttisilla teksteillä, jotka tarjoavat runsaasti kielellisiä virikkeitä ja laajentaa oppilaan tekstitietoisuutta. Tällaisia tekstityyppejä ovat erilaiset

- kaunokirjalliset tekstit (sadut, tarinat, novellit, kertomukset, vitsit, runot, näytelmät, sarjakuvat, romaanit jne.)

- asiatekstit (oppikirjatekstit, kaavakkeet, aikataulut, ohjeet, reseptit, raportit, koevastaukset, esseet jne.)
- mediatekstit (uutiset, dokumentit, lehtitekstit, verkkotekstit, blogit, vlogit, sosiaalisen median tekstit, elokuvat, mainokset, kuvat jne.).

Kielitietoisuutta kehitetään ilmiöpohjaisesti kieltä ja tekstejä havainnoimalla yksin ja ryhmässä. Kielten rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Oppilasta tuetaan kasvussaan kielelliseen ja kulttuuriseen tietoisuuteen. Vahvistetaan oppilaan roolia aktiivisena kielenkäyttäjänä sekä oppijana, jolla on taitoja ja keinoja ilmaista itseään. Osallisuus toteutuu arvostavassa vuorovaikutuksessa, joka on sekä menetelmä että tavoite. Kulttuurinen moninaisuus on kouluyhteisön myönteinen voimavara.

- Oppilaan kulttuurista osaamista arvostetaan:
- tietoisuus omasta kulttuurista
- oman äidinkielen taidon kehittäminen
- muiden kulttuurien arvostaminen
- erilaiset kulttuuriset, kielelliset, kirjalliset ja taiteelliset perinteet
- toimiminen ja esiintyminen tilanteiden edellyttämällä tavalla
- kulttuurisidonnaisten tapojen tuntemus
- arvostava asenne itseään ja muita kohtaan.

Oppijan kieliympäristö on moninainen. Oppijalle tulee antaa välineitä tunnistaa ja käyttää kieltä monipuolisesti. Hyödynnetään Kouvolan kaupungin omaa kulttuurikasvatusohjelmaa, josta käytetään nimitystä Lennokki.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Tiedostetaan ja otetaan huomioon oppilaiden erilaiset lähtökohdat. Opastetaan oppilasta ja huoltajia tuntemaan arjen kannalta tärkeitä taitoja, erityisesti koulunkäyntiin liittyen. Korostetaan kodin ja koulun yhteistyötä ja yhteistä vastuuta. Oppilasta ja huoltajia ohjataan:

- vastuunottamiseen opiskelusta
- huolehtimaan hyvinvoinnista ja terveydestä
- pukeutumaan sään ja tilanteen mukaan
- työvälineistä huolehtimiseen
- ajanhallintaan
- tunteiden ilmaisuun (tunnesanasto)
- liikenneturvallisuuteen
- ympäristöstä huolehtimiseen ja kestävään kehitykseen.

Monilukutaito L4

Monilukutaito kattaa esimerkiksi kirjoitetun ja puhutun tekstin lukutaidon, matemaattisen lukutaidon, kuvanlukutaidon, medialukutaidon ja digitaalisen lukutaidon.

Opetusteksteinä käytetään autenttisia, oppijalle merkityksellisiä tekstejä. Tavoitteena on oppilaan osallistaminen ja vaikuttamaan ohjaaminen erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

Monilukutaito etenee arkikielen hallinnasta kohti eri oppiaineiden käsitteellistä kieltä ja tekstikäytäntöjä. Monilukutaito tarkoittaa tekstien tunnistamista, tulkitsemista ja tuottamista (strategiat, prosessit), tiedon hankkimista ja jakamista sekä kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

TVT- taidot ovat kansalaistaitoja sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Turvataan tasavertaiset mahdollisuudet tv- taitojen kehittämiseen.

S2-oppilaalle tärkeitä taitoja ovat muun muassa:

- tiedonhankinta erilaisista lähteistä (sähköiset sanakirjat, älylaitteet)
- erilaisten tv- laitteiden käyttö
- omien tuotosten laadinta
- turvallisuuteen liittyvät seikat
- mediakriittisyys
- sosiaalisen median käyttö: oppimisen väline, vuorovaikutus, verkostoituminen, yksityisyys/julkisuus, riskien tunnistaminen.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Korostetaan oppijan aktiivista ja vastuullista roolia. Herätetään myönteistä asennetta työelämää ja työn tekemistä kohtaan. Suunnitelmallisuuden ja vastuun ottamisen taidot ovat tärkeitä niin opiskelussa kuin työelämässä. S2-oppijan kannalta erityisesti on hyvä huomioida:

- vastuu työskentelyvälineistä ja annetuista tehtävistä
- koulun yhteisöllinen toiminta
- taito selvitä vuorovaikutustilanteista
- kyky hakeutua vuorovaikutustilanteisiin myönteisellä tavalla
- aloitteellisuus
- tavoitteiden asettaminen, sinnikkyys ja työn loppuun saattaminen
- kyky sopeutua muutoksiin.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

Annetaan tietoa mahdollisuuksista osallistua ja vaikuttaa sekä omiin että yhteisiin asioihin. Rohkaistaan aktiiviseen toimimiseen. Opastetaan omien valintojen vaikutusten arvioimiseen ja vastuun kantamiseen. Perehdytetään suomalaisen yhteiskunnan ja koulujärjestelmän toimintaan sekä demokraattisiin toimintatapoihin.

Oppilaille tulee luoda mahdollisuuksia osallistumiseen ja ryhmässä toimimiseen. Koulu pystyy tarjoamaan tähän turvallisen oppimisympäristön. Opetetaan erilaisia vaikuttamisen keinoja, mielipiteen ilmaisua ja perustelemisen taitoa. Erilaisten vuorovaikutustaitojen, neuvottelemisen ja sovittelun harjoittelu lisäävät kompetenssia osallistua. Ryhmässä työskentelyn taitoja voidaan kehittää muun muassa:

- yhteistoiminnallisessa ja vertaisoppimisessa
- yhteisessä päätöksenteossa
- oppilaskuntatoiminnassa, kummi- ja tukioppilastoiminnassa
- koulun kerhotoiminnassa
- erilaisissa projekteissa
- draaman keinoin.

32.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

S2-opetussuunnitelma on lähellä suomi äidinkielenä -opetussuunnitelmaa sisällöiltään ja tavoitteiltaan.

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan kaikkien kouluyhteisön jäsenten toimintaa ja keskinäistä vuorovaikutusta, oppimismateriaaleja, koulun omia ja ulkopuolisia tiloja. Näillä keinoin otetaan huomioon S2-oppijoiden erilaiset tarpeet. Opetushenkilöstön yhteistyö on joustavan toiminnan ja työtapojen edellytys. S2-oppimiselle voidaan tehdä oma tila joko virtuaalisesti tai fyysisenä tilana, esimerkiksi S2-luokka, S2- verkkosivu, koulun kirjastonurkkaus, ilmoitustaulu tai muu paikka.

Opetusjärjestelyt ovat joustavia. S2-oppimäärää voi opiskella koko tuntimäärän tai osan tunneista erillisessä S2-opetuksessa. Kaikkien opettajien vastuulla on oman oppiaineensa tekstitaitojen opettaminen ja siten myös oman oppiaineensa erikoiskielen opettaminen S2-oppijalle suomen kieli on sekä oppimisen väline että kohde.

32.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

S2-oppilas tarvitsee monipuolista ohjausta koulunkäyntiinsä. Ohjausta tarvitaan muun muassa opiskelutaitoihin, kodin ja koulun yhteistyöhön, suomalaiseen koulukulttuuriin kotoutumiseen ja monikielisyyteen kehittymiseen. S2-oppilaalla on yhtäläinen oikeus kaikkiin koulun tarjoamiin tuen muotoihin.

Kaikille S2-oppilaille laaditaan S2-suunnitelma. Sen avulla otetaan huomioon S2-oppilaan yksilölliset tarpeet. Luokkatason tavoitteisiin ei välttämättä päästä. S2-oppilaan oppimisen etenemistä tulee seurata jatkuvasti ja tarvittaessa antaa lisätukea. S2-oppilaalle voidaan laatia tarvittaessa tuen kolmiportaisuuteen liittyviä pedagogisia asiakirjoja (oppimissuunnitelma, HOJKS), jos oppimisen vaikeudet eivät johdu suomen kielen taidoista.

Monikielisyys on koulun arkea ja se tulee ottaa kaikessa työskentelyssä huomioon. Opetusta tulee eriyttää esimerkiksi tehtävien, tekstien ja läksyjen valinnalla sekä koe- ja opetusjärjestelyillä. Selkokieliyys, sanaston kartuttaminen ja kielitietoisuuden kehittäminen hyödyttävät samalla suomea äidinkielenään puhuvia oppilaita siinä missä se on S2-oppijalle ensiarvoisen tärkeää.

Kaikilla oppitunneilla huomioidaan, että samalla oppilas oppii myös suomen kieltä. Kodin ja koulun tehtävä on kannustaa oppilasta kehittämään oman äidinkielen taitoja.

32.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Oppilaan arviointi nojaa S2-opetussuunnitelmassa määriteltyihin hyvän osaamisen kriteereihin, jotka ovat käytössä nivelkohdissa eli toisen ja kuudennen luokan lopussa sekä päättöarvioinnissa. Nivelvaiheissa S2-oppimäärän arviointi tapahtuu opetussuunnitelmaperusteiden mukaisesti. Arvioinnin tavoitteena on tuoda esille vahvuuksia, vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Arvioinnissa on tärkeää oppilaan, opettajan ja huoltajan vuorovaikutus.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, oppilasta kannustavaa, ja kielenoppimista tukevaa sekä ohjaavaa. Oppimisprosessin jatkuvassa arvioinnissa korostuu opetushenkilöstön tiivis yhteistyö. Oppilaalla tulee olla käytössään kaikissa oppiaineissa monipuoliset tavat osoittaa osaamistaan: kirjallisesti, suullisesti, kuvallisesti, omaa äidinkieltä tukena käyttäen. Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tulee antaa S2-oppijalle riittävästi ja monipuolisesti tietoa suoriutumisen nykytilasta. Arviointipalautteen tulee olla S2-oppijan kielenoppimista eteenpäin ohjaavaa.

32.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan itsensä ilmaisua ja oman mielipiteen kertomista. • Opetellaan käyttämään ikäkauden mukaista ja eri tilanteisiin liittyvää kieltä. • Harjoitellaan kuuntelutaitoja. 	<p>T2: L2, L4, L5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan viestinnän perustaitoja ja -tapoja (esim. leikit, pelit, keskustelu, draama). • Tarkastellaan ja harjoitellaan puhuttelun eri tapoja erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan erilaisten tekstien lukemista sekä erilaisia lukemistapoja • Opitaan tunnistamaan eri tekstien havaittavissa olevia kielellisiä piirteitä. • Laajennetaan sana- ja 	<p>T5: L1, L4, L6</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luetaan ja kuunnellaan monenlaisia tekstejä: kaunokirjalliset tekstit (sadut, tarinat, novellit, kertomukset, vitsit, runot, lorut, näytelmät, sarjakuvat, romaanit, elokuvien tekstitykset ja vuoropuhelut jne.) sekä

	käsivearastoa.	<p>asiatekstit (oppikirjatekstit, kaavakkeet, aikataulut, ohjeet, reseptit jne.)</p> <ul style="list-style-type: none"> Tulkitaan ja tutkitaan niitä tarkastelemalla niissä esiintyviä rakenneasioita ja sekä harjoitellaan suomen kielelle tyypillisten ja taajaan esiintyvien rakenteiden käyttöä. Tutustutaan oppiaineiden sanastoon ja opiskellaan sanastoa ja ilmaisuja monipuolisesti.
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> Harjoitellaan omien tarinoitten ja monimuotoisten tekstien kirjoittamista yksin ja ryhmässä. Opetellaan tekstinkäsittelyä. 	<p>T9: L1, L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> Ohjataan oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa tilanteissa sekä kirjallisesti että suullisesti. Harjoitellaan oppilaiden tuottamista teksteistä esiin nousevia rakennepiirteitä, joita oppilaat selvästi tarvitsevat ilmaisuunsa, mutta niiden käyttö vielä horjuu. Kannustetaan oman äidinkielen vaalimiseen.
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan kirjastoon ja sen käyttöön. Haetaan kirjastosta oppilaille heitä kiinnostavaa luettavaa. Luetaan ääneen ja ryhmissä, kannustetaan lukemaan ja tutustumaan lasten- ja nuorten kirjallisuuteen. 	<p>L2</p> <ul style="list-style-type: none"> Kannustetaan oppilasta huomioimaan oman kieliympäristön moninaisuus omassa työskentelyssään esim. luokka- ja koulunäytelmät, kirjaesittelyt. Valitaan yhteistyössä oppilaiden ja kirjaston kanssa monipuolisia tekstejä opetusmateriaaleiksi. Osallistutaan Kouvolan kulttuurikasvatusohjelma Lennokin tarjoamiin tapahtumiin. Ohjataan ja opastetaan kirjastojen käyttöön ja tehdään monimuotoista yhteistyötä kirjaston kanssa, muun muassa kirjavinkkaukset, kirjasarjat, tv-opastus. Hyödynnetään tarjolla olevia lukudiplomeja tai luodaan omia oppilaiden kielentaitotasoa vastaavia, tavoitteellisia kannusteita

		lukemiseen.
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p> <p>T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita</p>	<p>S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan eri oppiaineiden käsitteiden tunnistamista ja niiden käyttöä kyseisten oppiaineitten yhteydessä. • Harjoitellaan erilaisia kirjoittamis- ja kuuntelutekniikoita. • Opetellaan jäsentämään luettua ja kirjoitettua. 	<p>L1, L2, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kannustetaan oppilasta kirjaamaan ylös uusia ilmaisuja ja sanoja, kysymään epäselvyydet ja tarkentamaan kuulemansa ja lukemansa. • Keskustellaan oppilaiden kanssa kielestä ja ilmaisusta, kiinnitetään huomio eri oppiaineiden kieleen ja kielenkäyttöön. • Rohkaistaan oppilasta monipuolisena kielenkäyttäjänä, muun muassa huomioimalla hänen kielitaitonsa kehittyminen .

32.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramiaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan monimuotoista kielenkäyttöä autenttisia kielenkäyttötilanteiden yhteydessä ja niitä luomalla. • Harjoitellaan mielipiteenilmaisua ja perustelua, sekä aktiivista kuuntelua. 	<p>T1: L1, L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan oppilaan omien kokemuksien esille tuomia ja ikäkauden mukaisia kielenkäyttötilanteita sekä koulun arkeen liittyvien toimintojen vaatimia ilmaisuja. • Pohditaan vaihtoehtoisten ilmaisujen ja puherekisterin vaikutuksia eri tilanteissa.
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tulkitaan ja tutkitaan tekstejä. • Poimitaan teksteistä sanoja ja käsitteitä, sekä luokitellaan niitä eri perustein. • Etsitään sanoille ja ilmaisuille synonyymejä ja merkityksiä eri käyttöyhteyksissä. 	<p>L1, L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan kuvan lukemista oppikirjojen ja tietokirjojen kuvastosta. • Keskustellaan teksteistä ja tunnistetaan niitä genreittäin, luokitellaan niiden sanastoa esim. sanaluokkiin ja etsitään sanoille ja ilmaisuille synonyymejä ja samankaltaisuuksia. <p>Tutkitaan tekstin rakenteita ja tarkastellaan niiden tuottamia merkityksiä.</p>

<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T7 innostaa oppilasta edistämään käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuotetaan erilaisia tekstejä ja muokataan niitä palautteen mukaan. 	<p>L1, L4, L5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjoitetaan tarinoita, päiväkirjoja, esitelmiä, mielipiteitä, näytelmiä, satuja, runoja, kirjeitä, uutisia, kaiken kaikkiaan monenlaisia tekstejä sekä käsin että hyödyntäen tieto- ja viestintätekniikkaa. • Luetaan tekstit ja pohditaan niissä esiintyviä rakenteita ja sisältöjä, annetaan palautetta edistymisestä, haetaan vaihtoehtoja, miten tekstejä voisi kehittää sujuvimaksi ja monipuolisimmaksi sekä muokataan niitä palautteen mukaan myös pareittain ja ryhmässä. • Tarkastellaan teksteistä esille tulleita rakenneasioita ja harjoitellaan niiden käyttöä tuetusti ja monipuolisesti. • Harjoitellaan monikäyttöisiä ja laajasti sovellettavia suomen kielen rakenteita.
<p>Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan kirjoitetun ja puhutun suomen piirteisiin • Tutkitaan eri tilanteiden esiin tuomaa kielen vaihtelua sekä kouluympäristössä että oppilaiden vapaa-ajalla että erilaisissa teksteissä eri medioissa. 	<p>T10: L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lennokki. • Osallistuminen koulunjuhliin sekä katsojana että esittäjänä esim. Kaleva-juhla, Aleksis Kiven-päivä, joulujuhla • Tekemällä animaatioita, lyhytelokuvia sekä näytelmiä. • Omaan kulttuuriin tutustuminen ja ottamalla selvää kunkin äidinkielen yhtenevistä piirteistä suomen kieleen nähden.
<p>Kielenkäyttö kaiken oppimisen tukena</p> <p>T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p>	<p>S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan tiedon hankintaa eri välineillä ja eri tarkoituksiin esim. esitelmiin, kotitehtäviin ja kertomuksiin. 	<p>L4, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan hyvän keskustelijan taitoja: aktiivista kuuntelua, omien näkemysten perustelua, kysymysten tekemistä, vuorovaikutustaitoja ja ylipäätään ryhmässä toimimista. • Tehdään ajatuskarttoja, käsitekarttoja, nettilehtiä ja tietovisailuja tieto- ja viestintätekniikkaan hyödyntäen. • Tehdään pienimuotoisia

		esitelmiä eri oppiaineissa tv:tä hyödyntäen.
--	--	--

32.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan sujuvaa lukemista kaunokirjallisuuden ja tieto- ja mediatekstien kautta. • Opetellaan arvioimaan tekstien luotettavuutta, tiedon lähteitä ja mielipiteiden sekä arvottavien ilmausten erottamista. • Opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. • Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. 	<p>T4: L1, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan eri tekstilajeihin, mm. kaunokirjalliset tekstit, asiatekstit ja mediatekstit. • Harjoitellaan kielen rakenteita ikäkaudelle tyypillisten tekstilajien ja kielenkäyttötilanteiden yhteydessä. • Harjoitellaan erilaisten tekstien tunnistamista ja tulkitsemista. • Tutustutaan verkkotekstien ja sosiaalisen median tekstien tyyliin ja rakenteisiin. • Kerrataan sanaluokat.
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipiillisiä rakenteita</p>	<p>S3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista itsenäisesti ja ryhmässä. • Tuotetaan ikäkaudelle sopivia erilaisten tekstilajien kirjoitelmia. • Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja opetellaan muokkaamaan tekstiä palautteen perusteella. 	<p>T8: L1, L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuotetaan oppilaan ikäkauteen ja kielenkäyttötarpeisiin liittyviä erilaisia tekstejä. • Harjoitellaan mm. koevastauksen, kertomuksen ja lehtitekstin tuottamista. • Käytetään monipuolisia menetelmiä arvioinnissa (oman osaamisen esille tuominen eri keinoin).
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja</p> <p>-kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. • Opetellaan päättämään teksteistä keskeisiä säännönmukaisuuksia: mm. sanaluokat, lausetyypit, nominien ja verbien taiputus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen. 	<p>T12: L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään arvostavaa suhtautumista sekä omaa että muiden kulttuuria ja tapoja kohtaan esim. keskustelujen, haastattelujen, roolileikkien ja näytelmän keinoin. • Etsitään tietoa eri kulttuureista mm. mediateksteistä, verkosta, haastattelemalla eri kulttuureista lähtöisin olevia oppilaita tai vanhempia.
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p> <p>T14 ohjata oppilasta</p>	<p>S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jäsennetään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja 	<p>T14: L4, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan tunnistamaan ja itse käyttämään

<p>havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojansa ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan eri oppiaineiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja käyttämistä. • Opetellaan käyttämään tietoa ja viestintäteknologiaa eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisen apuna. 	<p>oppiainetekstien sanastoa ja ilmaisuja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opetellaan tiivistämistä, asian opettamista/esittämistä toiselle sekä käsittekarttojen, näytelmien ja esitelmien tekemistä erilaisista ilmiöistä ja aihekokonaisuuksista. <p>T15: L1, L6, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan ryhmässä työskentelyn keinoja yhteistoiminnallisessa tai vertaisoppimisessa. • Tehdään erilaisista ilmiöistä projekteja, joissa korostuvat tiedonhaku ja jäsentäminen sekä toisille esittäminen. • Tehdään lukudiplomeja niiltä osin kuin suomen kielen ja opiskelun taidot tekevät sen mahdolliseksi.
--	--	--

32.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat</p>	<p>S1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan kertomista ja mielipiteen ilmaisua erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. • Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa. • Hyödynnetään draamatyöskentelyä. • Harjoitellaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. 	<p>T3: L2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua suullisesti keskustelun ja väittelyn keinoin sekä kirjallisesti tuottamalla mielipidetekstejä ja vastineita. • Draaman keinoin harjoitellaan erilaisia vapaa-aikaan ja koulunkäyntiin liittyviä tilanteita ja ilmaisutapoja (sanallisia ja sanattomia).
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria</p>	<p>S4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua. • Opetellaan havainnoimaan kulttuuria ja luettuja tekstejä, etsimään niistä erilaisia ilmauksia ja merkityksiä. 	<p>T12: L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkitaan ja vertaillaan erilaisia tekstejä, niiden tyyliä ja ilmaisutapoja: mediatekstit (Internet, radio, tv, lehdet), kaunokirjallisuus (nuortenkirjat, selkokirjat) ja asiatekstit (esim. oppikirjat). • Opetellaan arvostamaan omaa ja toisten kulttuuria tutustumalla niihin esim. tiedonhaun, haastatteluiden ja esitelmien kautta.

		<ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan arvioimaan toisten kirjallisia töitä (julkaisu ja kommentointi, esim. Pedanet) ja ottamaan vastaan palautetta omista töistä.
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p> <p>T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. • Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa eri tiedonalojen opiskelussa. • Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. 	<p>T15: L1, L6, L7</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan suunnitelmallista työskentelyä ja vastuun ottamista tuottamalla jokin isompi kokonaisuus aiheesta, joka lähtee joko oppilaan omasta mielenkiinnosta tai jostakin oppiaineesta. • Työskentelymuotona voi olla esim. projekti, portfolio, esitelmä, näytelmä tai päiväkirja (paperinen tai sähköinen; Pedanet) itsenäisesti tai ryhmässä. • Hyödynnetään kirjastojen tarjontaa ja opetusta tiedonhausta ja tiedon prosessoinnista.

32.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

- Tekstien ymmärtämistä, tulkitsemista ja analysointia harjoitellaan monenlaisilla ikäkaudelle sopivilla ja kiinnostavilla autenttisilla teksteillä, jotka tarjoavat runsaasti kielellisiä virikkeitä ja laajentavat oppilaan tekstitietoisuutta. Autenttisena materiaalina käytetään myös muiden oppiaineiden opetustekstejä, jolloin samanaikaisesti opiskellaan sekä suomen kieltä että ko. oppiaineen sisältöjä.
- 7. luokalla painottuvat ryhmätyötaidot, kielitieto ja kirjallisuudessa lastenkirjallisuudesta siirrytään kohti nuortenkirjallisuutta.
- 8. luokalla painottuvat media ja kotimainen kirjallisuus.
- 9. luokalla painottuvat kantaa ottavat tekstit, työelämän tekstit ja maailmankirjallisuus.

32.10. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen erityispiirteet vuosiluokilla 7–9

Eriyttäminen tapahtuu yksilöllisesti. Oppilas otetaan mahdollisimman paljon mukaan oppituntien suunnitteluun ja oman oppimisen arviointiin. Tällöin oppilas voi määrittää itse esimerkiksi sen, millaisen autenttisen tekstin valitsee. Oppilas voi osallistua myös sen

suunnitteluun, miten paljon ja millaista tukea hän tarvitsee muiden oppiaineiden opiskeluun S2-tunneilla.

32.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Arvioinnissa korostuvat oppilaan kirjalliset ja suulliset taidot sekä vuorovaikutustaidot. Pääpaino on kielen viestivyydessä ja tilanteenmukaisessa kielenkäyttötaidossa. Näitä arvioidaan oppimissisältöjen mukaisesti.

32.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T3 Kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja käyttäen.</p>	<p>S1</p> <p>Harjoitetaan oppilaan kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Harjoitellaan valmistettujen puhe-esitysten pitämistä.</p>	<p>L2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monipuoliset esiintymistilanteet yksin ja ryhmässä: • esitelmä • ryhmäprojektit • draamalliset harjoitukset
<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T5 Ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.</p>	<p>S2</p> <p>Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.</p>	<p>L1, L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekstien ymmärtämistä, tulkitsemista ja analysoimista harjoitellaan monenlaisilla autenttisilla teksteillä, jotka tarjoavat runsaasti kielellisiä virikkeitä ja laajentavat oppilaan tekstitietoisuutta. • tiedonhaku • fiktiiviset tekstit • tietotekstit
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T7 Auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallinta.</p>	<p>S3</p> <p>Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.</p>	<p>L2, L3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan tekstien tuottamista vaihteellain. • kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet • päälauseenjäsenet ja lauseke • tiivistelmä
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T10 Auttaa oppilasta</p>	<p>S4</p> <p>Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä</p>	<p>L2</p> <p>Kerrataan/opiskellaan kielen peruskäsitteitä yhteistyössä</p>

avartamaan kulttuurisia näkemyksiään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurien monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina.	vieraiden kielten ja mahdollisesti oppilaan kotikielen kanssa. Oppilaalle tarjotaan kielellisiä, kirjallisia ja kulttuurisia elämyksiä. Oppilaan tulee tunnistaa niiden merkitys elämässään. <ul style="list-style-type: none"> • kaunokirjallisuus ja tietokirjallisuus • kirjastovierailu
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena T11 Ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteinen käsitys itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja -tapoja sekä oppimaan muilta.	S5 Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.	L1, L2, L7 Autetaan oppilasta kehittämään itselleen tehokkaita lukustrategioita sekä syvennetään hänen ymmärrystään omista oppimistyyleistä ja -tavoista.

32.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen T2 Ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoa.	S1 Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esitysten pitämistä ja havainnollistamista. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina.	L2 Yläkoulussa toteutetaan ryhmässä omaan kaupunginosaan/kotimaahan liittyvä mediaprojekti. Se voi olla esim. dokumentti, uutinen, mainos, mainoskuva, elokuva, traileri, sanomalehti, dramatisointi, tv-ohjelma, radio-ohjelma, blogi, lehtiteksti, kotisivu, videoblogi...
Tekstien tulkitseminen T5 Ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.	S2 Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä.	<ul style="list-style-type: none"> • L1, L2, L4 • kantaa ottaviin teksteihin tutustuminen, esim. mielipidekirjoitus • tekijänoikeudet • kirjallisuusanalyysi mahdollisuuksien mukaan

<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T6 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä.</p>	<p>S3</p> <p>Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • L1, L2, L4 • kantaa ottavan tekstin tekeminen • oman tekstin kirjoittaminen aineiston pohjalta
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T8 Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.</p>	<p>S4</p> <p>Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen merkityksestä tekstin sävyyn. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • L4 • Oppilaalle tarjotaan kielellisiä, kirjallisia ja kulttuurisia elämyksiä. Oppilaan tulee tunnistaa niiden merkitys omassa elämässään. • kotimainen nykykirjallisuus • mediatekstit
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p> <p>T12 Ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla.</p>	<p>S5</p> <p>Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapaa käyttää kieltä.</p>	<p>L1, L4, L6</p> <p>Tutustutaan eri oppiaineiden ilmaisutapoihin ja sanastoihin ja kehitetään sitä kautta tehokkaampia lukustrategioita.</p>

32.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1 Rohkaista oppilasta kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.</p>	<p>S1</p> <p>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen.</p>	<p>L1, L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • teatterivierailu • suullinen esiintymistilanne

<p>Tekstien tulkitseminen</p> <p>T4 Ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaita lukustrategioita ja pääättelemään tekstien merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kielipiillisten vihjeiden perusteella.</p>	<p>S2</p> <p>Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Harjoitellaan tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä.</p>	<p>L1, L2, L4</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaikuttavat tekstit • tärkeimpiä retorisia keinoja • suorat ja epäsuorat keinot • asioiden väliset suhteet
<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T6 Ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntää eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä.</p>	<p>S3</p> <p>Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti teksteissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.</p>	<p>L1, L2, L4</p> <p>9. luokan ääkkäpassi, suomalainen kieli ja kulttuuri osana maailmaa</p> <p>Oppilas osallistuu kielitaitonsa mukaan ainakin yhteen seuraavista projekteista:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mediaprojekti: mainoskuvan tekeminen, editointia vaativa klippi ja lehtitekstin tekeminen • Kirjallisuusprojekti: Oppilas valitsee samaan aiheeseen liittyvän tietokirjan, kaunokirjallisen teoksen ja mediatekstin. Näitä hyödyntäen tehdään essee tai muu asiateksti. • Draamaprojekti: käsikirjoittaminen, esittäminen ja tutustuminen näytelmäesitykseen, josta kirjoitetaan arvostelu
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T8 Ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä.</p> <p>T9 Innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden</p>	<p>S4</p> <p>Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin.</p>	<p>L4</p> <p>L2</p> <p>Oppilaalle tarjotaan kielellisiä, kirjallisia ja kulttuurisia elämyksiä. Oppilaan tulee tunnistaa niiden merkitys omassa elämässään.</p>

lajeihin, suomenkieliseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstien suhteita toisiin teksteihin.	Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin.	<ul style="list-style-type: none"> • maailmankirjallisuus, mahdollisesti oppilaan oman kotikielen kirjallisuus • Suomi ja suomen kieli osana maailmaa • kulttuurin tuottaminen
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena T13 Kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä.	S5 Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa.	L1, L5, L6 Harjoitellaan aineiston etsimistä, kriittistä analysointia sekä käyttämistä oman kirjoittamisen ja puhumisen pohjana.

33. Ruotsin kieli, B1- oppimäärä

33.1. Laaja-alainen osaaminen toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelussa vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

- integraatio oppiainerajojen yli
- oppimaan oppiminen
- kieli ei ole vain oppimisen kohde vaan myös väline
- oppilaan aktiivinen osallistuminen omaan opiskeluun
- toiminnallinen oppiminen
- opitaan vertailemaan kieliä keskenään

Kieltenopettajat, luokan- ja aineenopettajat tekevät yhteistyötä ja pohtivat yhteisiä aihekokonaisuuksia eri oppiaineiden, esimerkiksi kielten ja historian, maantiedon tai kotitalouden välillä. Äidinkieli ja muut kielet toimivat pohjana uuden kielen oppimisessa. Tavoite on, että oppilas ymmärtää, miten kielet rakentuvat ja miten yksittäisistä sanoista rakennetaan kokonaisia lauseita.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

- rohkaistaan käyttämään vähäistäkin kielitaitoa
- kielten kulttuuriset erot (puhuttelutyyli, teitittely, kohteliaisuus)
- oman ja muiden kulttuurien arvostaminen

- vuorovaikutusta erilaisin keinoin esim. draama, musiikki, pelit, leikit
- autenttisten materiaalien käyttäminen

Oppilaille tarjotaan mahdollisuus käyttää vieraita kieliä aidoissa kansainvälisissä vuorovaikutustilanteissa kuten ystävyyskoulutoiminnassa, Erasmus+ ja eTwinning -projekteissa tai kutsumalla kouluun kansainvälisiä vierailijoita. Opettaja tarjoaa oppilaille myös autenttista vieraan kielen materiaalia. Lisäksi tunneilla hyödynnetään aihepiirejä oppilaiden omasta elinpiiristä ja oppikirjojen ulkopuolelta. Oppilaiden omien tuotosten tulisi olla heille itselleen merkityksellisiä ja niiden lähtökohtana tulisi olla aidot kanssakäymisen tilanteet. Elävöitetään opetusta toiminnallisoin keinoin esimerkiksi draaman, pelien ja leikkien avulla.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

- toisten kanssa toimeen tuleminen ja yhteistyö
- salliva oppimisilmapiiri
- kommunikaatiotilanteissa tärkeintä on viestin välittyminen

Oppilaita kannustetaan ja ohjataan tekemään pari- ja ryhmätöitä, jotta he saisivat kokemusta erilaisissa tilanteissa toimimisesta. Kommunikaatiotilanteissa tärkeää on viestin välittyminen, ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen. Opettaja rohkaisee oppilaita käyttämään vähäistäkin kielitaitoa viestinnässä ja kannustaa samalla heitä myös haastamaan itsensä.

Monilukutaito L4

- oppilaille merkityksellisten autenttisten tekstien käyttäminen
- tuotetaan tekstiä kirjallisesti, suullisesti ja digitaalisesti
- ohjataan käyttämään autenttisia materiaaleja kriittisesti

Oppilaat tuottavat oppitunneilla tekstiä sekä kirjallisesti, suullisesti että digitaalisesti. Opettaja ohjaa myös oppilaita suhtautumaan kriittisesti vierailta kielillä tuotettuun materiaaliin, jota löytyy esimerkiksi internetistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

- Annetaan oppilaille mahdollisuus käyttää TVT:tä oppimisessa ja kansainvälisessä verkostoitumisessa.

- Käytetään oppitunneilla apuna nettipohjaisia työkaluja, jotta oppilaat pääsevät käyttämään kieltä kansainvälisessä viestinnässä ja verkostoitumisessa. Harjoitellaan myös hyvää käyttäytymistä eri viestimissä, esim. netikettiä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

- kielitaidon merkitys työelämässä
- kieltenopiskelu vaatii ja kehittää pitkäjänteisyyttä ja järjestelmällisyyttä
- omien vahvuuksien hyödyntäminen opiskelussa
- oman osaamisen rajojen rikkominen ja epämukavuusalueelle meneminen

Painotetaan kielitaidon merkitystä työelämässä. Ohjataan oppilaita pitkäjänteiseen ja järjestelmälliseen työskentelyyn, sillä kaikki uusi tieto rakentuu jo aiemmin opitun varaan. Oppilasta autetaan hahmottamaan omat vahvuutensa kielen oppimisessa. Oppitunneilla kokeillaan eri opiskelutapoja. Opettaja voi myös yhdessä oppilaan kanssa asettaa tälle oman taitotason mukaiset haasteet.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

- osallistuminen oman opiskelun suunnitteluun ja sisältöjen valintaan
- harjoitellaan vieraalla kielellä käytännön viestintätaitoja, kuten neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista

Opettaja tarjoaa oppilaille valinnaista materiaalia myös muista lähteistä kuin oppikirjoista. Oppilaat voivat myös tuoda tunneille heitä itseään kiinnostavia materiaaleja. Käytetään vieraita kieliä käytännön viestintätaitojen harjoitteluun, kuten lentolippujen ja hotellin varaamiseen, ruokailutilanteisiin ja sähköpostin kirjoittamiseen.

33.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokalla 6

Hyödynnetään monipuolisesti eri työtapoja antaen mahdollisuus eri oppimistyyyleille, joista oppilailla on jo omakohtaista tietoa ja kokemusta 3. luokalta aloitetun englannin kielen tunneilta sekä mahdollisesti A2-kielen opiskelusta. Jo hyväksi havaittujen oppimisstrategioiden käyttäminen uuden kielen opiskelussa on tärkeää, sillä se voi helpottaa uuden kielen omaksumista ja innostaa lisää opiskeluun. Opetuksessa käytetään paljon esimerkkejä elävästä elämästä ja oppilaita kiinnostavista asioista, joiden avulla autetaan oppilaita linkittämään ruotsin kieli heidän kokemusmaailmaansa. Jo alusta alkaen oppilaita rohkaistaan ruotsin puhumiseen eri pelien ja leikkien avulla.

33.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokalla 6

Oppilaille annetaan mahdollisuus tuoda esille tietonsa ja taitonsa heille luontevimmalla tavalla ja heille annetaan tarvittava tuki vieraan kielen oppimiseen. Tässä hyödynnetään kokemuksia jo aiemmin aloitetun kiel(t)en opiskelusta. Sen lisäksi tarjotaan oppilaille jotka edistyvät sujuvasti opiskelussa oppimistilanteita ja tehtäviä, jotta he voivat edetä heille mielekkäässä tahdissa ja saavat näin riittävää haastetta opiskeluunsa.

33.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 6

Arvioinnissa on mukana koko toiminta ruotsin kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa tekstejä sekä kulttuurintuntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekemästään työstään ja edistymisestään.

33.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1 Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaissuhteisiin.	Rakennetaan yhdessä ymmärrystä siitä, mitä eri kieliä maailmassa on ja mihin kielikuntiin suomi ja ruotsi sekä muut oppilaiden osaamat kielet sijoittuvat. Keskustellaan siitä, missä kaikkialla ruotsin kieltä käytetään. Käydään läpi, mitä kieliä Kymenlaaksossa ja Kouvolassa on puhuttu eri aikoina.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1 Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.	Integroidaan oppilaiden muilla oppitunneilla sekä omassa elämässään oppimia tietoja historiasta sekä maantiedosta ruotsin kieleen ja vertaillaan suomen ja ruotsin kielen sanoja pohtien syitä sanojen samankaltaisuuteen ja toisaalta eroavaisuuteen toisiinsa nähden. Perehdytään siihen, miten ja miksi ruotsin kieltä on aikanaan käytetty Kymenlaaksossa ja Kouvolassa ja miten ruotsin kieli näkyy tänä päivänä lähiympäristössämme.

Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaanuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiiressä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omilla ilmaisissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sana merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Käytetään hyväksi jo aiemmin opitun kielen parissa harjoiteltuja työtapoja ja viestintätilanteita ja etsitään sieltä yhtymäkohtia ruotsin kieleen. Perehdytään sanaston harjoitteluun sekä kuinka perinteisiä sekä netissä olevia sanakirjoja käytetään. Varataan aikaa ennen tehtävän aloitusta tavoitteen asettamiseen ja tehtävän suorittamisen jälkeen arviointiin ja erityisesti siihen, mikä onnistui. Ollaan yhteydessä muuhun maailmaan viestintäteknologiaa hyödyntäen ja kommunikoiden ruotsin kielellä.
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2 Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa.	Tuodaan esille ja annetaan oppilaille mahdollisuus kertoa, missä he voivat käyttää ruotsin kieltä sekä mistä heille tärkeistä ja kiinnostavista asioista he voivat saada tietoa ruotsin kielellä. Lisäksi tutustutaan tilanteisiin, joissa ruotsin kielestä voi olla heille tulevaisuudessa hyötyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3 Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.	Käytetään tunnilla paljon erilaisia leikkejä ja pelejä. Käydään läpi ruotsin kielen ääntäminen ja miten se poikkeaa kirjoitetusta kielestä.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä.	Harjoitellaan yhdessä eri roolileikkien avulla epävarmoja tilanteita, kun ei ymmärräkään puhekumppania ja miten niistä selvittää.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmaisuja	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen.	Opetellaan tervehtimään, kiittämään ja muistaen myös kehonkieli eli ilmeet, eleet ja silmiin katsominen toiselle puhuttaessa. Harjoitellaan keskustelukumppanin etunimen käyttöä puhuteltaessa häntä sekä kiitos-sanat tärkeyttä vastattaessa myönteisesti, kun

		tarjotaan jotakin: ja, tack/ nej, tack.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta ja kirjoitetusta tekstistä	Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista.	Aiheet valitaan oppilaiden lähipiiristä ja ne ovat mielekkäitä kokonaisuuksia monipuolisesti eri viestimistä.
Kehittyvät kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta kirjastosta, jne.	Aiheet ovat oppilaiden omasta lähipiiristä otettuja luontevia tilanteita, joissa he voivat käyttää ruotsin kieltä kommunikoidakseen toisten kanssa.

33.6. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää ruotsin kieltä autenttisissa tilanteissa, kuten yhteydenpitoon toisiin oppilaisiin jossakin pohjoismaassa. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia ja oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin. Opiskelussa voidaan hyödyntää myös eurooppalaista kielisalkkua.

33.7. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on paljon haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfoliotyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa ruotsin kielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla. Opetuksessa huomioidaan myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen.

33.8. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Arviointi on kokonaisvaltaista eli siihen kuuluu kaikki niin tunnilla kuin kotona tehty työ. Oppilaalle annetaan mahdollisuus tuoda esiin omat vahvuutensa kielen osaamisessa. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet.

33.9. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7.-9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1 Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä.	Liitetään jo aiemmin opittuja asioita kieleen ja keskustellaan siitä, miten kieli ja kulttuuri nivoutuvat yhteen. Käydään läpi pohjoismaat sekä niiden kielet ja kulttuuripiirteet.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.	Tehdään vertailua eri kielten välillä ja palataan 6. luokalla käytyihin asioihin kielten sukulaisuussuhteista. Käydään läpi eri tapoja puhua ruotsia eli suomenruotsin ja ruotsissa puhuttavan ruotsin ominaispiirteet sekä miltä ruotsi kuulostaa muiden kuin suomalaisten ja ruotsalaisten puhumana
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työkentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja.	Varataan aikaa tavoitteiden asettamiseen ja annetaan oppilaille tilaa olla mukana asettamassa tavoitetta. Näytetään esimerkkejä, kuinka kommunikointi on onnistunut, vaikka aluksi viestijöillä on ollut jokin sana hukassa tai joku väärinkäsitys.
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta	S2 Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käyttöön	Käytetään ruotsia koulussa ja tunnilla mahdollisimman paljon, myös ohjeidenantotilanteissa, koska ne ovat kaikki oivallisia

käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.	kuullunymmärtämis- ja viestintätilanteita, jotka toistuvat viikoittain ja näin automatisoituvat helpommin.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä.	Vahvistetaan edelleen sinnikkyyttä saada viesti perille sekä kykyä hyväksyä oma epätietoisuus viestintätilanteissa
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemusta	S3 Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä.	Tehdään paljon suullisia harjoituksia eri roolipelien avulla, joissa harjoitellaan vuorovaikutustilanteita.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä.	Otetaan ajankohtaisia aiheita sekä oppilaiden harrastuksiin liittyviä tekstejä eri viestimistä, joiden tulkitsemista harjoitellaan. Käydään läpi, kuinka toimitaan, jos ei ymmärräkään jokaista sanaa. Käytetään hyväksi myös eri tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia sovelluksia.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.	Mahdollistetaan oppilaille yhteydenpito ruotsin kielellä toisiin ihmisiin ja rohkaistaan oppilaita kertomaan ruotsiksi heille tärkeästä asiasta valitsemallaan tavalla, esim. tekemällä video tai kirjoittamalla omaa blogia.

Koulun opetussuunnitelmassa jaetaan ruotsin kielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain luokille 7-9 riippuen koulun tuntijaosta.

34. Englannin kieli, A1- oppimäärä

34.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9 on määritelty tämän opetussuunnitelman luvussa 33.1.

34.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Oppimisympäristön tulee mahdollistaa pelit, leikit, laulut ja toiminnallinen oppiminen. Oppimista tapahtuu paljon myös koulun ulkopuolella. Painopiste on suullisissa taidoissa. Hyvän työrauhan ja rohkaisevan ilmapiirin luominen on tärkeää, jotta oppilaat uskaltavat yrittää. Eläytyminen erilaisiin rooleihin helpottaa kielen tuottamista. Pikkuhiljaa siirrytään omien ajatusten tuottamiseen myös kirjallisesti mallien mukaan. Harjoitellaan oman mielipiteen ja ajatusten kertomista.

34.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Selkeät, johdonmukaiset toimintatavat helpottavat opiskelua. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuus osoittaa taitoja suullisesti kirjallisten tuotosten sijaan. Opettaja käyttää erilaisia opetusmenetelmiä ja kertoo erilaisista oppimistekniikoista. Opetuksessa tarjotaan haasteita myös nopeammin edistyville.

34.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Arviointi on monipuolista ja jatkuvaa, ja siinä otetaan huomioon kaikki kielen osa-alueet: kielenopiskelutaidot, vuorovaikutustaidot, taito tulkita tekstejä ja taito tuottaa tekstejä. Myös kulttuurintuntemusta arvioidaan. Omien tavoitteiden asettaminen ja oppilaan oma arviointi siitä, onko tavoitteisiin päästy, on tärkeää.

34.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan	S1 Tutustutaan kielten ja	Painotetaan kohteliasta

lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	kulttuurien moninaisuuteen. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.	kielenkäyttöä, kuten please-sanan käyttöä. Korostetaan, että englantia voi puhua monella tavalla, ja että pääasia on ymmärretyksi tuleminen. Pohjataan sanapäätelyä suomen kieleen ja oppilaiden mahdollisiin muihin äidinkieliin.
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.	Rohkaistaan jokaista oppilasta osallistumaan omien taitojensa ja persoonansa puitteissa.
T6 ohjata oppilasta kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieltä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten muistiinpainamiskeinoja.	Ohjataan oppilasta harjoittelemaan sanoja ja rakenteita kirjoittamalla käsin tai koneella, puhumalla, kuuntelemalla, pelaamalla, piirtämällä, liikkumalla. Painotetaan oppimaan oppimisen taitoja, käytetään aikaa eri oppistekniikoiden harjoitteluun.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T9 tukea oppilasta viestinnän kulttuurista sopivuutta	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa.	S3 Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni ja koulu. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, näkökulmana minä.	Käsitellään substantiivien kanssa esiintyvien artikkeleiden käyttöä ja merkitystä. Käsiteltäviä sanastoalueita ovat esimerkiksi värit, numerot, perhe, eläimet, ruokasanat, keskeiset verbit ja adjektiivit lapsen omaan elinpiiriin liittyen.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 kiinnitetään huomiota ääntämisen perussääntöihin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen	Ohjataan oppilasta huomaamaan, että on olemassa foneettinen tarkekirjoitus englannin ääntämistä varten.

	foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	Oppilas osaa kertoa perusasioita itsestään, esimerkiksi kuka hän on, kuinka vanha hän on, mistä hän pitää ja ei pidä, mitä hänellä on ja ei ole, mitä hän osaa ja ei osaa. Oppilas osaa myös vastavuoroisesti kysyä samoja asioita toiselta oppilaalta.
--	---	---

34.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytämien tai mielipiteen ilmaiseminen.	Oppilas harjoittelee kertomaan itsensä lisäksi myös muista ihmisistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden	Tutustutaan imperfektiin huomioimalla kirjoitusasun muuttuminen aikamuodon vaihtumisen myötä. Ohjataan oppilasta huomaamaan imperfektimuotoja esim.

	jokapäiväinen elämänpiirin, näkökulmana minä ja me. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä.	teksteistä ja sanastoista.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 kiinnitetään huomiota keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	Rakenteiden harjoittelemisessa kiinnitetään erityishuomiota yksikön kolmanteen persoonaan. Harjoitellaan yleis- ja kestopreesensin tunnistamista, erottamista ja muodostamista. Oppilas osaa taivuttaa olla- ja omistaa-verbin kaikissa persoonamuodoissa myönteisissä, kielteisissä ja kysyvissä lauseissa. Ohjataan oppilasta huomaamaan englannin prepositiot ja niitä vastaavat suomen kielen sanapäätteet. Harjoitellaan lyhyiden adjektiivien vertailua.

34.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1 Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä.	Oppilas harjoittelee imperfektimuodon tunnistamista suomen ja englannin kielissä ja ymmärtää, että ne muodostetaan eri kielissä eri tavoin.
Kielenopiskelutaidot		
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan	

rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3 Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus ja maailma. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.	Oppilas harjoittelee kertomaan itsensä ja lähipiirinsä lisäksi myös ympäröivästä maailmasta.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3 Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3 Keskeisiä aiheita ovat harrastukset, vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota keskeisiin rakenteisiin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä.	Keskeisimpänä rakenteena on säännöllisen ja epäsäännöllisen imperfektin myönteinen, kielteinen ja kysyvä muoto. Lyhyiden adjektiivien vertailua kerrataan ja vahvistetaan neljännellä luokalla opittuja perusrakenteita. Myös pitkien adjektiivien vertailuun voidaan tutustua. Yleis- ja kestopreesensin osaamista vahvistetaan.

34.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä.	
Kielenopiskelutaidot		
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa sekä tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3 Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin	S3 Keskeisiä aiheita ovat elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä.	<p>Kerrataan säännöllisen ja epäsäännöllisen imperfektin muodostamista.</p> <p>Kerrataan lyhyiden adjektiivien vertailumuotoja ja harjoitellaan myös pitkien adjektiivien vertailua.</p> <p>Harjoitellaan adverbien tunnistamista ja muodostamista.</p> <p>Tutustutaan futuuriin</p>

		aikamuotona ja harjoitellaan sen muodostamista. Keskitytään ymmärtämään, että englannissa tulevaisuuden ilmaisemiseen on omat rakenteensa.
--	--	--

34.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Opettajan tehtävä on luoda hyvä työrauha ja rohkaiseva ilmapiiri. Ryhmytyminen on tärkeää. Leikkimieliset kilpailut edesauttavat ryhmytymistä. Pari- ja ryhmytöt ovat tärkeitä tapoja edesauttaa suullista kielitaitoa. Autenttinen materiaali lisääntyy. Oppilaille tarjotaan mahdollisuutta käyttää kieltä myös autenttisissa tilanteissa, kuten yhteydenpitoon muun kielisten oppilaiden kanssa. Opiskelussa voidaan hyödyntää eurooppalaista kielisalkkua.

34.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Selkeät, johdonmukaiset toimintatavat helpottavat opiskelua. Opettaja käyttää erilaisia opetusmenetelmiä ja kertoo erilaisista oppimistekniikoista. Opetuksessa tarjotaan haasteita myös nopeammin edistyville. On huomioitava myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen. Oppimisvaikeudet saattavat kasvaa siirryttäessä yläkouluun.

34.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista ja jatkuvaa, ja siinä otetaan huomioon kaikki kielen osa-alueet: kielenopiskelutaidot, vuorovaikutustaidot, taito tulkita tekstejä ja taito tuottaa tekstejä. Myös kulttuurintuntemusta arvioidaan. Arvioinnissa annetaan oppilaalle mahdollisuus painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Omien tavoitteiden asettaminen ja oppilaan oma arviointi siitä, onko tavoitteisiin päästy, on tärkeää. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti.

34.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T3 ohjata oppilasta	S1 Rakennetaan ymmärrystä	Oppilas oppii kertomaan lisää

<p>havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.</p>	<p>omasta elinympäristöstään ja Suomesta englanniksi.</p> <p>Varmistetaan, että oppilas osaa kielioopin peruskäsitteet kuten sanaluokat ja lauseen perusjäsenet.</p>
<p>Kielenopiskelutaidot</p>		
<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p>	<p>S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.</p>	<p>Ohjataan oppilaita käyttämään vastuullisesti internetin tarjoamia sanasto- ja käännohjelmia.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>		
<p>T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä</p>	<p>S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.</p>	<p>Muistutetaan, että viestin välittyminen on tärkeintä, jolloin itsensä ilmaiseminen on tärkeämpää kuin rakenteiden oikeellisuus.</p>
<p>T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</p>	<p>S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Havainnoidaan ja</p>	<p>Oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa itselleen luontevimmalla tavalla, kirjoittaen tai puhuen hyödyntäen eri TVT –sovelluksia.</p>

	harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Kuullun ymmärtämisen harjoittelussa muistutetaan oppilaan vapaa-aikana tapahtuvasta oppimisesta (tv, radio, pelit, internet). Rohkaistaan oppilaita lukemaan englanninkielisiä tekstejä myös vapaa-aikanaan ja annetaan esimerkkejä kielenopiskeluun soveltuvista sivustoista.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Kielioppiasioista keskitytään aikamuotoihin, kerrataan preesens ja imperfekti sekä opetellaan perfekti ja pluskvamperfekti. Kerrataan ääntämisen perusteet ja ohjataan oppilaita kiinnittämään huomiota ääntämiseen myös pariharjoituksissa ja antamaan rakentavaa palautetta. Apuna voi käyttää eri sovelluksia esim. tableteilla.

34.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	KESKEISET SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa.	Puhutaan mitä eri kansallisuuksia Kouvolan seudulla on ja mitä kieliä täällä puhutaan. Korostetaan jokaisen oikeutta omaan äidinkieleen. Syvennetään kielitiedon käsitteitä.
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	Ohjataan oppilaita käyttämään vastuullisesti internetin tarjoamia sanasto- ja käännösohjelmia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia	Muistutetaan, että viestin välittyminen on tärkeintä, jolloin itsensä ilmaiseminen on tärkeämpää kuin rakenteiden oikeellisuus.

	vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa itselleen luontevimmalla tavalla, kirjoittaen tai puhuen hyödyntäen eri TVT –sovelluksia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Kuullun ymmärtämisen harjoittelussa muistutetaan oppilaan vapaa-aikana tapahtuvasta oppimisesta (tv, radio, pelit, internet). Rohkaistaan oppilaita lukemaan englanninkielisiä tekstejä myös vapaa-aikanaan ja annetaan esimerkkejä kielenopiskeluun soveltuvista sivustoista.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet,	Kielen rakenteista painottuvat futuuri ja 1. konditionaali ehtolauseineen sekä tavallisimmat modaaliset apuverbit ja yleisimmät

kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	relatiivipronominit.
---	---	----------------------

34.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyudesta sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.	Kiinnitetään oppilaiden huomio englannin asemaan ja erilaisiin englanninpuhujien maailmassa.
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa	S2 Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	Ohjataan oppilaita käyttämään vastuullisesti internetin tarjoamia sanasto- ja käännösohjelmia.

tärkeintä on viestin välittyminen		
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2 Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.	Eriaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen vaikuttavat oppilaan tarvitsemiin taitoihin.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Muistutetaan, että viestin välittyminen on tärkeintä, jolloin itsensä ilmaiseminen on tärkeämpää kuin rakenteiden oikeellisuus.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja	Oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa itselleen luontevimmalla tavalla, kirjoittaen tai puhuen hyödyntäen eri TVT – sovelluksia.

	harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Muistutetaan oppilaita kohteliaasta kielenkäytöstä.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Kuullun ymmärtämisen harjoittelussa muistutetaan oppilaan vapaa-aikana tapahtuvasta oppimisesta (tv, radio, pelit, internet). Rohkaistaan oppilaita lukemaan englanninkielisiä tekstejä myös vapaa-aikanaan ja annetaan esimerkkejä kielenopiskeluun soveltuvista sivustoista.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3 Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	Kielioppirakenteista keskitytään passiiviin, infinitiiviin ja ing-muotoon. Modaaliset apuverbit ja niiden vastineet kerrataan sekä käsitellään epäsuora kysymys.

35. Vapaaehtoinen A-kieli (A2): ranska, saksa ja venäjä

35.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 4–9

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9 on määritelty tämän opetussuunnitelman luvussa 33.1.

35.2. Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat

tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

35.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

35.4. Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

35.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen	<u>Venäjä</u>

<p>kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä</p>	<p>sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen.</p>	<p>Kiinnitetään huomiota venäjää äidinkielenään puhuviin Kouvolassa: Kouvolassa asuvat ja venäläiset matkailijat.</p> <p><u>Ranska</u></p> <p>Tutkitaan, missä päin maailmaa ranskaa puhutaan.</p> <p><u>Saksa</u></p> <p>Tutkitaan, missä päin maailmaa saksaa puhutaan.</p>
<p>T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia</p>	<p>S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa.</p>	<p><u>Venäjä</u></p> <p>Pohditaan suomen ja venäjän kielen samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia; milloin sinutellaan, milloin teitittään.</p> <p><u>Ranska</u></p> <p>Puhuttelu: teitittely on yleisempää kuin Suomessa.</p> <p><u>Saksa</u></p> <p>Huomioidaan, että teitittely on hyvin yleistä.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä</p>	<p>S1 Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.</p>	<p><u>Venäjä</u></p> <p>Tutustuminen venäläisiin aakkosiin sekä suomen kielen lainasanoihin, joiden alkuperä on venäjän kielessä.</p> <p><u>Ranska</u></p> <p>Sanaton viestintä: keskustellaan, miten eleet ja ilmeet voi ottaa avuksi tukemaan puutteellista kielitaitoa.</p> <p><u>Saksa</u></p> <p>Tehdään havaintoja lainasanoista englannin ja saksan välillä.</p>
<p>Kielenopiskelutaidot</p>		
<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	<p>S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta.</p>	<p><u>Venäjä / Ranska / Saksa</u></p> <p>Keskustellaan, miten opitaan painamaan mieleen sanoja ja rakenteita. Käytetään pari- ja ryhmätyöskentelyä, jolloin oppilaat oppivat toisiltaan.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta</p>	<p>S2 Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten</p>	

kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten.	uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni ja harrastukset. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä.	<u>Venäjä</u> Opitaan tunnistamaan aakkoset, kertomaan venäjäksi itsestä ja perheestä. Hyödynnetään runsaasti parityöskentelyä ja pelejä. <u>Ranska</u> Opitaan kertomaan ranskaksi itsestä, perheestä, harrastuksista. Käytetään runsaasti parityöskentelyä ja pelejä. <u>Saksa</u> Opitaan kertomaan saksaksi itsestä, perheestä, harrastuksista. Käytetään runsaasti parityöskentelyä ja pelejä.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Kuunnellaan, toistetaan mahdollisimman paljon. Kiinnitetään erityistä huomiota oikeaan ääntämiseen. Harjoittelussa käytetään hyväksi erilaisia TVT-sovelluksia.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä.	<u>Venäjä</u> Keskitytään aakkosten tunnistamiseen. Kaunokirjoituksen harjoittelun aloittaminen.

		<u>Ranska / Saksa</u> Luetaan tekstiä monin eri tavoin. Pyritään soveltamaan opittuja rakenteita itsestä kertomiseen suullisesti ja kirjallisesti.
--	--	---

35.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1 Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa.	<u>Venäjä</u> Korostetaan venäjän kielen tarpeellisuutta Kouvolassa. <u>Ranska / Saksa</u> Pohditaan kielitaidon merkitystä esim. matkailun, opiskelun ja työn kannalta (kansainväliset työtehtävät).
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1 Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.	<u>Venäjä</u> Kiinnitetään huomiota siihen, miten asioita ilmaistaan suomeksi ja venäjäksi. Tutustutaan lisää lainasanoihin. <u>Ranska</u> Kiinnitetään huomiota englannin ja ranskan yhteisiin sanoihin. <u>Saksa</u> Kiinnitetään huomiota englannin ja saksan yhteisiin sanoihin.
Kielenopiskelutaidot		
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omassa ilmaisussa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Aletaan kiinnittää huomiota sanoihin, jotka on johdettu toisistaan: substantiivit, adjektiivit, verbit.

	esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S2 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Järjestetään mahdollisimman paljon parityöskentelyä, ääneen lukemista ja pelejä.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.	<u>Venäjä/ Ranska / Saksa</u> Luetaan ja kuunnellaan tekstejä aihepiireinä koulu, ystävät ja harrastukset.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä.	<u>Venäjä</u> Opetellaan kirjoittamaan yksinkertaisia lauseita ja harjoitellaan kaunokirjoitusta. <u>Ranska</u> Kirjoitetaan yksinkertaisia lauseita itseä lähellä olevista aiheista. <u>Saksa</u> Kirjoitetaan yksinkertaisia lauseita itseä lähellä olevista aiheista. Harjoitellaan puhumista esimerkiksi pienten näytelmien avulla.

35.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	KESKEISET SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1 Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	<u>Venäjä/Ranska</u> Kiinnitetään huomiota siihen, mitkä kielet ovat sukua keskenään ja miten se näkyy esim. sanastossa. <u>Saksa</u> Huomioidaan saksan ja ruotsin kielen välinen yhteys.
Kielenopiskelutaidot		
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2 Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	<u>Venäjä</u> Totuttaudutaan siihen, että kaikkea ei tarvitse ymmärtää. <u>Ranska / Saksa</u> Käytetään harjoittelussa monipuolisesti erilaisia tekstin- ja kuullunymmärtämistehtäviä sekä sanasto- ja rakenneharjoituksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Tehdään mahdollisimman paljon suullisia pari- ja ryhmäharjoituksia.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Tehdään kirjallisia ja suullisia dialogin muodossa olevia harjoituksia.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan		<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Korostetaan sinuttelun ja teitittelyn erilaista käytäntöä Suomessa, Venäjällä, Ranskassa ja Saksassa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita		

tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Luetaan ja kuunnellaan tekstejä, joiden aihepiiri kiinnostaa 6. luokkalaisia kuten eri harrastukset.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Tehdään mahdollisimman paljon suullisia harjoituksia dialogin muodossa.

35.8. Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

35.9. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

35.10. Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava

tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

35.11. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	KESKEISET SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Oetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan.	<u>Venäjä</u> Tutustutaan Venäjän eri alueisiin esim. ryhmätöiden muodossa. Kiinnitetään huomiota suomen ja venäjän eroihin esim. verbiopin osalta. <u>Ranska</u> Tutustutaan ranskaa puhuviin maihin esim. ryhmätöiden muodossa. <u>Saksa</u> Tutustutaan saksaa puhuviin maihin esim. ryhmätöiden muodossa.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa.	<u>Saksa</u> Vertaillaan sijamuotojen ja aikamuotojen käyttöä suomen ja saksan kielessä.
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Harjoitellaan sanastoa, luetun- ja kuullunymmärtämistä sekä aakkosellisen sanaston, nettisanakirjojen sekä internetin tiedonhaun käyttöä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita (sekä toimimaan niissä aloitteellisesti)	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Harjoitellaan suullisesti ja kirjallisesti tuotettuja vuoropuheluja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Luetaan ja käsitellään aihepiireiltään oppilaita kiinnostavia tekstejä: esim. ympäröivä maailma, matkustaminen.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta (aihepiirejä laajentaen) sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Harjoitellaan suullista ja kirjallista tekstin tuottamista. Kiinnitetään huomiota ääntämiseen.

35.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	KESKEISET SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.	<u>Venäjä</u> Tutustutaan Venäjän eri alueisiin. <u>Ranska</u> Tutustutaan ranskaa puhuviin maihin: Kanada, Ranskan entiset siirtomaat. <u>Saksa</u> Tutustutaan Sveitsin ja Itävallan saksaan ja vertaillaan niitä

		Hochdeutschiin.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa.	<u>Venäjä</u> Verbioppi: opetellaan venäjän kielen verbin menneen aikamuodon käyttö. <u>Ranska</u> Verbioppi: opetellaan imperfekti ja passé composé. <u>Saksa</u> Käydään läpi aikamuodot, erityisesti perfekti. Lisäksi perehdytään apuverbeihin, sijamuotoihin, joista erityisesti akkusatiiviin ja dativiin sekä sanajärjestykseen.
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Kannustetaan oppilasta itsenäiseen tiedonhankintaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Kannustetaan oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota		<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Tehdään runsaasti suullisia harjoituksia ja parityöskentelyä.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3 Otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto.	

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus ja oppilaiden kiinnostuksen kohteet.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Luetaan ja tulkitaan erilaisia tekstejä, joiden aihepiiri kiinnostaa oppilasta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta (aihepiirejä laajentaen) sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Harjoitellaan tekstin tuottamista suullisesti ja kirjallisesti, esim. mielipiteen ilmaisua.

35.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	KESKEISET SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1 Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Korostetaan eri kieliä puhuvien ihmisten samanarvoisuutta keskenään sekä jokaisen kielen itseisarvoa ja olemassaolon oikeutta. Jokaisella ihmisellä on oikeus omaan äidinkieleen.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1 Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.	<u>Venäjä</u> Tutustutaan venäjän eri alueisiin. <u>Ranska</u> Tutustutaan ranskaa puhuvaan maailmaan. <u>Saksa</u> Jatketaan tutustumista Saksaan

		puhuvaan maailmaan.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1 Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa.	<u>Venäjä</u> Käydään läpi venäjän kielen verbioppi: aspektit, liikeverbit. <u>Ranska</u> Opiskellaan modus- subjunktiivi, puhujan näkökulma omana verbimuotona <u>Saksa</u> Läpikäytäviä asioita ovat: aikamuodot, sijamuodot apuverbit, artikkelit ja sanajärjestys
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2 Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Harjoitellaan suullista ja kirjallista tuottamista, sanaston hallintaa sekä itsenäistä tiedonhankintaa.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan		<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Kannustetaan jatkamaan kielen opiskelua myös jatko-opinnoissa ja ohjataan näkemään kielen harrastaminen elinikäisenä toimintana.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Tuntitoiminta on monipuolista kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa muiden oppilaiden kanssa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota		<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Rohkaistaan oppilaita matkustamaan ja käyttämään kielitaitoa autenttisissa kielenkäyttötilanteissa.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä,	S3 Otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja	

johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	asema sekä kielialueen elämänmuoto.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Tekstien aihepiirit valitaan oppilasta lähellä olevista asiasta: esim. tulevaisuus, jatko-opinnot. Tutustutaan kohdekielen maiden kulttuuriin: musiikki, kuvataide, kirjallisuus ja gastronomia.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3 Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Puheen- ja tekstintuottamisen harjoittelu kohdekielellä.

36. Valinnainen B- kieli (B2): ranska, saksa ja venäjä

36.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 8–9

Toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9 on määritelty tämän opetussuunnitelman luvussa 33.1.

36.2. Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opiskelussa käytetään hyväksi jo aiemmin omaksuttuja, toimivia kielenoppimistapoja ja tunteilla käytetään monipuolisesti niin pelejä, leikkejä, draamaa ja musiikkia kuin tietotekniikkaa ja sen eri sovelluksia. Oppilaille annetaan mahdollisuus ja heitä rohkaistaan käyttämään kieltä kansainvälisessä yhteydenpidossa. Oppilaita rohkaistaan myös omatoimiseen opiskeluun ja ottamaan lisää vastuuta opiskelustaan.

36.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaille tarjotaan mahdollisuus edetä opiskelussa hänelle sopivassa tahdissa niin, että hän saa tarvitsemansa tuen hänelle vaativissa asioissa, mutta myös lisähaasteita pystyessään edistymään nopeasti.

36.4. Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista ja siihen kuuluu kaikki kielitaidon osa-alueet. Siihen sisältyy myös itse- ja vertaisarviointi. Painotetaan oppilaan oman tietoisuuden lisääntymistä tavoista, joilla hän oppii parhaiten ja saavuttaa tuloksia sekä Arvioinnissa otetaan huomioon Eurooppalaisen viitekehyksen pohjalta laadittu suomalainen sovellus. Arvioinnissa voi käyttää osana myös eurooppalaista kielisalkkua. Päätösarvioinnissa käytetään B2-oppimäärän valtakunnallisia kriteerejä.

36.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1 Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perusteella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöitä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Tutustutaan siihen, mikä merkitys opiskeltavalla kielellä on omaan lähialueeseemme ja miten sitä lähiympäristössämme voi käyttää.
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien	S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	<u>Venäjä</u> Opetellaan venäjän aakkoset sekä harjoitellaan nimien, kylttien ja tekstien lukemista.

ulkopuolella		<u>Ranska / Saksa</u> Pohditaan, miten saa painettua mieleen sanoja, sanontoja ja rakenteita.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Hyödynnetään mahdollisimman paljon suullisia harjoituksia ja parityöskentelyä.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan, ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	<u>Venäjä</u> Opitaan tunnistamaan aakkoset ja tulkitsemaan venäläisin aakkosin kirjoitettua tekstiä. Kiinnitetään huomiota sanapainon vaihteluun. Harjoitellaan kirjoittamista kaunokirjaimin. <u>Ranska</u> Kiinnitetään erityistä huomiota ääntämisen harjoitteluun (kirjoitetun kielen ja ääntämisen erilaisuus). <u>Saksa</u> Harjoitellaan monipuolisesti kuuntelemista, puhumista, lukemista, ääntämistä ja kirjoittamista. Kiinnitetään huomiota erilaisiin kirjaimiin, kuten ü ja ß.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemusta	S3 Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä.	<u>Venäjä / Ranska / Saksa</u> Kiinnitetään huomiota eroihin suomen ja venäjän/ranskan/saksan kielen välillä ja käydään läpi sinuttelu ja teittely.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen	<u>Venäjä</u> Opitaan kertomaan venäjäksi itsestä, perheestä, koulusta ja harrastuksista. Valitaan tekstejä, joissa on em. aihepiirit. <u>Ranska</u>

	levinneisyys ja asema.	Opitaan kertomaan ranskaksi itsestä ja lähiympäristöstä. Tutkitaan, missä kaikkialla ranskaa puhutaan. <u>Saksa</u> Opitaan kertomaan saksaksi itsestä ja lähiympäristöstä. Tutkitaan, missä kaikkialla saksaa puhutaan.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma.	<u>Venäjä</u> Tuotetaan venäjänkielistä puhetta ja tekstiä kaunokirjoituksella aiheena minä itse, perheeni, koulu ja harrastukset. <u>Ranska</u> Harjoitellaan kertomaan omasta itsestä suullisesti ja kirjallisesti aiheina minä itse, perheeni, koulu ja harrastukset. <u>Saksa</u> Harjoitellaan kertomaan suullisesti ja kirjallisesti omasta itsestä, perheestä, koulusta ja harrastuksista.

36.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2 Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	<u>venäjä/ranska/saksa</u> Rohkaistaan oppilasta edelleen käyttämään kieltä omaehtoisessa viestinnässä niin koulussa kuin vapaa-ajalla.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3 Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa.	<u>venäjä/ranska/saksa</u> Käytetään hyväksi TVT:tä eri viestintätilanteita harjoitellessa ja ollaan yhteydessä kohdekieltä puhuviin ihmisiin, esimerkiksi ystävyyskouluihin.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan, ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	<u>venäjä/ranska/saksa</u> Syvennetään 8. luokalla harjoiteltuja opiskelutapoja ja lisätään tietoisuutta ääntämisestä ja oikeinkirjoituksesta eri harjoitusten avulla.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemusta	S3 Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä.	<u>venäjä/ranska/saksa</u> Vertaillaan erilaisia tosielämän tilanteita ja pohditaan kielenkäyttöä niissä.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3 Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.	<u>venäjä/ranska/saksa</u> Siirrytään vähitellen vaativampiin teksteihin ja sanastoihin, joiden avulla oppilaan on mahdollista monipuolistaa omaa ilmaisuaan.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3 Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma.	<u>venäjä/ranska/saksa</u> Kannustetaan oppilasta huolelliseen kielenkäyttöön, mikä vaatii kehitykseen keskittymistä ja paneutumista tehtävän tekemiseen.

37. Matematiikka

37.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle ja kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia.

Tavoitteena on, että oppilas

- omaksuu matemaattisen tiedon ja osaa jakaa ja tuottaa sitä.
- säilyttää uteliaisuutensa ja kiinnostuksensa käytännönläheisten ja toiminnallisten tehtävien avulla.
- oppii tuntemaan matemaattiset vahvuutensa ja mahdolliset heikkoutensa.
- osaa työskennellä yksin pareittain ja ryhmässä.
- omaksuu olennaiset matematiikan opiskelulle vaaditut taidot.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Matematiikan opetus kehittää oppilaan viestintä- vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Opetus ohjaa oppilasta esittämään ratkaisujaan eri menetelmin ja keskustelemaan niistä.

Tavoitteena on, että oppilas

- uskaltaa tarttua rohkeasti matematiikan haasteisiin.
- osaa tehdä yhteistyötä, luottaa toisiin ja arvostaa muiden osaamista.
- kokee onnistumisia ja elämyksiä.
- ymmärtää, että matematiikka on yleismaailmallinen tiede.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Matematiikan opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Tavoitteena on, että oppilas

- oppii järkevästi käyttämään teknologiaa matematiikan opiskelussa.
- oppii arjen talouden hallintaa.

- tutustuu perusteellisesti ajan hallintaan.
- perehtyy terveyteen ja turvallisuuteen matematiikan näkökulmasta.

Monilukutaito L4

Monilukutaito on matematiikassa sekä sisältö että väline. Matematiikan opetuksen tavoite on kehittää oppilaan monilukutaitoa. Hyvä monilukutaito edistää matematiikan oppimista.

Tavoitteena on, että oppilas

- perehtyy monilukutaitoon.
- osaa monilukutaidon laajasta kentästä erityisesti matematiikan kannalta olennaiset numeeriset, symboliset ja kuvalliset osa-alueet.
- oppii tuottamaan, tulkitsemaan ja arvottamaan tekstiä ja olemaan kriittinen sitä kohtaan.
- säilyttää matemaattisen kiinnostuksen ilmiöihin.
- pyrkii selkeään matemaattiseen ilmaisuun.
- vastaa työskentelystään ja työnsä tuloksesta.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään matematiikan opetuksessa välineenä sekä oppimisen kohteena.

Tavoitteena on, että oppilas

- hyödyntää laajasti tieto- ja viestintäteknologian taitoja opiskelussa.
- hallitsee matemaattisen tiedon TVT:n keinoin.
- tietää matematiikan olevan kansainvälinen "kieli" ja oppii hyödyntämään TVT:aa kansainvälisessä vuorovaikutuksessa.
- osaa vastuullisesti hyödyntää sosiaalista mediaa matematiikan opiskelussa.

Työelämäntaidot ja yrittäjyys L6

Matematiikan opetus tukee oppilaan yritteliäisyyttä ja yrittäjämäistä toimintaa. Matematiikka tarjoaa oppilaalle jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja.

Tavoitteena on, että oppilas

- ymmärtää matemaattisten taitojen merkityksen jatko-opintojen ja työelämän kannalta.
- oppii suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä.
- oppii yritteliään ja sisukkaan työskentelyn sekä työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Matematiikan opetus edistää oppilaan osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia ja opastaa kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Tavoitteena on, että oppilas

- osallistuu omien taitojensa mukaan aktiivisesti matematiikan sisältöjen opiskeluun.
- osallistuu matemaattisten oppimisympäristöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
- oppii työskentelemään yhdessä neuvotellen, sovitellen ja ristiriitoja ratkaisten.
- näkee matematiikan osana menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta.

37.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Käytetään monipuolisia työtapoja ja tarkoituksenmukaisia oppimisympäristöjä. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologisia laitteita ja ohjelmistoja.

37.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Matematiikan opiskelussa ajattelun taitojen kehittyminen korostuu. Matematiikassa on huomattava tarve eriyttää sekä helpompaan että haastavampaan suuntaan. Kaikki kolmiportaisen tuen tarjoamat mahdollisuudet ovat käytössä.

37.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Arvioinnissa korostuu matemaattisen ajattelun esilletuominen. Arviointi kohdistuu tekemisen tapaan, ratkaisujen oikeellisuuteen sekä taitoon soveltaa opittua.

37.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Tutustutaan ohjelmoinnin perusteisiin.	<ul style="list-style-type: none"> • peruslaskutoimitukset ja suuruusvertailu lukualueella 0-1000 • kertotaulut 6-9 • kertolasku allekkain • murtoluvun käsite • kellonajat • pyöristäminen • geometrian perusasiat • pituuden mittaaminen, pituuden yksiköt • ohjelmoinnin perusteet
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-5 ja 10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja. Peruslaskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Opitaan murtoluvun käsite.	
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään kolmioihin ja nelikulmioihin. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota	

	mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia pituuden mittayksiköillä.	
	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa kiinnostavista aihepiireistä.	

37.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Varmistetaan ohjelmoinnin peruskäsitteiden osaaminen.	<ul style="list-style-type: none"> • peruslaskutoimitukset lukualueella 0-10000 • laskujärjestys • kertotaulujen 0-10 osaamisen varmistaminen • negatiiviset kokonaisluvut • lausekkeen ja yhtälön käsite • desimaaliluvut • massan ja tilavuuden mittaaminen, yksiköt • suorakulmion pinta-ala • ohjelmoinnin peruskäsitteet
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2 Luvut ja laskutoimitukset Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Varmistetaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien osaaminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan	

	peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla.	
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen.	
	S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kuvioita. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Varmistetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden osaaminen. Harjoitellaan kulmien luokittelemista. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä. Tutustutaan pinta-alan käsitteeseen ruutujen avulla.	
	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien avulla.	

37.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen,	<ul style="list-style-type: none"> • peruslaskutoimitukset lukualueella 0-100000 • murtoluvun supistaminen • jakolaskun algoritmi (allekkain)

	etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	jakaminen/jakokulma) <ul style="list-style-type: none"> • prosentien käsite • taulukot, diagrammit • kulman mittaaminen ja piirtäminen • monikulmiot, kappaleet • kolmion pinta-ala • koordinaatisto, peilaus • mittakaava • ajan yksiköt • ohjelmointi
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.</p> <p>Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.</p> <p>Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa.</p> <p>Varmistetaan negatiivisen luvun käsitteen hallinta.</p> <p>Perehdytään prosentien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa.</p>	
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilaita geometrisiin käsitteisiin	S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen.	
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden	

	<p>ominaisuuksia.</p> <p>Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.</p> <p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.</p>	
	<p>S5: Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys</p> <p>Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.</p> <p>Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.</p>	

37.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen</p>	<p>S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • murtolukujen laventaminen • murtoluvun kertominen ja jakaminen • suorakulmaisen särmiön pinta-ala ja tilavuus • suurennos ja pienennös • desimaalilukujen kertominen ja jakaminen • prosenttilaskujen käytännön sovelluksia • tilastollisia tunnuslukuja: suurin ja pienin arvo, keskiarvo, tyyppi-arvo

<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset: Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.</p> <p>Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • aikaväli • nopeuden mittayksiköt • ohjelmointi
<p>T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä</p>	<p>S3 Algebra: Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.</p>	
	<p>S4 Geometria ja mittaaminen:</p> <p>Tutustutaan tarkemmin ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.</p> <p>Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.</p> <p>Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen.</p>	
	<p>S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.</p>	

37.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Hyödynnetään oppilaiden omaa oppimistyyliä ja käytetään niihin soveltuvia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödynnetään opiskelussa.

37.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan omatoimiseen matemaattiseen ajatteluun sekä täsmälliseen matemaattisen tekstin tuottamiseen. Oppilaita eriytetään heidän taitotasojensa mukaan.

37.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Matemaattisen ajattelun kehittymiseen kiinnitetään erityisesti huomiota. Myös matemaattisen tekstin järkevä tuottaminen, vastauksen kriittinen tarkastelu ja matematiikan soveltaminen ovat tärkeitä.

37.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 Vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.	Koko yläkoulun matematiikan oppimäärä tukee tätä tavoitetta.	<ul style="list-style-type: none"> • numerot ja luvut • -luonnolliset luvut • -jaollisuus • -kokonaisluvut • -vastaluku • -itseisarvo • -kokonaislukujen peruslaskutoimitukset • -luvun potenssi • -murtoluvut • -supistaminen ja laventaminen • -murtolukujen peruslaskutoimitukset • -lukujonot • -kirjainlaskentaa • -muuttuja • -lausekkeen arvo • -sanamuotoiset termit • -lausekkeen sieventäminen • -lausekkeiden summa ja erotus • -yhtälö ja sen ratkaiseminen laskemalla • -ongelmanratkaisu • ohjelmoinnin perusteiden kertaus • -geometrian peruskäsitteet • -ympyrä • -kulma, luokittelu ja piirtäminen, puolittaminen ja siirtäminen • -yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat • -ristikulmat ja vieruskulmat • -samankohtaiset kulmat • -koordinaatisto
T2 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien.	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.</p> <p>S5 Geometria:</p> <p>Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmisiin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot</p>	

	<p>sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • -monikulmiot • -kolmiot, luokittelu kulmien ja sivujen mukaan • -kolmioiden piirtäminen • -nelikulmiot • -säännölliset monikulmiot • -yhtenevyys • -symmetria • -peilaus suoran ja pisteen suhteen • -siirto ja kierto
<p>T5</p> <p>Tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:</p> <p>Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tuottamista.</p>	
<p>T10</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässäälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Pehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.</p>	
<p>T11</p> <p>Ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin.</p>	
<p>T14</p> <p>Ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan.</p>	<p>S3 Algebra:</p> <p>Pehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälö.</p>	
<p>T16</p> <p>Tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.</p>	<p>S5 Geometria:</p> <p>Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja pehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.</p>	

<p>T17</p> <p>Ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia.</p>	<p>S5 Geometria:</p> <p>Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.</p>	
<p>T20</p> <p>Ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:</p> <p>Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tuottamista.</p>	

37.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T3</p> <p>Ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.</p> <p>S3 Algebra:</p> <p>Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • -kymmenenpotenssi • -suuret ja pienet luvut • -yksiköt ja etuliitteet • -pyöristäminen ja likiarvo • -pituus ja pinta-ala • suorakulmio • suunnikas • kolmio • monikulmiot • neliö • ympyrä, kehä, pinta-ala, sektori ja kaari • -neliöjuuri • -prosenttilaskenta • kuinka monta prosenttia • prosenttiosuus • alennukset ja korotukset • muutosprosentti • vertailuprosentti • perusarvo • liuos- ja seoslaskut • talous-matematiikka • -potenssioppi • samankantaisten potenssien tulo ja osamäärä • eksponenttina nolla tai negatiivinen luku • tulon ja osamäärän potenssi • potenssin potenssi • -verran • -suoraan ja kääntäen verrannollisuus

	<p>ensimmäisen asteen yhtälöitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.</p> <p>S4 Funktiot:</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Piirretään suoraa. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.</p> <p>S5 Geometria:</p> <p>Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä. Tutkitaan suoriin, kulmiin liittyviä ominaisuuksia. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • -funktiot • kuvaaja ja arvo • -suureyhtälöt • -kahden muuttujan yhtälö • -suoran piirtäminen • -kulmakerroin ja vakiotermi • -yhtälön määrittäminen • -epäyhtälö • -toisen asteen yhtälö • ohjelmoinnin harjoittelua
<p>T4</p> <p>Kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.</p> <p>S3 Algebra:</p> <p>Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan</p>	

	<p>potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.</p> <p>S4 Funktiot:</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Piirretään suoraa. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.</p> <p>S5 Geometria:</p> <p>Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä. Tutkitaan suoriin, kulmiin liittyviä ominaisuuksia. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.</p>	
<p>T6</p> <p>Ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan</p>	

	<p>prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.</p> <p>S3 Algebra:</p> <p>Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.</p> <p>S4 Funktiot:</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Piirretään suorja. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.</p> <p>S5 Geometria:</p> <p>Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä. Tutkitaan suoriin, kulmiin liittyviä ominaisuuksia. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot</p>	
--	--	--

	<p>sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.</p>	
<p>T7</p> <p>Rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Pehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.</p> <p>S3 Algebra:</p> <p>Pehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.</p> <p>S4 Funktiot:</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Piirretään suorja. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.</p> <p>S5 Geometria:</p> <p>Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä. Tutkitaan suoriin, kulmiin liittyviä ominaisuuksia. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma</p>	

	<p>sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.</p>	
<p>T10</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku.</p>	
<p>T12</p> <p>Tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Pehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.</p>	
<p>T13</p> <p>Tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta.</p>	<p>S2 Luvut ja laskutoimitukset:</p> <p>Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.</p>	
<p>T15</p> <p>Ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista.</p>	<p>S3 Algebra:</p> <p>Pehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien</p>	

	<p>ratkaisussa.</p> <p>S4 Funktiot:</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Piirretään suoria. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.</p>	
<p>T16</p> <p>Tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.</p>	<p>S5 Geometria:</p> <p>Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä. Tutkitaan suoriin, kulmiin liittyviä ominaisuuksia. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.</p>	
<p>T17</p> <p>Ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia.</p>	<p>S5 Geometria:</p> <p>Geometria: Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.</p>	
<p>T20</p> <p>Ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:</p> <p>Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.</p>	

37.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T8</p> <p>Ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:</p> <p>Harjoitellaan loogista ajattelua. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkittamista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin.</p> <p>S4 Funktiot:</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • -yhdenmuotoisuus • -mittakaava • -pythagoraan lause • -trigonometriset funktiot • -polynomit • arvo • peruslasku-toimitukset • -yhtälöiden kertaus • -yhtälöparit • graafinen ratkaisu • sijoituskeino • yhteenlasku-keino • -avaruusgeometria, pinta-alat ja tilavuudet • yksikön muunnokset • särmiöt • lieriöt • kartiot • pallo • -erilaiset diagrammit • -tilastojen tunnusluvut • -todennäköisyys-laskentaa • -matematiikan kurssien keskeisten asiasisältöjen kertaaminen
<p>T9</p> <p>Opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:</p> <p>Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.</p> <p>S4 Funktiot:</p> <p>Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.</p> <p>S5 Geometria:</p> <p>Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Harjoitellaan geometrista konstruointia.</p> <p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä

	<p>sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.</p>	
<p>T10</p> <p>Ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa.</p>	<p>S1 Ajattelun taidot ja menetelmät:</p> <p>Harjoitellaan loogista ajattelua. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.</p>	
<p>T16</p> <p>Tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.</p>	<p>S5 Geometria:</p> <p>Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia.</p>	
<p>T17</p> <p>Ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia.</p>	<p>S5 Geometria:</p> <p>Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.</p>	
<p>T18</p> <p>Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia.</p>	<p>S5 Geometria:</p> <p>Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja. Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia. Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.</p>	
<p>T19</p> <p>Ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä.</p>	<p>S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys:</p> <p>Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiä arvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi</p>	

	ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.	
T20 Ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.	

38. Ympäristööppi

38.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Uteliaisuus, ilo:

Opitaan näkemään, kysymään ja tutkimaan asioita. Arvostetaan ja huomioidaan oppilaiden oma-aloitteisia kysymyksiä sekä rohkaistaan heitä käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin. Opettaja saa kysyä ja selvittää asioita yhdessä oppilaiden kanssa näiden rinnalla. Oppilaiden ideoiden ja aloitteiden pohjalta työskentely lisää oppimisen iloa, innostusta ja motivaatiota. Tuetaan oppilaita omien kiinnostuksenkohteidensa ja jopa intohimonsa löytämisessä.

Vuorovaikutus, yhdessä tekeminen:

Tehdään tutkimuksia ja kokeiluja yhdessä toisten kanssa kaikkia ryhmän jäseniä kuunnellen.

Tiedonhallinta (tuottaminen, jakaminen):

Oppilas tekee kysymyksiä sekä pieniä tutkimuksia, tunnistaa syy-seuraussuhteita, tekee johtopäätöksiä ja esittää tuloksiaan eri tavoin. Oppilaan luonnontieteellinen ajattelutaito kehittyy. Hän opettelee suhtautumaan käytettäviin lähteisiin ja tekemiensä kokeiden tuloksiin kriittisesti pohtien luotettavuuteen vaikuttavia seikkoja. Opitaan käyttämään

ympäristöopin käsitteitä ja hyödyntämään erilaisia malleja, kuten kaavakuvat, kolmiulotteiset mallit sekä animaatiot.

Itsetuntemus, minäkuva (vahvuudet, kehitettävät asiat):

Oppilas tunnistaa ja arvioi omaa ympäristöopin osaamistaan. Oppilas hahmottaa ympäröivää maailmaa oikeiden käsitteiden ja mallien avulla.

Oppimaanoppimisen taidot:

Oppilas asettaa omia tavoitteita ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Hän opettelee tunnistamaan itselleen luontevimmat tavat oppia ympäristöoppia sekä kiinnittämään huomiota opiskelutapoihinsa.

Toiminnallisuus:

Työskentelyssä käytetään eri aisteja sekä erilaisia tutkimus- ja mittavälineitä. Tutkitaan asioita mahdollisuuksien mukaan niiden aidossa ympäristössä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Arvostus & luottamus:

Korostetaan luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostamista sekä omaa kulttuuriperintöä. Arvostetaan itseä ja omaa toimintaa. Luotetaan omiin taitoihin sekä tietoihin ympäristöön liittyvissä asioissa ja uskalletaan käyttää niitä omassa arjessa.

Rohkeus toimia & yhteistyötaidot:

Kokeillaan, keksitään ja luodaan uutta. Esitellään tuloksia ja tutkimuksia eri tavoin. Osataan ilmaista omia tunteita, perustella näkemyksiä ja mielipiteitä sekä kuunnella muita. Toimitaan yhdessä muiden kanssa erilaisissa rooleissa ja tilanteissa.

Yhdenvertaisuus, kulttuurien moninaisuus:

Tutustutaan eri kulttuureiden ominaispiirteisiin. Vertaillaan erilaisia kulttuureja. Tutustutaan kansainväliseen yhteistyöhön, ihmisoikeuksiin sekä lasten oikeuksiin.

Asenteet ja oma identiteetti:

Arvostetaan omaa kotiseutua. Tarkastellaan sitä ja sen erikoispiirteitä.

Elämykset:

Opiskellaan luokan ulkopuolella sekä kutsutaan kouluun/luokkaan vierailijoita mm. eri kulttuureista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Terveys:

Korostetaan terveellisiä elämäntapoja oppilaan omassa arjessa. Seurataan omaa kasvua ja kehitystä.

Turvallisuus:

Harjoitellaan turvataitoja. Pidetään huolta työturvallisuudesta joka tilanteessa. Erityistä huomiota kiinnitetään liikennekasvatukseen.

Vastuu omasta itsestä, muista ja ympäristöstä:

Käyttäytyään hyvin ja vastataan omasta toiminnasta. Arvostetaan kestävästä kehitystä ja ymmärretään omien valintojen vaikutus siihen liittyen. Pidetään oppimisympäristö siistinä. Kiinnitetään huomiota ympäristötietoisuuteen, kohtuullisuuteen ja säästäväisyyteen. Ehkäistään kiusaamista.

Ihmissuhteet:

Harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä.

Kansalaistaidot (arjen teknologia, talous ym.):

Teknologian käyttö kestävästä kehityksen näkökulmasta. Harjoitellaan toimimaan viisaina kuluttajina.

Ajan hallinta:

Oman ajankäytön suunnittelu ja töiden valmiiksi saaminen.

Monilukutaito L4

Kriittisyys & kyseenalaistaminen:

Tulkitaan käytettäviä lähteitä kriittisesti.

Tekstin ymmärtäminen laajana käsitteenä:

Hyödynnetään muutakin kuin kirjoitettua tekstiä. Tärkeitä ympäristöopissa ovat esim. kartat, kuvat sekä diagrammit. Havainnoidaan ympäristöä monipuolisesti.

Tekstien tuottaminen, tulkitseminen ja arvottaminen:

Luotettavan tiedon hankkiminen, käsittely ja esittäminen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Teknologian hyödyntäminen & tiedonhallintataidot:

Käytetään mahdollisesti video- ja valokuvausta esim. digitaalisen kasvion tekemisessä. Havainnollistetaan ilmiöitä videoin. Esitellään tutkimustuloksia eri menetelmin. Muistetaan työskentelyssä lähdekritiikki. Teknologiaa käytetään vuorovaikutuksen välineenä.

Vastuullisuus:

Huomioidaan tekijänoikeudet.

Kansainvälisyys, aktiivinen toimiminen & vuorovaikutus:

Tehdään yhteistyöprojekteja muiden koulujen kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Koulu lähellä lasten ja nuorten elämää:

Hyödynnetään samoja välineitä koulussa, joihin oppilaat ovat kotona tottuneet.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

Pyritään luomaan uutta. Suunnitellaan ja toteutetaan. Opitaan arvostamaan omaa työtä. Asetetaan omia opiskelutavoitteita ja otetaan vastuuta omasta työskentelystä ja oppimisesta. Pitkäjänteisyys ja sisukkuus mm. projektityöskentelyssä.

Pyritään herättämään kiinnostusta ympäristöopin asioihin. Mahdollisesti yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Toimitaan ympäristön hyvinvointia suojellen ja edistäen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Vaikuttaminen ja vastuu:

Ymmärretään omien tekojen vaikutus ympäröivään luontoon. Vaikutetaan asioihin omilla valinnoilla. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Omien valintojen vaikutus (kestävä kehitys):

Edistetään ja arvostetaan kestävä kehitystä. Ymmärretään, että jokainen voi vaikuttaa asioihin. Pienikin teko voi olla tärkeä. Innostetaan ympäristötoimintaan. Korostetaan omakohtaista luontosuhdetta. Mennään luontoon.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen:

Rohkaistaan oppilaita ilmaisemaan omia mielipiteitään eri asioista.

38.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Oman lähiympäristön hyödyntäminen, turvallisuuden huomioiminen, toiminnallisuus, elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja ilmiöihin perustuva oppiminen

38.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Turvallinen toimiminen eri oppimisympäristöissä, eriyttäminen oppilaiden kiinnostuksen mukaan, oppilaiden ohjaaminen omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen erilaisissa oppimisympäristöissä.

38.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Oppilaan omien ennakkotietojen kartoitus, keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

38.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S4 Ympäristön tutkiminen: Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta.

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
T5 Tekemään havaintoja ja harjoittelemaan mittausvälineiden käyttöä	S4 Ympäristön tutkiminen: Tutkitaan säätä.
T7 innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: jalankulkijan ja pyöräilijän liikennesäännöt ja turvavarusteet käyttäytyminen matkustajana, esim. turvavyön käyttö vesillä ja jäällä liikkuminen oman koulun turvallisuus, vaaratilanteiden välttäminen tapaturmat
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään rakennetussa ympäristössä	S4 Ympäristön tutkiminen: Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin.
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: laitteiden toimintaperiaatteita, esim. vipu, pyörä, jousi arjen esineissä S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Tarkastellaan esimerkiksi uutisia, jotka liittyvät metsiin, soihin tai vesistöihin ja ihmisen toimintaan niihin liittyen.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: erilaisten rakenteiden, kuten kolmio- ja putkirakenteiden lujuuteen tutustuminen
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä sekä harjaannuttamaan kartankäyttötaitoja	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Suomen luonnonympäristön ja ihmisen toiminnan hahmottaminen Yksinkertaisiin maantieteellisiin karttoihin tutustuminen

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen terveystottumusten merkitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1 Minä ihmisenä: terveellinen ravinto hampaista huolehtiminen
---	--

38.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia eläinten hyvinvointiin
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S4 Ympäristön tutkiminen: Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
T5 Tekemään havaintoja	S4 Ympäristön tutkiminen: Tutkitaan maa- ja kallioperää.
T7 innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S4 Ympäristön tutkiminen: Omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan tarkoituksenmukaisesti	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: kiusaamisen ehkäisy paloturvallisuus
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa	S4 Ympäristön tutkiminen: Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1 Minä ihmisenä: tunteiden tunnistaminen, ilmaisu ja säätely
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa sekä työskentelemään ergonomisesti	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Pohjoismaiden luonnonympäristön ja ihmisen toiminnan hahmottaminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Tutustutaan ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin

	sekä eläinten lisääntymiseen
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Luonnon moninaisuuden arvostaminen
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun ja harjaannuttamaan kartankäyttötaitoja	S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Käytetään monipuolisesti karttoja
T17 ohjata oppilasta tutkimaan ja kuvaamaan ilmiöitä arjessa ja luonnossa	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen terveystottumusten merkitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1 Minä ihmisenä: sairauksien ehkäisy ja itsehoitotaidot

38.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1 Minä ihmisenä: tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Oman kulttuuriperinnön vaaliminen sekä monikulttuurisessa maailmassa eläminen
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: magnetismi S4 Ympäristön tutkiminen: Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Vuodenaikoihin sekä päivän ja yön vaihteluun tutustuminen
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita	S4 Ympäristön tutkiminen: Elinympäristössä kiinnitetään huomiota materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti	S1 Minä ihmisenä: omien ajatusten ja tarpeiden tiedostaminen, mielen

	<p>viestit, rentoutuminen</p> <p>arjen terveystottumukset: ravinto, uni, liikunta, hygienia, ryhti</p> <p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen:</p> <p>oman kehon arvostus ja suojele</p> <p>ihmissuhteet</p> <p>itsetuntemus ja itseluottamus</p> <p>hyvät käytöstavat</p> <p>tapaturmien ehkäiseminen ja ensiapu</p> <p>S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:</p> <p>Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle ja</p> <p>Harjoitellaan toisista huolehtimista</p>
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa	<p>S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen:</p> <p>Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä</p>
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	<p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:</p> <p>Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p>
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	<p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut:</p> <p>Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen.</p>
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan selvittää ihmiskehon toimintaa	<p>S1 Minä ihmisenä:</p> <p>ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot</p>
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä	<p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:</p> <p>Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p>
T15 ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	<p>S1 Minä ihmisenä:</p> <p>ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot</p> <p>murrosiän muutokset</p> <p>-hämisen lisääntyminen</p>
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, ja hahmottamaan koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	<p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan:</p> <p>Euroopan luonnonympäristön ja ihmisen toiminnan hahmottaminen</p>

	Globaalin ymmärryksen vahvistaminen Monenlaisten karttojen lukeminen
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa ja luonnossa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S4 Ympäristön tutkiminen: Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1 Minä ihmisenä: kasvun ja kehityksen eri vaiheet, yksilöllinen vaihtelu terveyden osa-alueet, omat vahvuudet ja voimavarat S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Terveyden edistäminen -ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa

38.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Ilmastonmuutos ja sen hillitseminen Luonnonvarojen kestävä käyttö Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia luontoon ja yhteiskuntaan
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1 Minä ihmisenä: omien arvojen ja asenteiden tiedostaminen S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen Vaikuttamisprojekti
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S4 Ympäristön tutkiminen: Tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua Metsään liittyvä tutkimustehtävä

<p>T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin</p>	<p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristön sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan itseään suojellen</p>	<p>S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: päihitteet nettiriippuvuus myrkytykset sähköturvallisuus</p>
<p>T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa</p>	<p>S4 Ympäristön tutkiminen: Metsään liittyvä tutkimustehtävä</p>
<p>T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä</p>	<p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Kulttuurin moninaisuuden arvostaminen S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Tutustutaan ravintoketjuihin sekä metsien hyötykäyttöön</p>
<p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia</p>	<p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan maailman luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa.</p>
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun</p>	<p>S4 Ympäristön tutkiminen: Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä. Laaditaan kasvio ohjatusti S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Tutustutaan kasvien lisääntymiseen</p>
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, ja hahmottamaan koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja</p>	<p>S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediaa. Gloaalien asioiden suurempi ymmärrys (ajankohtaiset uutiset)</p>
<p>T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle</p>	<p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen.</p>
<p>T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan</p>	<p>S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen</p>

perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	säilymisen periaatteen hahmottamiselle.
---	---

39. Biologia

39.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Uteliaisuus, ilo:

Opitaan näkemään, kysymään ja tutkimaan asioita. Arvostetaan ja huomioidaan oppilaiden oma-aloitteisia kysymyksiä sekä rohkaistaan heitä käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin. Opettaja saa kysyä ja selvittää asioita yhdessä oppilaiden kanssa näiden rinnalla. Oppilaiden ideoiden ja aloitteiden pohjalta työskentely lisää oppimisen iloa, innostusta ja motivaatiota. Tuetaan oppilaita omien kiinnostuksenkohteidensa ja jopa intohimonsa löytämisessä.

Vuorovaikutus, yhdessä tekeminen:

Tehdään tutkimuksia ja kokeiluja yhdessä toisten kanssa kaikkia ryhmän jäseniä kuunnellen.

Tiedonhallinta (tuottaminen, jakaminen):

Oppilas tekee kysymyksiä sekä pieniä tutkimuksia, tunnistaa syy-seuraussuhteita, tekee johtopäätöksiä ja esittää tuloksiaan eri tavoin. Oppilaan luonnontieteellinen ajattelutaito kehittyy. Hän opettelee suhtautumaan käytettäviin lähteisiin ja tekemiensä kokeiden tuloksiin kriittisesti pohtien luotettavuuteen vaikuttavia seikkoja. Opitaan käyttämään biologian käsitteitä ja hyödyntämään erilaisia malleja, kuten kaavakuvat, kolmiulotteiset mallit sekä animaatiot.

Itsetuntemus, minäkuva (vahvuudet, kehitettävät asiat):

Oppilas tunnistaa ja arvioi omaa biologian osaamistaan. Oppilas hahmottaa ympäröivää maailmaa oikeiden käsitteiden ja mallien avulla.

Oppimaan oppimisen taidot:

Oppilas asettaa omia tavoitteita ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Hän opettelee tunnistamaan itselleen luontevimmat tavat oppia biologiaa sekä kiinnittämään huomiota opiskelutapoihinsa.

Toiminnallisuus:

Työskentelyssä käytetään eri aisteja sekä erilaisia biologian tutkimus- ja mittavälineitä. Tutkitaan asioita mahdollisuuksien mukaan niiden aidossa ympäristössä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Arvostus & luottamus:

Korostetaan luonnon moninaisuuden arvostamista. Arvostetaan itseä ja omaa toimintaa. Luotetaan omiin taitoihin sekä tietoihin ympäristöön liittyvissä asioissa ja uskalletaan käyttää niitä omassa arjessa.

Rohkeus toimia & yhteistyötaidot:

Kokeillaan, keksitään ja luodaan uutta. Esitellään tuloksia ja tutkimuksia eri tavoin. Osataan perustella näkemyksiä ja mielipiteitä sekä kuunnella muita. Toimitaan yhdessä muiden kanssa erilaisissa rooleissa ja tilanteissa.

Asenteet ja oma identiteetti:

Arvostetaan omaa kotiseudun luontoa ja elinympäristöjä. Tarkastellaan sitä ja sen erikoispiirteitä.

Elämykset:

Opiskellaan myös maastossa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Terveys:

Korostetaan terveellisiä elämäntapoja oppilaan omassa arjessa. Seurataan omaa kasvua ja kehitystä.

Turvallisuus:

Pidetään huolta työturvallisuudesta joka tilanteessa.

Vastuu omasta itsestä, muista ja ympäristöstä:

Käyttäytyään hyvin ja vastataan omasta toiminnasta. Arvostetaan kestävästä kehitystä ja ymmärretään omien valintojen vaikutus siihen liittyen. Pidetään oppimisympäristö siistinä. Kiinnitetään huomiota ympäristötietoisuuteen, kohtuullisuuteen ja säästäväisyyteen. Ehkäistään kiusaamista.

Ajanhallinta:

Oman ajankäytön suunnittelu ja töiden valmiiksi saaminen.

Monilukutaito L4

Kriittisyys & kyseenalaistaminen:

Tulkitaan käytettäviä lähteitä kriittisesti.

Tekstin ymmärtäminen laajana käsitteenä:

Hyödynnetään muutakin kuin kirjoitettua tekstiä, esim. valokuvia, piirroksia ja kaavakuvia. Havainnoidaan ympäristöä monipuolisesti.

Tekstien tuottaminen, tulkitseminen ja arvottaminen:

Luotettavan tiedon hankkiminen, käsittely ja esittäminen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Teknologian hyödyntäminen & tiedonhallintataidot:

Käytetään video- ja valokuvausta esim. digitaalisen kasvion tekemisessä. Havainnollistetaan ilmiöitä videoin. Esitellään tutkimustuloksia eri menetelmin. Muistetaan työskentelyssä lähdekritiikki. Teknologiaa käytetään vuorovaikutuksen välineenä. Mikroskoopit.

Vastuullisuus:

Huomioidaan tekijänoikeudet.

Kansainvälisyys, aktiivinen toimiminen & vuorovaikutus:

Tehdään yhteistyöprojekteja muiden koulujen kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Koulu lähellä lasten ja nuorten elämää:

Hyödynnetään samoja välineitä koulussa, joihin oppilaat ovat kotona tottuneet.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

Suunnitellaan ja toteutetaan tutkimuksia ja projekteja. Opitaan arvostamaan omaa työtä.

Asetetaan omia opiskelutavoitteita ja otetaan vastuuta omasta työskentelystä ja oppimisesta. Pitkäjänteisyys ja sisukkuus mm. projektityöskentelyssä.

Pyritään herättämään kiinnostusta biologian asioihin. Mahdollisesti yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Toimitaan ympäristön hyvinvointia suojellen ja edistään.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

Vaikuttaminen ja vastuu:

Ymmärretään omien tekojen vaikutus ympäröivään luontoon. Vaikutetaan asioihin omilla valinnoilla.

Omien valintojen vaikutus (kestävä kehitys):

Edistetään ja arvostetaan kestävä kehitystä. Ymmärretään, että jokainen voi vaikuttaa asioihin. Pienikin teko voi olla tärkeä. Innostetaan ympäristötoimintaan. Korostetaan omakohtaista luontosuhdetta. Mennään luontoon.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen:

Rohkaistaan oppilaita ilmaisemaan omia mielipiteitään eri asioista.

39.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Työskentely tapahtuu erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevissa oppimisympäristöissä, sekä koulussa, että koulun ulkopuolella. Käytetään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä havainnoimiseen maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä. Hyödynnetään sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä. Työtavoissa korostuvat elämyksellisyys, kokeellisuus ja toiminnallisuus.

39.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Ohjataan oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen erilaisissa oppimisympäristöissä. Huomioidaan oppilaiden turvallisuus maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä. Eriyttäminen tapahtuu esimerkiksi yhteisissä tutkimustehtävissä.

39.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoja käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella.

39.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	<p>S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Käsitellään perustietoja vesiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen.</p> <p>S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta ekosysteemien tutkimista ja vertailua.</p>	vesiekosysteemi
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S4 Mitä elämä on? Sisällössä keskitytään eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottamiseen.	
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	<p>S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Käsitellään perustietoja erilaisista ekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.</p>	

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä.	
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen vesiekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesiekosysteemistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen.	
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1 Biologinen tutkimus: Sisällöissä keskitytään biologisen tutkimuksen vaiheisiin oppilaan oman toiminnan kautta.	
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin	esimerkiksi Kymijoen suojelu

39.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin. S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja suo-, tunturi- ja	esimerkiksi eliökokoelma metsän eliöistä

	<p>kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.</p>	
<p>T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta</p>	<p>S4 Mitä elämä on? Sisällöissä keskitytään tutkimaan metsäneliökunnan rakennetta ja monimuotoisuutta perehtymällä metsän eliöiden rakenteeseen, elintoimintoihin ja elinympäristöihin.</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p>	<p>S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.</p> <p>S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.</p> <p>S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin.</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys</p>	<p>S6 Kohti kestävästä tulevaisuudesta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväin käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväin käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä</p>	<p>Pohditaan esimerkiksi metsätalouden kestäväin käytön periaatteita ja metsiensuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.</p>

	<p>periaatteita, kestäväää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p>	<p>S6 Kohti kestäväää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväen käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestäväää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväen tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.</p>	
<p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa</p>	<p>S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.</p> <p>S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua.</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi</p>	<p>S3 Ekosysteemin rakenne ja toiminta: Opetukseen sisältyy metsän eliökokoelman koostaminen.</p> <p>S1 Biologinen tutkimus: Kasvien kokeellinen kasvattaminen</p>	
<p>T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella</p>	<p>S1:Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan</p>	

	<p>kautta tutuiksi.</p> <p>S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.</p>	
<p>T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta</p>	<p>S6 Kohti kestävä tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväan käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestäväa ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.</p>	
<p>T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja</p>	<p>S6 Kohti kestävä tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväan käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestäväa ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.</p>	

<p>T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi</p>	<p>S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.</p>	
---	--	--

39.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja</p>	<p>S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä.</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita</p>	<p>S4 Mitä elämä on?: Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin.</p> <p>S5: Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja</p>	<p>S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita.</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta</p>	<p>S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden</p>	

ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.	
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä	S5 Ihminen: Sisällöt liittyvät ihmiskehon rakenteen ja toiminnan tutkimiseen.	kudosnäytteiden mikroskopiointi ruuansulatusentsyymien toiminta
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S5 Ihminen: Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa. S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.	Ilmastonmuutos ja metsät paikalliset luonnonvarat ja kestävä kehitys
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja tulevaisuuden rakentamiseksi	S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä	

	periaatteita, kestäväää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia.	
--	---	--

40. Maantieto

40.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Uteliaisuus, ilo:

Opitaan näkemään, kysymään ja tutkimaan asioita. Arvostetaan ja huomioidaan oppilaiden oma-aloitteisia kysymyksiä sekä rohkaistaan heitä käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin. Opettaja saa kysyä ja selvittää asioita yhdessä oppilaiden kanssa näiden rinnalla. Oppilaiden ideoiden ja aloitteiden pohjalta työskentely lisää oppimisen iloa, innostusta ja motivaatiota. Tuetaan oppilaita omien kiinnostuksenkohteidensa ja jopa intohimonsa löytämisessä.

Vuorovaikutus, yhdessä tekeminen:

Tehdään tutkimuksia ja kokeiluja yhdessä toisten kanssa kaikkia ryhmän jäseniä kuunnellen.

Tiedonhallinta (tuottaminen, jakaminen):

Oppilas tekee kysymyksiä sekä pieniä tutkimuksia, tunnistaa syy-seuraussuhteita, tekee johtopäätöksiä ja esittää tuloksiaan eri tavoin. Oppilaan maantieteellinen ajattelutaito kehittyy. Hän opettelee suhtautumaan käytettäviin lähteisiin ja tekemiensä kokeiden tuloksiin kriittisesti pohtien luotettavuuteen vaikuttavia seikkoja. Opitaan käyttämään maantiedon käsitteitä ja hyödyntämään erilaisia malleja, kuten kaavakuvat, kolmiulotteiset mallit sekä animaatiot.

Itsetuntemus, minäkuva (vahvuudet, kehitettävät asiat):

Oppilas tunnistaa ja arvioi omaa maantiedon osaamistaan. Oppilas hahmottaa ympäröivää maailmaa oikeiden käsitteiden ja mallien avulla.

Oppimaan oppimisen taidot:

Oppilas asettaa omia tavoitteita ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Hän opettelee tunnistamaan itselleen luontevimmat tavat oppia maantietoa sekä kiinnittämään huomiota opiskelutapoihinsa.

Toiminnallisuus:

Työskentelyssä käytetään eri aisteja sekä erilaisia maantieteellisiä tutkimus- ja mittavälineitä. Tutkitaan asioita mahdollisuuksien mukaan niiden aidossa ympäristössä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Arvostus & luottamus:

Korostetaan luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä omaa kulttuuriperintöä. Arvostetaan itseä ja omaa toimintaa. Luotetaan omiin taitoihin sekä tietoihin ympäristöön liittyvissä asioissa ja uskalletaan käyttää niitä omassa arjessa.

Rohkeus toimia & yhteistyötaidot:

Kokeillaan, keksitään ja luodaan uutta. Esitellään tuloksia ja tutkimuksia eri tavoin. Osataan perustella näkemyksiä ja mielipiteitä sekä kuunnella muita. Toimitaan yhdessä muiden kanssa erilaisissa rooleissa ja tilanteissa.

Yhdenvertaisuus, kulttuurien moninaisuus:

Tutustutaan eri kulttuureiden ominaispiirteisiin. Vertaillaan erilaisia kulttuureja. Tutustutaan kansainväliseen yhteistyöhön, ihmisoikeuksiin sekä lasten oikeuksiin.

Asenteet ja oma identiteetti:

Arvostetaan omaa kotiseutua. Tarkastellaan sitä ja sen erikoispiirteitä.

Elämykset:

Opiskellaan luokan ulkopuolella sekä kutsutaan kouluun/luokkaan vierailijoita mm. eri kulttuureista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Turvallisuus:

Pidetään huolta työturvallisuudesta joka tilanteessa.

Vastuu omasta itsestä, muista ja ympäristöstä:

Käyttäytyään hyvin ja vastataan omasta toiminnasta. Arvostetaan kestävästä kehitystä ja ymmärretään omien valintojen vaikutus siihen liittyen. Pidetään oppimisympäristö siistinä. Kiinnitetään huomiota ympäristötietoisuuteen, kohtuullisuuteen ja säästäväisyyteen. Ehkäistään kiusaamista.

Kansalaistaidot (arjen teknologia, talous ym.):

Teknologian käyttö ja karttataidot.

Ajan hallinta:

Oman ajankäytön suunnittelu ja töiden valmiiksi saaminen.

Monilukutaito L4

Kriittisyys & kyseenalaistaminen:

Tulkitaan käytettäviä lähteitä kriittisesti.

Tekstin ymmärtäminen laajana käsitteenä:

Hyödynnetään muutakin kuin kirjoitettua tekstiä. Tärkeitä maantiedossa ovat esim. kartat, kuvat sekä diagrammit. Havainnoidaan ympäristöä monipuolisesti. Tuetaan oppilaan jäsenytneen karttakuvan rakentumista.

Tekstien tuottaminen, tulkitseminen ja arvottaminen:

Luotettavan tiedon hankkiminen, käsittely ja esittäminen. Aktivoidaan oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Teknologian hyödyntäminen & tiedonhallintataidot:

Käytetään video- ja valokuvausta. Havainnollistetaan ilmiöitä videoin. Esitellään tutkimustuloksia eri menetelmin. Muistetaan työskentelyssä lähdekritiikki. Teknologiaa käytetään vuorovaikutuksen välineenä. GPS- ja paikkatietosovellukset.

Vastuullisuus:

Huomioidaan tekijänoikeudet.

Kansainvälisyys, aktiivinen toimiminen & vuorovaikutus:

Tehdään yhteistyöprojekteja muiden koulujen kanssa mahdollisuuksien mukaan.

Koulu lähellä lasten ja nuorten elämää:

Hyödynnetään samoja välineitä koulussa, joihin oppilaat ovat kotona tottuneet.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

Suunnitellaan ja toteutetaan tutkimuksia ja projektitöitä. Opitaan arvostamaan omaa työtä.

Asetetaan omia opiskelutavoitteita ja otetaan vastuuta omasta työskentelystä ja oppimisesta. Pitkäjänteisyys ja sisukkuus mm. projektityöskentelyssä.

Pyritään herättämään kiinnostusta maantiedon asioihin. Mahdollisesti yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Toimitaan ympäristön hyvinvointia suojellen ja edistäen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Vaikuttaminen ja vastuu:

Ymmärretään omien tekojen vaikutus ympäröivään luontoon. Vaikutetaan asioihin omilla valinnoilla. Ohjataan oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

Omien valintojen vaikutus (kestävä kehitys):

Edistetään ja arvostetaan kestävästä kehitystä. Ymmärretään, että jokainen voi vaikuttaa asioihin. Pienikin teko voi olla tärkeä. Innostetaan ympäristötoimintaan.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen:

Rohkaistaan oppilaita ilmaisemaan omia mielipiteitään eri asioista.

Vahvistetaan oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

40.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Hyödynnetään opetuksessa monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun lähiympäristössä. Työtavoissa korostuu toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja ilmiöihin perustuva oppiminen. Keskeisiä asioita oppimisessa ovat maastotyöskentely, retket sekä paikkatiedon hyödyntäminen.

40.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Opetuksen eriyttäminen voidaan toteuttaa valikoimalla yksilöllisesti oppilaiden tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan opiskelun laajuutta ja syvyyttä sekä työskentelyn etenemistä. Työtapojen valinnassa huomioidaan oppilaiden erilaiset tavat oppia.

40.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppilaan tietoja ja taitoja arvioidaan monipuolisesti ja kannustavaa palautetta annetaan opintojen aikana.

40.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumista maapallosta	<p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen.</p> <p>S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalla.</p>	
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia eri puolilla maapallolla	<p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa sekä niiden esiintymistä.</p> <p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet: geomedia: mallintaminen</p>	veden kiertokulku, vesivarat

	<p>diagrammit, kartat.</p> <p>S6 Luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.</p>	
<p>T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys</p>	<p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, ja niiden esiintymistä ja kestävä käyttöä</p> <p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Geomedia</p>	<p>puhtaan veden riittävyys, merien hyödyntäminen kaivostoiminta, ilmaston muutos, ilman laatu</p>
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p>	<p>S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävä käyttöä.</p> <p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet:</p>	
<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva: Sisällöt liittyvät karttojen peruskäsitteisiin ja geomediataitoihin.</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva: Sisällöt liittyvät kuvien, karttojen ja karttapalvelujen käyttöön maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä diagrammien laatimiseen.</p>	
<p>T8 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p>	<p>S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt liittyvät tiedon hankintaan ja havainnollistamiseen karttojen ja diagrammien avulla.</p>	
<p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan</p>	<p>S1-S6 Yhdistetään maantiedon kaikkien sisältöalueiden opiskeluun.</p>	
<p>T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi</p>	<p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja ympäristönmuutoksiin ja luonnon monimuotoisuuden kaventumiseen.</p>	<p>vesivarat, meret ja ilmastonmuutos</p>
<p>T13 ohjata oppilasta arvostamaan luonnon,</p>	<p>S5: Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan</p>	

ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin. S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen käyttö: Keskitytään ympäristönmuutoksiin ja luonnon monimuotoisuuden kaventumiseen.	
--	---	--

40.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumista maailmasta	S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys erilaisista kartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään myös Euroopan paikannimistön omaksumiseen.	
T3 Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää maapallon eri alueilla	S5: Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.	Metsien hyödyntäminen
T4 Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa ja niiden esiintymistä ja kestävä käyttöä. S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävä käyttöön ja käsitellään ympäristön tilaa.	Tarkastellaan metsätaloutta eri kasvillisuusvyöhykkeillä ja metsätalouden ekologisia, eettisiä ja taloudellisia ulottuvuuksia globaalissa maailmassa.
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt ja S5 ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Sisällöt valitaan niin, että esimerkkien avulla tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä tarkastellaan esimerkkien avulla miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan.	

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärtämistä	S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan niin, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee.	
T8 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Sisällöt valitaan niin, että oppilaat toteuttavat pienimuotoisen tutkimuksen ja havainnollistavat tutkimustuloksia geomedian avulla.	
T9 Aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa	S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä.	
T10 Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1 – S6 Yhdistetään maantiedon kaikkien sisältöjen opiskeluun	
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön. Perehdytään ympäristönmuutoksiin erityisesti ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.	metsät ja ilmastonmuutos
T13 ohjata oppilasta arvostamaan luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S5: Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin. S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja ympäristönmuutoksiin ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen.	

40.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöissä keskitytään Suomen hahmottamiseen sekä Suomen keskeisen paikannimistön omaksumiseen.	
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa	S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan Suomen ja oman kotiseudun luonnonmaantieteellisiä erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.	
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa	S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoiniin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoiniin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.	Metsätalous ja metsäteollisuus Kymenlaaksossa ja globaalissa maailmassa.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen. S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria	

	<p>sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastomuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.</p>	
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä</p>	<p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä tutkitaan alueellisia eroja eri aluetasoilla geomeediaa hyödyntäen.</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomeediaaitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p>	<p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä ja Suomen maisema-alueita.</p> <p>S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: tutustutaan ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa ja eri puolilla maailmaa.</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p>	<p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erikoispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä.</p>	
<p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä.</p>	<p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen.</p>	
<p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p>	<p>S1-S6</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen</p>	<p>S6 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä viihtyisyyden ja</p>	

ja vaikuttamisen taitoja.	<p>turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen.</p> <p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Perehdytään luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.</p>	
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	<p>S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.</p>	
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta.	<p>S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen.</p> <p>S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämiseen, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti nuorten näkökulmasta.</p>	

41. Fysiikka

41.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Fysiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä ja oppimisen taitoja. Opetus luo pohjan fysiikan käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle ja kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa:

Tavoitteena on, että oppilas

- omaksuu tiedon ja osaa jakaa ja tuottaa sitä.
- säilyttää uteliaisuutensa ja kiinnostuksensa kokeellisuuden ja havainnoinnin kautta.
- oppii tuntemaan vahvuutensa ja mahdolliset heikkoutensa.
- osaa työskennellä yksin, pareittain ja ryhmässä.
- omaksuu olennaiset fysiikan opiskelulle vaaditut taidot
- ottamaan vastuuta ympäristöstään

Fysiikan osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Fysiikan opetus kehittää oppilaan viestintä- vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Opetus ohjaa oppilasta kokeellisuuteen ja havainnointiin ja keskustelemaan niistä.

Tavoitteena on, että oppilas

- uskaltaa tarttua fysiikan haasteisiin.
- osaa tehdä yhteistyötä, luottaa toisiin ja arvostaa muiden osaamista.
- kokee onnistumisia ja elämyksiä.
- ymmärtää, että fysiikka on osa arkipäiväistä elämäämme.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Fysiikan opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Tavoitteena on, että oppilas

- oppii järkevästi käyttämään teknologiaa fysiikan opiskelussa.
- oppii arjen talouden hallintaa.
- tutustuu perusteellisesti ajan hallintaan.
- perehtyy terveyteen ja turvallisuuteen fysiikan näkökulmasta.

Monilukutaito L4

Monilukutaito on fysiikassa sekä sisältö että väline. Fysiikan opetuksen tavoite on kehittää oppilaan monilukutaitoa. Hyvä monilukutaito edistää fysiikan oppimista.

Tavoitteena on, että oppilas

- perehtyy monilukutaitoon.
- osaa monilukutaidon laajasta kentästä erityisesti fysiikan kannalta olennaiset numeeriset, symboliset ja kuvalliset osa-alueet.
- oppii tuottamaan, tulkitsemaan ja arvottamaan tekstiä ja olemaan kriittinen sitä kohtaan.
- säilyttää kiinnostuksen fysiikan ilmiöihin.
- pyrkii selkeään ilmaisuun.
- vastaa työskentelystään ja työnsä tuloksesta.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään fysiikan opetuksessa yhtenä välineenä kokeellisuuden lisäksi.

Tavoitteena on, että oppilas

- hyödyntää laajasti tieto- ja viestintäteknologian taitoja opiskelussa.
- hallitsee tiedon TVT:n keinoin.
- oppii hyödyntämään TVT:aa kansainvälisessä vuorovaikutuksessa.
- osaa vastuullisesti hyödyntää sosiaalista mediaa fysiikan opiskelussa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Tavoitteena on, että oppilas

- kykenee tekemään järkeviä ja vastuullisia teknogisia valintoja elämän eri osa-alueilla
- ymmärtää teknologian yhteyden jatko-opintoihin ja työelämään
- oivaltaa työn ja yritteliäisyyden merkityksen ja yrittäjyyden mahdollisuudet
- tutustuu elinkeinoelämän erityispiirteisiin hyödyntämällä lähialueiden yrityksiä
- oppii suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä.
- oppii yritteliään ja sisukkaan työskentelyn sekä työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Fysiikan opetus edistää oppilaan osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia ja opastaa kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Tavoitteena on, että oppilas

- osallistuu omien taitojensa mukaan aktiivisesti fysiikan sisältöjen opiskeluun.
- osallistuu fysiikan oppimisympäristöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
- oppii työskentelemään yhdessä neuvotellen, sovitellen ja ristiriitoja ratkaisten.
- näkee fysiikan osana menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta.

41.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä turvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Opetuksessa hyödynnetään virikkeellistä ja monipuolista oppimisympäristöä, jotka tuovat mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Myös oman oppimisympäristön kehittämiseksi annetaan mahdollisuus.

Työtavoissa korostuu kokeellisuus ja havainnointi, pari- ja ryhmätyöskentely ja itsenäinen tiedonhaku. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat lisäävät oppilaiden osallisuutta ja vuorovaikutusta.

41.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Opetuksen eriyttäminen voidaan toteuttaa valikoimalla yksilöllisesti oppilaiden tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan opiskelun laajuutta ja syvyyttä sekä työskentelyn etenemistä.

Opettaja ohjaa oppilaita suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan sekä työskentelemään pitkäjänteisesti. Onnistumisen kokemukset vahvistavat minäkuvan muodostumista.

41.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppilaan työskentelyä, tietoja, taitoja seurataan säännöllisesti. Seurataan, onko asetetut tavoitteet saavutettu. Ja tuetaan oppimisprosessia kannustavalla palautteella. Oppilas tekee itsearviointia ja käy keskustelua opettajan kanssa.

41.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin.</p>	<p><i>Kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:</i></p> <p>Tehdään yksinkertaisia mittausjärjestelyjä, joissa keskitytään koejärjestelyn suunnitteluun ja toteutukseen.</p> <p>Lisäksi harjoitellaan tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>Tutkimusten aiheet voivat olla miltä tahansa fysiikan osa-alueelta esim. mekaniikka ja lämpöoppi.</p> <p>Peruskäsiteiden omaksuminen</p>
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	<p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.</p>	

	S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Tutustutaan erilaisiin ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.	
Tutkimisen taidot		
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.	
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.	

41.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Merkitys, arvot ja asenteet		
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään	S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa. S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja	<i>Kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:</i> Mekaniikka Lämpöoppi Energian säilyminen ja muutostapahtumat Keskitytään tulosten arviointiin ja esittämiseen myös sähköisesti.

	<p>turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Käsitellään energiantuotantoa ja kestävää energiavarojen käyttöä.</p> <p>S5 Vuorovaikutus ja liike:</p> <p>Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p>	<p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>	<p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että pohditaan oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä</p>	

	valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.	
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p> <p>S5 Vuorovaikutus ja liike:</p> <p>Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti.</p>	
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p>	
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri</p>	

<p>ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>vaiheissa.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p>	
<p>Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen</p>		
<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p> <p>S5 Vuorovaikutus ja liike:</p> <p>Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.</p>	
<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan</p>	

	<p>tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tietojen ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin</p> <p>fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate.</p>	
<p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Tutkimuksissa painotetaan tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin ja sovelluksiin</p>	

<p>T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä</p>	<p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.</p> <p>S5 Vuorovaikutus ja liike:</p> <p>Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin.</p>	
---	---	--

41.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Merkitys, arvot ja asenteet</p>		
<p>T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin.</p> <p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.</p>	<p><i>Kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:</i></p> <p>Sähkö ja magnetismi</p> <p>Modernin fysiikan aiheita esim. säteily</p> <p>Tähtitiede</p> <p>Energian tuotantotavat</p> <p>Tutkimustulosten monipuolinen esittäminen</p>

	<p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta	<p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.</p>	
Tutkimisen taidot		
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tutkimuksiin. Tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tietojen ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.</p> <p>S6 Sähkö:</p> <p>Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä</p>	

	<p>riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Tutkimuksissa painotetaan tutkimusprosessin käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä.</p> <p>S6 Sähkö:</p> <p>Jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä tarkastellaan kvantitatiivisesti</p> <p>mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia.</p>	
<p>T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p> <p>S6 Sähkö:</p> <p>Sisältöjä valitaan sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinenvarautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien</p>	

	ilmiömaailmaan.	
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikkaan liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä.</p>	
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	<p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, maailmankaikkeuden</p>	

	rakenteet ja mittasuhteet.	
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja ,tuottaa tietoa	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus:</p> <p>Tutkimuksissa painotetaan tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet.</p>	
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	<p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	

	<p>S6 Sähkö:</p> <p>Sisältöjä valitaan kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen.</p>	
<p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>	<p>S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö.</p> <p>S3 Fysiikka yhteiskunnassa:</p> <p>Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista.</p> <p>S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana:</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p> <p>S6 Sähkö:</p> <p>Sisältöjä valitaan kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.</p>	

42. Kemia

42.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Kemian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä ja oppimisen taitoja. Opetus luo pohjan kemian käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle ja kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia ja ymmärtää syy-seuraussuhteet. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa

Tavoitteena on, että oppilas

- omaksuu tiedon ja osaa jakaa ja tuottaa sitä.
- säilyttää uteliaisuutensa ja kiinnostuksensa kokeellisuuden ja havainnoinnin kautta.
- oppii tuntemaan vahvuutensa ja mahdolliset heikkoutensa.
- osaa työskennellä yksin, pareittain ja ryhmässä.
- omaksuu olennaiset kemian opiskelulle vaaditut taidot
- ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa.

Kemian osaaminen tarkoittaa kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Kemian opetus kehittää oppilaan viestintä- vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Opetus ohjaa oppilasta kokeellisuuteen ja havainnointiin ja keskustelemaan niistä.

Tavoitteena on, että oppilas

- uskaltaa tarttua kemian haasteisiin esim. kokeellisuuteen
- osaa tehdä yhteistyötä, luottaa toisiin ja arvostaa muiden osaamista.
- kokee onnistumisia ja elämyksiä.
- ymmärtää, että kemia on osa arkipäiväistä elämäämme

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Kemian opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Tavoitteena on, että oppilas

- oppii järkevästi käyttämään teknologiaa kemian opiskelussa.
- oppii arjen talouden hallintaa.
- tutustuu perusteellisesti ajan hallintaan.
- perehtyy terveyteen ja turvallisuuteen kemian näkökulmasta.

Monilukutaito L4

Monilukutaito on kemia sekä sisältö että väline. Kemian opetuksen tavoite on kehittää oppilaan monilukutaitoa. Hyvä monilukutaito edistää kemian oppimista.

Tavoitteena on, että oppilas

- perehtyy monilukutaitoon.
- osaa monilukutaidon laajasta kentästä erityisesti kemian kannalta olennaiset numeeriset, symboliset ja kuvalliset osa-alueet.
- oppii tuottamaan, tulkitsemaan ja arvottamaan tekstiä ja olemaan kriittinen sitä kohtaan.
- säilyttää kiinnostuksen kemian ilmiöihin.
- pyrkii selkeään ilmaisuun.
- vastaa työskentelystään ja työnsä tuloksesta.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Tieto - ja viestintäteknikkaa käytetään kemia opetuksessa yhtenä välineenä kokeellisuuden lisäksi.

Tavoitteena on, että oppilas

- hyödyntää laajasti tieto- ja viestintäteknologian taitoja opiskelussa.
- hallitsee tiedon TVT:n keinoin.
- oppii hyödyntämään TVT:aa kansainvälisessä vuorovaikutuksessa.
- osaa vastuullisesti hyödyntää sosiaalista mediaa kemian opiskelussa.

Työelämäntaidot ja yrittäjyys L6

Tavoitteena on, että oppilas

- kykenee tekemään järkeviä ja vastuullisia teknogisia valintoja elämän eri osa-alueilla
- ymmärtää teknologian yhteyden jatko-opintoihin ja työelämään
- oivaltaa työn ja yritteliäisyyden merkityksen ja yrittäjyyden mahdollisuudet
- tutustuu elinkeinoelämän erityispiirteisiin hyödyntämällä lähialueiden yrityksiä
- oppii suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä.
- oppii yritteliään ja sisukkaan työskentelyn sekä työn loppuunsaattamisen merkityksen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Kemian opetus edistää oppilaan osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia ja opastaa kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Tavoitteena on, että oppilas

- osallistuu omien taitojensa mukaan aktiivisesti kemian sisältöjen opiskeluun.
- osallistuu kemian oppimisympäristöjen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
- oppii työskentelemään yhdessä neuvotellen, sovitellen ja ristiriitoja ratkaisten.
- näkee kemian osana menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta.

42.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä turvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Opetuksessa hyödynnetään virikkeellistä ja monipuolista oppimisympäristöä, jotka tuovat mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Myös oman oppimisympäristön kehittämiseksi annetaan mahdollisuus.

Työtavoissa korostuu kokeellisuus ja havainnointi, pari- ja ryhmätyöskentely ja itsenäinen tiedonhaku. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat lisäävät oppilaiden osallisuutta ja vuorovaikutusta.

42.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Opetuksen eriyttäminen voidaan toteuttaa valikoimalla yksilöllisesti oppilaiden tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan opiskelun laajuutta ja syvyyttä sekä työskentelyn etenemistä.

Opettaja ohjaa oppilaita suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan sekä työskentelemään pitkäjänteisesti. Onnistumisen kokemukset vahvistavat minäkuvan muodostumista.

42.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppilaan työskentelyä, tietoja, taitoja seurataan säännöllisesti. Seurataan, onko asetetut tavoitteet saavutettu. Ja tuetaan oppimisprosessia kannustavalla palautteella. Oppilas tekee itsearviointia ja käy keskustelua opettajan kanssa.

42.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	Koko yläkoulun tärkein ja läpi koko yläkoulun	
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan</p>	<p><i>Kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:</i></p> <p>Turvallisen työskentelyn periaatteet</p> <p>Tuotteiden elinkaari</p> <p>Aineiden kiertokulku</p> <p>Aineosien erottaminen</p> <p>Alkuaineet, puhtaat aineet, seokset</p> <p>Alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen</p> <p>Kemiallisen reaktion peruskäsitteiden ymmärtäminen</p> <p>koejärjestelyn suunnittelu, toteutus, tulosten arviointi ja esittäminen</p>

	<p>rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tietojen ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <p>Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.</p>	
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja</p>	

	<p>elinympäristössä</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista. Malleja käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <p>Tutustutaan aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.</p>	
Opetuksen tavoitteet		
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	

42.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Merkitys, arvot ja asenteet		
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin.</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	<p><i>Kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:</i></p> <p>Alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin ja jaksollisen järjestelmän avulla</p> <p>Kemiallinen reaktio, syvennetään aiemmin opittua kuten reaktioyhtälön tulkitseminen ja tasapainottaminen.</p> <p>Happamien ja emäksisten aineiden kemia</p> <p>Koejärjestelyn suunnittelu, toteutus, tulosten arviointi ja harjoitellaan tulosten esittämistä sähköisesti</p>
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne</p>	

	<p>tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <p>Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa.</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävästä käytön kannalta</p>	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.</p>	
<p>Tutkimisen taidot</p>		
<p>T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Erilaisissa tutkimuksissa</p>	

<p>koko tutkimusprosessia</p>	<p>painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Tutustutaan atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <p>Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen</p> <p>kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä.</p> <p>Harjoitellaan reaktioyhtälöiden tulkittamista.</p>	
<p>T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä</p> <p>tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusteneri vaiheissa.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että</p>	

	<p>niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Tutustutaan atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.</p>	
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Tutustutaan atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.</p>	
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	<p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.</p>	

	<p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet.</p> <p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Tutustutaan atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <p>Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.</p>	
Opetuksen tavoitteet		
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	<p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p>	

	<p>Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.</p>	
--	---	--

42.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Merkitys, arvot ja asenteet		
<p>T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.</p> <p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen</p>	<p><i>Kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:</i></p> <p>Hiilen kemia ja orgaaniset yhdisteet</p> <p>Ravintoaineet</p> <p>Metallit</p> <p>Sähkökemialliset ilmiöt</p> <p>Koejärjestelyn suunnittelu, toteutus, tulosten arviointi ja harjoitellaan tulosten esittämistä sähköisesti</p>
<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta</p>	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin</p>	

	<p>liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.</p>	
Tutkimisen taidot		
<p>T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten tulosten arviointia ja esittämistä.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.</p>	
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.</p>	<p>S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne</p> <p>Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.</p> <p>S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset</p> <p>Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.</p>	
Opetuksen tavoitteet		
<p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella</p>	<p>S1 Luonnontieteellinen tutkimus</p> <p>Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan</p>	

<p>tavalla</p>	<p>sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.</p>	
<p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä</p>	<p>S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä</p> <p>Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila.</p> <p>S3 Kemia yhteiskunnassa</p> <p>Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.</p> <p>S4 Kemia maailmankuvan rakentajana</p> <p>Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.</p>	

43. Terveystieto

43.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Tavoitteena on ohjata oppilaita terveyden laaja-alaisuuden ymmärtämiseen (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen terveys) sekä tukea heidän kasvuaan ja kehitystään. Rohkaistaan oppilaita ottamaan vastuuta omasta terveydestään ja hyvinvoinnista sekä ohjataan oppilaita pohtimaan ajatteluun sekä huomioimaan itsensä lisäksi myös lähiympäristön hyvinvointi.

Lisäksi ohjataan oppilaita näkemään oman elämänsä terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä mahdollisuudet vaikuttaa niihin. Tavoitteena on luoda läpi elämän kantavia tietoja ja taitoja terveydestä. Kannustetaan oppilaita vuorovaikutukselliseen kanssakäymiseen ympäristön kanssa.

Medianlukutaidon korostaminen, kuten terveystieteen aktiivinen seuraaminen oppitunneilla, tietolähteiden kriittinen arviointi ja omien mielipiteiden luominen omasta terveydestä ja turvallisuudesta.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä ohjata oppilaita pohtimaan ympäristön, yhteisön ja kulttuurin vaikutusta terveydelle. Lisäksi ohjataan oppilaita ymmärtämään ja arvioimaan omaa elämäpiiriään ja siihen kuuluvia terveystottumuksia ja niiden vaikutuksia. Pyrkimyksenä hyödyntää teoretieto käytäntöön esimerkiksi erilaisten käytännön tehtävien avulla (esim. päiväkirjat).

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Tavoitteena on oman terveyden laaja-alaisuuden ymmärtäminen sekä arkielämässä tarvittavien tietojen ja taitojen opettaminen (esim. sairaudet, ensiapu, tunnetaidot, liikennekasvatus). Tukea oppilaiden kasvua ja kehitystä huomioiden oppilaiden eri ikävaiheet. Vahvistaa edelleen ihmissuhdetaitoja ja korostaa vastuunottamista itsestään ja ympäristöstään.

Monilukutaito L4

Tavoitteena on antaa oppilaille valmiuksia tarkastella ja arvioida omaa terveyttään monipuolisesti ja tukea oppilaiden itsetuntemusta laaja-alaisesti (mm. arvot, asenteet, keho ja mieli). Kehittää oppilaiden medialukutaitoja monipuolisesti ja laaja-alaisesti.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Tavoitteena on tukea oppilaiden kehittymistä tiedon hankkijoina ja käyttäjinä sekä kehittää laaja-alaisesti medianlukutaitoa. Teknologian hyödyntäminen monipuolisesti opetuksessa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Tavoitteena on ohjata oppilaita pohtimaan yksilöllisyyttä terveyden näkökulmasta huomioiden myös ympäristö. Rohkaista oppilaita ottamaan vastuuta itsestään, omista valinnoistaan ja lähiyhteisöstä sekä ohjata oppilaita luomaan perusta omalle toiminta- ja työkyvyille. Lisäksi tavoitteena on tarjota mahdollisuus syventää terveyden ymmärtämistä laaja-alaisesti.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Tavoitteena on ohjata oppilaita hyviin terveystottumuksiin teorian ja käytännön kautta. Rohkaista oppilaita vastuulliseen toimintaan ja osallistuvuuteen sekä korostaa suvaitsevaisuutta.

43.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Monipuolisten työtapojen, ajankohtaisuuden ja arjen terveystietojen huomioiminen opetuksessa luovat perustaa kriittiselle ajattelulle ja oppimiselle. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät oppilaiden tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja. Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveystietojen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Terveystiedon opetusta voidaan myös toteuttaa yhdessä lähialueen sosiaali- ja terveystietojen, pelastuslaitoksen sekä nuorisotyön toimijoiden (esimerkiksi Motiimi, SPR, Ehyt ry, poliisi ja VPK) kanssa.

43.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Monet terveystietojen aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita

ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Yhteistyö muiden oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon kanssa tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden laaja-alaiseen tukeen oppimisessa ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

43.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveystietämiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

43.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Terveyden ymmärtäminen laaja-alaisesti (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) Ihmisen elämäntapaa Murrosiän muutokset ja kehittyvä seksuaalisuus
T2 Ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustilanteissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy	Tunteet; niiden tunnistaminen ja emootiot
5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Päivittäiset terveyttä edistävät valinnat: <ul style="list-style-type: none"> • arkirytmii • uni • ravitsemus • liikunta • ryhti • harrastukset • hygienia • mielen hyvinvointi • turvaverkko Tavallisimmat tartuntataudit ja sairaudet sekä niiden itsehoito
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyden ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Päihteet, mielihyvä, riippuvuus

43.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta	Terveyden ymmärtäminen laaja-alaisesti (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen) Päivittäiset arjen valinnat terveyden edistämässä

	ja kulttuuri	Seksuaalinen kehittyminen (seksuaalisuuden portaat)
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Ihmissuhteet ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen Tunteiden tunnistaminen ja ilmaisu
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy	Tunteiden säätely ja järkevä ongelmanratkaisu ristiriitatilanteissa (esim. minäviesti) Myönteinen minäkuva Päivittäiset arjen valinnat opiskelun tukena Seksuaalinen monimuotoisuus

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Tunteiden säätely ja järkevä ongelmanratkaisu ristiriitatilanteissa Seksuaalinen monimuotoisuus
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Terveyttä vaarantavat tekijät: kiusaaminen, seksuaalinen riskikäyttäytyminen, tapaturmat, päihteet Terveyttä tukevat voimavarat: Mielen hyvinvointi, seksuaaliterveys ja päivittäiset arjen valinnat
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Liikenneturvallisuus ja –käyttäytyminen, onnettomuudet, ensiapu Ehkäisy ja sukupuolitaudit
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat	Päivittäiset arkiset valinnat Mielenterveys myönteisenä voimavarana

niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	tekijät sekä sairauksien ehkäisy	
--	----------------------------------	--

43.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Itsetuntemus, minäkuva, identiteetti
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy	Päivittäiset arjen valinnat Päihteet, mielihyvä, riippuvuus, huumausaineet
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri:	Kansanterveyden edistäminen ja kansantaudit Ruoka-allergiat, erityisruokavaliot, syömishäiriöt, painonhallinta
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Ajankohtaiset ilmiöt ja tiedon luotettavuuden arviointi
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Sosiaalinen kestävä kehitys Terveys maailmassa Kulttuurin ja yhteisöjen merkitys terveydelle (mm. ruoka -ja alkoholikulttuuri) Elinympäristön terveysvaikutukset: terveyden edistäminen, sairauksien ehkäisy, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys	Terveyspalvelujen käyttö Mielen hyvinvoinnin ja

sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	päivittäisten valintojen merkitys työkykyyn, stressi, kriiseistä selviytyminen Ergonomia
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöiden edustamia terveystieteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Perheen ja yhteisöiden merkitys terveystieteiden muodostumisessa
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyden ja sairautteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuuta ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S1 Terveystietä tukeva kasvu ja kehitys S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri	Medianlukutaito Päihteiden yhteiskunnallinen vaikutus

44. Uskonto

44.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Uskonnon opetuksessa huomioidaan ajankohtaiset uutiset ja ilmiöt. Niiden käsittelyyn varataan aikaa ja hyödynnetään oppilaiden uteliaisuutta ja mielenkiinnonkohteita. Ilmiöille etsitään syitä, pohditaan seurauksia ja mahdollisia yhteyksiä kriittisellä otteella. Opetuksessa korostetaan eri näkökulmien merkitystä kokonaisuuden hahmottamisessa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Lähtökohtana on oman identiteetin rakentaminen ja oman taustan (uskonto/kulttuuri) arvostaminen ja ylläpitäminen. Erilaiset uskonnot ja kulttuurit ovat luonnollinen osa koulun arkea. Nämä huomioidaan opetuksessa ja niitä pyritään hyödyntämään tutustumalla esimerkiksi eri uskontojen tapoihin. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä uskonnollisten yhteisöiden kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Uskonnon opetuksessa korostetaan oman itsen kunnioittamista ja vastuuta omasta elämästä. Hyvinvointi alkaa ihmisestä itsestään ja laajenee siitä ympäristöön. Tunneilla harjoitellaan omien tunteiden ja voimavarojen tunnistamista sekä oman toiminnan vaikutusta ympäristöön. Opetuksessa vahvistetaan ihmissuhdetaitoja, kuten empatiakykyä, osana ihmiseksi kasvamista.

Monilukutaito L4

Opetuksessa kannustetaan ja innostetaan monipuoliseen tiedon etsimiseen sekä laajempien kokonaisuuksien hahmottamiseen. Erilaiset tulkinnat ja näkökulmat otetaan huomioon yhtä arvokkaina ja tärkeinä. Opetuksen osana hyödynnetään erilaisia materiaaleja, esimerkiksi median tuottamat sisällöt sekä niiden kriittinen tarkastelu on keskeinen osa uskonnonopetusta.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Uskonnonopetuksessa ollaan kiinnostuneita oppilaiden verkkokokemuksista ja käsitellään niiden herättämiä ajatuksia. Sosiaalisen median rooli tunnustetaan ja oppilaita ohjataan toimimaan somessa ja verkossa vastuullisesti ja toiset huomioon ottaen. Opetuksessa hyödynnetään tietoteknisiä sovelluksia luontevana osana oppimista. Kriittinen tiedonhaku on tärkeä osa uskonnon opiskelua.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Uskonnon opetuksessa tuetaan oppilasta löytämään omat vahvuutensa, kehittämään ja hyödyntämään niitä. Oppilaita kannustetaan tavoitteelliseen työskentelyyn ja työn arvostamiseen sekä vastoinkäymisten kohtaamiseen. Tunneilla panostetaan yhteistyötaitojen kartuttamiseen ja harjoitteluun sekä ymmärretään verkostoitumisen merkitys.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Uskonnon opetuksessa annetaan oppilaille mahdollisuuksia vaikuttaa opetukseen. Pyrkimyksenä on antaa oppilaille rohkeutta ja valmiutta omien mielipiteiden esittämiseen ja perustelemiseen. Tunneilla nostetaan esiin oppilaille tärkeitä asioita ja pohditaan niitä eri

näkökulmista. Oppilasta ohjataan arvostamaan ja ottamaan vastuuta itsestä, muista ja ympäröivästä maailmasta.

44.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Oppimisessa pyritään kiireettömyyteen sekä avarakatseisuuteen. Huomioidaan koulussa edustetut uskonnot ja katsomukset luonnollisena osana koulun arkea. Oppilaiden omat kokemukset, ajatukset ja mielenkiinnon kohteet ovat tärkeässä roolissa. Oppilaita rohkaistaan ympäröivän maailman havainnointiin ja tulkintaan sekä vuorovaikutukseen.

Työskentelyssä hyödynnetään kerronnallisuutta, kokemuksellisuutta ja toiminnallisuutta esimerkiksi draaman ja kuvallisen ilmaisun keinoin. Toiminnallisuus ja vuorovaikutteisuus huomioidaan myös tietoteknisiä sovelluksia valittaessa. Opetuksessa hyödynnetään vierailuja ja vierailijoita mahdollisuuksien mukaan.

Islamin uskonnon lisäykset:

Oppilaita pyritään aktivoimaan taiteen (piirtämisen, maalaamisen, värittämisen) ja toiminnallisuuden (erilaiset pelit: hirsipuu uskonnon termeillä/henkilöillä ja erilaiset aktiviteetit). Oppilaiden oman aktiivisuuden lisääminen on tärkeää oppimistulosten parantamiseksi. Aktiviteeteissa pääsee myös eniten syntymään luonnollista keskustelua (vuorovaikutusta) ja pohdintaa.

44.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset taustat sekä kielitaito. Oppilaita kannustetaan yhdessä tekemiseen ja oma-aloitteisuuteen.

Islamin uskonnon lisäykset:

Oppilaiden kielitaito ja sen kehitysaste huomioidaan. Itsenäiseen opiskeluun kannustetaan. Opetus pyrkii asioiden ymmärtämiseen. Islamin opetus pyrkii kannustavaan ja rohkaisevaan lähestymistapaan. Asioista pyritään herättämään keskustelua ja vapaata ilmapiiriä. Oppilasta pyritään kannustamaan aina itsenäiseen opiskeluun ja uskontoon tutustumiseen myös vapaa-ajalla. Tietous uskonnosta lisää parhaiten uskonnon ymmärtämistä. Tällöin oppilas oppii parhaiten myös uskonnon tulkinnanvaraisuuden ja oppii muodostamaan omat tulkintansa. Arviointi ottaa huomioon sekä suullisen että kirjallisen osaamisen ja aktiivisen osallistumisen. Kiinnostuskin otetaan huomioon.

Tärkeintä on huomata, että uskonnossa ei ole pakkoa, vaan uskonto tarjoaa vapautta, apua, suojaa ja tukea.

44.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Oppimisen edistymisestä annetaan palautetta säännöllisesti ja se on luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa huomioidaan, että osaamista voi ilmaista monin tavoin ja keskeistä on kokonaisuuksien hahmottaminen yksityiskohtien sijaan.

Islamin uskonnon lisäykset:

44.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</p>
<p>T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta</p> <p>(painotus omissa valinnoissa)</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.</p>

44.5.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana. Painotus on Vanhassa Testamentissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.	S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksinen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan testamentin kirjallisuuteen ortodoksinen opetuksen näkökulmasta.
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (Painotus omissa valinnoissa)	S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Opetuksessa tarkastellaan kymmentä käskyä. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tärkeitä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen.	S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Perehdytään juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksinen kristillisyyden kanssa. S3 Hyvä elämä: Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Perehdytään kymmeneen käskyyn.

44.5.2. Islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T5 Oppilas ymmärtää, että muslimeja on ympäri maailmaa	S1 Islam toiseksi suurimpana maailmanuskontona (missä kaikkialla oppilaiden mielestä on muslimeja, tutkitaan tilannetta yhdessä), islamilainen yhteisö (umma), sisaruus, islamilaiset hyveet	

T1 Uskonnon tapoihin, rituaaleihin ja pyhiin paikkoihin tutustuminen	S1 Pyhät paikat (Mekka) ja rakennukset (moskeija) sekä tavat ja rituaalit (esim. moskeijassa: kengät pois, esipesu)	S2 Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan koulun lähellä vaikuttaviin uskonnollisiin paikkoihin (Lahden moskeija)
T10 Elämän ja luonnon kunnioittamisen oppiminen	S3 Erilaisuuden hyväksyminen, luonnon vaaliminen (luojan luomistyö)	
T3 Auttaa oppilasta ymmärtämään uskontonsa vertauskuvia	S1 Uskonnon kertomukset (profeettojen tarinat) ja symbolit (kuunsirppi ja tähti)	
T3 Allahin ominaisuuksiin tutustuminen	S1 Allahin nimet (anteeksiantavainen, armollinen ym.), Jumalan ykseys (ei muita jumalia)	
T9 Oman käyttäytymisen merkityksen ymmärtäminen	S1 Velvollisuus ja vastuu omasta käytöksestä, hyveet (avuliaisuus, ystävällisyys)	
T1 Profeetta Muhammedin elämään tutustuminen	S1 Allah puhui Muhammedille, valitsi hänet kertomaan Islamista ja oikeista teoista, Muhammedin ja muiden profeettojen ihmeet	

44.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva</p>

	Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.
T8 Ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa. S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.
T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin.

	<p>Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.</p>
--	---

44.6.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T1 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Painotus on Uudessa Testamentissa. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta ja otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Jeesuksen elämänvaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa.</p>
T3 Auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Jeesuksen elämänvaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa.</p>
T8 Ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja</p>

<p>eettisiin periaatteisiin</p> <p>T11 Luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään</p>	<p>S2 Uskontojen maailma</p> <p>Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä ja rakkauden kaksoiskäskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa.</p>	<p>juhlassa. Perehdytään Jeesuksen elämänvaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Tutustutaan Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Tutkitaan koulun lähialueen uskonnollisia yhteisöjä. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä uuden testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Pohditaan omia keskeisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen.</p>
<p>T9 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta</p>	<p>S2 Uskontojen maailma</p> <p>Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Tärkeinä sisältöinä ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, ihmisoikeusetiikka sekä ihmisarvo.</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Perehdytään juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Perehdytään kymmeneen käskyyn. Syvennetään käsitystä YK:n lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.</p>

44.6.2. Islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 Tutustua pyhien kirjojen sisältöön	S1 Koraanin suuria merkityksineen	
T1 Tutustua merkkihenkilöihin ja heidän opetuksiin	S1 Profeettojen kertomukset	
T1 Oppia miten ja miksi rukoillaan	S1 Rukouksen eri vaiheet (sis. rukouspesu) ja dua'at	
T1 Muslimien tapojen oppiminen	S1 Muslimin vastuu ja velvollisuus Allahia kohtaan, anteeksianto, moskeija ja rukoussuunta	S2 Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan koulun lähellä vaikuttaviin uskonnollisiin paikkoihin (Lahden moskeija)
T3 Auttaa oppilasta ymmärtämään uskontonsa vertauskuvia	S1 Uskonnon kertomukset ja symbolit	

44.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin

	<p>uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.</p>
<p>T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.</p>

44.7.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T2 Ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	<p>S1 Suhde omaan uskuntoon: Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet ja pyhät mysteerit. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa.</p>
<p>T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä</p> <p>T7 Kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa</p>	<p>S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa syvennetään tietoja elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet ja pyhät mysteerit. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä.</p>
T5 Opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	<p>S1 Suhde omaan uskuntoon: Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet ja pyhät mysteerit. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma:</p>

	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialoggiin.</p>	<p>Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä.</p>
--	---	---

44.7.2. Islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T7 Islamin näkeminen maailmanuskontona	S1 Islam toiseksi suurimpana maailmanuskontona, keskimäärin joka neljäs henkilö muslimi, kuinka tämä näkyy maailmassa (media/kirjallisuus)	
T5 Islamin tilanteen kartoittaminen Suomessa	S1 Selvitetään Suomen muslimien määrää ja sijaintia, missä oppilaat tietävät/luulevat muslimeja olevan	
T2 Oppilas oppii erottamaan naisen aseman kulttuurisen ja uskonnollisen eron	S1 Naisen ja miehen yhdenvertaisuus Islamissa, naisten kunnioitus	
T1 Islamilaisen kulttuurin ymmärtäminen	S1 Islamin vaikutus taiteeseen, tieteeseen, kalligrafiaan ja arkkitehtuuriin	
T9 Islamin monimuotoisuuden sisäistäminen	S2 Islamin sisäinen monimuotoisuus; kaikki muslimit eivät noudata samoja tapoja ja perinteitä, Islamin eri suuntauksat (shia ja sunna)	
T1 Uskon perusteiden ymmärtäminen	S1 Ykseys, shirk (polyteismin harjoittaminen) synty, Islam monoteistisena (yhteen Jumalaan) uskovana uskontona, usko ennalta määrättyyn, enkeleihin, tuomiopäivään, profeettoihin ja kirjoihin	

T1 Uskonnollisten velvollisuuksien ja niihin liittyvien poikkeuksien oppiminen	S1 Uskontunnustus, rukoileminen, almuvero, paasto ja pyhiinvaellus. Sairaana, raskaana ym. ei tarvitse velvollisuuksia suorittaa.	
T3 Kamppailun (Jihad) sisäistäminen	S1 Aseellinen sodankäynti vihoviimeinen puolustuskeino, Islamissa (Koraanissa) ei oikeutusta tälle.	
T2 Kuolemanjälkeisen elämän merkityksen ymmärtäminen Islamissa	S1 Kuolemanjälkeiset elämän vaiheet, mitä kuoleman jälkeinen elämä tarkoittaa	
T2 Islamin ja muiden uskontojen välisen yhteyden huomaaminen	S2 Islamissa samat juuret kristinuskon ja juutalaisuuden kanssa, muiden uskontojen kunnioittaminen, suvaitsevaisuus	
T1 Avioliiton ja lasten uskonnollinen kannan havaitseminen	S3 Avioliitto osoitus Jumalan luomistyöstä, Muhammed esimerkkinä kärsivällisenä, auttavaisena ja ymmärtäväisenä puolisona, Muhammed opetti kohtelevaan lapsia hyvin ja hellästi, väkivallattomuus	

44.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T6 Ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinuskon, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen.</p>

	<p>Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.</p>
<p>T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.</p>
<p>T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään</p>	<p>S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin</p>

	eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta (suhteessa omaan elämään ja lähiympäristöön)	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.</p>

44.8.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T6 Ohjata oppilasta tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä sisältöjä</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Tutustutaan uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen. Tutkitaan uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä</p>

	ovat ihmisoikeusetiikka sekä ihmisarvo.	ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin.
T4 Ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonnon lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa.</p> <p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Tutustutaan uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen. Tutkitaan uskonnottomuutta elämänkatsomuksen muotona.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin</p>
T12 Auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	<p>S3 Hyvä elämä: Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.</p>	<p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin</p>
T10 Ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta (suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan)	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus,</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat ja niiden arvostaminen omassa kulttuurissa. Tutustutaan uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen. Tutkitaan uskonnottomuutta elämänkatsomuksen muotona.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin</p>

	tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.	
--	---	--

44.8.2. Islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T8 Etiikan ja moraalin sisäistäminen Islamissa, oppilas ymmärtää miksi on kieltoja	S1 Islamilainen laki, käytöstavat, käsitys oikeasta ja väärästä, päämääränä elämän suojeleminen ja hyvä elämä	
T8 Oman käytöksen merkityksen huomaaminen Islamissa	S1 Hyvät käytöstavat, suvaitsevaisuus, vastuu omista teoista ja tekojen seuraukset, vanhempien ihmisten kunnioitus. Pahan puhumisen, valehtelun ja kiroilun välttäminen.	
T10 Eläinten kohtelun ymmärtäminen Islamissa	S3 Ihmisen tehtävä suojella ja arvostaa kaikkea elävää ja eläviä olentoja, ravintoohjeistukset Koraanissa, eläinten kunnioittaminen (halal-teurastus)	
T1 Profeettojen merkityksen löytäminen Islamissa	S1 Syvennyttään profeettojen tehtäviin ja pohditaan, miksi profeettoja on Islamissa. Mietitään, mitä eri profeetat opettavat meille.	
T1 Rukoilemisen tarkoituksen ja siihen liittyvien eri vaiheiden oppiminen	S1 Rukous kiittolisuuden osoituksena ja kiittolisuuden lisääjänä (myönteinen vaikutus tyytyväisyyteen), rukouspesun suoritus, kuivapesu vaihtoehtona tietyissä tilanteissa, aikomuksen merkitys ennen rukouspesun suorittamista, rukous	
T1 Koraaniin syventyminen	S1 Oikea tapa käsitellä ja lukea Koraania, Koraanin eri suurat, Koraanin rakenne	

44.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Oppimisessa pyritään kiireettömyyteen sekä avarakatseisuuteen. Uskontojen ja katsomusten moninaisuutta käsitellään kunnioittavasti ja arvostavasti. Oppilaiden omat kokemukset, ajatukset ja mielenkiinnon kohteet ovat tärkeässä roolissa. Oppilaita rohkaistaan ympäröivän maailman havainnointiin ja tulkintaan sekä vuorovaikutukseen. Työskentelyssä hyödynnetään kokemuksellisuutta ja toiminnallisuutta esimerkiksi draaman ja kuvallisen ilmaisun keinoin. Toiminnallisuus ja vuorovaikutteisuus huomioidaan myös tietoteknisiä sovelluksia valittaessa.

Islamin uskonnon lisäykset:

Tavoitteena on muodostaa monipuolinen kuva omasta uskonnosta ja kunnioittaa muita uskontoja sekä katsomuksia. Asioista pyritään keskustelemaan ja oppilaille pyritään antamaan tilaisuus omien ajatusten ja kokemusten ilmaisemiseen. Ennestään opittua pyritään syventämään vahvistamalla eri termien ja käsitteiden ymmärrystä. Oppilaan omaa aktiivisuutta ja vuorovaikutusta pyritään edistämään.

44.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Uskonnon opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset taustat sekä kielitaito. Opetuksessa pyritään vahvistamaan oppilaan itseluottamusta ja opiskelutaitoja sekä rakentamaan ehjää minäkuvaa.

Islamin uskonnon lisäykset:

Opetuksen toteutuksessa pyritään ottamaan huomioon oppilaiden kielitaito. Pyritään vahvistamaan oppilaiden osallisuutta sekä oma-aloitteisuutta. Myös vuorovaikutus- ja opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan.

44.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppimisen edistymisestä annetaan palautetta säännöllisesti ja se on luonteeltaan kannustavaa. Arvioinnissa huomioidaan koko opiskeluprosessi.

Islamin uskonnon lisäykset:

Arviointi pyritään pitämään mahdollisimman monipuolisena. Arviointi sisältää täten kirjallisten tuotosten lisäksi keskusteluun osallistumisen ja työskentelyn arvioinnin.

44.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.</p>
<p>T3 Ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.</p>
<p>T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten</p>

	holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.
T7 Auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisia merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.</p>

44.12.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen. Syvennetään uskontojen ja katsomusten välisen dialogin</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämänkatsomuksena. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa.</p>

	ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.	
T3 Ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäntarkasteluksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen. Syvennetään uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.	S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämäntarkasteluksena. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa.
T5 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S3 Hyvä elämä: Perehdytään kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen. Pohditaan omien valintojen vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.	S1 Suhde omaan uskuntoon: Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua.
T7 Auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S3 Hyvä elämä: Perehdytään kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen. Pohditaan omien valintojen vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.	S1 Suhde omaan uskuntoon: Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon

		<p>ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa</p> <p>S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua.</p>
--	--	--

44.12.2. Islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 Uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutuksen ymmärtäminen	S1 Uskonnon ja kulttuurin ero (mitä asioita uskonto sanoo, ja mitkä asiat johtuvat kulttuurista)	
T1 Merkittävimpien suurien osaaminen	S1 Ayat al-Kursi	
T1 Muslimin velvollisuuksien kertaaminen	S1 Toivoa hyvää muille, usko Jumalaan, profeettoihin ja enkeleihin, rukous, paasto, almujen anto, pyhiinvaellus, uskontunnustus	
T1 Islamin maailmanlaajuuden merkityksen huomaaminen	S1 Islamin näkyvyys maailmassa, islamiin liittyvät mielikuvat (median maalaamat kuvat), uskonto vs. politiikka/kulttuuri	

44.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla

	<p>maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.</p>
<p>T2 Ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.</p>
<p>T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa</p>	<p>S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.</p>

44.13.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S2 Uskontojen maailma: Kristinuskoa tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kristinuskon näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumeenisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.	S2 Uskontojen maailma: Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Perehdytään ortodoksiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta. Uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa.
T2 Ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinuskon eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin.	S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksinen kirkon näkökulmasta. Perehdytään kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Perehdytään ortodoksinen kirkon toimintaan Suomessa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.
T4 Ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja	S2 Uskontojen maailma: Kristinuskoa tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kristinuskon näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään	S2 Uskontojen maailma: Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Perehdytään ortodoksiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja

populaarikulttuurissa	<p>ekumeenisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Perehdytään eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin. Pohditaan omien valintojen vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.</p>	<p>yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta. Uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Pohditaan yhteiskunnan jäsenyyteen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua.</p>
-----------------------	---	---

44.13.2. Islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T9 Itsenäisen ajattelun kehittäminen	S2 Islam rohkaisee käyttämään omaa järkeä (ei papistoa)	
T1 Uskonnon juuriin syventyminen	S1 Uskonnon perusta, uskonnon synty, lähteet, oppi, opetukset, symbolit, levinneisyys, vaikutus	
T1 Uskonnon symbolien havaitseminen (taiteessa, mediassa)	S1 Kuunsirppi ja tähti, naisilla huivi (hijab), moskeija, rukousmatto, rukousnauha (tasbih)	
T4 Kannustaa syventämään tietojään uskonnostaan vapaa-ajalla	S1 Koraanin suurien ulkoa opettelu, Koraanin lukeminen, rukoileminen, dua'aiden tekeminen (esim. rukousnauhan avulla)	

44.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntiin ja

	<p>kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.</p>
<p>T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin</p>	<p>S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.</p>
<p>T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.</p>
<p>T9 Innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan</p>	<p>S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja</p>

	vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.
T10 Rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	

44.14.1. Evankelisluterilainen ja ortodoksiuskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	
	Evankelisluterilainen uskonto	Ortodoksinen uskonto
T1 Ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä-monimuotoisuus	S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonottomuuteen elämäkatsomuksena. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontokritiikki sekä katsomusten näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.	S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä. Uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa.
T6 Ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon eettiseen opetukseen sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeuseetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämäkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.	S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksinen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämä tukena. Pohditaan ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana

		yhteiskuntakeskustelua.
T8 Rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Perehdytään syvemmin kristinuskon kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon eettiseen opetukseen sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.</p>	<p>S1 Suhde omaan uskontoon: Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteerit. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa</p> <p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämä tukena. Pohditaan ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa.</p> <p>Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua.</p>
T9 Innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	<p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon eettiseen opetukseen sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä</p>	<p>S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämä tukena. Pohditaan ympäristöön ja</p>

	kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.	luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua.
T10 Rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla		

44.14.2. Islamin uskonto

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T6 Eettisen ajattelun syventyminen, ihmisoikeuksien muistaminen, eettisten periaatteiden pohtiminen	S3 Elämäntapakysymykset (luokassa voidaan keskustella Islamin opettamista elämäntavoista), mitkä kaikki Islamin opetuksista ovat eettisiä (suurin osa: almujen anto, oikeamielisyys, ystävällisyys, pahan teosta pidättäytyminen (valehtelu ym.))	
T7 Uskonnon maailmanlaajuuden merkityksen huomaamisen ihmisen valintojen ohjaajana	S3 Uskonnon vaikutus kulttuuriin eri puolilla maailmaa (miten tämä näkyy nykymaailmassa), uskonnon juuret (lähteet ja oppi, syntypaikka, vaikutteet)	
T8 Ihmisyyteen kuuluvien kysymysten, eettisten kysymysten ja omien arvojen kohtaaminen	S1 Avuliaisuus, ystävällisyys, rehellisyys, asiallinen kielenkäyttö, rauhoittuminen (rukoilu), hyvän tekeminen (almut)	

T4 Tutkia omien valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja elämäntapaan (uskonnon vaikutus omassa elämässä, miten uskonto näkyy muslimin arjessa)	S3 5 rukousta päivässä (kiitollisuuden lisääntyminen), almujen anto (hyvän mielen saaminen), muut hyveet (anteeksianto, auttavaisuus, ystävällisyys, rehellisyys)	
T7 Rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja hyväksymään erilaisuutta ja erilaisia elämäntapoja	S2 Painotetaan, että muitakin uskontoja tulee kunnioittaa, eri uskonto ei ole este esim. ystävyydelle (ketään ei saa syrjiä uskonsa vuoksi)	

45. Elämänkatsomustieto

45.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1

Suvaitsevaisuus on keskeinen arvo. Oppilas tutustuu erilaisiin katsomuksiin, keskustelelee niistä ja rakentaa ja pohtii omia mielipiteitään. Keskeistä on omamielenkiinto ja tutkiva oppiminen. Opetuksessa huomioidaan media, uutiset ja ajan ilmiöt. Asioiden käsittelyssä hyödynnetään oppilaiden uteliaisuutta ja mielenkiinnon kohteita. Ajan ilmiöille etsitään syitä ja pohditaan seurauksia.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Opetuksessa huomioidaan, että erilaiset uskonnot ja kulttuurit ovat osana myös koulun arkea. Tutustutaan erilaisiin uskontojen tapoihin. Ohjataan arvostamaan omaa taustaansa ja kulttuuri-identiteettiä. Pohditaan, miten ihmiset ilmentävät uskontoa arjessa ja juhlassa ja mitä yhteisiä piirteitä erilaisissa katsomuksissa on. Oppilasta ohjataan pohtimaan kulttuurista moninaisuutta myönteisenä voimavarana ja samalla tunnistamaan asioita, joita ei voi ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kannustetaan oppilasta kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä ja soveltamaan hyviä tapoja ja huomaavaisuutta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Painotetaan oman itsensä kunnioittamista. Tuetaan oman katsomuksen kehittymistä. Oppilas tunnistaa asioita, jotka vaikuttavat siihen, miten hän ajattelee maailmasta ja sen arvoista. Pohditaan, miten hyvinvointi alkaa ihmisestä itsestään ja vaikuttaa lähiympäristössä. Omien tunteiden tunnistaminen auttaa ymmärtämään ja pohtimaan,

mihin uskoo, mitä tietää, mitä pitää arvokkaana ja miksi ajattelee näin. Opetuksessa vahvistetaan keskustelutaitoja, argumentointia ja vuorovaikutusta toisten kanssa eettiseltä pohjalta. Harjoitellaan omien voimavarojen tunnistamista, ihmissuhdetaitoja ja empatiaa.

Monilukutaito L4

Opetuksessa kannustetaan monipuolisen tiedon etsimiseen ja tuetaan hahmottamaan kokonaisuuksia. Erilaiset tavat, tulkinnat ja näkökulmat huomioidaan yhtä arvokkaina ja tärkeinä. Oppilas oppii kriittistä ja kokonaisvaltaista medialukutaitoa (verkko, painettu teksti) sekä harjoittelee erilaista kuvan tulkintaa ja symboliikan merkitystä. Harjoitellaan toimimaan vastuullisesti ja toiset huomioiden sosiaalisessa mediassa, jossa toimitaan etiikan normien ja periaatteiden mukaisesti. Opetuksessa kannustetaan monipuolisen tiedon etsimiseen ja tuetaan kokonaisuusien hahmottamista. Median sisältöjä tarkastellaan kriittisesti ja pyritään ymmärtämään myös, miten mediaa hyödynnetään. Tuetaan oppilaan kiinnostusta sisältöjä valittaessa ja pohtimaan omia vaikutusmahdollisuuksiaan mediassa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Pohditaan sosiaalisen median roolia ihmisen elämässä. Ohjataan oppilaita toimimaan verkossa vastuullisesti ja huomioimaan muut sosiaalisen median käyttäjät. Pohditaan, miten media vaikuttaa nuorten elämään. Tietoteknisiä sovelluksia hyödynnetään osana opetusta ja hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja globaalissa maailmassa. Hyödynnetään oppilaiden verkkokokemusta ja osaamista omien ajatusten ja ideoiden näkyväksi tekemisessä ja opiskelumotivaatiota lisäävänä tekijänä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Oppilasta kannustetaan tavoitteelliseen työskentelyyn ja omien koulutehtävien vastuulliseen hoitamiseen. Oppilasta kannustetaan kehittämään omia vahvuuksiaan oppilaana ja samalla hyödyntämään niitä. Luodaan myönteistä asennetta työhön ja pohditaan oman toiminnan vaikutusta oman elämän hallinnasta. Kannustetaan oppilasta tavoitteelliseen työskentelyyn ja työn arvostamiseen. Pohditaan vastoinkäymisten kohtaamista ja omia valintoja. Pohditaan erilaisten vaihtoehtojen tarjoamia vaihtoehtoja luovasti ja kannustetaan aloitteellisuuteen. Pohditaan yhteistyötaitojen merkitystä ja harjoitellaan niitä. Pohditaan verkostoitumisen merkitystä ja sen tuomia etuja.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Oppilaalle annetaan mahdollisuus vaikuttaa oppisisältöihin, työtapoihin ja oppimisympäristöön. Oppilaita rohkaistaan omien mielipiteiden esittämiseen sekä niiden perustelemiseen suullisesti ja kirjallisesti. Oppilasta ohjataan ottamaan huomioon muiden mielipiteet ja pohditaan oppilaille tärkeitä asioita ja niiden merkityksiä eri näkökulmista. Ohjataan oppilasta arvostamaan ja ottamaan vastuuta itsestään, muista ja ympäröivästä maailmasta sekä toimimaan aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Oppitunneilla pohditaan omia vaikutusmahdollisuuksia, valintoja ja päätöksen tekoa. Pohditaan erilaisten tilanteiden selvittämistä neuvottelemalla ja sovittelemalla. Oppilasta ohjataan tarkastelemaan media vaikutusta ja merkitystä kriittisesti.

45.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Elämänkatsomustiedon tunneilla on tärkeää luoda turvallinen oppimisympäristö, jossa oppilas työskentelee avoimessa ja vuorovaikutteisessa ilmapiirissä. Oppimisympäristöjen ja sisältöjen suunnitteluun otetaan oppilaat mukaan. Opiskelua ja oppimista ajatellaan kokonaisvaltaisesti oppilaan näkökulmasta. Oppilaalle annetaan mahdollisuus keskusteluun ja mielipiteiden ilmaisuun. Heille annetaan myös mahdollisuus kokemiseen, ihmettelyyn ja luovuuteen.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden ikä sekä hänen aikaisemmat kokemuksensa. Työtapoja ovat esim. monipuoliset tekstit ja niistä keskustelut, sadut ja tarinat, kuvamateriaalin ja median käyttö, draama, parityöt, ryhmätyöt ja muut yhteisölliset työtavat sekä leikki, pelit ja musiikki.

Koska elämänkatsomustiedon oppitunnit opetetaan usein yhdysluokassa, oppilaat oppivat myös toisiltaan.

45.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Elämänkatsomustiedon tunneilla otetaan huomioon erilaiset oppijat. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen. Ohjauksen lähtökohtana on positiivisuus ja oppilaan vahvuudet.

Yhteistyötä tehdään tarvittaessa erityisopetuksen ja kotien kanssa.

45.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Oppilaan arviointi on monimuotoista. Oppilasta arvioitaessa huomioidaan hänen ilmaisu- ja perustelutaitonsa sekä taidot soveltaa opittua asiaa (tiedon soveltaminen, tulkitseminen, lähteiden käyttö).

45.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3 .luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista.	Toisen ihmisen kohtaaminen koulun arjessa, toisen asemaan asettuminen
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.	Erilaiset perheet Erilaiset arvot perheissä Suvaitsevaisuus Erilaisten kulttuurien tavat Kuka minä olen?
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	Ihmisen ja luonnon suhde (luontoaiheet sadut) Vastuu elinympäristöstä
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen	Huolenpito omasta ympäristöstä (luokka, koulu, koti, lähiluonto) YK:n kestävä kehityksen tavoitteet Lapsen omat luontokokemukset Erilaisia elinympäristöjä
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä	Ihmisen yhteiselämän perusteiden tutkiminen, oikeuden ja velvollisuuden merkitys oppilaan arkipäivän tilanteissa

	elämässä. S3 Yhteiselämän perusteita: Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	Oikea ja väärä, tieto ja luulo, tunne ja järki Mielipide ja sen muuttaminen suhteessa oikeaan ja väärään
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana..	YK:n lasten oikeuksien materiaaliin tutustuminen Rikkaus ja köyhyys maailmassa

45.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.	Säännöt ja sopimukset Kultainen sääntö Oman koulun säännöt Oppilaan vastuu ja velvollisuudet Tasa-arvon käsite Rauhan käsite
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.	Filosofia ja ajattelu
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.	Hyvän elämän edellytykset

<p>T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia</p>	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista.</p>	<p>Omien tekojen seurausten vaikutukset</p> <p>Lasten oikeuksien toteutuminen</p> <p>Yhdenvertaisuuden toteutuminen lasten arkikokemuksissa</p>
<p>T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään</p>	<p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.</p>	<p>Luontokäsitykset satujen avulla</p> <p>Omien valintojen vaikutuksen luonnon tulevaisuuteen</p> <p>Eläintenoikeudet</p> <p>Lasten omat lemmikkikokemukset</p> <p>Jokamiehen oikeudet</p>

45.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.</p>	<p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.</p> <p>S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään</p>	<p>Maailman ja Suomen perintäkohteet (Verla)</p> <p>Mikä on samaa, mikä on erilaista?</p> <p>Erilaisten kulttuurien tavat selittää maailmaa, symbolit ja niiden merkitykset</p> <p>Vuoden kierron juhlat eri kulttuureissa</p>

	tulevaisuuteen.	
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S3 Yhteiselämän perusteita: Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	Oman mielipiteen perusteleminen
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä.	Tasa-arvon ja demokratian käsitteet Sukupuoliroolit Suvaitsevaisuus ja syrjintä
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S3 Yhteiselämän perusteita: Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	Eettinen keskustelu
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäntutkimuksen vapauden näkökulmista. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin. S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä.	Erilaiset kulttuurit ja katsomukset sekä niiden piirteet Tavat ja riitit
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä.	Ekologisuus Kierrätys Omat valinnat Uhanalaiset eläimet

45.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden	S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten	Lineaarinen ja syklinen aikakäsitys

katsomuksellisia kannanottoja	<p>näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.</p> <p>S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.</p>	<p>Tietokäsitykset ja niiden vaikutukset ihmisen elämään</p> <p>Media ja ilmiöt, yhteinen vastu</p> <p>Uskomuksista tietoon: vanhoja uskomuksia, suomalaiset sadut</p>
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.</p>	<p>Eettinen analyysi: syyt ja seuraukset ja niiden merkitykset eri tilanteissa</p> <p>Etiikan käsitteet</p> <p>Ihmisoikeusetiikka</p> <p>YK:n yleismaailmalliset ihmisoikeudet ja niiden toteutuminen Suomessa ja muualla</p>
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	<p>S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin.</p>	<p>Suvaitsevaisuus</p> <p>Syrjintä</p> <p>Omien ja muiden tekojen etiikka</p> <p>Oikeudenmukaisuus ja seuraukset</p>

	Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.	
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.	Vastuuttamisen ja vastuullisuuden keinot Tulevaisuuden maailma Kauneus luonnossa

45.9. Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet vuosiluokilla 7–9

Elämänkatsomustiedon tunneilla on tärkeää luoda turvallinen oppimisympäristö, jossa hyödynnetään erilaisia medioita ja digitaalista vuorovaikutusta. Oppimisympäristöjen ja sisältöjen suunnitteluun otetaan oppilaat mukaan. Opiskelua ja oppimista ajatellaan kokonaisvaltaisesti oppilaan näkökulmasta. Oppilaalle annetaan mahdollisuus keskusteluun ja mielipiteiden ilmaisuun. Heille annetaan myös mahdollisuus kokemiseen, ihmettelyyn ja luovuuteen.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden ikä sekä hänen aikaisemmat kokemuksensa. Työtapa- ja menetelmät ovat esim. monipuoliset tekstit ja niistä keskustelut, eettinen pohdinta ja analyysi, kuvamateriaali ja kuvankäyttö, draama, pari- ja ryhmätyöt, pelit, musiikki ja muut yhteisölliset työtavat.

Koska elämänkatsomustiedon oppitunnit opetetaan usein yhdysluokassa, oppilaat oppivat myös toisiltaan.

45.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Elämänkatsomustiedon tunneilla otetaan huomioon erilaiset oppijat. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen. Ohjauksen lähtökohtana on positiivisuus ja oppilaan vahvuudet.

Yhteistyötä tehdään tarvittaessa erityisopetuksen ja kotien kanssa.

45.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppilaan arviointi on monimuotoista. Oppilasta arvioitaessa huomioidaan hänen ilmaisu- ja perustelutaitonsa sekä taidot soveltaa opittua asiaa (tiedon soveltaminen, tulkitseminen, lähteiden käyttö).

45.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja.	Ihminen ja etiikka Tunne-elämän tarpeet Persoonallisuuden synty Perhe ja läheiset ihmissuhteet Oma elämäkatsomus ja oma kehittyvä maailmankatsomus
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja.	Katsomusvapaus Katsomushistoria Moraalinen kasvu Sosiaaliset suhteet Normit: oikea ja väärä Kulttuurien kohtaaminen, yhteinen arvopohja
	Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.	
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus.	Etiikan perusteiden pohdintaa Humanistinen ajattelu Moraali: arvo, normi, sanktio
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonottomia ja	S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja	Maailman uskonnot

<p>uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa</p>	<p>maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.</p>	<p>Miten uskonnot vaikuttavat maailmassa?</p> <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys:</p> <p>Näkyvä ja näkymätön</p>
<p>T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan</p>	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.</p>	<p>Kulttuurinen lukutaito</p> <p>Kulttuurien kohtaaminen</p> <p>Vähemmistökulttuurit</p> <p>Riitit ja symbolit</p> <p>Tabut</p> <p>Suomalainen kulttuuri-identiteetti</p> <p>Stereotypia, rasismi</p>
<p>T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja</p>	<p>S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.</p>	<p>Yhteiskuntaetiikka</p> <p>Arvot ja normit yhteiskunnassa</p> <p>Yhdenvertaisuus, suvaitsevaisuus</p> <p>Vaikutusvaltasopimukset</p> <p>YK:n ihmisoikeuksien julistus</p>
<p>T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen</p>	<p>S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään</p>	<p>Yhteiskuntaetiikka</p> <p>Yhdenvertaisuus, oikeudenmukaisuus</p> <p>Tietoyhteiskunta</p>

	<p>teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä</p>	<p>Media ja valta</p> <p>Globalisaatio</p> <p>Köyhyyden ja rikkauten jakautuminen</p>
<p>T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja</p>	<p>S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.</p>	<p>Ihmisoikeusetiikka</p> <p>Ihmisoikeuksien turvaaminen</p> <p>Demokratia ja sopimukset</p> <p>Kansalaistottelemattomuus</p>
<p>T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta</p>	<p>S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.</p>	<p>Eettinen toiminta</p> <p>Eettisten teorioiden tarkastelu ja soveltaminen</p> <p>Hyvän jakautuminen maailmassa</p>

45.13. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.</p>	<p>Eettisen pohdinnan perusteita</p> <p>Etiikan keskeiset käsitteet</p> <p>Humanistinen ajattelu ja uskonnoton tapakulttuuri</p>
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja.</p> <p>S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.</p>	<p>Hyvän elämän säännöt, eettinen toiminta</p> <p>Maailmankuva ja maailmankatsomus</p> <p>Eettisten teorioiden soveltamista ja ilmiöiden tarkastelua</p>
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin.</p>	<p>Erilaiset katsomukset ja kulttuurit: mm.</p>

Unescon maailmanperintöohjelmaan	Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nyky maailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.	suomalainen katsomusperinne suomalainen nykyculttuuri Kulttuuri-identiteetti Uskonnoton tapakulttuuri
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nyky maailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.	Katsomusvapaus ja yhdenvertaisuus maailmassa
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.	Ihmisen ja luonnon suhde Omat luontokokemukset ja valinnat
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti	Ihmisoikeusetiikka Ihmisoikeuksien kehittyminen Ihmisoikeuksien loukkaaminen: mm. holokausti, apartheid Ihmisoikeusaktivistit Ihmisoikeuksien

	kestävän tulevaisuuden hyväksi.	yleismaailmallinen julistus, erilaiset sopimukset
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.	Kulttuurit ja eri katsomukset Yhdenvertaisuuden toteutumisen tarkastelua eri yhteiskunnissa Lasten oikeudet Vähemmistöjen oikeudet: mm. seksuaalinen suuntautuminen
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäntutkimuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa.	Maailmanperintökohteet ja kulttuuriperintö: suojele, omat ja yhteisön valinnat
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväan tulevaisuuden hyväksi.	Ympäristöetiikka Luonnon tasapaino: rakennettu ja rakentamaton ympäristö Luonnon kestävyys
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen	S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja	Tulevaisuuden tutkimus Erilaisten katsomuksien

paikallisesti ja globaalisti	ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.	ajatuksia tulevaisuudesta Utopia – Dystopia Positiiviset valinnat ja oma vaikuttaminen
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.</p> <p>S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen.</p>	<p>Katsomusvapaus</p> <p>Uskontokriittinen pohdinta</p> <p>Normit, arvot ja tabut uskonnossa tai uskonottomissa kulttuureissa</p> <p>Tekojen moraalinen pohdinta</p> <p>Yleismaailmallinen humaani ajattelu</p>

45.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja.</p> <p>Seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa.</p>	<p>Etiikan perusteet</p> <p>Yleisinhimilliset arvot eri kulttuureissa</p>
T8 ohjata oppilasta huomaamaan	S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan	Nuoren arjen etiikkaa

<p>eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan</p>	<p>etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.</p>	<p>Läheiset ihmissuhteet</p> <p>Ihmisenä olemisen etiikka</p> <p>Tunne-elämän tarpeet</p> <p>Elämän merkitys</p> <p>Tekojen eettistä arviointia</p>
<p>T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen</p>	<p>S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.</p> <p>S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen.</p>	<p>Etiikan perusteita</p> <p>Ihmisoikeussopimukset</p> <p>Kulttuurin moninaisuus</p> <p>Kulttuurien lukutaito</p> <p>Stereotypit</p> <p>Suvaitsevaisuus</p>
<p>T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita</p>	<p>S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen</p>	<p>Ihmisoikeusetiikka</p> <p>Yleisinhimillisten arvojen pohdinta</p> <p>Ihmisoikeuksien turvaaminen</p> <p>Tekojen eettinen arviointi</p>

	<p>ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.</p>	
<p>T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa</p>	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.</p>	<p>Yhteiskuntasuhde ja -kuntaetiikka</p> <p>Kulttuurien ja katsomusten ilmeneminen: demokratia, vapaus, globalisaatio</p> <p>Erilaiset ilmiöt</p> <p>Fakta ja fiktio mediassa</p>
<p>T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita</p>	<p>S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.</p> <p>S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen.</p>	<p>Yleisinhimillisten arvojen pohdinta</p> <p>Moraalinen pohdinta</p> <p>Katsomusten nykytilanne</p> <p>Suomalainen uskontotilanne, uskonnonvapaus ja uskonnolliset yhteisöt</p>
<p>T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan</p>	<p>S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus,</p>	<p>Elämänkaaren etiikkaa</p> <p>Elämän alku ja rajallisuus: eri kulttuurien käsityksiä</p>

	<p>hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.</p>	<p>Terveystieteiden liittyvää eettistä pohdintaa: mm.</p> <p>raskauden keskeyttäminen, vanhuus, eutanasia, medikalisoituminen</p>
<p>T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta</p>	<p>S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.</p>	<p>Yleisinhimillisten arvojen pohtiminen</p> <p>Vaikutusvalta</p> <p>Rikos ja rangaistus</p> <p>Terrori ja anarkismi</p> <p>Demokratia ja oikeudenmukaisuus maailmassa</p>
<p>T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväen tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti</p>	<p>S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.</p>	<p>Ympäristöetiikka</p> <p>Erilaiset luontosuhteet</p> <p>Eettinen pohdinta eläinten oikeuksista: mm. suojeleminen, tutkimus, tuotanto</p> <p>Kestävä kehitys ja omat valinnat</p>

46. Historia

46.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 5–8

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Tarkoituksena on kehittää ja tukea oppilaan taitoja erilaisten historiallisten lähteiden tutkijana ja tulkitsejana. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan itseohjautuvuuteen sekä pyritään kehittämään oppilaan kykyä historiallisen tiedon havainnointiin ja käsittelyyn. Tuetaan oppilasta tekemään havainnointia niin yksin, kuin erilaisissa ryhmissäkin. Pyritään kehittämään oppilaan havainnointikykyä historiallista ilmiöistä ja niiden vaikutuksista.

oppilaat tutustuvat mahdollisimman alkuperäisiin historian erilaisiin lähteisiin (dokumentit, valokuvat, pilakuvat, sanomalehdet, taideteokset...)

- oppilaat etsivät esimerkiksi internetin arkistojen avulla (esimerkiksi sota-arkiston Suomen sodissa 1939–1945 menehtyneet -aineiston avulla)
- paikallisen historian lähteiden tutkiminen (esim. teollistuminen, sisällissodan aika ja 1939–1945)
- toiminnallisten oppimismenetelmien käyttö ja ryhmässä tekeminen
- yhden tutkielman tekeminen lähteen tai lähteiden avulla ja kirjallinen / suullinen esittäminen
- lähteiden yhdistäminen historian tapahtumiin
- oppilaiden osallistuminen arviointiin
- lähdekritiikki
- lähteiden tulkinta
- eri näkökulmat tapahtumiin

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Ohjataan oppilaita toiminaan erilaisissa ryhmissä ja kokoonpanoissa historiallisen tiedon havaitsemisessa. Oppilas osaa tuottaa havaitsemistaan tiedosta ja huomioista erilaisia tuotoksia erilaisin työvälinein.

- Suomi länsimaalaisena yhteiskuntana
- länsimaiset arvot: ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltio
- suomalaiset arvot: rehellisyys, ahkeruus ja vastuullisuus

- asenne muihin kulttuureihin: tasavertaisuus ja suvaitsevaisuus: osallistuminen monikulttuuriviikkoon
- muiden kulttuurien vaikutus Suomen kehitykseen (keksinnöt, yrittäjät, taiteilijat, aatteet, ulkomaankauppa...)
- Suomi avun saajana 1939–1944 (pakolaiset, sotalapset, humanitaarinen apu...)
- yhteistyö kielten, uskonnon ja maantiedon kanssa

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Pyritään kehittämään oppilaan valmiuksia havainnoimaan yhteisöllisyyden merkitystä historian kulussa. Oppilaan tietoisuutta siitä, miten yhteiskunta on muuttunut ja miten se on vaikuttanut ihmiseen, pyritään lisäämään. Oppilaan kykyä nähdä itsensä osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia sekä siinä tapahtunutta muutosta pyritään korostamaan.

asenteellisella tasolla huomioitava opetuksessa ja esimerkit historian yhteydessä (esim. työturvallisuus teollistumisen alkuaikoina ja miten nykyään huolehditaan turvallisuudesta)

- ihmisen valintojen mahdollisuudet (riskien hallinta)
- hyvinvointivaltion kehittyminen länsimaalaisena ilmiönä
- oma vastuu hyvinvoinnista: lepo, liikunta, ruokavalio ja perhe / ihmissuhteet
- ympäristö, luonto ja ihminen: kierrätyksen ja ympäristön huomioiminen koulussa ja oppilaan omassa elämässä
- oman ja muiden turvallisuudesta huolehtiminen
- teollistuminen ja teknologia (länsimaiset keksinnöt); hyvät ja huonot puolet
- kulutusyhteiskunta

Monilukutaito L4

Oppilasta tuetaan niin, että hän pystyy tulkitsemaan ympäröivää maailmaa erilaisia lähteitä apuna käyttäen. Oppilas tuntemusta menneisyyden lähteiden käytöstä ja niiden tuomasta informaatiosta kehitetään. Oppilasta kasvatetaan kriittiseksi ja medialukutaitoiseksi lähteiden käyttäjäksi.

- erilaisten lähteiden löytäminen ja tulkinta
- omien aineistojen tuottaminen eri tavoilla
- lisäarvon tuottaminen, ei kopiointia
- sanoma-, aikakausi- ja nettilehtien käyttö opetuksessa

- yhteistyö äidinkielen kanssa

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Oppilas tuntee pääpiirteittäin tieto- ja viestintäteknologian historiaa sekä siinä tapahtuneita muutoksia. Oppilasta tuetaan käyttämään monipuolisesti erilaista tieto- ja viestintäteknologiaa oppimisen tukena, mutta korostetaan myös käyttäjän vastuuta ja hyviä tapoja teknologian käyttäjänä.

- sähköiset lähteet ja aineistot
- sovellusten käyttö opetuksessa (esim. Pedanet-alusta, kustantajien ja OPH:n aineistot, Kahoot...)
- älypuhelin (ja tablet) opetuksessa: pelisäännöt
- ohjelmien käytön opastaminen; työjako ja koordinointi koulussa muiden opettajien kanssa
- tekijänoikeudet ja jakaminen

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Oppilasta kannustetaan yritteliäisyyteen omissa opinnoissaan. Oppilas tutustuu yrittäjyyteen ammattina ja sen tärkeyteen, mutta syventyy erityisesti omien yrittäjämäisten ominaisuuksiensa etsimiseen ja käyttöön

- hyvinvoinnin perusta on työn tekemisessä, yrittämisessä ja yrityksissä
- yhteiskunnan kehitys maatalousvaltaisesta teollistuneeksi ja nykyiseksi jälkiteolliseksi palveluyhteiskunnaksi
- Kymenlaakson rakennemuutos metsäteollisuusalueesta nykytilanteeseen
- yrittäjä yhdistelee tuotannontekijöitä (Kymenlaaksossa Kymijoen, Suomessa metsien ja Kouvolassa rautateiden merkitys)
- ongelmien tunnistaminen, analysointi ja ratkaisu
- yrittäjämäisen asenteen korostaminen: oma vastuu, hyvä käytös, asioista huolehtiminen (läksyt, ajoissa oleminen, läksyjen tekeminen...)
- Nuori yrittäjyys toimintaan osallistuminen (yhteistyössä Kinnon kanssa)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Oppilas tutustuu vaikuttamisen ja osallistumisen historiaan. Oppitunneilla ohjataan oppilasta löytämään eri vaikuttamisen ja osallistumisen välineitä sekä mahdollisuuksia. Historian opetuksessa tuodaan esiin vaikuttamisen, osallistumisen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen yhteiskunnan jatkuvuuden välineinä.

- oppilaiden kannustaminen aktiiviseen kansalaisuuteen
- vaikutusmahdollisuuksien ja -keinojen löytäminen
- yrittäjäominaisuuksien vahvistaminen (aloitteellisuus, vastuullisuus, pitkäjänteisyys)
- hyvinvointi perustuu luonnonvarojen hyödyntämiseen
- keräily/metsästyskulttuurista maatalousyhteis- ja teollisuusyhteiskuntaan
- kulutusvaikutusten yhteys ympäristöön ja yhteiskuntaan
- kulutustottumusten eettisyys

46.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 5–6

Historian tavoitteiden kannalta on tärkeä valita monipuolisia työtapoja luetun ymmärtämisestä ja käsitteiden opiskelemista ja avaamisesta aloittaen ja päätyen elämyksellisyyteen kuten draamaan, peleihin ja leikkeihin. Tekstien tulkintaa, kuvallista ilmaisua ja lähteiden tutkimista harjoitellaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. Historiaa voi monin tavoin integroida eri oppiaineiden kanssa joko luokan sisäisesti tai koulun yhteisissä projekteissa. Kronologisen etenemisen ohessa aiheita voidaan käsitellä ilmiökeskeisesti.

Vuosiluokalla **5** huomioidaan erityisesti aloitusjaksossa oppiaineen erityislaatuisuus ja luodaan perusteet ja kiinnostus oppiaineen jatko-opintoihin. Draama- ja eläytymisharjoitukset ja tutustuminen oman suvun sekä kotiseudun historiaan antavat pohjaa siirryttäessä opiskelemaan historiaa laajemmin. Toiminnalliset työtavat, opintokäynnit, dokumentit ja elokuvat sekä museoiden ja kirjastojen virtuaalinen ja fyysinen hyödyntäminen on keskeinen osa oppiaineen erikoisluonnetta.

Vuosiluokalla **6** jatketaan samoilla työtavoilla, oppilaat saavat enemmän eriyttäviä yksilö- ja ryhmätehtäviä, opitaan kriittistä ajattelua, havainnoidaan vähitellen syy-seuraussuhteita ja kehitytään lähdekritiikissä.

46.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 5–6

Tarvittaessa erityisopettaja tai koulunkäynnin ohjaaja voivat auttaa oppilasta yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamaan vaikeita käsitteitä. Historian opetus avautuu vuosi vuodelta oppilaan siirtyessä vähitellen käsitteellisen ajattelun kauteen.

Luetun ymmärtäminen on avain historian opiskelussa etenemiseen.

46.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 5–6

Tavoitteena on kehittää oppilaan historiallista ajattelua ja ymmärtävää otetta tutkittaessa historiallista tietoa. Oppilas kehitty syy-seuraussuhteiden arvioinnissa ja luetun ymmärtämisessä

Viidennen ja kuudennen luokan arviointi on luonteeltaan jatkuvaa, kannustavaa ja innostavaa. Siinä otetaan huomioon historian tiedollisen osaaminen, peruskäsitteiden hallinta ja työskentely koko oppimisprosessin aikana.

Kuudennen luokan arvioinnissa otetaan huomioon kuudennen luokan valtakunnalliset arviointikriteerit.

46.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	KESKEISET SISÄLLÖT	KOUVOLA
<p>T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tieteenalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena</p> <p>T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä</p> <p>T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille</p>	<p>Historiallisen tiedon luonne, oman suvun ja kotiseudun historia</p> <p>S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty / Esihistoria</p>	<p>Oman suvun historia</p> <p>Kotiseutuhistoriaa (kallio-maalaukset)</p> <p>Esihistorian käsite</p>
<p>T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia tiedon lähteitä (osassa Korkeakulttuurit)</p> <p>T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä</p>	<p>S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty/ Korkeakulttuurit</p>	<p>Maanviljelykulttuurin murros, sivilisaatioin synty</p>

historiallisia käsitteitä T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S2 Vanha aika ja antiikin perintö	Pohjolan asuttaminen, kivi-pronssi ja rautakausi
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S2 Vanha aika ja antiikin perintö S2 Vanha aika ja antiikin perintö	Demokratian alku Antiikin Rooma ja sen yhteiskunta tarkemmin

46.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	KESKEISET SISÄLLÖT	KOUVOLA
T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S3 Keskiaika / Eurooppa	Keskiajan maailmankuva, itä/länsi-erot ja yhtäläisyydet- intergointi esimerkiksi katsomusaineet, kuvaamataito, musiikki
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S3 Keskiaika / Suomi	Suomen siirtyminen historialliseen aikaan, yhteys Ruotsiin -integointi ruotsin kieleen
T10 ohjata oppilasta selittämään,	S4 Uuden ajan murrosvaihe /	Muutokset tieteessä, taiteessa ja

miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	Uuden ajan alku ja 1600- ja 1700-luvut maailmalla	uskomuksissa - Ranskan suuri vallankumous
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S5 Suomi osana Ruotsia	Kehitys Suomessa 1600-1700-luvuilla, kotiseudun tapahtumia tuolla aikakaudella

46.7. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–8

Vuosiluokka 7

Historiaa opiskeltaessa tutustutaan esimerkiksi oppikirjan tarjoamaan lähdemateriaaliin, ja harjoitellaan niiden avulla lähteiden tutkimista ja erilaisista lähteistä saatujen tietojen vertailua. Tunneilla tehdään tiedonhakutehtäviä ja erilaisia kirjallisia tehtäviä. Opetuksessa käytetään niin yksilö- kuin ryhmäkeskeisiä menetelmiä. Historian opiskelussa hyödynnetään opettajajohtoisen työskentelyn lisäksi oppilaita innostavia ja aktivoivia elämyksellisiä, tutkivia ja vuorovaikutuksellisia työtapoja, esimerkiksi draamaa, eläytymisharjoituksia, kerrontaa ja pelejä. Tunneilla tutustutaan myös aiheita käsitteleviin uutisiin, ohjelmiin ja elokuviin. Opiskeluun sisältyy myös kuvien ja karttojen sekä tilastojen analysointia. Tunneilla tutustutaan mahdollisuuksien mukaan paikallisiin historiallisiin kohteisiin ja siten oman lähiympäristön historiaan. Opiskelussa käytetään oppimista tukevia sovelluksia ja sähköisiä oppimisympäristöjä. Historian opetuksessa hyödynnetään myös yhteistyötä kirjaston, museoiden ja muiden asiantuntijaryhmien kanssa, esim. vierailujen ja luentojen muodossa.

Vuosiluokka 8

Työtavat ovat samat kuin vuosiluokalla 7, esimerkiksi tiedonhakutehtäviä, lähteiden tutkimista, kirjallisia tehtäviä ja historiallisiin tapahtumiin eläytymistä esimerkiksi draaman ja pelien avulla. Opiskelu tapahtuu opettajajohtoisesti, mutta myös tutkimuksellisia, oppilasta aktivoivia työtapoja hyödyntäen. Vuosiluokalla 8 oppilasta ohjataan yhä itsenäisempään työskentelyyn. Opetusmenetelmiä valittaessa huomioidaan

toiminnallisuus, jolloin oppilaan osuus oppimisen subjektina, aktiivisena tiedon hakijana ja esittäjänä, korostuu. Oppilaat harjoittelevat itsenäisemmin esimerkiksi lähteiden kriittistä analysointia ja omien tulkintojen tekemistä. Opiskelussa huomioidaan myös historian käsittely mediassa. Tunneilla perehdytään esimerkiksi ajankohtaisiin, historiaan linkittyviin uutisiin ja käsitellään siten historiallisten tapahtumien vaikutusta nykyhetkeen. Opiskelu tapahtuu fyysisen kouluympäristön lisäksi sovelluksia ja sähköisiä verkko-oppimisympäristöjä hyödyntäen.

46.8. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–8

Vuosiluokka 7

Oppilasta ohjataan erityisesti havainnoimaan syy-seuraus-suhteita, vahvistetaan oppilaan historiallista ajantajua ja ohjataan ymmärtämään historian keskeisiä käsitteitä. Opettaja vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista tietoa, selittää ihmisen toiminnan motiiveja ja kokea historiallista empatiaa. Oppilasta autetaan tulkitsemaan historiallista tietoa erilaisista lähteistä. Oppilasta ohjataan ymmärtävään lukemiseen ja historian opiskelua tukevien muistiinpanotekniikoiden hallintaan. Tarvittaessa oppilas opiskelee erityisopettajan tai koulunkäyntiohjaajan ohjauksessa. Oppilas voi opiskella äänikirjan tai muun eriyttävän materiaalin avulla. Kokeet voi tehdä tarpeen vaatiessa erityisopettajan avustamana tai suullisesti.

Vuosiluokka 8

Opettaja ohjaa oppilaita erityisesti huomaamaan historiallisten tapahtumien yhteys ja vaikutus nykyajan maailmaan. Opetuksessa kiinnitetään yhä keskeisesti huomio oppilaan kykyyn ymmärtää historiallisia käsitteitä ja aikaa: opettaja avaa oppimateriaalin käsitteitä ja auttaa ymmärtämään historiallista aikajatkumoa esimerkiksi aikajanan avulla. Opettaja auttaa oppilaita historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden tulkitsemisessa ja auttaa huomaamaan, että historiallista tietoa voidaan käsitellä ja tulkita eri tavoin esimerkiksi alkuperäislähteissä ja myöhemmissä tutkimuksissa. Tarvittaessa oppilas opiskelee erityisopettajan tai koulunkäyntiohjaajan ohjauksessa. Oppilas voi opiskella äänikirjan tai muun eriyttävän materiaalin avulla. Kokeet voi tehdä tarpeen vaatiessa erityisopettajan avustamana tai suullisesti.

46.9. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–8

Vuosiluokka 7

Arvioinnissa huomioidaan kirjallisten suoritusten lisäksi oppilaan osallistuminen ja kiinnostuneisuuden osoittaminen oppitunneilla. Arvioinnissa huomioidaan sen motivoiva vaikutus: oppilaalle annetaan rohkaisevaa ja opiskeluun kannustavaa palautetta. Oppitunneilla annetaan mahdollisuus osoittaa omaa osaamista eri tavoin, esimerkiksi koesuoritusten lisäksi tutkimusprojekteihin osallistumalla ja esitelmiä tekemällä. Arvioinnissa huomioidaan myös oppilaan kehitys historian opiskelussa lukuvuoden kuluessa. Arvioinnissa voidaan lisäksi ottaa huomioon oppilaan tekemä itsearviointi.

Vuosiluokka 8

Arvioinnissa huomioidaan samat tekijät kuin vuosiluokalla 7. Erityisesti huomioidaan päättöarvioinnin kriteerit.

46.10. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena. T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen.	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Pehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.	Teollistumisen historia maailmalla, Suomessa ja Kouvossa.
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.	S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.	1800-luvun aatteiden synty ja vaikutukset.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta.	S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Pehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.	Elämää 1800-luvun Suomessa.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin. T9 ohjata oppilasta selittämään	S4 Suurten sotien aika: Pehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja	1. maailmansota: synty, tapahtumat maailmalla, Suomessa ja Kouvossa sekä seuraukset.

ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.	ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.	Suomen itsenäistyminen ja sisällissota.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.	S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.	Imperialismin aikakausi. Pohjois-Amerikan, Afrikan ja Aasian maiden historiaa.

46.11. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin. T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.	S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omalla aikanaan.	Demokratian ja diktatuurin kamppailu Suomessa ja maailmalla.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta.	S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.	Suomi ja maailma 1920-1930-luvulla.
T2 aktivoi oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta. T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.	II maailmansota. Kylmä sota. Kriisien ja konfliktien maailma.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.	S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeino-rakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.	Suomi II maailmansodan jälkeisistä vuosista 2000-luvulle.
T10 ohjata oppilasta selittämään,	S6 Nykyisen maailmanpolitiikan	1900-luvun lopun ja 2000-luvun

<p>miksi historiallista tietoa voidaantulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.</p> <p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensäavulla.</p>	<p>juuret: Syvennyttään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn jaratkaisuihinmaailmassa.</p>	<p>alun tapahtumien (kommunismin romahdus, EU, globalisaatio, terrorismi, vastakkainasettelun lisääntyminen maailmanpolitiikassa) vaikutus nykyaikaan.</p>
---	--	--

47. Yhteiskuntaoppi

47.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 4, 5 ja 9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Yhteiskuntaopin opiskelussa kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin ilmiöihin esimerkiksi sanomalehtien, tv, ja internetin avulla. Uutisten taustoja ja syitä tutkitaan kriittisesti. Asioihin etsitään eri näkökulmia. Tietotekniikkaa käytetään hyväksi myös tiedon tuottamisessa. Yhteiskunnalliset ilmiöt liitetään omaan elämään.

- vaalit, eduskunnan, kaupunginvaltuuston, EU:n ja YK:n toiminta
- oman talouden hallinta ja talouden ilmiöiden seuraaminen
- tuetaan oppilaiden mielipiteiden muodostamista
- tutustutaan mahdollisuuksien mukaan Kouvolassa yhteiskunnallisiin toimijoihin (sanomalehdet, yle, yritykset, kaupungin päätöksenteko)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Yhteiskuntaopin opetuksessa tuetaan oppilaan oman identiteetin rakentamista ja oman kulttuuripiirin tuntemista. Tutustutaan eri yhteiskuntien ratkaisuihin ja ymmärretään eri näkökulmien perusteita. Perustellaan omia mielipiteitä ja kunnioitetaan toisten mielipiteitä. Suvaitsevaisuus perusasenteena muilta kulttuureja kohtaan.

- YK:n ihmisoikeudet, länsimaiset ja suomalaiset arvot; ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltio
- vähemmistöjen oikeudet ja suvaitsevaisuus
- yhteistyötaidot ja ryhmässä toimiminen
- mielipiteiden muodostaminen ja perustelut
- suomalaiset arvot: rehellisyys, ahkeruus ja vastuullisuus

- asenne muihin kulttuureihin: tasavertaisuus ja suvaitsevaisuus: esimerkiksi osallistuminen monikulttuuriviikkoon, taksvärkkiin tai teemapäivään
- monikulttuurinen Suomi ja Kouvola

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Yhteiskuntaopin opetuksessa korostetaan ihmisen vastuuta omasta, yhteisön ja ympäristön hyvinvoinnista. Oppilas osaa etsiä oman arjen hallintaan liittyvää tietoa ja soveltaa sitä omaan elämään. Oppilas on osa hyvinvointiyhteiskuntaa.

- terveellisen ja turvallisen elämänasenteeseen (ihmissuhteet, päihteet, liikenne, lepo, ravinto...) kannustaminen
- käytännön ongelmien ratkaisut (kuluttaminen, kierrätys, talouden hallinta, ajanhallinta)
- yhteisössä toimiminen ja yhteisölliset oppimismenetelmät
- kouluyhteisön hyvinvointi (kiusaaminen, roskaaminen, turvallisuus...)
- omaan elämään liittyvien ilmiöiden tiedon etsiminen ja hyödyntäminen ratkaisujen pohjaksi
- Kouvolan seudun hyvinvointijärjestelmän tuntemus

Monilukutaito L4

Yhteiskuntaopin opetuksessa otetaan huomioon tiedon runsaus ja hajanaisuus. Oppilas harjoittelee tiedonhankintaa eri lähteistä, perehtyy asiaan, pystyy tutkimaan tietoa ja tuottamaan erilaisia tuotoksia. Oppilasta kannustetaan muodostamaan perusteltuja mielipiteitä ja huomioimaan erilaiset näkökulmat asioihin. Pyritään yhdistämään tieto suurempiin kokonaisuuksiin.

- erilaisten tiedonlähteiden löytäminen ja hyödyntäminen
- omien aineistojen tuottaminen eri tavoilla, lisäarvon tuottaminen, ei kopiointia
- sanoma-, aikakausi- ja nettilehtien sekä television käyttö opetuksessa
- yhteistyö äidinkielen kanssa

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Yhteiskuntaopissa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja sovelluksia. Tiedon hakeminen, kriittinen suhtautuminen tietoon, tiedon analysointi ja tiedon tuottaminen. Säännöt ja oikeanlainen käyttäytyminen netissä / sosiaalisessa mediassa.

- internetin käyttö tiedonhaussa aidoissa tilanteissa (työnhaku, Kouvolan kaupungin palvelut, kuluttajansuoja...)
- älypuhelinien hyödyntäminen opetuksessa
- tekijänoikeudet ja tuotosten jakaminen
- käyttäytymisen perusteet sosiaalisessa mediassa
- mahdollinen poliisin oppitunti netistä
- sovellusten käyttö (esim. Pedanet ja virtuaalikunta)

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

Yhteiskuntaopissa oppilasta tuetaan yrittäjämäisen asenteen omaksumiseen (tavoitteellisuus, luovuus, yhteisöllisyys ja rohkeus uuden kokeilemiseen). Oppilasta kannustetaan ahkeruuteen, työn ja yrittämisen arvostamiseen ja onnistumiseen, mutta kohtaamaan ja käsittelemään myös vastoinkäymisiä. Lisäksi oppilas osaa arvioida omia vahvuuksia (ja heikkouksia). Työelämän perusteiden tunteminen.

- yritysvierailu ja tilaisuus tavata yrittäjä koululla
- yhteistyö YES Kouvola -yrittäjäyyskasvatusohjelman kanssa esimerkiksi NYT-leirien järjestämisellä
- yhteistyö opojen kanssa esimerkiksi tet-jaksolla
- työhakemuksen ja ansioluettelon tekeminen (esim. opon kanssa)
- työelämän sääntöjen perusteiden hallinta

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Yhteiskuntaopin opetuksessa korostetaan vastuullisuutta omasta itsestä, lähiyhteisöistä (luokasta, koulusta, perheestä ja kaveripiiristä), luonnosta, yhteiskunnasta ja maailmasta. Oppilasta tuetaan tekemään vastuullisia valintoja ja pohtimaan valintojen seurauksia. Oman kotiseudun tunteminen ja kunnioittaminen.

- kulutuskäyttäytyminen ja kierrätys
- tutustutaan YK:n, Suomen viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen toimintaan
- otetaan huomioon Kouvolan kaupungin tulevaisuuden strategiaan ja toteutukseen

47.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 4 ja 5

Tavoitteena on herättää kiinnostus yhteiskuntaopin ilmiöihin oppilaan arkielämän kautta. On tärkeää, että alusta asti oppilaat oppivat ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan niitä ja kuuntelemaan ja hyväksymään muiden mielipiteitä, vaikka eivät samaa mieltä olisikaan.

Keskustelun, vierailujen, ja oppiainerajat ylittävien projektien kautta avataan uuden oppiaineen sisältöjä ja ominaispiirteitä neljäsluokkalaisen maailmaan. Käsitteellisyysden avaamiseen pyritään ikäryhmätasoisesti opintojen edetessä. Oppimisympäristöjä laajennetaan fyysisesti pois luokkahuoneesta ja virtuaalisesti tieto- ja viestintäteknikka hyödyntäen

Yhteistoiminnallinen oppiminen ja tutkiva oppiminen ovat avainasemassa, kun harjoitellaan kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi ja omien vahvuuksien löytämistä. Mediakasvatus ja -kriittisyys on keskeinen osa oppiaineen opintoja.

Uusia käsitteitä avataan kotiseudun ja lähipiirin esimerkkitapausten kautta ja seuraamalla ajankohtaisia aiheita. Työelämään tutustuminen aloitetaan lähipiiristä, tutustutaan eri ammatteihin ja opetellaan talouden perusasioita. Yrittäjäyys ja vaikuttaminen lähtee oman koulun tapahtumista, kuten oppilaskunta ja varainhankintaprojektit.

47.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 4 ja 5

Oppiaineen tavoitteena on ohjata kaikkia oppilaita tasavertaisina yhteiskunnallisina vaikuttajina. Oman arkielämän hallintaa tukevat myös koulun omien ammattiryhmien, esimerkiksi kuraattorin tunnit (nettietiketti, ryhmäytyminen).

Oppilailla on tarvittaessa mahdollista saada tukea opiskeluun erityisopettajalta tai koulunkäynnin ohjaajalta; kokeet voi suorittaa heidän ohjauksessaan tai suullisesti.

47.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 4 ja 5

Oppimisen arviointi 4. luokalla on sanallista, vasta 5.luokalla oppiaineen arviointi on numeerista. Oppilaan osaamista arvioidaan myös toiminnallisten työtapojen kautta, oppilaan on mahdollista esittää sekä kirjallisia että suullisia tuotoksia.

Oppilas ymmärtää sääntöjen ja oikeusjärjestelmän tärkeyden, osaa demokraattisen yhteisön toimintaperiaatteet ja myös soveltaa niitä arkielämässä.

Median merkityksen vaikuttamisen välineenä ymmärtäminen ja mediakriittisyyden oppiminen ovat tärkeitä alakoulun yhteiskuntaopin taitoja.

47.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta	Vanhempien ammatteihin ja työpaikkoihin tutustuminen sekä yhteistyö koulun lähialueen yritysten kanssa. NY-ohjelmien tai vastaavien hyödyntäminen osana opetusta.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta	Koulun ja luokan varainhankintatapahtumat integroidaan osaksi yhteiskuntaopin opetusta. Tutustuminen pankkitoimintaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta	Kuraattorin tai muun media-alaan perehtyneen asiantuntijan pitämä oppitunti aiheesta
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S2 Demokraattinen yhteiskunta	Oppilaskuntatoiminta. Hyväntekeväisyystoiminta, esim. Unicef-kävely ja siihen kuuluvien materiaalien hyödyntäminen.
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S2 Demokraattinen yhteiskunta	Oppilaskuntatoimintaan liittyvien vaalien järjestäminen.

47.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	NY-ohjelmien tai vastaavien hyödyntäminen. Eettisen kuluttamisen ja kierrätyksen käsittely. Yhteistyö paikallisen kierrätysalan yrityksen kanssa.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja	Suomen hallintojärjestelmään ja

toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	vaikuttaminen	puolueisiin tutustuminen. Mediakriittisyyteen herättely.
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	Kansalaisjärjestöihin tutustuminen. Nettietiketin opettelu.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S4 Taloudellinen toiminta	Koulun varainhankintatapahtumat, esim. myyjäiset ja mahdolliset yritysvierailut.
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen	Suomen rikoslakiin ja oikeuslaitoksen tutustuminen.

47.7. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokalla 9

Opetuksessa pyritään innostamaan oppilaita omasta yhteiskunnasta kiinnostuneiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä opettajajohtoisen työskentelyn lisäksi toiminnallisia työtapoja. Opiskelu tapahtuu niin itsenäisesti kuin ryhmässä yhteistoiminnallisesti. Oppilaat perehtyvät ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin teemoihin median ja oppimateriaalin sekä muiden kirjallisten lähteiden avulla. Uutisten seuraaminen, tulkitseminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Opetuksessa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja, esimerkiksi esitelmiä tehtäessä. Tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämisellä, esimerkiksi sovellusten ja sähköisten oppimisympäristöjen muodossa, on keskeinen osa opiskelussa. Opetuksen yhteydessä hyödynnetään ja luodaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa opetettavien aiheiden konkretisoimiseksi.

47.8. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokalla 9

Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaita yhteiskunnallisen tiedon ymmärtämisessä. Opettaja avaa ja havainnollistaa yhteiskunnallisia käsitteitä sekä ohjaa tulkitsemaan esimerkiksi kuvia ja tilastotietoja. Opettaja auttaa myös oppilaita etsimään eri lähteistä

tietoa ympäröivästä yhteiskunnasta. Oppilaita pyritään aktivoimaan antamalla heille mahdollisuus itse tutustua lähiympäristössä toimiviin yrityksiin, järjestöihin ja yhteiskunnallisiin vaikuttajiin. Oppilaita ohjataan huomaamaan kuinka he itse voivat osallistua vaikuttamiseen kotipaikkakunnallaan, esimerkiksi paikallisen median, kansalaisjärjestöjen tai nuorisovaltuuston välityksellä.

Oppilaalla on mahdollisuus opiskella tarpeen vaatiessa erityisopettajan tai koulunkäyntiohjaajan tuella. Oppilas voi opiskella äänikirjan tai muun eriyttävän materiaalin avulla. Kokeet voi tarvittaessa suorittaa erityisopettajan ohjauksessa tai suullisesti.

47.9. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokalla 9

Arvioinnissa huomioidaan erityisesti valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppimisen arvioinnin tavoitteena on rohkaista ja kannustaa oppilaita yhteiskuntaopin teemoihin perehtymiseen. Oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan monin eri tavoin. Arvioinnissa huomioidaan koesuoritusten ja tuntiaktiivisuuden lisäksi esimerkiksi kirjalliset työt ja esitykset. Arvioinnissa voidaan ottaa lisäksi huomioon oppilaan itsearviointi.

47.10. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.	Oman elämän haasteisiin avun saaminen kotikaupungissa: Kouvolan seudun sosiaali- ja terveysalan palveluihin tutustuminen (kaupungin, seurakuntien, yritysten ja järjestöjen tarjoamat palvelut).
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti. T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella,	S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toiminta-tapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja	Kouvolan kaupungin päätöselimiin tutustuminen ja erityisesti nuorisovaltuustoon perehtyminen. Kansalaisjärjestöt Kouvolassa. Suomalaiset vähemmistöt Kouvolassa.

<p>kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena.</p>	<p>vallankäyttö.</p> <p>Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.</p>	<p>Varjovalien järjestäminen mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>EU-jäsenyyden vaikutusten huomiointi Kouvolan seudulla, esim. EU:n tuella toteutetut hankkeet.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin.</p> <p>T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmis-oikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoaan suomalaisen oikeus-järjestelmän toiminnasta.</p> <p>T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.</p> <p>T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.</p>	<p>S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolistentahojen kanssa.</p>	<p>Oikeuslaitoksen toiminta Kouvossa.</p> <p>Kunnalliseen päätöksentekoon vaikuttamiseen tutustuminen. Omien mielipiteiden muodostaminen ja niiden perusteleminen harjoittelu esim. mielikirjoituksen laadinta paikallislehden yhteistyössä äidinkielen opetuksen kanssa.</p> <p>Ajankohtaisten paikallisten uutisten seuraaminen ja niiden vaikutusten pohdinta. Media-kriittisyyden huomiointi.</p>
<p>T5 rohkaista oppilasta kehittämään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan.</p> <p>T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti</p>	<p>S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.</p>	<p>Yritysvierailujen järjestäminen ja yrittäjien kutsuminen oppitunneille mahdollisuuksien mukaan, esim. pankki- ja vakuutusalaan tutustuminen vierailun avulla. Valmiin yrittäjyyskasvatusohjelman ja sen materiaalien hyödyntäminen. Yhteistyö opojen kanssa esimerkiksi tet – jaksolla ja työhakemuksen sekä ansioluettelon laatimisessa.</p> <p>Paikalliseen kierrätystoimintaan perehtyminen (esim. yhteistyössä alueellisen jätehuoltoyrityksen kanssa). Oman kulutuksen eettisyyden arviointi, esim. tarkastelemalla ostettujen hyödykkeiden valmistusmaita. Hyödykkeiden lähituotantoon</p>

		perehtyminen, esim. paikalliseen lähiruokaan tutustuminen.
--	--	--

48. Musiikki

48.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Musiikin tunneilla vuorovaikutus korostuu yhdessä musisoiden.

Uusiin asioihin tutustuminen on tärkeää: erilaiset soittimet, musiikkityylit, oman äänen käyttäminen.

- Onnistuminen tuo ilon ja innostuksen.
- Työtavat ovat toiminnallisia.
- Oppiminen perustuu toistoihin, taidot kehittyvät toistojen kautta.
- Toiminnan kautta opitaan myös teoriaa.
- Onnistumisen elämykset vahvistavat itsetunnon kehittymistä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

- Musiikillisella toiminnalla tuotetaan positiivisia elämyksiä.
- Yhdessä tekeminen kehittää itsetuntoa ja edistää positiivisia asenteita itseä ja muita kohtaan.
- Musiikki on yhteinen kieli: se edistää eri kulttuurien tuntemusta ja suvaitsevaisuutta.
- Ryhmässä toimiminen rohkaisee luottamaan omiin kykyihin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Ääniympäristön turvallisuus korostuu.

- Luonteva ja terve äänenkäyttö.
- Toimintaympäristön rakentaminen turvalliseksi.
- Vastuullisuus äänen tuottamisessa ja kuulon suojauksesta huolehtiminen.

Monilukutaito L4

Musiikissa kuulohavainnot ovat keskeisiä: pysähdytään kuulemisen äärelle.

- Musiikki on kaikkien aistien yhteistoimintaa.
- Kriittisyys musiikin vastaanottajana.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Musiikkiteknologian hyödyntäminen monipuolisesti.

- Tekijänoikeuksien kunnioittaminen.
- Hyödynnetään oppilaiden käyttämiä sosiaalisen median kanavia ja taitoja.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Toiminta on pitkäjänteisestä ja itsensä ylittämiseen kannustavaa.

- Suhtaudumme ennakkoluulottomasti uusiin asioihin.
- Oman toiminnan ja toiminnan tulosten kriittinen arviointi.
- Kannustava suhtautuminen toisiin ja toisten tekemisiin.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

Yhteismusisointi edellyttää suunnittelua.

- Musiikin kulttuurisen polun edistäminen, esimerkiksi Lennokki-kulttuurikasvatusohjelman avulla.
- Oppilaan mahdollisuuksien vahvistaminen monipuolisena kulttuuritoimijana

48.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Myönteiset musiikkikokemukset ja elämykset syntyvät parhaiten turvallisessa oppimisympäristössä. Opetusryhmän koko ja oppimisympäristö muodostetaan sellaisiksi, että oppimisen ilo ja aktiivinen osallistuminen musiikilliseen toimintaan on mahdollista. Musiikin opetuksessa lähtökohtana on soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja positiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään. Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Tieto on alisteista tekemiselle: Bach opitaan soittamalla Bachia. Oppimisessa voidaan hyödyntää tieto- ja viestintätekniiikkaa. Syventävinä työtapoina voidaan käyttää lisäksi liikettä, draamaa ja musiikillista keksimistä. Musiikin oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitetta tärkeämpää on itse

toiminta. Yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja luovuus korostuvat musiikin opetuksessa ja oppimisessa.

48.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Oppilasta ohjataan löytämään omat musiikilliset vahvuutensa sekä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita ennakkoluulottomasti ja epäonnistumista pelkäämättä. Eriyttäminen on osa musiikin tuntityöskentelyä: haastavampia tehtäviä voidaan antaa oppilaille, joiden valmiudet ovat pidemmällä. Oppilaalle tarjotaan omalle tasolle sopivia haasteita, jotta hänelle muodostuisi positiivinen musiikillinen minäkuva yrittämisen ja onnistumisen kokemuksen kautta. Oppilaan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon riittävin tukitoimin, jotta musiikin oppiminen olisi mahdollista niin yksilölle kuin opetusryhmän muillekin jäsenille. Oppiaineena musiikki soveltuu monipuolisuudessaan kaikkien oppiaineiden eheyttäviin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin.

48.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute musiikissa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan musiikillisten taitojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan itsensä ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Antaessaan musiikissa sanallista arviota tai arvosanaa, opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä musiikin tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

48.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään.	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen. S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen	Musiikin opetuksen perustana on laulaminen, soittaminen ja kuunteleminen - yhdessä tekemällä ja kokemalla.

	avartamiseen.	
T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänen- käyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä.	<p>S1 Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.</p> <p>S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Laulaminen ja äänenkäyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen suomalainen laulusto • terve äänenkäyttö: hengitys, laulusento <p>Soittotaidon kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan rytm- ja melodiasoittimiin, esim. nokkahuilu • yhdistetään musiikkia mahdollisuuksien mukaan esim. äidinkieleen, kuvataiteeseen, uskuntoon
T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen.	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Musiikillinen keksiminen ja luovat työtavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan luontevaa liikkumista musisoinnissa esim. laululeikit, tanssi, musiikkiliikunta, kehosoitinrytmit
T4 Tarjota oppilaalle	S2 Osaamisen kehittyessä	Musiikin kuuntelu

<p>mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.</p>	<p>käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ikätasoon sopiva kuunteluohjelmisto • kuunnellaan musiikkia eläytyen ja mielikuvitusta aktivoiden, esim. piirtäen ja liikkuen
<p>T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä.</p>	<p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p>	<p>Musisoinnin työvälineet</p> <ul style="list-style-type: none"> • nuottiviivasto, nuottiaivain (G), nuotin osat • nuotit c1-c2 • dynamiikka (p, f), äänen voiman vaihtelu
<p>T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p>	<p>Turvallisuus ja hyvinvointi musiikissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • äänenvoimakkuus, kuolonhuolto • vastuullinen äänen tuottaminen
<p>T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho,</p>	<p>Musiikillinen esittäminen ja tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kannustetaan oppilasta tavoitteellisuuteen,

<p>suhteessa tavoitteisiin.</p>	<p>rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>omatoimisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja oman toiminnan arviointiin, esim. musiikkiesitysten valmistaminen koulun tapahtumiin ja juhliin</p>
---------------------------------	---	---

48.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan	Musiikin opetuksen perustana on laulaminen, soittaminen ja

<p>ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään.</p>	<p>ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>kuunteleminen - yhdessä tekemällä ja kokemalla.</p>
<p>T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänen- käyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun</p>	<p>Laulaminen ja äänenkäyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen kotimainen ja ulkomainen laulusto • terve äänenkäyttö: hengitys, laulusento • moniäänisyyden perusteita, esim. kaanon <p>Soittotaidon kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • rytm-, melodia- ja sointusoittimet (esim. bändisoittimet) • tutustutaan soituihin (duuri ja molli) • vahvistetaan yhteissoittotaitoa ja soittotekniikkaa • vahvistetaan rytmisiä taitoja • yhdistetään musiikkia mahdollisuuksien mukaan esim. äidinkieleen, kuvataiteeseen, uskontoon

	<p>muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
<p>T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p>	<p>Musiikillinen keksiminen ja luovat työtavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan luontevaa liikkumista ja kehorytmiikkaa musisoinnissa, esim. laululeikit, tanssi, musiikkiliikunta, kehoitinrytmit

	Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.	
T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.	<p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisiä tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Musiikin kuuntelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen kotimainen ja ulkomainen kuunteluohjelmisto • J. Sibelius ja muita keskeisiä säveltäjiä • hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan kulttuurikasvatushankkeita • kuunnellaan musiikkia eläytyen ja mielikuvitusta aktivoiden, esim. piirtäen ja liikkuen
T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä.	S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia	<p>Musisoinnin työvälineet</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimitään nuotteja, taukoja ja rytmejä, jotka tulevat esille valituissa laulu- ja soittotehtävissä • havainnoidaan musiikin muotorakenteita esim. ABA, kertausmerkit, maalit

	<p>symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> dynamiikka (pp, ff), äänen voiman vaihtelu (diminuendo, crescendo)
<p>T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p>	<p>Turvallisuus ja hyvinvointi musiikissa</p> <ul style="list-style-type: none"> äänenvoimakkuus, kuulonhuolto vastuullinen äänen tuottaminen
<p>T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa</p>	<p>Musiikillinen esittäminen ja tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> kannustetaan oppilasta tavoitteellisuuteen, omatoimisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja oman toiminnan arviointiin

	<p>kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
--	---	--

48.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteis- musisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.</p> <p>Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Musiikin opetuksen perustana on laulaminen, soittaminen ja kuunteleminen - yhdessä tekemällä ja kokemalla.</p>
<p>T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänen- käyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.</p> <p>Opetuksessa on keskeistä</p>	<p>Laulaminen ja äänenkäyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen, eri musiikkityylien laulusto • moniäänisyyden perusteet, esim. kaanon, kaksiaäänisyys • terve äänenkäyttö: hengitys, lauluasento

	<p>ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Soittotaidon kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • rytmi-, melodia- ja sointusoittimet (esim. bändisoittimet) • tutustutaan sointuihin ja sointusäestykseen (duuri, molli) • vahvistetaan yhteissoittotaitoja ja soittotekniikkaa • vahvistetaan rytmisiä taitoja eri tahtilajeissa (esim. 3/4, 4/4)
<p>T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.</p>	<p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä</p>	<p>Musiikin kuuntelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuunnellaan monipuolisesti musiikkia • rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista ja aktivoidaan mielikuvitusta esim. piirtäen ja liikkuen

	<p>koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
<p>T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja</p>	<p>Musiikillinen keksiminen ja luovat työtavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • rohkaistaan luovaan toimintaan musisoinnissa , esim. laululeikit, tanssi, musiikkiliikunta, kehosoitinrytmejä, musiikkiesitysten valmistaminen koulun tapahtumiin ja juhliin • tehdään mahdollisuuksien mukaan monialaisia oppimiskokonaisuuksia muiden aineiden kanssa, esim. äidinkieli, kuvataide, liikunta, historia, uskonto, ympäristöoppi, vieraat kielet

	<p>kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
<p>T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta.</p>	<p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia.</p> <p>Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Musiikkitieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan kotimaiseen ja ulkomaiseen populaarimusiikkiin • tutustutaan suomalaiseen ja muiden maiden musiikkiin • nimetään käytössä olevia soittimia ja tutustutaan orkesterisoittimiin • tutustutaan kouvolaanlaiseen musiikkikulttuuriin mahdollisuuksien mukaan • musiikin harrastusmahdollisuudet

<p>T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen eriaatteita musisoinnin yhteydessä.</p>	<p>S2 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p>	<p>Musisoinnin työvälineet</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimitetään nuotteja, taukoja ja rytmejä, jotka tulevat esille valituissa laulu- ja soittotehtävissä • tunnistetaan ja nimitetään soitto- ja laulutehtävissä esiin tulevia musiikkikäsitteitä • sävellaji, asteikot (esim. C, a,)
<p>T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääninympäristön turvallisuudesta.</p>	<p>S1 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p>	<p>Turvallisuus ja hyvinvointi musiikissa</p> <ul style="list-style-type: none"> • äänenvoimakkuus, kuulonhuolto • vastuullinen äänen tuottaminen • keskustellaan musiikin merkityksestä omassa elämässä
<p>T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.</p>	<p>S1 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään</p>	<p>Musiikillinen esittäminen ja tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kannustetaan oppilasta tavoitteellisuuteen, omatoimisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja oman toiminnan arviointiin sekä omien vahvuuksien löytämiseen

	<p>oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
--	--	--

48.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T1 Rohkaista oppilasta osallistumaan yhteis- musisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja</p>	<p>Musiikin opetuksen perustana on laulaminen, soittaminen ja kuunteleminen - yhdessä tekemällä ja kokemalla.</p>

	sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.	
<p>T2 Ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Laulaminen ja äänenkäyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen laulusto eri aikakausien musiikkityyleistä • moniäänisyyden perusteet, esim. kaanon, kaksi- ja kolmiäänisyys • terve äänenkäyttö: hengitys, laulusento <p>Soittotaidon kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • rytm-, melodia- ja sointusoittimet (esim. bändisoittimet) • tutustutaan soituihin ja sointusäestykseen (duuri ja molli) • vahvistetaan yhteissoittotaitoa ja soittotekniikkaa • vahvistetaan rytmistä taitoa eri tahtilajeissa (esim. 3/4, 4/4)
<p>T3 Kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota</p>	<p>Musiikillinen keksiminen ja luovat työtavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan luontevaa liikkumista ja kehollista keksintää musisoinnissa, esim. tanssi, musiikkiliikunta, kehosoitinrytmit

	<p>peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
<p>T4 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä.</p>	<p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään</p>	<p>Musiikin kuuntelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuunnellaan monipuolisesti musiikkia • rohkaistaan oppilasta kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista, ajatuksista, tunteista

	<p>oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
<p>T5 Rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.</p>	<p>S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon</p>	<p>Musiikillinen keksiminen ja luovat työtavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • rohkaistaan luovaan toimintaan ja omien vahvuuksien löytämiseen, esim. pienimuotoiset sävellykset, äänimaisemat sekä musiikkiesitysten valmistaminen koulun tapahtumiin ja juhliin • tehdään mahdollisuuksien mukaan monialaisia oppimiskokonaisuuksia muiden aineiden kanssa, esim. äidinkieli, kuvataide, liikunta, historia, uskonto, ympäristöoppi, vieraat kielet

	<p>sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
<p>T6 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta.</p>	<p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia.</p> <p>Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.</p> <p>Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	<p>Musiikkitieto</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustutaan kotimaiseen ja ulkomaiseen populaarimusiikkiin tutustutaan länsimaiseen taidemusiikkiin ja sen historiaan tutustutaan kouvolaanlaiseen musiikkikulttuuriin mahdollisuuksien mukaan keskustellaan musiikin monimuotoisuudesta
<p>T7 Ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä.</p>	<p>S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn</p>	<p>Musisoinnin työvälineet</p> <ul style="list-style-type: none"> nimitetään nuotteja, taukoja ja rytmiejä, jotka tulevat esille valituissa laulu- ja soittotehtävissä

	<p>kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> tunnistetaan musiikin muotorakenteita, esim. ABA(C), kertausmerkit, maalit tunnistetaan ja nimitään soitto- ja laulutehtävissä esiin tulevia musiikkikäsitteitä
<p>T8 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.</p>	<p>S1 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p>	<p>Turvallisuus ja hyvinvointi musiikissa</p> <ul style="list-style-type: none"> äänenvoimakkuus, kuulonhuolto vastuullinen äänen tuottaminen keskustellaan musiikin merkityksestä omassa elämässä ja vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin
<p>T9 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.</p>	<p>S1 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.</p> <p>S2 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan</p>	<p>Musiikillinen esittäminen ja tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> kannustetaan oppilasta tavoitteellisuuteen, omatoimisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja oman toiminnan arviointiin sekä omien vahvuuksien löytämiseen

	<p>musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.</p>	
--	---	--

48.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset syntyvät parhaiten turvallisessa oppimisympäristössä. Opetusryhmän koko ja oppimisympäristö muodostetaan sellaisiksi, että oppimisen ilo ja aktiivinen osallistuminen musiikilliseen toimintaan on mahdollista. Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa lähtökohtana on soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja positiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään. Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Oppimisessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja luovuus korostuvat musiikin opetuksessa ja oppimisessa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

48.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Oppilasta ohjataan löytämään omat musiikilliset vahvuutensa sekä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita ennakkoluulottomasti ja epäonnistumista pelkäämättä. Eriyttäminen on osa musiikin tuntityöskentelyä: haastavampia tehtäviä voidaan antaa oppilaille, joiden valmiudet ovat pidemmällä. Oppilaalle tarjotaan omalle tasolleen sopivia haasteita, jotta hänelle muodostuisi positiivinen musiikillinen minäkuva yrittämisen ja onnistumisen kokemuksen

kautta. Oppilaan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon riittävin tukitoimin, jotta musiikin oppiminen olisi mahdollista niin yksilölle kuin opetusryhmän muillekin jäsenille. Oppiaineena musiikki soveltuu monipuolisuudessaan kaikkien oppiaineiden eheyttäviin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin

48.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

48.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa</p>	

	<p>ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin</p> <p>liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p>	
<p>Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen</p>		
<p>T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä</p>	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa syvennetään yhteismusisoinnissa.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin</p> <p>liittyviä kokemuksiaan ja</p>	<p>Laulaminen ja äänenkäyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • monipuolinen, kotimainen ja ulkomainen laulusto • mahdollisuuksien mukaan moniääninen laulu • ihmisääneen tutustuminen: ääni on värähtelyä, äänelimistö, äänenmurros • ääniluokat • terve äänenkäyttö: hengitys, lauluasento • kuorotyypit

	<p>havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestäväen hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p>	
<p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimin</p>	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Käytössä olevien keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin</p> <p>liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestäväen hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa</p>	<p>Soittotaidon kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • rytmii-, melodia- ja sointusoittimet (esim. bändisoittimet) • vahvistetaan oppilaan taitoa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä • vahvistetaan yhteissoittotaitoja ja soittotekniikkaa: sointuotteita, soinnut säestyksessä • vahvistetaan rytmisiä taitoja eri tahtilajeissa (esim. 3/4, 4/4)

	<p>rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p>	
<p>T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun</p>	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan.</p> <p>S4 Ohjelmistoon monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset.</p>	<p>Musiikillinen keksiminen ja luovat työtavat, esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tanssi • musiikkiliikunta • kehosoitin- ym. rytmikkaa
<p>T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön</p>	<p>S2 Kuunnellessa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä</p>	

<p>ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan</p>	<p>ja musiikin peruserkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan kuuntelutilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa.</p>	
<p>T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn</p>	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin peruserkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille</p>	<p>Musiikillinen keksiminen ja luovat työtavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • rohkaisu luovaan toimintaan, esim. säveltäminen, sanoittaminen, sovittaminen, improvisointi, muu keksintä

	<p>tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan.</p> <p>S4 Musiikillisesta keksimistä voidaan opettaa esimerkiksi äänikokeilujen, erilaisten ääniharjoitteiden, sekä oppilaiden omien tuotosten ja sävellysten avulla. Tehtävissä otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus.</p>	
<p>T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia</p>	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen.</p> <p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston</p>	

	<p>käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Toimintaan sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p>	
<p>Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito</p>		
<p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa</p>	<p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p>	<p>Musiikkitieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • kotimainen ja ulkomainen populaarimusiikki • länsimainen taidemusiikki • tutustutaan suomalaiseen ja muiden maiden musiikkikulttuureihin • näyttämömusiikki • soittimet ja soitinryhmät • kouvolaalainen musiikkikulttuuri • musiikin harrastusmahdollisuudet • oppilas kulttuurin kuluttajana
<p>T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa</p>	<p>S2 Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.</p> <p>S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Ohjelmiston</p>	<p>Musisoinnin työvälineet</p> <ul style="list-style-type: none"> • kerraten ja syventäen aiemmin opittua

	<p>valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.</p>	
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	<p>S1 Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.</p> <p>S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.</p> <p>S4 Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat</p>	

	luovat tuotokset ja sävellykset.	
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja äänympäristön turvallisuudesta	S3 Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille.	Turvallisuus ja hyvinvointi musiikissa <ul style="list-style-type: none"> • äänenvoimakkuus, kuolonhuolto • vastuullinen äänen tuottaminen • ergonomia • musiikin vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselle ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.		Musiikillinen esittäminen ja tuottaminen <ul style="list-style-type: none"> • kannustetaan oppilasta tavoitteellisuuteen, omatoimisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja oman toiminnan arviointiin • mahdollisuuksien mukaan musiikkiesitysten valmistaminen koulun tapahtumiin ja juhliin

49. Kuvataide

49.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Uteliaisuus, ilo:

Koetaan onnistumisia liittyen omiin tuotoksiin. Syntyy halu tutkia erilaisia kuvataiteen suuntauksia ja kuvan tekemisen tapoja.

Vuorovaikutus, yhdessä tekeminen:

Tehdään erilaisia ryhmitöitä ja samalla opitaan arvostamaan toisen työtä ja työpanosta yhteisen kuvataiteellisen päämäärän saavuttamiseksi. Osataan antaa ja vastaanottaa palautetta.

Tiedonhallinta (tuottaminen, jakaminen):

Opitaan tulkitsemaan taideteoksia. Tiedetään erilaisia taiteentekemisen tekniikoita ja osataan käyttää niitä omassa työskentelyssä. Tiedetään ja osataan tulkita taidehistorian erilaisia ilmiöitä ja niiden vaikutuksia.

Itsetuntemus, minäkuva (vahvuudet, kehitettävät asiat):

Opitaan arvostamaan ja arvostetaan omia työn tuloksia. Arvostetaan toisen työtä ja hänen näkemyksiään. Osataan ottaa vastaan ohjausta ja erilaisia näkökulmia omiin tuotoksiin. Tunnistetaan omat vahvuudet kuvantekijänä. Erilaisia kuvia tarkastelemalla voi ymmärtää muiden mielipiteitä ja tunteita.

Oppimaan oppimisen taidot:

Opetellaan hallitsemaan työskentelyprosessia ja kehitetään visuaalista ajattelua. Pitkäjänteisessä työssä on mahdollista huomata omaa kehittymistä.

Toiminnallisuus:

Kokeillaan erilaisten materiaalien käyttöä ja arvioidaan niiden sopivuutta työhön. Opiskellaan ja käytetään erilaisia värejä ja värisekoituksia.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Arvostus, luottamus:

Opitaan arvostamaan eri kulttuurien tapaa tuottaa taidetta ja erilaisia kuvauskohteita. Arvostetaan niin omaa kuin toisen tekemää työtä.

Rohkeus toimia:

Tehdään rohkeasti oman näköisiä tuotoksia ja kokeillaan rohkeasti erilaisia materiaaleja ja työskentelytapoja.

Kulttuurien moninaisuus:

Tutustutaan eri kulttuurien kuvailmaisuun. Kannustetaan rohkeuteen tehdä erilaisia kokeiluja ja erilaisia töitä sekä tukeutuen omiin vahvuuksiin että hyödyntäen eri kulttuurien kuvailmaisua. Hahmotetaan omaa visuaalista identiteettiä suhteessa paikallisiin ja suomalaisiin kuvakulttuureihin.

Elämykset:

Taiteen herättämät ajatukset ja tunteet ilmaistuna kuvataiteen keinoin. Keskustelua taiteen termeillä. Kuvan tekemisen kautta voi ilmentää omaa tunne-elämää ja ajatusmaailmaa sekä ottaa kantaa itselle tärkeisiin asioihin. Taidenäyttelyt: Tutustuminen taidetarjontaan, taidemuseoissa, koulussa, ympäristössä ja internetin välityksellä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Terveys:

Valitaan kehitystason mukaisesti turvallisia materiaaleja ja tekniikoita ja opitaan eri materiaalien turvallinen käyttö ja niiden vaikutuksia terveyteen.

Turvallisuus:

Ymmärretään oppiaineen työturvallisuuteen liittyvät asiat: siisteys, omien jälkien korjaaminen ja työvälineistä huolehtiminen sekä työskentelyohjeiden noudattaminen.

Vastuu omasta itsestä, muista ja ympäristöstä:

Kierrätys: itse valmistettu materiaali ja vanhan korjaaminen. Turhien hankintojen välttäminen.

Taloudellinen materiaalien käyttö ja itse valmistettu materiaali / työvälineet

Ajan hallinta:

työprosessin ajankäyttö: oman ajankäytön suunnittelu

Monilukutaito L4

Kriittisyys, kyseenalaistaminen

- Kriittisyys: on tunnistettava asiayhteydet, jotka ovat vaikuttaneet kuvan syntymiseen; kuvan irrottaminen alkuperäisestä asiayhteydestä voi muuttaa sen sanomaa
- Aika, jolloin kuva on syntynyt: miten merkitykset voivat muuttua ajan myötä

Eettisyys ja vastuunalaisuus

- Kuvan tekijän tavoitteiden tiedostaminen: miksi kuva on tehty

- Miten taiteella on mahdollista vaikuttaa; toisaalta on myös tunnistettava vaikuttajan vastuu: mitä eroa on mielipiteen ilmaisulla ja propagandalla

Lukuinto (kuvainto?)

- Oman roolin tärkeys kuvien katsojana ja tuottajana
- Henkilökohtaisen suhteen muodostaminen kuvakulttuuriin

Tekstin ymmärtäminen laajana käsitteenä

- Kuvan merkityksen tunnistaminen eri aikoina ja eri tilanteissa
- Kuvan alkuperäisen käyttötarkoituksen tiedostaminen: onko kyseessä taidekuva, mainoskuva, uutiskuva...
- Mitkä ovat kuvan vaikutuskeinot: aihe, muoto, väri...

Tekstien (kuvien) tuottaminen, tulkitseminen arvottaminen

- Miten kuvan viesti tulkitaan: onko olemassa oikeaa / väärää tapaa tulkita kuvan viestiä
- Miten voin itse viestiä kuvilla

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

TVT-aidot kansalaistaitona:

Kuva on arkipäiväistynyt. Kuka tahansa voi tuottaa, julkaista ja jakaa kuvaa. Harjoitellaan taitoja käyttä ja tuottaa digitaalista kuvaa.

Teknologian hyödyntäminen, tiedonhallintataidot:

- Kuvankäsittely ja videoeditointi.
- Tiedonhaku.
- Digitaalisen kuvan käyttö ja tuottaminen.

Vastuullisuus:

- Julkisuus. Mitä/missä saa/voi/kannattaa julkaista?
- Tekijänoikeuskysymykset. Miten saa julkaista?

Aktiivinen toimiminen, vuorovaikutus:

Tavoitteena ymmärtää kuvan vaikutuskeinoja niin kuvan vastaanottajana kuin tuottajana. Miten minuun pyritään vaikuttamaan kuvalla? Miten voin luoda vaikuttavan kuvan?

Koulu lähellä lasten ja nuorten elämää:

- Kuva sosiaalisessa mediassa.
- Pelit ja pelisuunnittelu.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Vastuun kantaminen, sitoutuminen:

Harjoitellaan vastuuta työprosessista. Työn suunnittelu ja valmiiksi saattaminen.

Omien, ympäröivien mahdollisuuksien näkeminen:

Ymmärretään Brändit ja kuvataiteen työmenetelmät liike-elämän, taide- ja käsityöläisammattien osana.

Omien vahvuuksien näkeminen ja niiden hyödyntäminen:

Opitaan tunnistamaan omia visuaalisia ja hienomotorisia taitoja ja harjoitetaan niitä. Nähdään kuvantekeminen taitona, jota voi kehittää. Tuetaan oppilaiden omia kiinnostuksen kohteita.

Asenne:

Kuvataidetunneilla pyritään yrittävään, kokeilevaan, toimeliaaseen asenteeseen. Kannustetaan rohkeaan kokeiluun. Teen omannäköisiä töitä ja arvostan niitä huolimatta siitä, että ne ovat erilaisia kuin muiden vastaavat tuotokset. Myönteinen asenne kuvataiteeseen: kaikista ei tarvitse tulla taiteilijoita, mutta kaikki ovat jollain tavalla taiteen kuluttajia.

Vapaaehtoistyö:

Kuvataiteessa vapaaehtoistyö voisi tulla näkyväksi esim. yhteisötaiteellisena projektina omassa kouluyhteisössä tai lähialueella.

Jatko-opinnot / työelämätaidot:

Tutustutaan kuvataiteen ammattikenttään ja opintomahdollisuuksiin.

Yritysvierailut ja yrittäjävieraat.

Yhteistyö alueen kulttuurialan oppilaitosten kanssa (KSAO, KyAMK).

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Osallisuuden vahvistaminen:

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä.

Oman työn suunnittelu:

Kuvallisen työskentelyn suunnittelu. Harjoitellaan luonnostelua, pitkäjännitteistä työn tekoa ja ajanhallintaa.

Vaikuttaminen ja vastuu:

Kuvaviestintä: mitä ja miten kuvalla voi viestiä?

Kehitetään kriittistä ajattelua ja kannustetaan oppilaita ilmaisemaan kuvallisesti mielipiteitään sekä vaikuttamaan kuvin elinympäristöönsä.

Omien valintojen vaikutus (kestävä kehitys):

Miten omilla materiaalivalinnoilla voi vaikuttaa ympäristöön ja omaan terveyteen. Lisätään tietämystä materiaaleista ja turvallisista työtavoista.

Kierrätysmateriaalien käyttö kuvataiteessa.

Oman työn arvostus - emme tee lisää jätettä, vaan taidetta!

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen:

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen taiteen keinoin. Kuvasta keino ilmaista itseä.

49.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Oppimisympäristöt

Työskentely tapahtuu luokassa ja koulun lähiympäristössä. Työvälineille ja –materiaaleille sekä oppilastöille tarvitaan säilytystilaa. Oppimisympäristön pitäisi olla luovuuteen ja itseilmaisuuksiin kannustava. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi kuvataiteessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua

ympäristöä. Käytetään hyväksi museoiden ym. tarjontaa mahdollisuuksien mukaan. Kuvataiteessa otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi.

Työtavat

Kuvataide oppiaineena perustuu tekemiseen. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat ja eri aistien käyttö ovat olennaisia kuvataiteessa. Hyödynnetään työtapoja, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Tuetaan mielikuvitusta ja luovuutta.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä. Opettaja ohjaa oppilaita suunnittelemaan työtään ja valitsemaan tarkoituksenmukaisen työskentelytavan.

49.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia.

Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja.

Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen,

eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

49.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä.

49.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä.	Lähiympäristö ja ympäristötaide (luonnonmateriaaleista rakentelu) Väri rakennetussa ja luonnonympäristössä Vuodenaikojen havainnointi - Arjen esineet: havainnointi, muovailu/piirtäminen
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä.	Keskustelu kuvista Kuvan tulkintaa esim. mainoskuva, kuvanmuokkaus – Kuvataiteen peruskäsitteitä esim. piirustus, maalaus, grafiikka, veistos, paperiarkkikoot Taidenäyttely oppilastöistä
T4 ohjata oppilasta käyttämään	S1 Omat kuvakulttuurit: Omia	Monipuoliset tekniikat

<p>monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja</p>	<p>kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta.</p>	<p>Maalaus: värien sekoittaminen</p> <p>Pää-, väli- ja vastavärit, kylmä ja lämmin väri, väriympyrä</p> <p>Siveltimen pesu</p> <p>Piirustus: erilaiset liidut</p> <p>Muovailu: esim. savi, levytekniikka, muovailuvaha</p> <p>Ympäristötaide: luonnonmateriaalit</p>
<p>T5 ohjata oppilasta kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.</p>	<p>Ryhmässä toimiminen: ympäristötaideprojekti</p> <p>Runsaasti integraatiomahdollisuuksia</p> <p>Vuotuiset juhlat</p>
<p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin</p>	<p>S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin.</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p>	<p>Mainoksen suunnittelu ja toteutus, layout</p> <p>Symbolit, logot</p> <p>Kuvalla vaikuttaminen</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä</p>	<p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.</p>	<p>Kuvasta kertominen</p> <p>Kuvan kokeminen</p>
<p>T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta katsojan näkökulmista</p>	<p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen vastaanottamiseen.</p>	<p>Kuvan tulkitsemisen peruskäsitteitä</p> <p>Kuvan välittämä viesti</p>
<p>T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kestävä kehitys</p>	<p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissatuotetusta kuvataiteesta.</p>	<p>Välineistä huolehtiminen ja materiaalin järjevä ja monipuolinen käyttö</p> <p>Luonnonmateriaalit (esim. hiekka, lumi ym.)</p> <p>Taidetta roskista</p>

49.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.	Lähiympäristön muutokset Valokuvaus ja vanhojen kuvien tarkastelu Liikkuva kuva, esim. animaatio
T2 rohkaista oppilasta harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	Valokuvauksen peruskäsitteet: esim. kamera, objektiivi, linssi, zoomaus Kuvakoot Kansainvälisyys: esim. maahanmuuttajien kuvakulttuurit Virtuaalivierailu esim. virtuaalimuseoon
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja	S3 Taiteen maailmat: Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin ja taiteen eri lajeihin.	Monipuoliset tekniikat Maalaus: valöörit, valo ja varjo Piirustus: hiili ja lyijykynä Muovailu: savi ja muovailuvaha, esim. makkaratekniikka, kovertaminen Sekatekniikka
T5 ohjata oppilasta kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.	Vuotuiset juhlat Animaatiot
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan monipuolisesti mediasta. S3 Taiteen maailmat: Oppilaat	Valokuva Tekijänoikeudet Vastuullinen kuvan käyttö

	perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin.	sosiaalisessa mediassa
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessamuihin kuvakulttuureihin. S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta.	Suomalaiset taiteilijat Realismi, abstraktismi
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan visuaalista kulttuuria katsojan näkökulmista	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen vastaanottamiseen.	Suomalaisen kulttuurin tunnettuja teoksia, esim. Kalevala

49.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1 Omat kuvakulttuurit: Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnonympäristöistä. S3 Taiteen maailmat: Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.	Tilankuvaaminen (integrointi mahdollisesti Hi): perspektiivi, värioppi
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti	S1 Omat kuvakulttuurit: Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. S2 Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa. S3 Taiteen maailmat: Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.	Monipuoliset tekniikat Kuvalla vaikuttaminen (integrointi mahdollisesti Ai, Bg) Sommittelu

T4 ohjata oppilasta harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S3 Taiteen maailmat: Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin.	Kerrataan ja syvennetään edellisten vuosien asioita Sekatekniikka Ruutusuurenos (integrointi Ma)
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.	Videokuvaus ryhmissä tai kuvauskokeiluja
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan monipuolisesti mediasta.	Viestiminen liikkuvalla kuvalla (integrointi Ai)
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessamuihin kuvakulttuureihin. S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissatuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.	Taidetyylisuunnat (integrointi Hi), esim. Egypti, impressionismi
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	Työskentelyn lähtökohtana eri kulttuurialueen kuvia esim. Egyptin taide
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan ympäristössä	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään	Oman elinympäristön suunnittelu, esim. koulun piha, oma huone,

ilmenevistä arvoista	oppilaiden laajenevaa elinpiiriä. S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	yhteiset alueet
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	Kuvitusaiheiden tai -menetelmien valitseminen eri kulttuureista, esim. satujen kuvittaminen tai origami Paperin valmistaminen: Kouvolan perinteet paperinvalmistuksessa

49.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ympäristöistä. S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotetusta kuvataiteesta.	Arkkitehtuuri (integrointi Hi): kolmiulotteinen rakentelu, mittasuhteet (integrointi Ma), oman paikkakunnan rakennuksia ja kartanoita
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	Sarjakuvat Juliste Sommitelu
T4 ohjata oppilasta harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S3 Taiteen maailmat: Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn	Kerrataan ja syvennetään edellisten vuosien asioita Grafiikka, esim. linopainanta - Kollaasi (integrointi mahd. Ai)

	lähtökohtana.	Ornamentit Sekatekniikat
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.	Pelin suunnittelu ja valmistaminen esim. lautapeli/ leikki/koodaus -videokuvaus ryhmissä (esim. oppilaiden omia laitteita hyödyntäen)
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Opetuksessa käsitellään medioiden merkitystä yhteiskunnassa.	Harjoitellaan kuvasarjan tekemistä esim. powerpointin avulla
T8 ohjata oppilasta pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	Taidettyylisuunnat (integr. Hi), esim. renessanssi, modernismi Eri alueiden taiteen erityispiirteitä esim. miksi islamin taiteessa ei kuvata eläviä olentoja (integr. Hi ja Ue, Uo, Et)
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kuvailmaisun tapoja omilla kuvissaan	S1 Omat kuvakulttuurit: Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisältöjä valitaan vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä.	Saamelainen ja Pohjoismaalainen kuvailmaisuus (viikingit) (integr. Hi, Kä)

	S3 Taiteen maailmat: Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnonympäristöistä. S3 Taiteen maailmat: Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteeneri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.	Oman alueen tunnetut kohteet Rakennettu ympäristö - luonnonympäristö Puistoalueiden merkitys
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. S3 Taiteen maailmat: Oppilaat perehtyvät erilaisiin käsityksiin taiteesta.	Esineen suunnittelu kierrätysmateriaalista Esinesuunnittelu sekä materiaalin monipuolinen ja järkevä käyttö Ongelmanratkaisutaitojen käyttäminen

49.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Työtavat

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja.

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun

visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti.

Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetustilanteissa

49.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Otetaan huomioon oppilaiden sosiaaliset, psyykkiset ja motoriset lähtökohdat ja taidot. Tuetaan taiteentekemisen keinoin identiteetin rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Kuvataiteessa oppilaat voivat hyödyntää omia vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja.

Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Vahvistetaan oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

49.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena.

49.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	<p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p>	<p>Arkkitehtuuri</p> <p>Muotoilu</p> <p>Tilankuvaaminen</p> <p>Dokumentointi</p>
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään	<p>S1 Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista.</p>	<p>Ajankohtaiset taideilmiöt -Kuvalla vaikuttaminen</p> <p>Uutiskuva - taidekuva - mainos Kuvankäsittely</p> <p>Lennoxin museovierailut tai työpajat</p>
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	<p>S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.</p>	<p>Kuvalla vaikuttaminen</p> <p>Monipuoliset tekniikat</p> <p>Sommitteluun perehtyminen</p>
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen	S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he	Maalaus-, piirustus-, keramiikka ja grafiikkatekniikat

tuottamisen taitojaa	<p>osallistuvat omaehtoisesti.</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.</p>	<p>Valokuvaus</p> <p>Kollaasi</p> <p>Rakentelu</p> <p>Sekatekniikka</p>
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	<p>S2 Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä.</p>	<p>Projektityöskentely</p> <p>Tiedon hankinnan harjoittelu</p> <p>Ongelmaratkaisutaitojen käyttö</p>
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan	<p>S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.</p>	<p>Kuvalla vaikuttaminen</p> <p>Valokuvan ja videon keinot</p>
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	<p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan</p>	<p>Länsimaisen taiteen historian pääsuunnat</p>

	näkökulmista.	
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	<p>S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.</p>	<p>Eri alueiden ja aikakausien taiteen erityispiirteitä, esim. kauneuskäsitys</p> <p>Kuvan merkityksen muuttuminen aikojen kuluessa, esim. keskiajan kirkkotaide</p>
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	<p>S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisältöjä valitaan oppilaiden omiakuva-kulttuureja uudistavista ilmiöistä.</p> <p>S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia taiteen tuottamiseen.</p>	<p>Eri kulttuurien rakennustaide</p> <p>Materiaalikoelut</p> <p>Kolmiulotteinen rakentaminen</p>
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	<p>S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.</p> <p>S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.</p>	<p>Kantaaottava juliste</p> <p>Esineiden eettisyys ja ekologisuus</p>
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden	Järkevä ja ekologinen materiaalien käyttö

moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista. S3 Taiteen maailmat: Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia.	Tutustuminen valittuun vieraaseen kulttuuriin ja esittely muille valitulla tekniikalla (esim. kollaasi, power point -esitys)
--	---	--

50. Käsityö

50.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Toiminnallisuus on käsityön oppimisen ydin. Käsityössä tutustutaan erilaisiin ilmiöihin kokeilun ja havaintojen kautta. Perustaitojen ja -tietojen ja välineiden turvallisen käytön hallinta on välttämätöntä käsityön opiskelussa. Tavoitteena on onnistumisen ilon kokeminen ja innostuminen käsityötä kohtaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Käsityökulttuuri on käsityötaitojen välittämistä, ylläpitämistä, soveltamista ja kehittämistä. Käsityön opiskelu on yksin ja yhdessä tekemistä, ideointia ja suunnittelua jossa ryhmätyö- ja ongelmanratkaisutaidot sekä luovuus korostuvat. Harjoitellaan tietoja ja taitoja yhteisöllisesti sekä opitaan arvostamaan omaa ja toisten työtä. Käsityökulttuuriin tutustutaan esimerkiksi museokäyntien ja näyttelyiden avulla. Tutustutaan tämän päivän ja tulevaisuuden käsityöhön liittyviin teknologisiin sovellutuksiin, kuten esimerkiksi 3D-tulostus ja kirjova ompelukone. Pyritään lisäämään yhteistyötä toisen asteen oppilaitosten kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Hyvinvointia on oman elinympäristön ja sen teknologian hallintataidot. Tämä toteutuu työkalujen, laitteiden, välineiden ja materiaalien turvallisella käytöllä, valmiudella omaksua ja oppia uusia taitoja ja tietoja sekä kyvyllä ottaa vastuuta omasta itsestä, toisista ja ympäristöstä.

Monilukutaito L4

Käsityöprosessin hallinta suunnittelusta valmiiseen tuotokseen sisältää kriittistä tiedonhankintaa eri lähteistä ja tiedon soveltamista käytäntöön sekä vastuunalaisuutta omasta työstä ja sen vaikutuksista ympäristöön ja ihmisiin.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Käsityöprosessissa pyritään hyödyntämään tv-tekniologiaa suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Hyvät tieto- ja viestintätaidot mahdollistavat tiedonhaun ja -jakamisen jopa maailmanlaajuisesti sekä lisäävät keinoja tehdä ainerajat ylittävää yhteistyötä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

Käsityön tekeminen on prosessi, jossa on mahdollista kehittää pitkäjänteisyyttä, epäonnistumisen ja epävarmuuden sietämistä ja määrätietoista työskentelyä. Onnistuminen käsityöprosessissa vahvistaa itsetuntoa ja tietoisuutta omista vahvuuksista antaen edellytyksiä jatko-opintoihin ja työelämään. Oppilaan tietoisuutta paikallisesta elinkeinorakenteesta ja yrityskulttuurista lisätään esimerkiksi yritysvierailuiden ja ammattiesittelyiden avulla.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

Käsityö vaikuttaa yhteiskunnallisesti työhön suuntautumiseen tarjoamalla oppilaille mahdollisuuden harjoitella kädentaiteita ja löytää omia vahvuusalueita. Käsityössä voidaan tukea oppilasta löytämään oma elämänpolkunsa ja paikkansa yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. Käsityön opiskelu tukee globaalia kestävää kehitystä opettamalla vastuullisuutta kulutustottumuksissa, materiaalivalinnoissa ja työtavoissa.

50.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Oppilas opiskelee 3. ja 4. luokalla käsitöissä sekä teknisen työn että tekstiilityön työtapoja, jonka jälkeen hän valitsee ensisijaisen työtavan, jonka tekniikoihin ja materiaaleihin hän keskittyy 5. ja 6. luokalla. Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti.

50.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Käsityön opiskelussa ohjaus, eriyttäminen tuki kohdistuvat erityisesti oppilaan hienomotoristen taitojen, keskittymiskyvyn ja havainnointikyvyn kehittämiseen. Oppilasta ohjataan teorian ja käytännön yhteensovittamiseen soveltamiseen.. Käsityön opiskelussa on olennaista pitkäjänteinen työskentely ja kokonaisen käsityöprosessin hallinta suunnittelusta dokumentointiin.

50.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Arvioinnissa painotetaan kokonaista työprosessia ja dokumentointia. Kädentaitojen ja valmiin tuotteen tai teoksen lisäksi huomioidaan ongelmanratkaisutaidot.

50.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T4 Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.	<p>S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita.</p> <p>Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelu ja dokumentointi • yleisimmät työstö- ja työmenetelmät ja työkalut soveltuvien osin ja monipuolisesti • yhteyden rakentaminen käsityöprosesseissa toistuvien liikesarjojen ja koodaamisen välille • työturvallisuus
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	<p>S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mittaaminen: kaavan käyttö, suorakulma • koneompelu ja • silitys • virkkaus: kiinteä silmukka • naula-liima -liitos • sahaaminen

50.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	<p>S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja.</p> <p>Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.</p> <p>S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • suunnittelu ja dokumentointi • työturvallisuus
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	<p>S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään osittain itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.</p>	<p>Aiempien sisältöjen lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koneompelu • kankaankuviointi • maalaus • ruuviliitos • avoin ja suljettu virtapiiri

50.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	<p>S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.</p>	<p>Aiempien sisältöjen lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koneompelu JA/TAI • poraaminen • metallin työstäminen • pehmytjuotto
T2 ohjata oppilasta	S2 Suunnittelu: Laaditaan	<ul style="list-style-type: none"> • työpiirustus, mittasuhteet

hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityö- prosessi ja sen dokumentointi.	omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.	
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.	S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.	<ul style="list-style-type: none"> • tuotoksen dokumentointi kuvin

50.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.	Aiempien sisältöjen lisäksi: <ul style="list-style-type: none"> • saumuriin tutustuminen • neulontaan tutustuminen • yksinkertainen vaateompelu • kaavan jäljentäminen JA/TAI • elektroniikkarakentelu
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityö- prosessi ja sen dokumentointi.	S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.	<ul style="list-style-type: none"> • työprosessin suunnittelu • mittakaava
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja	S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja	<ul style="list-style-type: none"> • eri materiaalien yhdistäminen

teknisiin ratkaisuihin.	elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.	
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.	<ul style="list-style-type: none"> • käsityöprosessin dokumentoinnin jakaminen.
T7 Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.	S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.	<ul style="list-style-type: none"> • käsityöprosessin dokumentointi kuvin ja tekstein

50.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Yhteinen orientointijakso lukuvuoden alussa, jonka jälkeen oppilas valitsee 7. luokalla oman kiinnostuksensa mukaisesti joko teknisen työn tai tekstiilityön tekniikat pääasialliseksi käsityön painopistealueeksi. Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti.

50.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Käsityön opiskelussa painottuvat kokonaisen käsityöprosessin hallinta ja dokumentointi tv-tekniikkaa hyväksikäyttäen. Opiskelun painopiste siirtyy kohti ongelmanratkaisukeskeistä työskentelyä, jolloin eri materiaalien ja tekniikoiden soveltaminen ja yhdistäminen monipuolistuu.

50.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Arvioinnissa painotetaan kokonaista työprosessia ja oppilaan itsearviointia. Kädentaitojen ja valmiin tuotteen tai teoksen lisäksi huomioidaan ongelmanratkaisu-, suunnittelu- ja työprosessin hallintataidot.

50.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.</p>	<p>S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita.</p> <p>Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.</p> <p>S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • monimateriaaliset työt • tvt-tekniikan hyödyntäminen suunnittelussa ja ideoinnissa • ohjelmoitaviin rakennussarjoihin ja/tai • -koneisiin tutustuminen • käsityötaitojen syventäminen ja turvallinen konetyöskentely • käsityömateriaalien elinkaari
<p>T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella</p>	<p>S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen.</p> <p>Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • materiaalien monipuolinen soveltaminen • luova ongelmanratkaisu
<p>T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita</p>	<p>S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistus-prosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.</p> <p>Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.</p>	<p>Materiaali- ja työtapatietous:</p> <ul style="list-style-type: none"> • neulonta • vaateompelu • kirjonta • vaatehuolto <p>JA/TAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • koneellinen työstö • hitsaus

	<p>S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kovajuotto • elektroniikan peruskomponenttien toimintaan tutustuminen
<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan</p>	<p>S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistus-prosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.</p> <p>Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tekninen piirustus • kaavan piirto ja muokkaus • tvt:n hyödyntäminen suunnittelussa ja dokumentoinnissa soveltuvin osin
<p>T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa</p>	<p>S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityö-prosessia. Työskennellään turvallisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • turvallinen konetyöskentely käytännössä • työprosessin riskiarviointi
<p>T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa</p>	<p>S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen.</p> <p>Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.</p> <p>S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä.</p> <p>Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tekninen piirustus • piirikaavio (elektroniikka) • kaavan piirto ja muokkaus • kokonaisen käsityöprosessin suunnittelu ja toteutus tvt:tä hyödyntäen soveltuvin osin • käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointi • tiedon yhteisöllinen jakaminen
<p>T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä</p>	<p>S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti sekä mahdollisilla opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yritystoimintaan tutustuminen mahdollisuuksien mukaan • kokonaisen käsityöprosessin hallinta itsenäisesti ja vastuullisesti suunnittelusta valmiiksi tuotteeksi tai teokseksi.

	työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.	
--	--	--

51. Liikunta

51.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Fyysinen toimintakyky:

- Kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen ja kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja paikallisten mahdollisuuksien mukaan.
- Ohjata oppilaita havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Sosiaalinen toimintakyky:

- Yhdessä tekeminen ja liikkuminen myönteisessä hengessä.

Psyykkinen toimintakyky:

- Vastuunottaminen omasta toiminnasta ja itsenäisen työskentelyn taitojen vahvistaminen.
- Saada riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta ja pätevyydestä liikkujana.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Fyysinen toimintakyky:

Rohkaista oppilaita osallistumaan liikuntatilanteisiin omien kykyjen mukaan.

Sosiaalinen toimintakyky:

- Ohjata oppilaita työskentelemään kaikkien ryhmän jäsenten kanssa.
- Ohjata oppilaita säätelemään omaa toimintaa vuorovaikutustilanteissa ja tunneilmaisua sekä toimimaan "reilun pelin" -periaatteella.

Psyykkinen toimintakyky:

- Vastuunottaminen omasta toiminnasta osana yhteisöä.

- Saada myönteisiä kokemuksia yhdessä tekemisestä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Fyysinen toimintakyky:

- Kannustaa oppilaita läpi elämän jatkuvaan aktiiviseen elämäntapaan.
- Ohjata arvioimaan omaa kuntotasoaan, harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksia sekä kehittämään eri liikuntamuotojen vaatimia välineenkäsittelytaitoja.
- Opettaa ja vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja.

Sosiaalinen toimintakyky:

- Ohjata oppilaita toimimaan vastuullisesti osana ryhmää ja luoda yhteisöllisyyden kokemuksia.

Psyykinen toimintakyky:

- Kokea virkistymisen tunteita ja liikunnan iloa.

Monilukutaito L4

Fyysinen toimintakyky:

- Ohjata oppilaita havainnoimaan ympäristöä eri aistein sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Sosiaalinen toimintakyky:

- Toisen kunnioittaminen kaikissa liikuntatilanteissa.

Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen L5

Fyysinen toimintakyky:

- Opastaa oppilaita käyttämään hyvinvointiteknologiaa, kuten sykemittareita, tabletteja ja älypuhelimia mahdollisuuksien mukaan.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Fyysinen toimintakyky:

- Ohjata oppilaita turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatilanteissa.

- Osallistuminen liikuntatilanteisiin omien kykyjensä mukaisesti.

Sosiaalinen toimintakyky:

- Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.
- Ohjata oppilaita kannustamaan toisiaan yritteliään ilmapiirin luomiseksi.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen L7

Fyysinen toimintakyky:

- Kannustaa oppilaita aktiiviseen elämäntapaan ja ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn merkitys osana hyvää terveyttä.

Sosiaalinen toimintakyky:

- Opetella ystävyyttä tukevia vuorovaikutustaitoja liikuntatilanteissa.

Psyykinen toimintakyky:

- Auttaa oppilaita löytämään itselle mieluksia ja hyvää oloa tuovia liikuntalajeja, joita hän jatkaa myös perusopetuksen jälkeen.

51.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokat 3-6 ovat monipuolisten liikuntataitojen oppimisen aikaa. Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä paikallisten liikuntaseurojen kanssa.

Vuosiluokilla 3-6 liikuntaa voi opettaa sekaryhmissä tai pitää tyttöjen ja poikien liikunnan erillään. Päätös on perusteltava sen mukaan, kumpi ryhmämuoto edesauttaa parhaiten oppilaskoon pysymistä järkevänä ja koulun tiloihin sopivana. Tällöin oppitunneilla on

mahdollista tukea jokaisen oppilaan taitojen oppimista ja kasvua itsenäisyyteen. Opetuksen turvallisuuden edellytyksiä ovat mm. riittävän pienet opetusryhmät, koulun asianmukaiset liikuntavälineet ja -tilat sekä opettajien koulutus ja ammattitaidon ylläpitäminen.

Koulupäivän liikunnallistamiseksi tulisi myös huomioida välituntiliikunnan mahdollistaminen kehittämällä koulun välituntialuetta, välinehankintoja sekä koulupäivän rytmittämistä välituntiliikuntaan soveltuvaksi.

51.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Liikunta poikkeaa muista oppiaineista siinä, että kehollisuus on näkyvästi läsnä oppitunneilla. Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden taitotason huomioon ottaminen, eriyttäminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella.

Liikunnallisesti lahjakkailta oppilailta on mahdollisuus opiskella liikuntaluokalla kolmannesta luokasta eteenpäin, jossa liikunnanopetusta on enemmän.

51.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3–6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena.

Vuosiluokilla 3-4 liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa (hyväksytty/hylätty) antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Vuosiluokilla 5-6 liikunnan sanallista arviota antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ohjataan itsearviointiin. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina.

51.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 3. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Fyysinen toimintakyky:</p> <p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p>	<p>S1 Fyysinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.</p> <p>Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.</p> <p>Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn</p>	<p>Oppilas osaa varustautua oikein liikuntatunnille</p> <p>Oppitunnista vähintään 2/3 on reipasta liikuntaa</p> <p>Koulumatkan kulkeminen omin lihasvoimin mahdollisuuksien mukaan</p> <p>Opetukseen tulisi sisältyä ainakin: perusliikunta (juoksu, hyyt, heitot), luontoliikunta lähimaastossa, erilaiset pallopelit, leikit ja viitepelit (kuljettaminen, vierittäminen, heittäminen, potkiminen, lyöminen, pompottaminen, kiinniottaminen), musiikkiliikunta (rytmissä liikkuminen), voimistelu ja venyttely, temppuradat (pyöriminen, kieriminen, heiluminen, pää alaspäin asennot, kiipeileminen), vesiliikunta, talviliikunta</p> <p>Liikunnallisesti lahjakkailta oppilailta on mahdollisuus opiskella liikuntaluokalla, jossa liikunnanopetusta on enemmän.</p>

	arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.	
<p>Sosiaalinen toimintakyky</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunteilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p>	<p>S2 Sosiaalinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.</p>	<p>Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille</p> <p>Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisten auttaminen</p> <p>Peleissä ja leikeissä sovellettuja sääntöjä, jotka tukevat kaikkien osallisuutta</p> <p>Sääntöjen merkityksen ymmärtäminen sujuvan työskentelyn mahdollistamiseksi</p>
<p>Psyykinen toimintakyky</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>S3 Psyykinen toimintakyky:</p> <p>Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.</p>	<p>Oppilaan saama palaute liittyy oppimisen tai työskentelyn edistymiseen ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin</p> <p>Palaute on myönteistä tai rakentavaa</p> <p>Mahdollisuus kokea iloa ja virkistymistä turvallisessa ilmapiirissä</p>

51.6. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 4. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Fyysinen toimintakyky</p> <p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä</p>	<p>S1 Fyysinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa</p>	<p>Oppilas osaa varustautua oikein liikuntatunnille</p> <p>Oppitunnista vähintään 2/3 on reipasta liikuntaa</p> <p>Koulumatkan kulkeminen omin lihasvoimin mahdollisuuksien mukaan</p> <p>-Opetukseen tulisi sisältyä ainakin: perusliikunta (juoksu, hyyt, heitot), luontoliikunta</p>

<p>tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p>	<p>oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.</p> <p>Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.</p> <p>Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>	<p>lähimaastossa, erilaiset pallopelit, leikit ja viitepelit (kuljettaminen, vierittäminen, heittäminen, potkiminen, lyöminen, pompottaminen, kiinniottaminen), musiikkiliikunta (rytmissä liikkuminen), voimistelu ja venyttely, temppuradat (pyöriminen, kieriminen, heiluminen, pää alaspäin asennot, kiipeileminen), vesiliikunta, talviliikunta</p>
<p>Sosiaalinen toimintakyky</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p>	<p>S2 Sosiaalinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.</p>	<p>Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille</p> <p>Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisten auttaminen</p> <p>Peleissä ja leikeissä sovellettuja sääntöjä, jotka tukevat kaikkien osallisuutta</p> <p>Sääntöjen merkityksen ymmärtäminen sujuvan työskentelyn mahdollistamiseksi</p>
<p>Psyykinen toimintakyky</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p>	<p>S3 Psyykinen toimintakyky:</p> <p>Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun</p>	<p>Oppilaan saama palaute liittyy oppimisen tai työskentelyn edistymiseen ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin</p> <p>Palaute on myönteistä tai</p>

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.	rakentavaa Mahdollisuus kokea iloa ja virkistymistä turvallisessa ilmapiirissä
--	---	---

51.7. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 5. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Fyysinen toimintakyky</p> <p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan</p>	<p>S1 Fyysinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.</p> <p>Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.</p> <p>Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn</p>	<p>Oppilas osaa varustautua oikein liikuntatunnille</p> <p>Oppitunnista vähintään 2/3 on reipasta liikuntaa</p> <p>Koulumatkan kulkeminen omin lihasvoimin mahdollisuuksien mukaan</p> <p>Opetukseen tulisi sisältyä ainakin: perusliikunta (juoksu, hyppy, heitot), luontoliikunta ja suunnistus metsässä, erilaiset pallopelit, leikit ja viitepelit (kuljettaminen, vierittäminen, heittäminen, potkiminen, lyöminen, pompottaminen, kiinniottaminen), musiikkiliikunta (rytmissä liikkuminen), voimistelu ja venyttely, telineradat (pyöriminen, kieriminen, heiluminen, pää alaspäin asennot, kiipeileminen), vesiliikunta, talviliikunta, kamppailut, voimaharjoittelu oman kehon painolla</p> <p>Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>

vedestä T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.	
Sosiaalinen toimintakyky T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.	Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisten auttaminen Peleissä ja leikeissä sovellettuja sääntöjä, jotka tukevat kaikkien osallisuutta Sovittujen sääntöjen noudattaminen
Psyykinen toimintakyky T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3 Psyykinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.	Oppilaan saama palaute liittyy oppimisen tai työskentelyn edistymiseen ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin Palaute on myönteistä tai rakentavaa Mahdollisuus kokea iloa ja virkistymistä turvallisessa ilmapiirissä

51.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 6. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
Fyysinen toimintakyky T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. T3 ohjata oppilasta sekä	S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja	Oppilas osaa varustautua oikein liikuntatunneille Oppitunnista vähintään 2/3 on reipasta liikuntaa Koulumatkan kulkeminen omin lihasvoimin mahdollisuuksien mukaan Opetukseen tulisi sisältyä ainakin: perusliikunta (juoksu, hypyt, heitot), luontoliikunta ja suunnistus metsässä, erilaiset pallopelit, leikit ja viitepelit (kuljettaminen, vierittäminen, heittäminen, potkiminen,

<p>vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p>	<p>monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.</p> <p>Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.</p> <p>Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>	<p>lyöminen, pompottaminen, kiinnittäminen), musiikkiliikunta (rytmisissä liikkuminen), voimistelu ja venyttely, telineradat (pyöriminen, kieriminen, heiluminen, pää alaspäin asennot, kiipeileminen), vesiliikunta, talviliikunta, kamppailut, voimaharjoittelu oman kehon painolla</p>
<p>Sosiaalinen toimintakyky</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuuttaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p>	<p>S2 Sosiaalinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.</p>	<p>Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille</p> <p>Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisten auttaminen</p> <p>Peleissä ja leikeissä sovellettuja sääntöjä, jotka tukevat kaikkien osallisuutta</p> <p>Sovittujen sääntöjen noudattaminen</p>
<p>Psyykinen toimintakyky</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>S3 Psyykinen toimintakyky:</p> <p>Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat</p>	<p>Oppilaan saama palaute liittyy oppimisen tai työskentelyn edistymiseen ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin</p> <p>Palaute on myönteistä tai rakentavaa</p> <p>Mahdollisuus kokea iloa ja virkistymistä turvallisessa ilmapiirissä</p>

	pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.	
--	--	--

51.9. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja lähiseudun tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetusta voidaan järjestää yhteistyössä suunnitellusti eri toimijoiden, kuten Kouvolan urheiluakatemia tai paikallisten urheiluseurojen kanssa.

Tytöt ja pojat opiskelevat pääsääntöisesti omissa opetusryhmissään vuosiluokilla 7-9. Valinnaiskursseilla sekä pedagogisesti perustelluissa liikuntatilanteissa, kuten esimerkiksi tanssin opetuksessa, tyttöjen ja poikien opettaminen yhdessä voi olla suotavaa.

Koulupäivän liikunnallistamiseksi tulisi myös huomioida välituntiliikunnan mahdollistaminen kehittämällä koulun välituntialuetta, välinehankintoja sekä koulupäivän rytmittämistä välituntiliikuntaan soveltuvaksi.

51.10. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Liikunta poikkeaa muista oppiaineista siinä, että kehollisuus on näkyvästi läsnä oppitunneilla. Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Liikunnallisesti lahjakkailta oppilailla on mahdollisuus opiskella liikuntaluokalla, jossa liikunnanopetusta on enemmän.

51.11. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi (4-10) perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi (4-10) muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.

51.12. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Fyysinen toimintakyky</p> <p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan</p>	<p>S1 Fyysinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.</p> <p>Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden,</p>	<p>Oppilas osaa varustautua oikein liikuntatunnille</p> <p>Oppitunnista vähintään 2/3 on reipasta liikuntaa</p> <p>Koulumatkan kulkeminen omin lihasvoimin mahdollisuuksien mukaan</p> <p>Opetukseen tulisi sisältyä ainakin: perusliikunta (juoksu, hyyt, heitot), luontoliikunta ja suunnistus metsässä, erilaiset pallopelit, leikit ja viitepelit (kuljettaminen, vierittäminen, heittäminen, potkiminen, lyöminen, pompottaminen, kiinniottaminen), musiikkiliikunta (rytmisissä liikkuminen), voimistelu ja venyttely, parkour, vesiliikunta, talviliikunta, kamppailut, voimaharjoittelu oman kehon painolla ja lisäpainoilla, oman kuntotason arviointi ja seuraaminen</p>

<p>monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p>	<p>itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään.</p> <p>Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>	
<p>Sosiaalinen toimintakyky</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunteilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p>	<p>S2 Sosiaalinen toimintakyky:</p> <p>Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.</p>	<p>Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille</p> <p>Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisten auttaminen</p> <p>Peleissä ja leikeissä sovellettuja sääntöjä, jotka tukevat kaikkien osallisuutta-Sovittujen sääntöjen noudattaminen</p> <p>Omasta toiminnasta ja ryhmän yhteisistä asioista vastuun ottaminen</p>
<p>Psyykinen toimintakyky</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>S3 Psyykinen toimintakyky:</p> <p>Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan</p>	<p>Oppilaan sama palaute liittyy oppimisen tai työskentelyn edistymiseen ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin</p> <p>Palaute on myönteistä tai rakentavaa</p> <p>Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta</p> <p>Tunne pätevydestä ja hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että ryhmän osana</p> <p>Mahdollisuus kokea iloa ja virkistymistä turvallisessa ilmapiirissä</p>

	harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.	
--	---	--

51.13.Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Fyysinen toimintakyky</p> <p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p>	<p>S1 Fyysinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.</p> <p>Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään.</p> <p>Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>	<p>Oppilas osaa varustautua oikein liikuntatunnille</p> <p>Oppitunnista vähintään 2/3 on reipasta liikuntaa</p> <p>Koulumatkan kulkeminen omin lihasvoimin mahdollisuuksien mukaan</p> <p>Opetukseen tulisi sisältyä ainakin: perusliikunta (juoksu, hypyt, heitot), luontoliikunta ja suunnistus metsässä, erilaiset pallopelit, leikit ja viitepelit (kuljettaminen, vierittäminen, heittäminen, potkiminen, lyöminen, pompottaminen, kiinniottaminen), musiikkiliikunta (rytmissä liikkuminen), voimistelu ja venyttely, parkour, vesiliikunta, talviliikunta, kamppailut, voimaharjoittelu oman kehon painolla ja lisäpainoilla (kuntosaliharjoittelu, circuit), oman kuntotason arviointi</p> <p>Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>

<p>Sosiaalinen toimintakyky</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p>	<p>S2 Sosiaalinen toimintakyky:</p> <p>Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.</p>	<p>Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille</p> <p>Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisten auttaminen</p> <p>Peleissä ja leikeissä sovellettuja sääntöjä, jotka tukevat kaikkien osallisuutta</p> <p>Sovittujen sääntöjen noudattaminen</p> <p>Omasta toiminnasta ja ryhmän yhteisistä asioista vastuun ottaminen</p>
<p>Psyykinen toimintakyky</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>S3 Psyykinen toimintakyky:</p> <p>Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilaan saama palaute liittyy oppimisen tai työskentelyn edistymiseen ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin</p> <p>Palaute on myönteistä tai rakentavaa</p> <p>Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta</p> <p>Tunne pätevydestä ja hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että ryhmän osana</p> <p>Mahdollisuus kokea iloa ja virkistymistä turvallisessa ilmapiirissä</p> <p>Tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa</p>

51.14. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Fyysinen toimintakyky</p> <p>T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.</p>	<p>S1 Fyysinen toimintakyky:</p> <p>Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehitettäviä</p>	<p>Oppilas osaa varustautua oikein liikuntatunnille</p> <p>Oppitunnista vähintään 2/3 on reipasta liikuntaa</p> <p>Koulumatkan kulkeminen omin lihasvoimin mahdollisuuksien</p>

<p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.</p> <p>T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.</p> <p>T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.</p> <p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.</p> <p>T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä</p> <p>T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.</p>	<p>turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.</p> <p>Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.</p>	<p>mukaan</p> <p>Opetukseen tulisi sisältyä ainakin: perusliikunta (juoksu, hypyt, heitot), luontoliikunta ja suunnistus metsässä ja kompassin käyttö, erilaiset pallopelit, leikit ja viitepelit (kuljettaminen, vierittäminen, heittäminen, potkiminen, lyöminen, pompottaminen, kiinnittäminen), musiikkiliikunta (rytmisissä liikkuminen), voimistelu ja venyttely, parkour, vesiliikunta, talviliikunta, kamppailut, voimaharjoittelu oman kehon painolla ja lisäpainoilla (kuntosaliharjoittelu, circuit), oman kuntotason arviointi ja seuraaminen</p>
<p>Sosiaalinen toimintakyky</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.</p> <p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p>	<p>S2 Sosiaalinen toimintakyky:</p> <p>Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.</p>	<p>Ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen sekä työrauhan antaminen muille</p> <p>Toisten kuunteleminen, oman vuoron odottaminen ja toisten auttaminen</p> <p>Peleissä ja leikeissä sovellettuja sääntöjä, jotka tukevat kaikkien osallisuutta</p> <p>Sovittujen sääntöjen noudattaminen</p> <p>Omasta toiminnasta ja ryhmän yhteisistä asioista vastuun ottaminen</p>

<p>Psyykkinen toimintakyky</p> <p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p>	<p>S3 Psyykkinen toimintakyky:</p> <p>Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilaan saama palaute liittyy oppimisen tai työskentelyn edistymiseen ei persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin</p> <p>Palaute on myönteistä tai rakentavaa</p> <p>Tunne oikeudenmukaisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta</p> <p>Tunne pätevyydestä ja hyväksytyksi tulemisesta sekä yksin että ryhmän osana</p> <p>Tietoa hyvinvoinnista ja kokemuksia erilaisista tavoista harrastaa liikuntaa, jotta kukin voi löytää itselleen sopivimman tavan rentoutua, kokea iloa ja virkistymistä</p>
--	--	--

52. Kotitalous

52.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokalla 7–9

Kotitalous on monialainen, hyvinvointia lisäävä yhteiskunnallinen oppiaine. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sisältyvät luontevasti kotitalousopetukseen.

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Kotitalous auttaa kokoamaan muiden oppiaineiden tietopohjaa käytäntöön.

Kotitaloustunneilla oppilas harjaantuu ajankäytön merkitykseen. Oppilasta ohjataan valitsemaan itselleen merkityksellistä ja hyödyllistä tietoa. Oppilasta motivoidaan ongelmanratkaisuun ja onnistumisen elämyksiin.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Oppilasta kannustetaan vahvistamaan kulttuuri-identiteettiään ja arvostamaan suomalaisia kodin perinteitä. Häntä ohjataan harjoittelemaan kotitaloudessa tarvittavia kädentaitoja sekä innostetaan luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen. Oppilasta kannustetaan hyvien tapojen noudattamiseen ja oman käytöksen merkityksen pohtimiseen myönteisen ilmapiirin kannalta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Oppilas saa valmiuksia itsenäiseen arjen hallintaan, jotta hän pystyisi huolehtimaan itsestään ja omasta kodistaan. Oppilas harjoittelee rationaalista ajan hallintaa ja prosessityöskentelyä sekä ymmärtää kodissa pyörivän arjen ajankäyttöä.

Oppilasta ohjataan hyödyntämään kotitaloudessa opittuja tietoja ja taitoja, kuten ruoanvalmistus- ja leivontataitoja sekä puhtaanapito- ja vaatehuoltotaitoja. Oppilasta kannustetaan ajattelemaan, että kotitaloustaidot tuovat hyvinvointia. Oppilasta rohkaistaan ottamaan vastuuta omasta ja ryhmän työskentelystä ja siten oivaltamaan niiden hyödyn tulevaisuudessa.

Monilukutaito L4

Oppilasta ohjataan etsimään, arvioimaan ja tunnistamaan itselleen hyödyllistä, oleellista ja luotettavaa tietoa. Oppilasta ohjataan valitsemaan ja käyttämään sopivia työvälineitä arkisessa työskentelyssä. Oppilas harjoittelee tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön; yksinkertaisesta vaativaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Oppilasta kannustetaan hyödyntämään mediaa ja teknologisia laitteita arjen työvälineinä ja kiinnittämään huomiota niiden hygieeniseen, ergonomiseen ja turvalliseen käyttöön.

Työelämätaidot ja yrittäjyys L6

Oppilas harjoittelee turvallisessa ympäristössä vastuullista työskentelyä yksin ja ryhmässä sekä sopii ajankäytöstä ja työtehtävien tasapuolisesta jakamisesta.

Oppilasta tuetaan omien vahvuuksien - onnistumisien ja epäonnistumisien - kautta, myönteisellä asenteella sekä sinnikkäällä harjoittelulla itsenäiseksi osaajaksi, joka uskaltaa ilmaista oman mielipiteensä perustellusti.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Oppilasta ohjataan vastuulliseen toimintaan arjen valintatilanteissa ja häntä motivoidaan huomioimaan olevansa osa yhteiskuntaa.

52.2. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7

Kotitalouden tavallisin oppimisympäristö on kotitalousluokka, jossa keskeistä on turvallinen toiminta runsaasti virikkeitä sisältävässä ympäristössä. Kotitalousluokassa on oltava riittävästi tilaa, ajan- ja tarkoituksen mukaiset ja turvalliset kalusteet, työvälineet ja teknologia sekä mahdollisuus ylläpitää selkeää järjestystä. Kotitalousluokan erityispiirteisiin lukeutuvat muun muassa kuiva-ainevarasto, kylmälaitteet, lukuisia sähkölaitteet ja runsaasti erilaisia vaarallisia työvälineitä. Koulun ohella oppilaan koti ja lähiympäristö toimivat keskeisinä oppimisympäristöinä, mukaan lukien media ja teknologiset laitteet.

Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön. Yhdessä tekeminen, yhteisöllisyys, vuorovaikutus ja vertaisoppiminen ovat luontevia työtapoja. Oppilas käyttää omien vahvuuksien mukaisia työtapoja ja voi oppia johtamistaitoja. Kotitaloudessa oppiminen on prosessi, jolla on selkeä alku ja loppu yhdellä opetuskerralla.

52.3. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7

Ohjaus: Kotitaloudessa keskeistä ovat oman toiminnan ohjauksen asteittainen lisääntyminen ja motivaatio. Ohjauksessa pyritään etenemään yksinkertaisesta ja selkeästä kohti laaja-alaisempaa jäsenneltyä osaamista. Joustavat opetusjärjestelyt mahdollistavat toimimisen erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Eriyttäminen ja tuki: Jokainen tehtävä työ on oppilaskohtainen ja se voidaan eriyttää oppilaan osaamistason mukaiseksi oppilaan ominaisuudet huomioiden. Oppilaan erilaiset tavat oppia huomioidaan esimerkiksi käyttämällä eri aisteja. Ryhmässä oppilas saa vertaistukea. Kotitaloudessa kodin ja koulun yhteistyö on tärkeää.

Kotitaloudessa eriyttämistä ja tukea vaativat erityisesti oppilaat, joilla on matemaattisia, kielellisiä, hahmottamiseen ja oman toiminnan ohjaamiseen liittyviä haasteita sekä käytöshäiriöitä. Erityisruokavaliot edellyttävät vaativuuden mukaan erillisiä opetustiloja, välineitä, varastotiloja sekä raaka-aineita.

52.4. Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista ja jatkuvaa, opiskelua ohjaavaa, kannustavaa, oppimista ja kasvua tukevaa, itseluottamusta vahvistavaa sekä oppimaan

oppimisen taitoja kehittävää. Uutena oppiaineena kotitalouden arvioimisen hahmottaminen on oppilaalle hankalaa, koska arvioitavia piirteitä on paljon. Sekä suullisessa että kirjallisessa arvioinnissa mukana ovat oppilas, opettaja, huoltaja ja luokkatoverit. Oppilas saa konkreettista palautetta osaamisestaan usein välittömästi ja epäonnistumisestakin saa kannustavaa arviointia. Eri sisältöalueiden tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden suhteen voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Käytetyimpiä arviointimenetelminä ovat opetuskeskustelu, havainnointi, oppimispäiväkirja, jatkuva palaute, ohjatut kotitehtävät, arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi sekä kirjallinen-, suullinen-, sanallinen- ja numeroarviointi.

52.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	KUNTAKOHTAISET LISÄYKSET
<p>Käytännön toimintataidot</p> <p>T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa</p> <p>T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia käden taitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen</p> <p>T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävästä kulutuksesta mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa</p> <p>T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana</p> <p>T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin</p> <p>Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot</p>	<p>S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri:</p> <p>Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlaa.</p> <p>S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten,</p>	<p>Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri Kouvolassa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • perusruoanvalmistus- ja leivontataidot • ruokailutilanteet • ravitsemussuositukset • elintarviketuntemus • ruoka- ja tapakulttuuri • kalenterivuoden juhlat • esimerkiksi ravitsemus: ympäristöoppi • (1-2,3-6) • biologia (7-9) • terveystieto (7-9) • kemia (7-9) • yhdessä oppiminen: kuuntelu, keskustelu, argumentointi • työtehtävien jakaminen • oman käytöksen ja vastuun merkitys • hyvät tavat • vastuunottaminen • tiedonhankinta ja sen arviointi • toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien tulkinta ja arviointi • kestävä elämäntapa <p>Asuminen ja yhdessä eläminen</p>

<p>T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa</p> <p>T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä</p> <p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä</p> <p>T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa</p>	<p>että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisällöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.</p>	<p>Kouvolassa</p> <ul style="list-style-type: none"> • kodin puhtaanapito • keittiöhygieniä ja turvallisuus • tekstiilien ja materiaalien hoito • yhdessä oppiminen: kuuntelu, keskustelu, argumentointi • työtehtävien jakaminen • oman käytöksen ja vastuun merkitys • hyvät tavat • vastuunottaminen <ul style="list-style-type: none"> • esimerkiksi yhdessä eläminen: • terveystieto (7-9) • yhteiskuntaoppi (5-6) • liikunta (7-9) • ympäristöoppi (1-2,3-6) • kielet (7-9) • oppilaanohjaus (7-9) • suomen kieli ja muut kielet <ul style="list-style-type: none"> • tiedonhankinta ja sen arviointi • toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien tulkinta ja arviointi • kestävä elämäntapa
<p>Tiedonhallintataidot</p> <p>T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana</p> <p>T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä</p> <p>T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä</p> <p>T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja</p>	<p>S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.</p>	<p>Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa Kouvolassa</p> <ul style="list-style-type: none"> • kodin jätteiden lajittelu • vastuullinen kuluttajuus • media ja teknologia arjen työvälineenä • perustarvikkeiden hinnat • yhdessä oppiminen: kuuntelu, keskustelu, argumentointi • työtehtävien jakaminen • oman käytöksen ja vastuun merkitys • hyvät tavat • vastuunottaminen • tiedonhankinta ja sen arviointi • toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien tulkinta ja arviointi • kestävä elämäntapa • esimerkiksi kestävä kuluttaminen:

		ympäristöoppi (1-2, 3-6) yhteiskuntaoppi (7-9) elämäkatsomus-tieto (3-6, 7-9) uskonnot (7-9) maantieto (7-9) biologia (7-9) käsityö (7-9) kemia (7-9) fysiikka (7-9) terveystieto (7-9)
--	--	--

53. Oppilaanohjaus

53.1. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–9

Ajattelun ja oppimisen taidot L1

Oppilaanohjauksessa annetaan tilaa ja aikaa ilmiöille. Tavoitteena on oppilaiden ilo ja uteliaisuus toiminnallisuuden kautta. Käytetään hyväksi eri menetelmiä, oppilaan kiinnostuksen kohteita ja ajankohtaisia aiheita. Oppilaanohjaus rakentuu vuorovaikutukselle ja yhdessä tekemiselle. Oppimaan oppimisen taidot, itsetuntemus ja minäkuva kuuluvat oppiaineen sisältöalueisiin.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2

Ohjauksella lisätään tietoisuutta asenteista ja omasta identiteetistä. Arvostus, luottamus, rohkeus toimia sekä yhteistyötaidot ovat hyvän ohjauksen elementtejä, joita pyritään kehittämään ja ylläpitämään erilaisin keinoin, kuten parityöskentelyn sekä ryhmätöiden avulla erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaita ohjataan yhdenvertaisuuteen ja heidän tietämystään kulttuurisesta moninaisuudesta lisätään.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot vaikuttavat oppilaanohjauksen toiminnan taustalla. Oppilaanohjauksessa harjoitellaan opiskelutaitoja ja tekniikoita, kotitehtävistä ja opiskeluvälineistä huolehtimista. Opastetaan vastuunottoon itsestä ja omasta koulunkäynnistä. Ohjauksella pyritään tukemaan oppilaiden arjen hallintaa sekä kansalaistaitoja. Ihmissuhteet ja terveys nousevat esiin käsiteltävien aihepiirien

yhteydessä. Oppilaanohjaus edistää muun kouluuyhteisön kanssa oppilaiden turvallisuutta ja vastuuta muiden hyvinvoinnista ja ympäristöstä.

Monilukutaito L4

Oppilaanohjaus tukee monilukutaitoa sekä ympäröivän maailman tulkitsemista. Ohjauksella pyritään kehittämään oppilaiden kriittisyyttä, tekstien tuottamista, tulkitsemista ja arvottamista. Oppilaita kannustetaan lukemaan aiheeseen liittyviä tekstejä. Oppilaanohjauksen erilaisissa tilanteissa ohjataan eettisyyteen ja vastuunalaisuuteen. Yhdessä oppilaiden kanssa pohditaan erilaisten tekstien ymmärtämistä laajana käsitteenä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

Tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen sisällöt tulevat esille oppilaanohjauksessa monin tavoin. Ohjauksessa tuetaan oppilaiden vastuullisuutta, aktiivista toimimista sekä vuorovaikutusta. Myös oppilaanohjauksessa kehitetään oppilaiden tv-taitoja kansalaistaitoina sekä ohjataan oppilaita vastuulliseen teknologian hyödyntämiseen sekä parannetaan oppilaiden tiedonhallintataitoja.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys L6

Tavoitteena on, että oppilaat saavat kokemuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja yrittäjäyttä kohtaan. Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tietoisuutta jatko-opinnoista sekä kehittää heidän työelämätaitojaan, kuten vastuunkantoa ja sitoutumista. Oppilaanohjauksessa autetaan oppilaita näkemään omia mahdollisuuksiaan sekä ohjataan oppilaita omien vahvuuksiensa näkemiseen ja hyödyntämiseen. Oppilaita kannustetaan toimimaan osana kouluuyhteisöä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen L7

Oppilaanohjauksessa oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan, työnsä tavoitteita sekä toimintatapoja. Oppilaiden kanssa käydään läpi oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja vastavuoroisuutta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitystä. Oppilaat saavat valmiuksia kestävä tulevaisuuden rakentamiseen.

53.2. Oppilaanohjaus vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 oppilaanohjaus toteutuu eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä.

53.3. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 3–6

Kulloinkin käytettävät oppimisympäristöt ja työtavat määrittyvät jokaisen oppiaineen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta.

53.4. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 3–6

Jokainen oppiaine määrittää ohjauksen, eriyttämisen ja tuen erityispiirteet.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa.

Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun

ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Opetuksessa huomioidaan erilaiset tavat oppia ja oppilasta ohjataan löytämään itselle sopivimmat opiskelutyyli. Eri oppiaineiden tunneilla pyritään käyttämään opetusmenetelmiä, jotka edistävät oma-aloitteisuutta, osallisuutta ja ryhmässä toimimista.

53.5. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 3–6

Oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä toteutettaessa otetaan huomioon ohjauksellinen näkökulma. Tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä toteutetaan kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Keskeisiä sisältöjä ovat:

- opiskelustrategioiden tunnistaminen ja kehittäminen
- tavoitteiden asettaminen ja arviointi
- oppimaan oppimisen taidot
- tiedonhallinnan taidot ja menetelmät
- oppiaineen ominaispiirteiden tunnistaminen (sopivat opiskelumenetelmät)
- sosiaalisten taitojen harjoittaminen sekä ryhmätyöskentelytaidot

- mahdollisuus vaikuttaa osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä sekä lähiympäristössä
- tutustuminen lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään
- työelämän, urittävyyden ja ammattien esittelyä

53.6. Oppimisympäristöt ja työtavat vuosiluokilla 7–9

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää.

53.7. Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan vahvuudet, yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjauksessa tulee käyttää monipuolisia työtapoja. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon mm. oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät.

Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa. Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain.

Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkökulmat. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin opintoihin järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

53.8. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7–9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja	S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden

<p>tekemistään valinnoista</p>	<p>näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.</p> <p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointi-valmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p>
<p>T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan</p>	<p>S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelu-taitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.</p>
<p>T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan</p>	<p>S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelu-taitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.</p> <p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksenteko-taitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot</p>

	<p>koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p>
--	---

53.9. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 8. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p> <p>S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä moni-kanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.</p> <p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaan-ohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita</p>
<p>T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta</p>	<p>S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämä tietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja</p>

	<p>yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.</p> <p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaan-ohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.</p>
<p>T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksen-mukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta.</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksenteko-taitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p> <p>S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä moni-kanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.</p> <p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaan-ohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.</p>

53.10. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt 9. luokalla

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itse-tuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksenteko-taitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p>
<p>T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itse-tuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksenteko-taitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p> <p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaan-ohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen</p>	<p>S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksenteko-taitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia</p>

	<p>taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.</p> <p>S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä moni-kanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.</p> <p>S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.</p> <p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaan-ohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.</p>
<p>T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla</p>	<p>S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.</p> <p>S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaan-ohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista</p>

	sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.
--	---